

**Libri dialogorum san-
cti Gregorij pape.**

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Annotatio

Capitulorum dialogi beati Gregorij pape: per quattuor libros distincti: breuis: ordinataq; annotatio.

Annotatio capitulorum libri primi.

De petitione Petri diaconi vt aliqua sibi patrum narrent exempla: ac responsione sancti Gregorij: Cū expositio vite ac miraculorum Honorati abbatis monasterij Fundensis: Capi. i.

De Libertino pposito eiusdem monasterij: Capitulum. ii.

De monacho hortulano monasterij eiusdem: Cap. iij.

De Equitio abbate Valerie provincie: Capitulum. iij.

De Constantio mansionario ecclesie sancti Stephani: Capi. v.

De Marcellino Anconitane ciuitatis episcopo: Capi. vi.

De Honoso preposito monasterij in monte stio qui Soractis dicitur: Cap. vii.

De Anastasio abbate monasterij quod Supra pentonia vocatur: Cap. viij.

De Bonifacio Ferentine ciuitatis episcopo: Capi. ix.

De Fortunato Tudertine ciuitatis episcopo: Cap. x.

De Martyrio monacho provincie Gallesie: Capi. xi.

De Seuero presbytero eiusdem provincie: Capi. xij.

Capitulorum libri secundi.

De ortu: moribus ac conuersatione sancti Benedicti: Cap. i.

De capisterij fracti reparatione: Ca. ii.

De temptatioe carnis supata: Cap. iij.

De vitreo vase per signum sancte crucis rupto: Cap. liij.

De monacho vagementis ad salutem red ducto: Cap. v.

Capitulorum

De aqua qua in montis vertice ex petra produxit: Cap. vi.

De ferro ex profundo aque in manubulo retruso: Capi. viij.

De Mauro eius discipulo qui sup aquas inscius cucurrit: Cap. viij.

De infecto per venenu pane a cornu longius prolecto: Cap. ix.

De ingenti saxo per eius orationem leuato: Capi. x.

De phastastico coquine incendio: Ca. xi.

De puerulo ruina parietis contracto et nato: Cap. xij.

De monachis qui extra cella contra regulam cibum sumpserunt: Cap. xij.

De fratre Valentiniano monachi que vir dei in via comedisse per spiritum cognouit: Capitulum. xij.

De simulatione regis Totile deprehensa: Capitulum. xv.

De prophetia regi Totile et Camisine antistiti facta: Cap. xvi.

De clerico a demone liberato ad tempus: Capi. xvij.

De prophetia destructionis monasterij sui: Capitulum. xvij.

De absconione flasconis a beato Benedicto cognita: xix.

De mappularum receptione a seruo dei cognita: Cap. xx.

De cogitatione monachi superba a dei viro cognita: Capi. xxi.

De ducentis farine modijs famis tempore ante cellam viri dei inuentis: Ca. xxij.

De fabrica monasterij Terracenis per visionem disposita: Cap. xxij.

De sanctimonialibus feminis que post mortem per eius oblationem comunioni sunt redditæ: Cap. xxij.

De puero monacho quem sepulcrum terra proiecit: Capi. xxv.

De monacho qui in monasterio effusus draconem in itinere inuenit: Ca. xxvi.

De puero ab elephantino morbo curato: Cap. xxvij.

De. xij. solidis per miraculum debitorum red ditis: et de hominis sanatioe cuius cuius

Dialogi beati Gregorij

- quasi leprosa apparuit: **Cap. xxviiij.**
De vase vitreo in saxis proiecto et non fracto: **Cap. xxix.**
De olla vacua oleo repleto: **Ca. xxx.**
De monacho a demone liberato: **Capi. xxxi.**
De ligato rustico solo aspectu viri dei soluto: **Cap. xxxij.**
De mortuo suscitator: **Cap. xxxiij.**
De miraculo Scholastice sororis eius: **Capitulum. xxxiiij.**
De aia sororis eius visa: et qualiter e corpore sit egressa: **Cap. xxxv.**
De mundo ante oculos eius collector: et anima Germani Capuane ciuitatis episcopi: **Capi. xxxvi.**
De eo q regula monachorum scripserit: **Cap. xxxvij.**
De prophetia sui exitus fratribus denuntiata: **Cap. xxxviii.**
De infana muliere in eius specu sanata: **Cap. xxxix.**
- Annotatione Capitulorum libri tertij.**
- De sancto Paulino Nolane ciuitatis episcopo: **Cap. i.**
De sancto Johanne papa: **Cap. ij.**
De sancto Gregorio papa: **Cap. iij.**
De Dario Mediolanen. episcopo: **Capitulum. liij.**
De Sabino camisine ciuitatis episcopo: **Cap. v.**
De Cassino Barniensis ciuitatis episcopo: **Cap. vi.**
De Andrea Fudane ciuitatis episcopo: **Cap. viij.**
De Cosmaro Aquine ciuitatis episcopo: **Cap. viij.**
De Frigidano Lucane ciuitatis episcopo: **Capi. ix.**
De Sabino placentino episcopo qui padum flumen per litteras suas compescuit: **Capitulum. x.**
De Carbonio populonis episcopo: **Cap. xi.**
De Fulgentio Ardicolane ciuitatis episcopo: **Cap. xij.**
- De Herculano Parusine ciuitatis episcopo: **Cap. xliij.**
De Isaac seruo dei: **Capi. xliij.**
De Eutyrio et Florentio seruis dei: **Capitulum. xv.**
De Marcio monacho de monte marsico: **Capitulum. xvi.**
De monacho ex mote argentario qui mortuum suscitauit: **Cap. xvii.**
De Benedicto monacho: **Capi. xviiij.**
De ecclesia beati Zenonis martyris in Gaque ultra portam apertam inundantes minime intrauerunt: **Capi. xix.**
De Stephano presbytero prouincie Gallie: cui quia famulo suo negligenter loquebatur: ad extrahendas caligas diaboli obediuit: **Cap. xx.**
De puella conuersa cuius solo imperio homo est a demone liberatus: **Ca. xxi.**
De presbytero prouincie Gallie qui suam rem ad sepulchrum suum tenuit: **Ca. xxij.**
De abbate prenestini montis eiusque presbytero: **Cap. xxiiij.**
De Theodoro ecclesie beati Petri apostoli vrbis Rome mansionario: **Ca. xxiiij.**
De Abundio mansionario ecclesie beati Petri: **Cap. xxv.**
De Mena monacho solitario: **Ca. xxvi.**
De quadraginta rusticis qui pro eo que carnes imolaticias cedere noluerunt a longobardis occisi sunt: **Cap. xxvij.**
De multitudine captiuorum qui pro eo que caput capre adorare noluerunt occisi sunt: **Cap. xxviii.**
De Arriano episcopo cecato: **Ca. xxix.**
De Arrianorum ecclesia que in Romana vrbe catholica consecratione dedicata est: **Capi. xxx.**
De Hermigildo rege Liutgildi Bisigotthorum regis filio pro fide catholica ab eodem patre suo occiso: **Cap. xxxi.**
De episcopis Africanis qui pro defensione catholice fidei abscesserunt ab Arrianis Quandalorum: linguis nullum locutionis solite sustinere dispendium: **Capi. xxxij.**
De Eleutherio seruo dei: **Cap. xxxiiij.**

De generib' cōpunctionū: **Ca. xxxiiij.**
 De Amantio presbytero prouincie Lus-
 scie: **Cap. xxxv.**
 De Maximiano Syracusane ciuitatis
 episcopo: **Cap. xxxvi.**
 De Sanctulo presbytero prouincie Hur-
 sic: **Cap. xxxvij.**
 De visione Redempti Ferentine ciuita-
 tis episcopi: **Cap. xxxviij.**

**Annotatio capitulorum
 libri quarti.**

Quod eterna ac spiritalia ideo a carnalib'
 minus credantur: quia ea que audiunt p
 experimentum minime nouerūt: **Ca. i.**
 Quod sine fide neq' infidelis uiuat:

Cap. ij.

Quod tres spiritus vitales sint creati:

Cap. iij.

De eo quod Salomon dicit: Dixi in corde
 meo de filijs hominū vt probaret eos de'
 et ostēderet similes esse bestijs: idcirco vn'
 interitus est hominis et lumentozū et equa
 vtriusq' cōditio: et.

Cap. liij.

De anime inuisibiliter egressiōe: **Ca. v.**
 Quod sicut vita anime manentis in corpore
 d'prehenditur ex motu membrozū: sic vi-
 ta anime post corpus in sanctis pensanda
 est ex virtute miraculozū:

Cap. vj.

De egressibus animarum: **Cap. vij.**

De egressu anime Speciosi monachi:

Cap. viij.

De aia cuiusdā inclusi: **Cap. ix.**

De egressu aie Spei abbatis: **Cap. x.**

De egressu anime presbyteri Rursie pro-
 uincie: **Cap. xi.**

De anima Probi Reatine vrbis episco-
 pi: **Cap. xij.**

De transitu Halle ancille dei: **Ca. xiiij.**

De trāsitu Seruuli paralytici: **Ca. xliij.**

De trāsitu Romule ancille dei: **Ca. xv.**

De trāsitu Tarille virginis: **Ca. xvi.**

De transitu Nuse puelle: **Cap. xvij.**

Quibusdā paruulis regni celestis adi-
 tus a parentibus clauditur cū male ab eis
 nutriantur: Et de puero blasphemio:

Cap. xvij.

De transitu Stephani serui dei: **Capitulum. xix.**

Quod aliquādo aie meritum non in ipso suo
 egressu: sed post mortē certius declaraf:

Cap. xx.

De duobus monachis Valētij abbatis:

Cap. xxi.

De transitu Surani abbatis: **Ca. xxij.**

De transitu diaconi prouincie Warsor:
 et de morte viri dei qui missus rebel fue-
 rat:

Cap. xxiiij.

Strū ante restitutionē corporū in celo res-
 cipi valeant anime instozū: **Cap. xxliij.**

De modis quibus morientes aliqua p
 dicunt: Et de morte cuiusdā aduocati:

De reuelatione quoz Heronij et Welli
 ti monachoz: Ac de puero armentario
 qui moriturus diuersis linguis loquebas-
 tur:

Cap. xxv.

De morte Theophanij comitis:

Cap. xxvj.

Quod sicut anime sanctorū in celo: ita post
 dissolutionē corporū iniquozū aie in infer-
 no credende sint:

Cap. xxvij.

Qua ratione credendū sit vt incorporeos
 spiritus tenere ignis corporeus possit:

Cap. xxviii.

De morte Theodorici regis Arriani:

Cap. xxix.

De morte Reparati:

Cap. xxx.

De morte curialis cuius sepulchrū incen-
 sum est:

Cap. xxxj.

An Boni bonos in regno et mali malos
 in supplicijs agnoscant: **Cap. xxxij.**

De religioso quodā moriente qui pphes-
 tas vidit: **Cap. xxxiij.**

Quod ignote anime egressure sepius se co-
 gnoscant: Et de morte Iohannis et Ar-
 sti: Emorphij quoz et Stephani: **Capitulum. xxxiiij.**

De his qui quasi per errorem educi vident
 e corpore: et de vocatione et reuocatiōe pe-
 tri monachi. De morte quoz et resuscita-
 tione Stephani: ac de visione cuiusdam
 militis:

Cap. l.

De quodā etiā viro nomine Desidedit:
 culus domus sabbato edificabatur: ac de

Cap. li.

Cap. lii.

Cap. liij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Cap. liiij.

Dialogi **b**eati **G**regori

pena Sodomitæ: **Cap. xxxv.**

Quorundā ante adhuc in corpore posite
penale aliquid de spiritalibus videt: et de

Theodoro puero: **Cap. xxxvi.**

De morte Crisozij: et monachi cuiusdam

Iconij: **Cap. xxxvii.**

In post mortē purgatorius ignis esse cre-

dendus sit: **Cap. xxxviii.**

De aīa Pascaſij dyaconi: **Cap. xxxix.**

Cur in extremis tēporibus tam multa de
animab⁹ clareſcāt que antea latuerūt:

Abi esse infern⁹ credēdus sit: **Ca. xli.**

Quā vnus gehēne ignis sit an diuerſi:

An ſemp ardeāt qui gehēne incendijs de-

putantur: **Cap. xliij.**

Quō aīa immortalis dicat dñi conſtat eam

in perpetuo igne mori: **Cap. xliiij.**

De quodā ſancto viro qui veniēs ad mor-

tem expauit: **Cap. xlv.**

Quidā ne in morte timeāt reuelatiōe

roborant: et de Antonio: Verulo et Johā

ne monachis: **Cap. xlvj.**

De modis ſomniorū: et an ſint obſeruāda

somnia: de quodā etiā cui per ſomniū lon-

ga vite ſpacia promiſſa ſunt et in breui tē-

pore morte reſecata: **Cap. xlvij.**

In proſit aīabus ſi eorū corpa in eccleſijs

ſepulta ſint: **Cap. xlviii.**

De quadā ſanctimoniali femina in eccle-

ſia ſancti Laurentij ſepulta que dimidta

apparuit accenſa: **Cap. lix.**

De Valeriani patricij ſepultura: **Ca. l.**

De corpore Valeriani ab eccleſia poſt mor-

tem proiecto: **Cap. li.**

De tincrois corpore in eccleſia ſepulto

poſt non inuento: **Cap. liij.**

Quid ſit qđ maxime mortuorum valeat

animabus prodeſſe: et de centumcellenſi

preſbytero qui a cuiuſdam ſpiritu petitus

eſt vt ſacram hoſtiam pro eo offerret:

Cap. liij.

De fratre Juſto medico pro cuius anima

continuis triginta diebus oblatum eſt ſā-

crificium altaris: **Cap. liiij.**

De vita et tranſitu Caſſij epi: **Cap. lv.**

De quodam ab hoſtibus capto cuius vīn-

cula oblatiōis hora ſoluebātur: **Et de Ba-**

raca nauta per ſalutarem hoſtiam a **Hau-**

sfragio liberato: **Cap. lvi.**

Quibus mortuis ſacre victime proſint ac

de virtute et myſterio victime ſalutaris:

Cap. lvij.

De affligendo corde inter ſacra myſteria

et poſt de mentis custodia: Cap. lvij.

De relaxandis culpis alienis vt noſtre re-

laxentur: Cap. lix.

¶ **F**inis.

Faint, illegible text from the reverse side of the page, visible as bleed-through.

Beati Gregorij pape in libros dialogorum prefatio feliciter incipit

Quodam die nimis quorundam secularium tumultibus depressus: quibus in suis negotiis plerumque cogimur: solvere etiam quod nos certum est non debere: secretum locum petij amicum meroris ubi oem quod de mea mihi occupatio displicebat se patenter ostenderet: et euncta que in fugere dolorem consueverant: congesta ante oculos liceter venirent. Ibi itaque cum afflicto valde et vultu tacito sederet: dilectissimus filius meus Petrus diaconus affuit: qui mihi a prime no iuuentutis flore in amicitijs familiariter obstrictus est atque ad sacri verbi indagacionem socius. Qui graui excoqui cordis languore me intuens ait: Nunquid nam noui tibi aliquid accidit quod plerumque te solito merore teneret? Cui inquit: Merore petre quem quotidie patior: et semper mihi per vsus verus est: et semper per augmentum nouus. Infelix quippe animus meus occupacionis sue pulsatus vulnere meminit qualis aliquando in monasterio fuit: quo ei laboria cuncta subtererant: quorum rebus oibus que voluissent eminebant: quod nulla nisi celestia cogitare consueuerat: quod etiam retentus corpe ipsa iam carnis claustra contemplatione transibat. Quod mortem quoque que peene cunctis pena est: videlicet ut ingressum vite laboris sui premium amabat. Et nunc ex occasione cure pastoralis secularium hominum negocia patitur: et post iam pulchram quezntis sue specie terreni actus puluere sedatur. Cuius se per contumeliam multorum ad exteriora sparserit: etiam cum interiora appetit: adhuc perculdubio minor redit. Perpendo itaque quod tolero: prope deo quod amisi: dumque intueor illud quod perdidit: sit hoc grauius quod porto. Ecce etenim nunc magni maris fluctibus quatior: atque in nauis metris tempestatis valde percellis illudor. Et cum prioris vite recolere: quasi post tergum ductis oculis viso litore suspiro. Quod adhuc grauius est: dum in metis fluctibus turbatur: feror: vix iam portum videre valeo quem reliquimus: quod ita sunt casus mentis ut prius quidam perdat bonum quod tenuit: sit tamen se perdidisse meminert. Cuius longius res

cesserit: etiam boni ipsius quod perdidit oblitus scilicet. fitque ut post neque per memoriā videat quod prius per actionem tenebat. In alias hoc agit quod permissus: quod cum nauigamus longius: iam nec portum quetis quem reliquimus videmus. Nunquam vero ad augmentum mei doloris adiungit quod quorundam vita que per nos seculum tota mente reliquerunt: mihi ad memoriā reuocant. Quorum dum culmen aspicio: quum ipse in infirmis taceam agnosco: quorum plurimum conditori suo in secretiori vita placuerunt: que ne per humanos actus a nouitate mentis veterescerent: eos oportet de his mundi laboribus noluit occupari. Sed que iam plata sunt melius insinuo: si ea que per inquisitionem ac rursus dictionem dicenda sunt: sola noim per notacionem distinguo.

Beati Gregorij pape dialogorum liber primus: de vita et miraculis patrum Italicoz feliciter incipit.

De petitione petri diaconi ut aliquid sibi patrum narrent exempla ac responsione sancti Gregorij: cum expositione vite: ac miraculorum honorati abbatis monasterij Fundensis. Cap. I. Petrus.

Mon valde in Italia quorundam vitam virtutum falsissime agnouimus. Ex quorum igitur comparatione accedens ignoro. Equidem bonos viros in hac terra fuisse non dubito signa tamen atque virtutes aut ab eis neque facta existio: aut ita sicut hactenus silentio superflua: ut verum ne sint facta nesciamus.

Gregorius.
Sola petre referam que de perfectis perbatifque viris: vni ego homuncio: vel bonis ac fidelibus viris attestatis: agnouimus: vel per memetipsum didici: dies ut opinor: antequam sermo cessabit.

Petrus.
Ullis querenti mihi de eis aliqua narrares: neque hac per re interrumperere expositionis studium graue

videat: qz nō dispar edificatio orit ex me-
morzia virtutū. In expositiōe quippe qua-
liter inueniēda atqz tenēda sit virtus: ag-
noscat. In narratiōe vero signorū cognos-
scim⁹: inuēta ac retēta qualiter declaraf.
Et sunt nōnulli quos ad amorē patrie ce-
lestis plus exēpla q̄ predicamēta succen-
dūt. Sit vero plerūqz audietis aīo duplex
adiutorū in exēplis patrū. qz ⁊ ad amorē
vēture vite ex prec: dētū compatiōe accē-
dit: ⁊ tā si se esse aliquid estimat: dū melio-
ra de alijs cognouerit humiliatur.

Gregorius.

Eque mihi sunt virozū venerabi-
lū narratione compta incūctanter
narro sacre auctoritatis exemplo.
Cum mihi luce clari⁹ cōstet qz Lucas ⁊
Mare⁹ euāgelii q̄ scripserūt nō visu sed
auditu didicerint. Sed vt dubitatiōis oc-
casiōe legentibus subtrahā: p̄ singula q̄
describo quib⁹ hec narrātib⁹ mihi comp-
ta sūt manifeste. Hoc vero scire te cupio
qz in quibusdā sensum solūmodo: in qui-
busdā vero ⁊ verba cum sensu teneo: qz si
de psonis oībus ipsa specialiter verba te-
nere voluissē: hec rusticano vsu prolata
stil⁹ scribētis nō apte suscipet. seniorum
valde venerabiliuz didici relatione quod
narro.

Enantijs quedā patritij in samnte
ptibus villa fuit in qua Colonus
eius filiū honoratū noie habuit q̄
ab annis puerilib⁹ ad amorē celestis pa-
trie p̄ abstinentiā exarsit. Cūqz tā magna
cōuersatiōe polleret: seseqz iam ab ocioso
quoqz sermone restringeret: multūqz vt p̄
fatus sum p̄ abstinentiā carnē domaret.
De quadā parētes eius vicinis suis con-
uiliū fecerūt: in quo ad vescendū carnes
parate sunt: quas cū ille ad esum cōringe-
re p̄ abstinentē amorē recusaret: ceperunt
ei parētes eius irridere ac picere. Come-
de: nūquid piscē in his mōtibus tibi alla-
turi sum⁹. Illi vero in loco audiri pisces
cōsueuerāt nō videri: sed cū his sermoni-
bus honorat⁹ irrideret: repēte in cōiunio
aqua ad ministreriū defuit: cū situla lignea

sicut illic moris ē mancipiū ad fontē pre-
xit: dūqz hauriret aquā: piscis situla intra-
uit. Reuersusqz mācipiū ante ora discubē-
tū piscē cū aqua fudit que ad tot⁹ diei vi-
ctū potuisset honorato sufficere. Mirati
oēs totaqz illa parentiū irrisio cessauit. Ce-
pere nāqz in bonozato honorare abstinen-
tiā quā ante deridebāt: sicqz a dei boie ir-
risiōis veterit obprobria piscis de mōte:
qui cū magnis virtutib⁹ cresceret a predi-
dicto dño suo libertate donar⁹ est: atqz in
eo loco q̄ fundis dicit monasteriū constru-
xit: in quo ducentozū fratrū monachozū
pater exiit: ibiqz vita illi⁹ circūquas ex-
empla extimie cōuersatiōis dedit. Nā que
dā die ex eo mōte qui el⁹ monasterio i ex-
celso p̄minet: ingētis sari moles erupta ē
que p̄ deuexū mōtis lapus veniēs tot⁹
ruinā celle oīmqz fratrū interitū minaba-
tur. Quā cū venientē desup vir sanct⁹ vi-
dis: frequēti voce xp̄i nomē inuocās: ex-
tensa mox deuexū mōtis latere cadē
tē fixit sicut religiosus vir Mauricius p̄-
hibet: ⁊ qz loc⁹ ei nō fuerat quo inherere
potuiss: aspiciē ita vt nūc vsqz montē cer-
nentibus casura pēdere videatur.

Petrus.

Petramus hec tam egregius vir vt
post magister discipulorū fieret:
prius habuit magistrum.

Gregorius.

Equa q̄ hunc fuisse cuiusq̄ disci-
puli audiu: sed lege nō stringit
sancti spiritus donū. Alius quidē
recte cōuersationis est: vt preesse non aus-
deat qui subesse nō didicerit: nec obedie-
tiā subiectis impet quā prelati nō nouit
exhibere. Sed tamē sūt nōnulli qui ita p̄
magisteriū sp̄s intrinsecus docēt vt ⁊
si eis exterius humani magisterij discipli-
na desit: magisterij intimi cēsurā nō desit.
Quozū tamē libertas vite ab infirmis in
exemplū nō est trahēda: ne dū se quisqz si-
militer sancto spiritu impletū p̄sumit: di-
scipul⁹ hominis esse despiciat: ⁊ magister
erzoris fiat. Deus autē que diuino spiri-

impletur habz euidēissima signa sua: virtutes scilicet et humilitatem: q̄ si vtroq; pfecte in vna mēte conueniunt: liquet qd de presentia sancti p̄s testimoniu ferāt. Sic quippe etiā Iohānes baptista magi strū habuisse nō legit: neq; ipsa veritas q̄ corpali presentia ap̄los docuit: eū corpalliter inter discipulos aggregauit. S; quē intrinsec⁹ docebat: extrinsec⁹ quasi in sua libertate reliquerat. Sic moyses in heremo edocet⁹: mandatū ab angelo vidicit qd p̄ hominē nō cognouit: sed hec vt predicti mus infirmis venerāda sunt nō imitāda.

De Libertino preposito eiusdem monasterij: Cap. ij.

Petrus.
Facet qd dicit sed peto vt mihi dicas si tātus hic pater aliquoz sui imitatorum discipulum reliquit.

Gregorius.

Utruerēdissimus Libertin⁹ qui regis Totile tempore Gothoz eiusdē Finidenis monasterij p̄positus fuit: in discipulo illi⁹ cōuersatus atq; eruditus ē. De quo quāuis virtutes multas plurimoz narratio certa vulgauerit: p̄dictus tñ Lauretius religiosus vir q̄ nunc superest et ei ipso i tpe familiarissim⁹ fuit: multa mihi dicere de illo p̄uenit: ex quib⁹ ea que recolo: pauca narrabo.

In eadē puincia Samnie: quā supra memorauit: idē vir p̄ vilitate monasterij carpebat iter. Dumq; darida Gothozum dux cū exercitu in loco eodē venisset: dei seru⁹ ex caballo in quo sedebat: ab hominib⁹ eius plectus ē. Qui iumentū perditū dāna libēter ferēs: patiēter etiā flagelluz qd tenebat diripiētib⁹ obtulit vicēs: Tolle vt habeatis qualiter hoc iumentū in mare valeatis. Quib⁹ dicitis p̄tinus se in orationē dedit. Cursu autē rapido predicti ducis exercit⁹ puenit ad fluuiū qui vocat vulturn⁹: ibi eqs suos ceperūt singulabaltis tūdere et calcari: eruentare. S;

tñ equi verberib⁹ cesti: calcari b⁹ eruentati fatigari: poterāt: moueri nō poterāt: sicq; aquā fluminis tāgere quasi mortale p̄cepticiū p̄mefcebāt. Cūq; diu cedēdo fessiores singuli fatigarent: vn⁹ eozū intulit qd ex culpa quā seruo dei in via fecerāt: illa sui itinervis dispēdia tolerabāt. Qui statim reuersi post se Libertinū reperit i oratione p̄stratū. Cui cū dicerēt: surge tolle caballū tuū: ille rēdit: Ite cur bono: ego caballū opus nō habeo. Descēdentes vero inuitū eū in caballū de quo deposuerant: leuauerūt et p̄tin⁹ abscesserūt. Quozū eq̄ rano cursu illud qd p̄tin⁹ nō poterāt trāsire flumē trāsierūt: ac si ille fluminis alue⁹ aquā minime haberet. Sicq; factū est vt dum seruo dei vnus caballus reddidit: oēs a singulis reciperentur.

Eodem vero tpe in eadē ptes Buccelin⁹ cum frācis venit. De monasterio vero p̄fati viri famuli dei rumor exierat: q̄ multas pecunias haberet. Ingressi oratorū frāci: ceperūt seuiētes Libertinū q̄rere: Libertinū clamare: vbi in oratiōe illa p̄strat⁹ iacebat. Mira valde res querētes seuiētesq; frāci ingrediētes in ipso impingebāt: et ipm videre nō poterāt: sicq; sua cecitate frustrari: a monasterio sunt vacui regressi.

Lio quoq; tpe p̄ causa monasterij abbat̄is iussu qui honorato ei⁹ magistro successerat: Rauennam p̄gebat. Pro amore vero eiusdē venerabilis honorati quocūq; Libertinus ibat ei⁹ semp calligulā in sinu portare cōsueverat: itaq; dū p̄geret accidit vt quēdā mulier extincti filij corpusculuz ferret. Que dū seruū dei fuisse intuita: amore filij succensa iumentū suū p̄ frenū tenuit: atq; cū iuramēto dixit. Nullaten⁹ recedis nisi filiū meū suscitaueris. At ille inuistatū dābēs tale miraculū expauit: p̄titionē illi⁹ iuramēto declinare mulieris voluit: s; ne qua q̄ p̄ualēs afo besit. Considerare libet quale: quātūq; in ei⁹ p̄corde certamē fuerit. Ibi quippe pugnabat inter se humilitas conuersatiōis: ac pietas matris: et

mor ne inusitata presumeret: dolo: ne or-
bate matri nõ subueniret: sed ad maiozes
dei gloriã vicit pietas illd pecc? virtutis
qđ ideo fuit validũ: qz vicitũ. Virtutis eni
peccatũ non esset si hoc pietas nõ vicisset.
Itaqz descēdit: genuflexit ad celũ manus
tetēdit: calliculã de sinu protulit: et sup ex-
tincti pueri corp? posuit. Quo orante aia
pueri ad corp? redijt: quẽ manu comprẽ-
hēdit ac flexi matri viuentẽ reddidit: atqz
iter qđ cepat peregit.

Petrus.

Quid nã hoc esse vicim? virtutem
tanti miraculi honorati egit meri-
tum: an petitio libertini?

Gregorius.

In ostensione tã mirabilis signi cũ
fide femine virtus conuenit viro-
rũqz atqz ideo Libertinus existio
ista potuisse qz plus didicerat de magistri
qđ de sua virtute cõsiderare. Cui? eni calli-
culã in pecc? extincti corpusculi posuit: et?
nimirũ animã obtinere qđ petebat estima-
uit. Hã Helize? quoqz magister pallium
ferēs atqz ad iordanẽ veniēs percussit semel
et aquas minime diuisit. S; cũ repẽte di-
ceret: vbi est deus helie: etiã nũc percussit
flumiũ magister pallio ac iter in aquas fe-
cit. Perpẽdis petre q̄tum in exhibēdis
virtutib? hũilitas valet: tũc exhibere ma-
gistri meritũ virtutes potuit: qñ magistri
nomẽ ad memoriã reduxit? Quia eni ad
humilitatẽ sub magistro redijt: qđ magi-
ster fecerat et ipse fecit.

Petrus.

Libet qđ dicis: sed queso ã ne ali-
quid aliud: qđ adhuc de ipso dei
famulo ad nostrã edificationẽ tra-
bere valeas?

Gregorius.

Et plane: sed si sit qui velit imita-
ri. Ego eni virtutẽ patiẽtie tanti
parris signis et miraculis maiozes
credo. Quadam nãqz die is qui post ve-
nerabilis Honorati exitũ monasterij regi-
men tenebat: cõtra eundẽ venerabilẽ Li-

bertinũ in grau iracũdia exarsit: ita vt eũ
manibus cederet: et quia virgã qua cũ fe-
rire posset minime inuenit: comprehenso
scabello subpedaneo faciẽ ei ac caput tu-
tudis: totũqz illius vultũ tumentẽ ac lin-
dum reddidit. Qui vehemẽter cesus ad
stratũ proprium tacitus recessit. Die vero
altera iturus erat p vilitate monasterij
causa constituta. Expletis igit hymnis
matutinalibus Libertinus ad lectũ abba-
tis venit orationem sibi humiliter petijt:
Sciēs vero ille q̄tum a cunctis honoret:
quantũcũqz diligere: p iniuria quã ei in-
gesserat: recedere eũ velle a moasterio pu-
tabat atqz requisituit dicēs: Vbi vis ire?
Cui ille respõdit: monasterij causa cõsti-
tuta est pater quã declinare nequeo: quia
hesterno die me hodie iturus pmissi: ille
ire disposui. Tũc ille a fundo cordis con-
siderã asperitatẽ et duriciã suam: humili-
tatem ac mansuetudinẽ Libertini ex le-
cto p̄siliit: pedes Libertini tenuit se: pec-
casse se qz reũ esse testatus est: qui tãto ta-
liqz viro tam crudelẽ facere cõtumeliã p̄-
sumpssisset. At contra Libertinus sese in
terrã prosternens eiusqz pedibus pronus
lutus sue culpe: nõ illius seuitie fuisse res-
ferebat qđ protulerat. Sicqz actus est vt ad
magnam mansuetudinẽ duceret: pateret
humilitas discipuli magistra fieret magi-
stri. Cũqz pro vilitate monasterij ad con-
stitutionẽ cause egressus fuisset: multi viri
noti ac nobiles qui eũ valde honorabãt:
vehemẽter admirati sollicitẽ requirebãt:
quid nã hoc esset q̄ tam tumentẽ ac liuis-
dam haberet faciẽ. Quibus ille dicebat:
hesterno die sero peccatis meis exigẽtib?
in scabello subpedaneo impingebaz atqz
hoc pertuli. Sicqz vir sanctus seruans in
pectore honorẽ veritatis et magister: nec
parris prodebat vicũ: nec falsitatis ins-
currit peccatum.

**De monacho hortulano mo-
nasterij eiusdem. Cap. III.**

Petrus.

[Marginal notes in a smaller script, including the word 'Petrus' and other fragments of text.]

Petras ne vir iste venerabilis Ubertinus de quo tot signa et miracula retulisti: in tam ampla congregatione imitatores sui in virtutibus non reliquit?

Gregorius.

Elix qui appellabatur curuus que ipse bene nosti qui eiusdem monasterij nuper prepositus fuerat: multa mihi de fratribus eiusdem monasterij admiranda narrabat. Ex quibus aliqua que ad memoriam veniunt: supprimo: quia ad alia festino: sed unum dicam quod ab eo narratum pretereundum nullo modo estimo.

Idem eodem monasterio quidam magne vite monachus erat hortulanus. Fur vero venire consueverat et per sepe ascendere et occulte olus auferre. Cum ille multa plantaret: que minus inueniret et alia pedibus concalcata: alia dispersa conspiceret totum hortum circumiens inuenit uter vnde fur venire consueverat: qui in eodem hortu deambulans reperit etiam serpentem cui precipies dixit: Sequere me atque ad adiuturum furis perueniens impauit serpentem dicens: In nomine iesu precipio tibi ut adiutum istum custodias: ac fures huc ingredi non permittas. prius serpens totum se in itinere in transversum tetendit: et ad cellam monachus rediit. Cum meridiano tempore cuncti quiescerent: more solito fur aduentu alcedit sepe. Et cum in hortum pedem poneret vidit subito quod extensus serpens clausisset viam: et tremefactus post semetipsum concidit eiusque pes per calciamentum in sude sepiis inbestis: sicque vix dum hortulanus rediret deorsum capite pepedit. Consueta hora venit hortulanus: pendentem in sepe fures reperit et serpentem dixit: Gratias deo implesti quod iussi: recede modo qui statim abscessit ad fures vero perueniens ait: Quid est frater: tradidit te mihi deus: quare in labore monachorum furtum toties facere presumpisti? Qui hec dicens pedem illius a sepe in qua inbestera soluit. Cum sine lesione deponisset. Qui dixit: sequere me. Quae

sequentem duxit ad hortum adiutum: et olera que furtim appetebat auferret: cum magna dulcedine prebuit dicens: Hade et post hoc furtum non facias: sed cum necesse habes hinc ad me ingredere: et que tu cum peccato laborabas tollere: ego tibi deuotus dabo.

De Equitio abbate valerie prouincie. Cap. III.

Petrus.
Ancusque ut inuenio: in cassum ego non fuisse patres in Italia que signa facerent estimabam.

Gregorius.

Fortunati viri venerabilis abbatie monasterij quod appellatur balneum Ciceronis: aliorumque etiam virorum venerabilium didici relatorem: quod narro: vir sanctissimus Equitius nomine in valerie prouincie partibus pro vite sue merito apud omnes illic magne admirationis habebatur: cui fortunatus idem familiariter notus fuit. Qui nimirum Equitius pro sue magnitudine sanctitatis multorum in eadem prouincia monasteriorum pater extitit. Hunc cum iuuenis tutus sue tempore acri certamine carnis in centina fatigaret: ipse sue temptationis angustie ad orationis studium solertior effecerunt. Cum hac in re ab omnipotenti deo remedium continuis precibus quereretur: nocte quadam assistente angelo enuchizari se vidit: eiusque visioni apparuit quod omnem motum ex genitalibus eius membris abscideret: atque ex eo tempore ita alienus extitit a temptatione: ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio: ut viris ante preerat: ita cepit postmodum etiam feminis preesse: nec tamen discipulos suos admonere cessabat: ne se eius exemplo in hac re facile crederent et casuri non temptarent donum quod non accepissent.

Et aut tempore quo malefici in hac sunt Romana urbe deprehensi: Basilius qui in magicis artibus primus fuit in monachico habitu valeriam fugiens petijt. Qui ad virum reuerentissimum castorum anteri

ne ciuitatis Episcopum perges: sperauit ab eo vt eū Equitio abbati cōmitteret ac sanandum monasterio illi cōmendaret. Tūc ad monasteriū venit episcopus secūq; Basilii monachū deduxit: Equitiū dei famulū rogauit: vt eundē monachū in cōgregationē su sci peret. Quē statim vir sanctus intus ait: Hūc quē mihi cōmendas pater: ego nō video monachū esse: sed dia bolū. Cui ille respōdit: Occasionē queris ne debeas prestare qđ peto: ad quem mor dei famul⁹ dixit. Ego quidē hoc euz esse denicio qđ video: ne tamen nolle me obedire existimes: facio qđ iubes. Suscepit itaq; in mōasterio est. Post nō multus vero dies idē dei famul⁹ p exhortandis ad desideria supna fidelib⁹: paulo lōgi⁹ a cella digressus est. Quo discedēte contigit: vt in monasterio virginū in quo eiusdē patris cura vigilabat: vna earuz q̄ iuxta carnis huius putredinē speciosa vīdebat febri citare incipet: et vehemēter anxiari magnisq; iā vocibus cū stridore clamare. Modo mortura sum nisi Basilius monachus veniat: et ipse mihi p sue caritatis studiū salutē reddat. Sed in tāti patris absentia accedere quispiā monachorum in pgregationē virginū nō audebat: quāto minus ille qui nouus aduenerat: eiusq; adhuc vitā pgregatione fratrum nesciebat. Dissimulante repente est: et dei famulo Equitio nunciatus: qđ sanctimonialis illa timentis febribus estuaret: et Basilij monachi visitationē anxie quereret. Quo audito vir sanct⁹ designādo subrisit atq; ait: Nūquid nō dixi: qđ dyabolus est iste: non monachus: ite et eū de cella expellite. De ancilla autē dei que anxietate febrū verge tur: nolite esse solliciti: qā ex hac hora neq; febriz laboratura est: neq; basilicū questura. Regressus est monachus et ea hora salutē restituta dei virginē agnouit: qui eandē salutē illius dei famul⁹ Equitius longe positus nunciavit: in virtute scilicet miraculi exemplū tenēs magistrī: qui intuitus ad filiū reguli eum solo verbo restituit salutē: vt reuerteno pater ea hora si

lum restitūū vite cognosceret: qua vitas illius ex ore veritatis audiuit. Omēs autē monachi iussione patris sui implētes: eundē Basilii ex monasterij habitatione repulerūt. Qui repulsus dixit: frequēter se cellā Equitij magicis arub⁹ in aera suspēdisse: nec tamē eius quempiam ledere potuisse. Qui non post longū tempus in hac Romana vrbe exarsesēte zelo christiani populi igne crematus est.

Quadam vero die vna dei famula ex eodē monasterio virginū ortuz ingressa est. Que lactucā conficiens cōcupiuit: eamq; signo crucis benedicere obliuata auidē momordit: sed correpta a dyabolo protinus cecidit. Cūq; vexaretur: eidē patri Equitio sub celeritate nunciatus est: vt veniret cōcitus: et orando succurreret. Morq; vt ortū isdē pater ingressus est: cepit ex eius ore quasi satisfactus ipse qui hāc arripuerat dyabolus clamare dicens: Ego quid feci: ego quid feci? Sedebā ibi sup lactucā: venit illa et momordit me. Cui cū graui indignatiōe vir dei precepit vt discederet: et locū in omni potētis dei famula nō haberet: qui protinus abcessit: nec eā vltra cōtingere preualuit. **Q**uidā vero felix noīe: Mirile p uincie nobilis pater huius castozij q̄ nunc nobiscū in Romana vrbe demorat: cū eū dē venerabilē vix eq̄uz sacrū ordinē nō habere cōspiceret: et p sin gula vīcurrere atq; studiose predicare: eū quadaz die familiaritatis ausu adijt dicens: Qui sacri ordinē nō habes atq; a Romano pontifice accepisti: predicare quō presumis. Qua eius inquisitione cōpulsus: vir sanct⁹ insidicauit predicatiōis licentiā: qualiter accepit dicens: Ea que mihi loqueris: ego quoq; mecū ipse pertracto. Sed quadaz nocte speciosus mihi p visionem iuuenis astitit: atq; in lingua mea medicinale feramētum: id est fleuorionum posuit: dicens: Ecce posui verba mea in ore tuo: egredere ad predicādum: atq; ex illo die etiā cū voluero: de deo tacere nō possum.

Petrus.

Uellem etiā patris huius opus agnoscere qui fert talia dona a deo percepisse.

Gregorius.

Opus petre ex dono est: nō do nū ex opere: alioquī grā: iā nō est gratia. **O**mne quippe opus dona p̄ueniūt: quāuis ex sub

sequētī opere ipsa etiā dona subcrefcūt. **R**e tamen vite eius cognitioe frauderis bene hāc reuerētissimus vir **Albinus** reatine antistes ecclesie cognouit: et adhuc su per sunt multi qui scire potuerūt. **S**ed qd plus queris operis: quādo cōcordabat vi te mūditiā cū studio predicationis? **T**an tus quippe illū feruor ad colligēdas deo animas accenderat vt sic monasterijs pre esset quaten? per ecclesias: per castra: per viicos: per singulos quoq; fidelīū domos circūquaq; discurreret: et corda audientīū ad amorem patrie celestis excitaret. **E**rat vero valde vilis ī vestibus atq; ita despe ctus: vt si q̄s illū forassee nesciret: saluta tus etiā resalutare despiceret: **E**t quoti ens alia tēdebat ad loca in iumentū sede re cōsueuerat: qd esse despectabilis oī bus iumētis in cella potuisset. **I**n quo eti am capistro pro freno et herbicū pellibus pro sella utebatur. **P**er semetīp̄m sacros codices in pelliceis faculis missos dex tro leuocq; portabat laterē: vt quocūq; p̄ ueniret scripturarū aperiret fontē et riga ret prata mentis. **H**ui? quoq; opinio pre dicationis ad Romane vrbis noticiā per uenit: atq; vt est lingua adulantīū audi toris sui animū amplectendū necans: eo tempe clericū huius aplice sedis antistiti adulādo questi sūt dicētes: **Q**uis est iste vir rusticus qui auctoritatē sibi predica tionis arripuit et officīū aplīci nostri dñi si bimet indoctus vsurpare p̄sumit? **P**itta tur ergo si placet qui huc eū exhibeat: vt quid sit ecclesiastice rigor: agnoscat. **S**icut autē moris est vt occupato in multis nō adulatio valde surripiat: si ab ip̄o cor

dis ostio nequaquā fuerit citi? repulsa: sua dētibus clericis cōsensum pontifex p̄buit vt ad Romanā urbē duci debuiss: et que nā sua esset mensura: cognosceret. **J**ulianū tamen tūc defensorē mittens qui Sa binensi ecclesie postmodū in episcopatu p̄ fuit: ac precepit vt cū magno euz honore deduceret ne quicquā dei famulus ex cō uentiōe eadē iniurie sentiret. **Q**ui pare re de eo clericorū votis cōcitus volens: fe stine ad eius monasteriū cucurrit: ibiq; absente illo antiquarios scribēte s̄ reppe rit vbi abbas esset requisit: qui dixerūt: **I**n valle hac que monasterio subiacet se nū secat. **I**dem vero **Julianus** superbū valde atq; contumacē puerū habuit: cui vix poterat vel ip̄e dñari. **H**ūc ergo misit vt ip̄m ad se sub celeritate p̄duceret. **P**er rexit puer et p̄teruo spiritu pratū velociter ingressus: hominesq; illic intus senū secā tes: req̄siuit quisnā esset. **E**qtius. **W**orq; vt audiuit quis esset: eū adhuc lōge post tus aspexit: et immēso timore corrept? ce pit timere: lacescere: seq; ip̄m nutārī gres su vix portare posse. **Q**ui tremēs ad dei hoīem peruenit atq; vltis humiliter sub missis: eius genua deosculans strinxit: su umq; dñm ei occurrisse nūciauit. **C**ui res salutato dei famulus p̄cepit dicens: **L**e ua senū viri de: porta pabulū iumentis in quibus venistis: ecce ego quia parū super est: opere expleto te subsequor. **I**s autē qui missus fuerat **Julianus** defensor mi rabat valde: quid nā esset q̄ redire mora ret puer. **C**ūq; reuertentē puerū cōspicit atq; in collo senū ex prato deferentē vehe mēter iratus cepit clamare dicēs: **Q**uid est hoc? **E**go te misi hominē deducē: non senū portare. **C**ui puer respōdit: **Q**uem queris ecce subsequit. **E**t ecce vir dei clauis calciatus caligis falcem fenariā in collo deferens veniebat. **Q**uē adhuc lon ge postum puer suo domino: quia ip̄e es set quē quereret: indicauit. **I**dē vero **Ju lianus** repente vt vidit dei famulū ex ip̄o habitu despectit: sūq; qualiter deberet al loqui: p̄terua mēte p̄pabat. **A**dox vero

vt seruus dei cominus affuit: elusidē Juliani animū intolerabilis pauid inuasit: ita vt tremere atq; ad insinuandū hoc ipsum pro quo venerat vir sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad eius genua incurrit: orationē pro se fieri petijt: et quia pater eius apostolicus pontifex eū videre vellet indicauit. Vir autē venerādus Equitius cepit imensas gratias omnipotēti deo agere: asserēs q; se summū pontificē gratia superna uisitalset. Illico vocauit fratres: precepit hora eadē iumēta preparare: atq; executorē suū cepit uehementer urgere vt statim abire debuissent. Cui Julianus ait: Hoc fieri nullaten⁹ potest q; lassatus ex itinere hora die nō valeo abire. Tūc ille respōdit: Gō tristitas me fili q; si hodierna die nō egredimur iā crastina nō exiemus. Dei itaq; famulus executoris sui lassitudine coact⁹ in monasterio suo eadē nocte demoratus est. Sequētī vero die sub ipso lucis crepusculo uehementer equo in cursu fatigato ad Julianū puer cū epistola puenit: in q̄ preceptū est ei ne seruū dei cōtingere vel mouere de monasterio auderet. Quē cum ille req̄reret cur sententiā esset mutata: cognouit q; nocte eadē in q̄ ipse executor illuc missus est: per visum pontifex fuerat uehemēter exterritus q; ad exhibendum dei hominē mittere presumpsisset. Qui protinus surrexit seq; venerādī viri commendans orationib⁹ ait: Rogat pater noster ne fatigari debeatis. Cūq; hoc dei famulus audiret cōtristatus ait: Nunquid nō die hesternō dixi tibi quia si statim nō pergeremus iā pergere minime liceret? Tūc pro charitatis exhibitione aliquantulū executorē suū in cella retinuit ei⁹ lahoris sui cōmodū coacto renitentiq; dedit. Cognosce igit⁹ Petre in quāta dei custodia sunt qui in hac uita seipsos despiciere nouerunt: cū quibus intus ciuib⁹ in honore numerant qui despecti foris hominib⁹ esse nō erubescūt: quia et cōtra in dei oculis non iacet qui apud suos et proximorū oculos per inanis glorie appetitū

tumēt. Et quibusdā ueritas dicit: Vos estis qui iustificatis uos corā hominib⁹: deus autē nouit corda uestra: quia qd hominibus altum est: abominabile est ante deum.

Petrus.
Proz ualde q; de tali uiro summi pontifici tāto potuerit.

Gregorius.
Quid miraris Petre quia fallimur qui homines sumus: An mēti excidit qd David qui prophete spiritu habere consueuerat: cōtra innocentē Jonathe filiū sententiā dedit: cū uerba pueri mentēris audiuit? Ad tamē q; per David factū est: occulto dei iudicio: iustū credimus: et tamen humana ratione qualiter iustū fuerit nō uidemus. Quid ergo mir⁹: si ore mentientū aliquādo in aliud ducimur: qui prophete nō sum⁹? Multū uero est q; uisus cuiusq; presulis mentē curarū dēstas uastat. Cūq; anim⁹ diuidit ad multa: fit minor ad singula: tātoq; ei in uña qualibere suū rripit: quāto lat⁹ in mult⁹ occupat.

Petrus.
Era sunt ualde que dicis.

Gregorius.
Nere nō debeo qd de hoc uiro abbate quondā meo reuerētissimo Valentiano narrāte agnouit. Diebat nāq; quia corpus eius dū in beati Laurētij martyris oratorio esset humatū: sup sepulchrū illius rustic⁹ quidā arcā cū frumento posuit: ne quātus qualisq; uir illic iaceret: ppendere ac uereri curauit. Tūc repente turbocelit⁹ factus: reb⁹ illic omnibus in sua stabilitate manētibus arcā que superposita sepulchro ei⁹ fuerat: extollit lōgeq; proiecit: ita ut palā cūcti cognoscerēt: quāti esset meritis: cui⁹ illic corpus iaceret.

Petrus.
Tā ea que sublingo predicti uenerabilis uiri fortunati qui ualde mihi etate ope et simplicitate placet relatōe cognoui. Eandē ualde

rie puincia logobardis intrabit⁹ ex mo^a sterio reuerentissimi viri Equitij i p^odicto oratorio ad sepulchru eius monachi fugerunt Cuius longobardi seueres monasteriu intrassent: ceperunt eosdez monachos foras trahere vt eos aut p tormeta discuteret: aut gladijs necaret. Quoru vnus ingemuit atqz acri dolore comotus clamauit: Deu heu scie Equiti placet tibi vt trahamur & no nos defedas. Ad cui⁹ vocē p^onti n⁹ seueres logobardos imudus sp^us inuasi. Qui corruetes in terra tamdiu versati sunt: quousqz hoc cuncti etia qui foris erant logobardi cognosceret quaten⁹ locum sacru temerare vltari⁹ no auderent. Sicqz vir sanctus du discipulos defendit etiam multis post remediū illuc fugietibus prestitit.

De Konstantio mansionario: ecclie sancti Stephani: Cap. v.

Cuiusda coepiscopi mei didici relatione qd narro qui in ancho nitana vrbe p annos multos i monachico habitu deguit: ibi qz vita no mediocriter religiosam duxit. Cui etia quida nostri iam puectioris etatis: qui ex eiusde sunt p^otibus: attestant. In qua eaz nāqz ciuitate ecclesia beati maris Stephani sita est: In qua vir vite venerabilis Konstantius nomine q mansionarij functus officio deseruiebat: Cui⁹ sanctitatis opinio sese ad noticiā hominum longe lateqz tetederat. Qui isde vir fundi⁹ terrena despiciens totoz annis mensis ad sola celestia flagrabat. Quadam vero die du in eadē ecclesia oleū deesset: & predictus dei famul⁹: vnde lampades accederet oimodo no haberet: omēs lampades ecclesie impleuit aqua atqz ex moze i medio papyru posuit: qz allato igne succedit. Sicqz aqua arsit in lampadibus ac si oleū fuisset. Perpēde igit Petre cui⁹ meriti vir iste fuerit qui necessitate compulsus elemēti naturā mutauit.

Petrus.

Atrum est valde qd audito: sed vellez nosse cuius humilitatis apud se esse intus potuit iste q tante excellētie foris fuit.

Gregorius.

Iter virtutes animum cognoscere cōgrue queris: qz multuz valde est qz temptatiōe sua intus mentē lalescut mira: que foris fiunt. Sed si huius Konstantij venerabilis vni⁹ qd fecit: audis: cuius humilitatis fuerit: citius agnoscis.

Petrus.

Quā mibi facti illius tale miraculū dixisti: superest etiaz vt me de humilitate mentis eius edifies.

Gregorius.

Quia valde opinio sanctitatis eius excreuerat: multi hūc ex diuersis puincijs anxie videre stites bant. Quada vero die ex longinquo loco ad videndū eū qui dā rustic⁹ venit: eadē vero hora casu cōtigerat vt sanctus vir stans in ligneis gradib⁹ refectendis: deseruieret lampadib⁹. Erat aut pusillus valde: exili forma atqz despecta. Cui⁹ is qui ad videndū eū venerat: quis uā esset inquireret: atqz obnixre peteret vt sibi debuisset ostēdi: hi qui illū nouerant mōstrarūt: quis esset. Sed sicut stulte merites hominum merita ex qualitate corporis metiunt: eum paruulū atqz despectum vident: ipsum hunc esse cepit omnino no credere. In mente eteni rustica inter hoc qd audierat & videbat: quasi facta fuerat quedā rixa & estimabat tā breuē per visio nem esse no posse: quē taz ingentē habuerat p opinionē. Cui⁹ ipsum eū esse a pluribus fuisset astructus: desperit & cepit irridere dicens: Ego grandē hoīem credidi: iste autē de homie nihil habet. Qd vt vir dei Konstantius audiuit: lapades quas reficiebat p^otinus relinques letus cōcitat⁹ descēdit atqz in eiusde rustici amplexum: gūit eūqz ex amore numio constringere ce-

pit brachijs ⁊ osculari magnasq; gratias agere q; is de se talia iudicasset: dicens: Tu solus es qui in me aptos oculos habuisti. Qua ex re pensandū est cui⁹ apud se hūilitatis fuerit qui despiciēte se rusti cū amplius amauit. Qualis enim quisq; apud se lateat: p̄tūmelia illata p̄bat. Nā sicut sup̄bi honoribus: sic plerūq; humiles sua despectione gratulant̄. Cūq; se ⁊ ī alienis oculis viles aspiciūt: idcirco gaudent: q; hoc iudicio cōfirmari intelligunt qd̄ de se ⁊ ipsi apud semetipsos habuerūt.

Petrus.

Agnosco vir iste magnus fortis fuit in miraculis: sed maior intus in humilitate cordis.

De Marcellino Anchonitane ciuitatis episcopo: Ca. vi.

Gregorius.

Eiusdē quoq; Anchonitane antistes ecclesie vir vite venerabilis Marcellinus fuit: cuius gressum dolore nimio podagra cōtraxerat: eumq; familiares sui sic vbi necesse erat: in manibus ferebant. Quadā vero die per culpā incurie eadē ciuitas Anchonitana succēsa est. Cumq; vebemēter arderet: cucurrerūt oēs vt ignem extinguerēt: sed illis aquā certarim p̄uicētib; ita crescebat flāma vt iā totius vrbis interitū minari viderēt. Cūq; ad propinquoza sibi loca que q; ignis inuaderet: iamq; vrbis p̄ez nō modicā cōsumpsisset ⁊ obsistere null⁹ valeret: deductus in manib; venit episcop⁹ ⁊ tāta periculi necessitate p̄pulsus: familiarib; suis se portātibus precepit dicēs: Cōtra ignē me ponite. Ad ita factū est atq; in eo loco est positus vbi tota vis flāme videbat̄ incūbere. Cepit autē miro modo in semetipsum incendiū retorqueri ac si reflexiōis sue impetus exclamaret: se episcopū transire nō posse. Sicq; factū est vt flāma incendiij illo termino refrenata in semetipsā refrigereret: ⁊ cōtingere vltierius quicq; edificij nō auderet. P̄pendis Petre

cuius sanctitatis fuerit egrum hominem sedere ⁊ exorando flāmas p̄remere?

Petrus.

Et p̄pendo ⁊ obstupeſco.

De Honoso preposito monasterij in mōte sito qui Soractis dicitur: Cap. vii.

Gregorius.

De vicino nunc loco tibi aliqd̄ narrabo qd̄ ⁊ viri venerabilis Maximini episcopi ⁊ Laurionis: quē nostit veterani monachis qui vterq; nunciusq; superest relatione cognoui. Qui scz Laurio in eo monasterio qd̄ iuxta urbē Nepesinā vocat supp̄tonia ab anastasio viro sanctissimo nutritus est. Qui nimirū Anastasius vite venerabilis viro Honoso p̄posito monasterij: qd̄ in Soractis mōte sitū est: ⁊ p̄p̄n quitate loci ⁊ morū magnitudine ⁊ virtutum studijs assidue iungebat. Idem vero Honosus sub asperzimo sui monasterij degebat patre: sed eius mores mira semp̄ equanimitate tolerabat. Sicq; fratrib; p̄erat in mansuetudine: sicut crebro patris iracundiā ex humilitate mitigabat. Quia vero eius monasteriū in sūmo montis cacumine sitū est ad quēlibet paruum hortū fratrib; excolēdū nulla patebat planicies. Unus autē breuissim⁹ locus in latere mōtis excreuerat: quem ingēns saxi moles naturaliter egrediens occupabat. Quadā vero die dū Honosus vir venerabilis cogitaret q; saltem ad cōdimēta olei nutritiōda locus idē aptus potuisset existeret: si hūc moles saxi illius nō teneret: occurrit animo q; eandem molē quinquaginta bonū paria mouere nō possēt. Cūq; de humano labore facta esset desperatio: ad diuinū se solatiū obtulit: scz illico nocturno silentio in orationē dedit. Cūq; mane facto ad eundē locū fratres venērūt: inuenerūt molē tante magnitudinis ab eodem loco longius secessisse: suos recessus largū fratrib; spaciū ad excolēdū hortum dedisse.

Hic quoque tempore cum isdem vir venerabilis lampades vitreas in oratorio laueret: vna ex eius inanimibus cecidit: que per inumeras partes fracta dissiluit: qui vehemētissimū patris monasterij furore timens: lampadis protinus omnia fragmenta collegit atque ante altare posuit: sequens cum graui gemitu in orationem dedit. Cuius ab oratione caput leuasset: sanam lampadem repperit: quam timens per fragmenta collegerat. Sicque in duobus miraculis duorum patrum virtutes imitatus est. In mole scilicet facti Gregorij qui monasterium mouit: in reparatione vero lapidis virtutē donati: qui fractū calicem pristine incolumitati restituit.

Petrus.

Themus ut video de exemplis veteribus noua miracula.

Gregorius.

Esne aliquid in operatione non nos de imitatione quoque helizei cognoscere?

Petrus.

Oleo atque inbianter cupio.

Gregorius.

Quam quadam die in monasterio vetus oleum deesset. Jamque colligende oliue tempus incuberet: sed fructus in oliuis nullus apparet. Cuius patri monasterij fuerat: ut circum quas fratres in colligendis oliuis ad exhibenda extraneis opera pergeret: quatenus ex mercede sui operis aliquantulum monasterio olei deportarent: quod vir domini nonnosus fieri cum magna humilitate prohibuit: ne exeuntes fratres ex monasterio dum lucra olei quererent: animarum damna paterent. Sed quia in monasterij arboribus oliue pauce inesse videbantur eas colligi precepit et in phio mitti et qualibet partem olei exte potuisset: sibi meti deferri: factus est et susceptus in paruulo vasculo oleum fratres nonnosus dei famulo detulerunt: quod ipse protinus ante altare posuit: cumque egrediētibz orauit: atque accersitis

postmodum fratribus precepit: ut hoc quod detulerunt oleum leuaret: et per cuncta vasa monasterij ex igne fundendo diuiderent: quantum benedictione eiusdem olei omnia infusa viderent. que protinus ut erant vasa sua claudi fecit. Die vero altera aperta omnia plena reperta sunt.

Petrus.

Robamus quotidie implevi verba veritatis: que ait: Pater meus et ego operor.

De Anastasio abbate monasterij quod Suppentonia vocatur.

Cap. VIII.

Gregorius.

Eodem quoque tempore venerandus vir Anastasius cuius superius memoria feci: sancte Romane ecclesie: cui deo auctore deservio notarius fuit. Qui soli deo vacare desiderans scribitur deseruit: monasterium elegit: atque in eo loco quem presertim sum quod Suppentonia vocat: per annos multos in sanctis actibus vitam duxit: eius monasterio solerti custodia presertim fuit. Quo videlicet loco ingens delugit rupis eminet: et profundum subter precipitium patet. Quadam vero nocte cum iam omnipotens deus eius venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset: ab alta rupe vox facta est: que producto sonitu clamaret dicens: Anastasi veni. Quo vocato alij quoque septem fratres vocati sunt ex nocte. Paruo autem momento ea que fuerat emissa vox siluit: et octauum fratrem vocauit. Quas dum apte voces congregatio audisset: dubium non fuit quod eorum qui vocati sunt oblitus propinquasset. Intra paucos igitur dies primus venerandus vir Anastasius: ceteri autem in eo ordine ex carne educti sunt: qui de rupis vertice sunt vocati. Frater vero ille ad quem vox parum siluit: atque enim tunc nominavit: morientibus alijs paucis diebus vixit et tunc vitam finivit ut apte monstraret: quod interiectum vocis silentium paruum viuendum spacium signauerit. Sed mira res contigit

quia venerabilis vir Anastasius dñi de corpore exiret: erat quidam in monasterio qui supuere eum volebat: puolutus vero eius pedibus cepit cum lacrymis ab eo postulare dicens: Per illum ad quem vadis de peccato et ad iuro: ne septem dies super te in hoc mundo vinam. Ante cuius diem septimum etiam ipse defunctus est: qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus: ut aperte claresceret: quia eius obitum sola venerabilis Anastasii intercessio obtinere potuisset.

Petrus.

Cum isdem frater et vocatus inter ceteros non est: et tamen sancti viri intercessioibus extra lucem subtrahitur est quod aliud datur intelligi: nisi quod hi qui apud dominum magni sunt meriti: obtinere aliquando possunt ea etiam que non sunt predestinata.

Gregorius.

Obtinere nequaquam possunt que predestinata non fuerunt: sed ea que sancti viri orando efficiunt: ita predestinata sunt ut precibus obtineant. Nam ipsa quod per benedictionis regni predestinatio: ita est ab omnipotenti deo disposita: ut ad hoc electi ex labore perueniant: quibus postulando mereantur accipere: quod eis omnipotens deus ante secula disposuit donare.

Petrus.

Robari mihi apertius velle si potest predestinatio iuvari.

Gregorius.

Hec quod ego petre intuli concite valeat probari. Certe etenim nosti quod ad abraam dominus dixit: In ysaac vocabitur tibi semen: cui etiam dixerat: patrem multarum gentium constitui te. Cui rursus promisit dicens: Benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi: et sicut arenam maris. Ex qua re aperte constat: quod opus deus semen abraam multiplicari per ysaac predestinaverat: et tamen scriptum est. De peccato est ysaac dominum pro uxore sua: et quod esset sterilis qui exaudivit eum et dedit conceptum rebecca. Si ergo multiplicatio generis abraam per

ysaac predestinata fuit: cur coniugem sterilem accepit: Sed nimirum constat: quod predestinatio precibus impletur quando is in quo deus multiplicare seminem abraam predestinaverat: oratione obtinuit: ut filios habere potuisset.

Petrus.

Quia secretum ratio aperuit: nihil mihi dubietatis remansit.

De Bonifacio Ferentini civitatis episcopo: Cap. IX.

Gregorius.

Ubi tibi aliquid de Thuscie partibus narrare: ut cognoscas quales in eaviri fuerint: et omnipotentis dei noticie quantum propinquum.

Petrus.

Solo atque omnimodo exposco.

Gregorius.

Fuit vir venerabilis Bonifacius nomine: qui in ea civitate que ferentis dicitur: episcopi officium tenuit: et moribus implevit. Huius multa miracula is qui adhuc superest Sudentius presbyter narravit: qui nutritus in eius obsequio: tanto valet de illo quos veracius dicere quanto ei contigit et interesse. Huius ecclesie gravis valde paupertas inerat: que bonis mentibus esse solet custodia humilitatis: nihilque aliud ad officii stipendium nisi vnam tantummodo vineam habebat. Que quodam die ita gradine irrumpente vastata est: ut in ea in paucis vitibus vix parum raris racemum remansissent. Quam cum dei predictus vir reverentissimus Bonifacius episcopus fuisset ingressus: magnas omnipotenti deo gratias retulit: quod in ipsa sua adhuc inopia sese angustiarum cognovit. Sed cum spiritus exigeret: ut ipsi quoque racemum qui remanserant: mature scere potuissent. Custodem vinee ex more posuit: etque solerti vigilanti servari precepit. Quadam vero die madavit Constantino presbytero nepoti suo: cuncta vini vasculas in episcopio olivae dolia ita ut ante consueverat: pice superflua prepararet. Quod cum

pos illius p̄byter audisset: valde admiratus est q̄ quasi insana p̄ciperet: q̄ vini vascula preparare faceret qui vinū mīme haberet. **H**ec tamē p̄sumpsit inquirere cur talia iuberet: sed iussus obt̄pat ⁊ omnia ex more p̄parauit. **T**ūc vir dei vineaz ingressus: racemos colligit: ad calcatoriuꝝ detulit: oēs q̄s exinde egredi p̄cepit: solus q̄s ibicū vno paruulo puerore māsit: quē in eodē calcatorio deposuit ⁊ calcari ip̄os paucissimos racemos fecit. **C**ūq̄ ex eis dem racemis paz̄ aliquid vini desueret cepit hoc vir dei suis manib⁹ in paruo vase suscipere ⁊ per cūcta volla omniaq̄ vasa que parata fuerāt p̄ benedictiōe diuidere vt ex eodē vino oīa vascula vir infusa viderent. **C**ū vero ex liquoze vini parū aliquid in vasis oībus misisset: vocauit protinus p̄byterū: iussitq̄ pauperes adesse. **T**ūc cepit vinū in calcatorio crescere: ita vt oīa que allata fuerāt: pauperū vascula impleret: q̄bus cū se ydonee satiffecisse cōspiceret: ex calcatorio iussit puerū discedere: apotheca clausit atq̄ imp̄so sigillo p̄prio munita reliquit: mox ad ecclesias rediit. **D**ie vero tertia predictū Constantiū p̄byterū vocauit: ⁊ oratiōe facta apotheca aperuit: ⁊ vasa in quibus tenuissimū liquorē infuderat: vbertim vinū fuentia inuenit: ita vt pauimentū omne ex crescentia vna inuaderet: si ad hec ep̄us tardius intrasset. **T**ūc terribiliter p̄bytero p̄cepit ne quousq̄ ip̄e in corpe viueret hoc miraculū cuiq̄ indicaret: p̄time scēs videlicet ne virtute facti humano fauore pulsatus: inde intus inanesceret: vnde foris hoībus magnus appareret: exemplū magistri sequēs qui vt nos ad viā humanitatis instrueret: de semetip̄o discipulis p̄cepit dicēs: vt ea que vidissent mīme dicerēt: quousq̄ filius domini a mortuis resurgeret.

Petrus.
Quia occasio apta se p̄buit: libet inquirere quid nā sit qd̄ redemptor noster cū duobus cecis lumē reddidit: iussit vt nemini dicerēt: ⁊ illi abeū

tes diffamauerūt eū in totā terrā illā: nūquid nā vnigenitus filius patri ⁊ sancto spiritui coeternus: hac in re velle habuit quod nō potuit implere: vt miraculū qd̄ taceri voluit: mīme potuisset abscondi?

Gregorius.

Redemptor noster per mortale corpus omne qd̄ egit: hoc nobis in exemplū actiōis p̄buit: vt p̄ nostrarū viriū modulo eius vestigia sequentes: in offenso pede operis p̄ntis vite carpamus viā. **M**iraculū nanq̄ faciēs ⁊ tacere iussit: ⁊ tamē taceri nō potuit: vt videlicet electi eius exempla doctrine illi sequētes: in magnis que faciūt latere quidem in voluntate habeāt: sed vt p̄ sint alii prodant̄ inuiti: quaten⁹ ⁊ magne humanitatis sit q̄ sua opera taceri appetūt: ⁊ magne vtilitatis sit q̄ eorū opera taceri nō possunt. **N**on ergo voluit dñs quicq̄ fieri ⁊ minime potuit: sed quid velle eius mēbra debeant. **Q**uid ve de eis etiā nō lētib⁹ fiat: doctrine eius magisterio exemplum dedit?

Petrus.

Pacet quod dicis.

Gregorius.

Hinc pauca aliqua de Bonifacii ep̄iscopi opere suscipiunt: quia eius memoriā fecim⁹ exequamur. **A**lio nāq̄ tempore beati p̄roculi martyris natalitius p̄p̄inquabat dies. **Q**uo in loco vir nobilis fortunatus nomine manebat: qui magnis p̄cibus ab eodē venerabili viro postulauit: vt cū apud beatus martyre missarū solennia ageret ad benedictionē dandā in suaz domū declinaret. **A**ir autē dei negare non potuit: quod ab eo ⁊ fortunati mente charitas poposcit. **P**eractis igit̄ missarū solennijs: cum ad predicti fortunati venisset mensaz priusq̄ deo hymnū diceret: sicut quidā ludendū arte cibū solēt querere: repēte ante ianuā cū simia vir asstitit: ⁊ cibala p̄cussit. **Q**uē scētus vir dedignat⁹ audiēs sonitū dixit: heu heu mortu⁹ est miser ille: mortu⁹ est

miser iste. Ego ad mēsam refectionis veni-
ntos adhuc ad laudē dei nō aperui ⁊ ille
cū simia veniēs pēcussit cimbala. Subium
xit quoq; ⁊ ait: Sic ⁊ p charitate ei cibuz
potūq; tribuiste: scitote tamē qz mortuus
est. Qui infelix vir dū panē ac vinū ex ea
dē domo pcepisset: egredi ianuā voluit:
sed saxum ingens subito de tecto cecidit:
eisq; in verticē venit. Ex qua pēcussione p
stratus: in manib; iā semiuiv; leuat; est.
Die vero altera fin viri dei senten. iā fun-
ditus finituit vitā. Qua in re petre pēsan-
dum est: quātus sit viris sanctis timor ex
hibēdus: tēpla enī dei sunt: ⁊ cū ad iracū-
diā vir sanctus trahit: quis alius ad iras-
cendū nisi eiusdē tēpli inhabitator excita-
tur. Metuēda ergo tanto est ira iustozuz:
quāto ⁊ cōstat qz in eozū cordib; ille pres-
bens est: qui ad inferendā vltionē quā vos
luerit inualidus non est.

Alio quoq; tēpore predict; Con-
stātius presbyter: nepos ei; equū
suū xij. aureis vēdidit: quos in p-
pria archa ponēs ad exercendū opus ali-
q; discessit: tūc subito ab episcopio paupe-
res venerūt: qui importūe precabant: vt
eis sanct; vir Bonifaci; episcop; ad con-
solationē sue inopie aliqd largiri debuisset.
Sed vir dei qz quid tribueret nō ha-
bebat: estuare capit in cogitatōe ne ab eo
paupes vacui exirent. Cui repēte ad mē-
moriā redijt qz Constātius presbyter ne-
pos eius equū quē insidere s̄sueuerat vē-
didisset: atq; hoc ipsum in archa sua pre-
cū haberet. Absente igit eodem nepote
suo accessit ad archā: ⁊ pie violētus clau-
stra arche cōminuit. xij. aureos tulit: eosq;
indigētibus vt placuit diuidit. Itaq;
Constātius presbyter reuersus ex ope ar-
chā fractā repperit: ⁊ caballi sui pēcū qd i-
eā posuerat nō inuenit. Cepit itaq; voce
magna p̄strepere: ⁊ cū furore nimio clama-
re. Omēs hic viuunt: solus ego in domo
hac viuere nō possum. Ad cuius nimirū
voces venit episcopus omnesq; in eodez
episcopio aderant. Cumq; eum locutiōe
blanda vir dei tempore voluisset: cepit il-

le cum iurgio respondere dicēs: Omēs tes
cū viuūt: solus ego ante te hic viuere nō
possum: redde mihi solidos meos. Quis
bus vocib; cōmotos Episcop; beate mar-
rie virginis ecclesiā ingressus est ⁊ expan-
sis manib; stando cepit orare vt ei redde-
ret: vnde presbyteri furentis insania miti-
gari potuisset. Cūq; subito oculos ad ve-
stimentū suum inter extensa brachia redū-
xit: repente in sinu suo duodecim aureos
inuenit: ita fulgētes tanq; si ex igne pēu-
cti eadē hora fuissent. Qui mox de eccle-
sia egressus eos in sinū furentis presbyte-
ri proiecit dicēs: Ecce habes solidos q; que-
sisti: sed hoc tibi notū sit qd post mor-
tem meā tu huius ecclesie Episcopus nō
eris: ppter tuā auariciā. Ex qua sentētia
veritatis colligit: qz eosdē solidos pres-
byter pro adipiscēdo episcopatu prepara-
bat: sed viri dei sermo preualuit: nā iudez
Constantius in presbyteratus officio vi-
tam finit.

Alio quoq; tēpore duo ad eū Bo-
nithi hospitalitatis gratia venerūt:
qui rauennaz se festinare professi
sunt. Quib; ipse parū vas lignēū vino
plēnū manu sua prebuit: qd fortasse i pa-
dio itineris habere potuissent: ex quo illi
quo ad usq; rauennā venirent: gothi bibe-
runt. Sicq; vsq; ad eundē venerabilē pa-
trem ferētes reuersi sunt: vt nullo die ces-
sarent bibere: ⁊ tamen vinū eis ex illo va-
sculo nunq; deesset ac si illo vase ligneo
qd Episcopus eis dederat: vinū non au-
geretur: sed nasceretur.

Aper quoq; de eiusdē loci p̄tib;
senex quidaz clericus aduenit: ⁊
ea que ipse de eo narrat: silētio nō
sunt pretereunda. Hāc dicit qz quadā die
ingressus hoitū magna hūc eru carū mul-
titudine inuenit esse cooperitū. Qui omē
olus in eo de p̄re conspiciēs: ad eandem
erucas cōuersus dixit: Adiuo vos in no-
mie dñi iesu christi recedite hic: atq; hec
olera comedere nolite. Que statim ad vi-
ri dei verbū ita omnes egressi sunt: vt nec
vna quidez intra spaciū hoitū remaneret.

Sed quid mirū q̄ hec de episcopatus et⁹ tempore narzamus: quādo iam ab omnī potente deo ordine simul ⁊ moribus creuerat: dum illa magis miranda sint q̄ euz hic tenet clericus ad huc puerulū fecisse testatur. Nam ait q̄ eo tēpore quo cū matre sua puer habitabat: egressus hospitio nonnunq̄ sine linea: crebro etiā sine tunica reuertebatur. quia mox ut nudus: quēpiam inuenit: vestiebat: hic se expolians vt se ante dei oculos illius mercede vestiret. Quē mater sua frequēter increpare consueuerat: dicens q̄ iustum nō esset vt ipse inops pauperibus vestimēta largiretur. Que die quadā horreum ingressa pene omne triticū qd̄ sibi in expendū totius anni prepaui: inuenit a filio suo pauperibus erogātū. Cumq̄ semetipsam alapis pugnisp̄q̄ tunderet: q̄ quasi anni subsidia p̄ reddisset: superuenit Bonifacius puer dei: eamq̄ verbis in quibus valuit: consolari cepit. Que cū nihil cōsolationis admitteret: hanc rogauit vt ab horreo exire de- uulseret: in quo ex omni eozū tritico paruz quid inuentū est remansisse. Puer autē dei sese illic protinus in orationem dedit qui post paululū egressus ab horreo matrem reduxit ad horreū qd̄ ita tritico plenū inuentū est sicut plenū ante fuerat: vnde mater illius totius anni sumptus se cōgregasse gaudebat. Quo viso miraculo cōpuncta mater iam ipsa cepit hortari vt daret qui sic celeriter posset: que petissē accipere. Nec itaq̄ in hospitij sui vestibulo gallinas nutrire consueuerat: sed eas ex vicino rure vulpis veniēs auferēbat. Quadā vero die dū in eodem vestibulo puer Bonifacius staret: vulpis ex more venit gallinā abstulit. Ipse autem concitus ecclesiā intrauit ⁊ se in orationē prosternēs apertis vocibus dixit: Placeat tibi dñe vt de nutrimentis matris mee māducare nō possim. Ecce enim gallinas quas nutrit: vulpis comedit. Qui ab oratione surgens ecclesiā est egressus. Mox autem vulpis redijt: gallinā quā ore tenebat: in iustis atq̄ ipsa moriēs añ eius ocu-

los in terram cecidit.

Petrus.
Quid mihi mirū videtur q̄ exaudire preces in se sperantū: etiaz in rebus vilibus dignatur deus.

Gregorius.
Hec Petre ex magna conditoris nostri dispensatione agitur: vt per minima que precipimus: sperare maiora debeamus. Exauditus nāq̄ est in rebus vilibus puer sanctus ⁊ simplex vt in paruis disceret: q̄tum de deo presumere in magnis petitionibus deberet.

Petrus.
Lacet qd̄ dicis.
De Fortunato Rudertine ciuitatis episcopo: Cap. X.

Gregorius.
Alius quoq̄ vir venerabilis in eisdem partibus fuit Fortunat⁹ nomine Rudertine antistes ecclesie qui in effugando spiritibus imenē virtutis gratia polebat. Ita vt nonnunq̄ ab obsessis corporibus legiones demonū pelleret ⁊ cōtinuo orationis studio intētus obiectas cōtra se eozū multitudines superaret. Huius viri familiarissimus fuit Iulianus nostre ecclesie defensor: qui ante nō longū tēpus in hac vrbe defunctus est. Cui⁹ ego quoq̄ hoc didici relatione qd̄ narro: quia sepe gestis illi⁹ vsu familiaritatis interrerat. eiusq̄ post memoriā ad instructionē nostrā quasi fasui dulcedinē in ore retinebat.

Patrone quadā nobilis in vicinis partibus Thuscie virū habebat: q̄ intra breue tempus quo filij eius acceperat: cū eadē socru sua ad dedicationem oratorij beati Sebastiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadē qua subsequēte die ad dedicationē predicti oratorij fuerat processura: voluptate carnis deuicta: a viro suo sese abstinē nō potuit Cūq̄ mane facto conscientiam deterreret perpetrata carnis velectatio: processione

vero imparet verecūdia: plus erubescēs
vultū hominū q̄ dei iudiciū metuens: cū
socrū sua ad dedicatōnē oratorij proces-
sit. **Mox** vero vt reliquit beati Sebastia-
ni martyris oratorij ingresse sunt eandē
predicatā matronā malign⁹ spūs arripuit:
z coram omni populo vexare cepit. **Eius-**
dem vero oratorij presbyter dū eaz vehe-
mentissime vexari cōspiceret: ex altari p-
tinus syndonē tulit: eamq; operuit: sed z
hunc simul repēte dyabolus inuasit. **Et**
quia vltra vires voluit quicquā presume-
re: cōpulsus est: z ipse cognoscere in sua
vexatiōe quid esset. **Hi** vero qui aderāt:
puellam in manib⁹ ex oratorio sublatam
ad domū propriā repositauerūt. **Et**q; hāc
antiquus hostis vexatione cōtinua vehe-
menter attereret: p̄pinq; sui eam carna-
liter amātes: z amādo prosequētes ad ob-
tinendū salutis remediū maleficis tradi-
derūt: vt eius animā fundit⁹ extinguerēt:
cūlus carni magicis artibus ad tēpus p-
desse conarent. **Ducta** est itaq; ad fluuiū
atq; in aquā mersa. **Ibiq;** diutius incan-
tationib⁹ agere malefici molebant vt is
qui eam inuaserat dyabolus exiret. **Sed**
miro omnipotentis dei iudicio dū arte p-
uersa vnus ab ea repellit: in eam legio su-
bito intrauit. **Cepit** ex hoc illa tor motib⁹
agitari: tot vocibus: clamoribus p̄strepe-
re: quot spiritibus tenebat. **Tunc** inito
cōsilio parentes eius sue perfidie culpaz
fatentes: hanc ad venerabilē virū Fortu-
natum episcopū deduxerūt: eiq; relique-
runt. **Qua** ille suscepta multis se diebus
ac noctibus in orationē dedit: tantoq; an-
nū precib⁹ incubuit: quāto z in vno cor-
pore contra se assistere legionis aciem in-
uenit. **Quā** non post multos dies ita sa-
naz atq; incolumē reddidit: ac si in ea ius
proprium dyabolus nunq; habuisset.

Alio quoq; tempore idem vir om-
nipotentis dei famulus ex obses-
so quodam homine in mundū spi-
ritum exussit. **Qui** malignus spūs eum
vesperascente iam die secretam ab omni-
bus horā cerneret: peregrinū quēpiam et

se se simulans circuire cepit ciuitatis pla-
teas z clamare. **Virum** sanctū fortuna-
tum episcopū. **Ece** quid fecit: peregrinū
hominē de hospitio suo expulit. **Quero**
vbi requiescere debeam: z in ciuitate ei⁹
nec inuenio. **Tūc** quidā in hospitio cum
vrozē sua z paruulo filio ad prunas sedes
bat. **Qui** vocē eius audiens z quid **Epi-**
scopus ei fecerit requirens hunc inuita-
uit hospitio sedere secum iuxta prunas se-
dit. **Et**q; vicissim aliqua confabularetur
paruulum eius filiū idem malignus spūs
intrauit: atq; in easdem prunas prote-
dit. **Ibiq;** mox eius animā exussit. **Qui**
orbatus: miser: vel quem ipse susceperit:
vel quē episcopus expulit: agnouit.

Petrus.

Quid nam hoc esse dicimus vt oc-
cidendi ausum in ei⁹ hospitio an-
tiquus hostis acciperet: qui hunc
peregrinū estimans ad se hospitalitans
gratia vocauit.

Gregorius.

Alta Petre videntur bona: sed
non sunt: quia bono animo non
sūt. **Unde** z in euāgelio veritas
dicit. **Si** oculus tuus nequā fuerit: totū
corpus tuū tenebrosū erit: quia cū per-
uersa est intentio que precedit: prauum ē
omne opus qd sequitur: quāuis esse rectū
videatur. **Ego** nāq; hunc virū qui dum
quasi hospitalitatē exhiberet: orbatus ē:
non pietatis opere delectatus estimō: sed
episcopi derogatione. **Nam** pena suble-
uens innotuit: quia precedens illa susce-
ptio sine culpa non fuit. **Sunt** nāq; non-
nulli qui iccirco facere bona studēt vt gra-
tiam alienē operationis obnubilent: nec
pascuntur bono qd faciunt: sed laude bo-
ni: quia ceteros premunt. **Qua** de re eti-
simo hunc virum qui malignū spiritum
in hospitalitatē suscepit: ostentationem

boni potius intendisse q̄ operam. vt mē-
lora quā Episcop⁹ fecisse videretur: qua
reus ipse susciperet eum quem vir domi-
mini Fortunatus expulisset. Ita est vt vi-
ditur: nam finis operis probat: q̄ munda
intentio operationis non fuerit.

Hic quoq̄ tempore dum oculo
rum quidam lumen amisisset:
ad hunc deductus intercessōis
eius opem petijt ⁊ impetrauit.

¶ Nam cuz vir dei oratione sacra
oculis eius signum crucis imprimeret: ab
eo luce reddita nox cecitatis abscessit.

¶ Preterea equus cuiusdam militis in ra-
biam fuerat versus: ita vt a multis teneri
vir potuisset: sed quoscūq̄ potuit inuade-
ret ⁊ eorum mēbra morsibus dilantaret:
nunc vt cūq̄ a multis ligatus ad virum dei
deductus est. Qui mox eius capiti exten-
sa manu signum crucis edidit: cunctā ei⁹

rabiam in mansuetudinē mutauit vt postea
mior existeret: q̄ ante illaz insanā
fuisse. Tunc idem miles equū suum quē
celeritate ex miraculi imperio a sua vesa-
nia vidit imutatū: eidez sancto viro decre-
uit offerendū. Quē cum suscipere ille rē-
mueret: ipse vero in precibus ne despice-
retur eius oblatio: perseveraret: sanctus
vir media duarum ptium vlam tenens ⁊
petitionem militis audiuit: ⁊ munus reci-
pere pro exhibita virtute recusauit.

¶ Pri-
us nāq̄ dignum precū prebuit ⁊ postea
equum quē sibi offerebat: accepit. Quia
enim si nō susciperet: eum cōtristari con-
spexerat: charitate cogente emit qd̄ nec
sarium non habebat. Neq̄ hoc silere de
huius viri virtutibus debeo q̄ ante dies
fere. xij. audiui. Quidā nāq̄ ad me dedu-
ctus est senex pauper atq̄ vt mibi senum
collocutio esse semper amabilis solet: stu-
diosē hunc vnde esset inquisiui: qui se esse
de Tudertina ciuitate respōdit. Cui in-
quā: Quē te pater: num Fortunatum
Episcopū nosti. Qui ait. Noui ⁊ bñ no-
ui. Tunc ipse subiunxit. Dic ergo si qua
illius miracula nosti ⁊ desideranti mibi

qualis vir fuerit: innotescē. Qui ait ho-
mo ille ab istis hominibus longe fuit q̄s
videmus modo. Nā quicquid ab omni
potente deo petijt: ita dum peteret impe-
trauit. Cuius hoc vnū narro miraculum
qd̄ ad presens animo occurrit. Quadam
nāq̄ die Gothi iuxta Tudertinam vene-
runt qui ad partes Rauēne properabāt:
⁊ duos paruulos puerulos de possessōe
abitulerant que possessio prefate Tuder-
tine ciuitati subiacebat. Hoc cuz viro san-
ctissimo Fortunato nunciatum fuisset: ps-
tinus misit atq̄ eisdem Gothos ad se vo-
cari fecit. Quos blādo sermone alloquēs
eorum prius studuit asperitatem placare.
ac post intulit dicens. Quale vultis pre-
cium: dabo ⁊ paruulos quos abstulistis:
reddite mibiq̄ hoc gratie vestre munus
prebete. Tunc is qui prior eorum esse vi-
debat: Respondit: dicens. Quicquid
aliud precipis: facere parati sumus.

¶ Nam istos paruulos nullatenus red-
dem⁹: cui venerandus vir blande mina-
tus dicit. Contristas me ⁊ non audis pa-
trem tuum: noli me contristare: nam non
expedit tibi. Sed is dez Gothus in cordis
sui feritate permanens negādo discessit.

¶ Die vero altera digressurus rursus ad
Episcopum venit. Quem isdem verbis
pro predictis paruulis iterum Episcop⁹
rogauit. Cumq̄ ad reddendū nullo mo-
do consentire voluisset cōtristatus Epi-
scopus dixit. Scio quia tibi non expedit
qd̄ me contristato discedis. Que Goth⁹
verba despiciens ad hospitium reuersus:
eisdem pueros de quibus agebatur: eiq̄s
super impositos cum suis hominibus pre-
misit: ipse vero statim ascendens equum
subsecutus est. Cumq̄ in eadem ciuitate
ante beati Petri apostoli ecclesiaz venis-
set: equi eius pes lapsus est. Qui cuz eo
corruit ⁊ ei⁹ corā mox fracta est: ita vt in
duabus partibus os esset diuisus. Leua-
tusq̄ in manibus reductus est ad hospi-
tium. Qui festin⁹ misit ⁊ pueros q̄s p̄misat
reduxit: ⁊ viro venerabili fortunato mā-
dauit. dicens. Rogo te pater: mitte ad me

dyaconū tuū. Cuius dyacon⁹ dñi ad iacē-
tem venisset: pueros quos redditurum se
episcopo omnino negauerat: ad medium
deduxit: eosq; dyacono illius reddidit: di-
cens. **H**ade ⁊ dic dño meo episcopo quia
maledixisti mihi: ecce pccatus sum: ⁊ pue-
ros quos quesisti: recipe ⁊ pro me rogo:
intercede. **S**usceptis itaq; puerulis dya-
conus eos ad episcopū reduxit: cui bene-
dictā aquā venerabilis Fortunar⁹ dedit.
dicēs: **H**ade citius ⁊ eā sup iacētis corp⁹
projice. **P**errexerit itaq; dyacon⁹ atq; ad
Forthū introgressus benedictā aquā sup
mēbra illius aspersit: res mira ⁊ rebemē-
ter stupēda: mox vt aqua benedicta So-
thi corā cōtigit ita hominis fractura soli
data est ⁊ saluti pristine corā restituta vt
hora eadē de lecto surgeret ⁊ ascēso equo
ita cepit iter agere ac si nullā vñq; lesionē
corpis pertulisset. **F**actiq; est vt qui san-
cto viro fortunato pueros cū precio redde-
re: obediētie subiectus: noluit. eos sine p̄-
cio: pene subactus: donauit.

His igit̄ expletis studebat adhuc
senex de eo ⁊ alia narrare. **S**z q̄a
nōnulli aderāt: ad quos exhortā-
dos occupabar. **I**aq; diei tardior: hora in-
cubuerat: venerabilis Fortunati facta mi-
hi audire nō licuit: que audire si liceat: sp̄-
volo. **S**ed die alia isdem senex rē de illo
magis mirabilē narrauit: dicens.

In eadē Tudertina vrbe marcel-
linus quidā bone actionis vir cū
duabus fororib⁹ suis habitabat:
qui eueniēte molestia corpis ipso sacratis-
simo vespascente iam sabbato pascali de-
functus est. **C**ui⁹ corpus: cū longius esset
efferendū: die eodem sepeliri nō potuit.
Cūq; mora esset tēporis ad explendū de-
bitū sepulture: sorores eius morte eius af-
flicte: accurrerūt flētes ad venerabilē For-
tunatū ei⁹ magnis vocibus clamare ce-
perunt. **S**cimus quia apostolorū vitā te-
nes: leprosos mundas: cecos illuminas:
veni ⁊ resuscita mortuū nostrū. **Q**ui mox
vt earū fratē cognouit defunctū: flere et
pse etiā de morte eius cepit: eisq; respon-

dere dicens. **R**ecedite ⁊ hec dicere nolle-
te: quia iussio omnipotētis dei est: cui cō-
traire nullus hominū potest. **I**llis itaq;
disedētib⁹ tristis ex morte eius mansit
episcopus. **S**ubsequēte autem die dñico
ante exurgētis lucis crepusculum: voca-
tis duobus dyaconis suis perrexit ad do-
mum defuncti: accedēsq; ad locū: vbi cor-
pus iacebat exanime: ibi se in orationem
dedit. **E**xpleta autē prece surrexit ⁊ iuxta
corpus defuncti sedit: non autē grādū vo-
ce defunctū per nomē vocauit: dicēs. **F**ra-
ter marcelle. **I**lle autē: acsi leuiter dormis-
ens: ad vicinā vocē quibus modica fuisse:
citāt⁹: statim oculos aperuit: atq; ad Epi-
scopū respiciēs dixit. **Q**uid fecisti: qd
fecisti? **C**ui episcopus rēdit dicens. **Q**uid
feci? **R** ille ait. **D**uo besterno die vene-
runt qui me cūcietes ex corpore in bonis
locū duxerunt. **H**odie autē intrus missus
est: qui dixit. **R**educite eū quia Fortuna-
tus Episcopus in domū eius venit. **Q**ui
bus verbis expletis mox ex infirmitate cō-
ualuit ⁊ in hac vita diuinit̄ māsit. **R**ecta
men credendū est quia locū quē accepe-
rat: perdidit: quia dubiū non est: qd̄ inter
cessoris sui precibus potuit post mortem
melius viuere: qui ante mortē studuit om-
nipotēti deo placere. **S**ed cur multa de
eius vita dicimus: cū nuncusq; ad corpus
illius tot virtutū documēta teneam⁹. **D**e
moniacos quippe absolueret: egros curā-
ret: quotiens ex fide expetīt: vt viuus con-
sueuerat: hoc indefinenter faceret ⁊ apud
mortua sua ossa perseuerat. **S**ed liber pe-
tre adhuc ad valerie prouincie pree: nar-
rationis mee verba reducere: de quibus
me eximia valde miracula ex ore venera-
bilis Fortunati: cuius nō longe superius
memoriā feci: contigit audisse: qui crebro
ad me nuncusq; veniens dñi facta mihi ve-
terum narrat: noua refectione me fatiat.

De Martyrio monacho:
Prouincie Galerie.
Capitulum. XI.

Quidam nūc in eadē prouincia Martyrius noie: deuotus ualde omnipotentis dei famul⁹ exiit: qui et hoc de uirtutibus suis testimoniū signū dedit. Dum quadaz die fratres illius panē subcineritiū fecis- sent: atq; oblitī essent crucis signū impo- nere: sicut in hac puincia crudi panes si- gno signari solēt: ut per quadras quattuor partiti uideant: idē dei famulus affuit: eius referētibz signatū nō fuisse cognouit. Cūq; iam panis ille prunis esset ⁊ cineribus coopertus: dixit: Quare hūc mi- nime signasti? Qui hec dicens: Signū crucis digito p̄ra prunas fecit: uo signāte prunis immēsum crepitū panis dedit: ac si ingēs in ignib⁹ olla crepuisset. Qui dū coctus postmodū fuisse: ab igne sub- tractus: ea cruce signatus inuentus est: quā non cōtractus: sed fides fecerat.

De Seuro presbytero eiusdem prouincie: Cap. XII.

In eo etiā loco iterorina uallis dicit: que a multis uerbo rustico interocrina nominat. In qua erat quidā uir uite uenerabilis: ualde admirabilis noie Seuerus: ecclesie beate Marie dei genitricis ⁊ semp uirginis: sacerdos. Hunc cū quidā paterfamilias ad extremū uenisset diē: nullis cō- cūte nūcqs rogauit: ut ad se quātocius posset uenire: suisq; oratiōibus p̄ peccatis eius intercederet ut acta de malis suis penitētia: solutus culpa: de corpore exiret. Qui uidelicet sacerdos: inopinate cōtigit: ut ad putandā uineā esset occupat⁹: atq; ad se ueniētibus diceret. Antecedite ecce ego ros subseq;. Cūq; uideret sibi in eodē opere parū aliquid superesse: paululā morā fecit: ut opus quod minimū resta- bat expleret. Quo expleto cepit ad egrū pergere: cū uero in itinere occurrētes hī: qui prius uenerāt: obuiā facti sunt: dicens: Pater quare tardasti: noli fatigari: quia iam defunctus est? Quo audito ille cōtremuit: magnūq; uocib⁹ se interfecto

rē illius clamare cepit. Flens itaq; peruenit ad corpus defuncti: seq; corā lecto illi us cū lachrymis in terrā dedit. Cūq; iam uehemēter fleret: in terrā caput tonderet seq; reū mortis illius clamaret: repēte is qui defunctus fuerat: animā recepit. Quod cū multi qz circūstabant aspicerēt: admi- ratiōis uocibus emissis ceperūt amplius flere p̄ gaudio. Cūq; eum requirerent: ubi fuerit: uel quomō redisset: ait: Petri ualde erāt hoies qui me ducebāt: ex quo rū ore ac naribus ignis exibat: qnē tolerare non poterā. Cūq; per obscura loca me ducerēt: subito pulchre uisionis inuenis cū alijs nobis cūtibz obuiam factus est: qui me trahētibz dixit: Reducite illuz: quia Seuerus p̄sbyter plangit. Eius enī lachrymis dñs eum donauit. Qui scilicet Seuerus p̄tinus de terra surrexit: eiusq; penitentiā agenti opem sue intercessio- nis p̄buit. Et dū per dies septē de pe- petratis culpis penitentiā eger rediui⁹ ageret: octaua die letus de corpore exiit. Perpende queso hūc de quo loquimur: Seuerū: quē dilectū dñs accendit: quem cōtristari nec ad modicū pertulit.

Petrus.
O Miranda sunt ualde que dicitis: que me inuenio nūcuscq; latuisse. Sed quid esse dicimus: qz modo tales uiri nequeūt inueniri?

Gregorius.
Ego Petre multos tales in hoc se- culo nec mō deesse existimo: neq; enim si talia signa nō faciūt: ideo tales nō sunt. Site nanq; uera estimatio in uirtute est operum: non in ostensiōe si- gnoz. Nam sunt pleriq; qui ⁊ si signa nō faciunt: signa tamen faciētibz dispares non sunt.

Petrus.
Uide mihi rogo hoc ostēdi potest qz sint quidā qui signa nō faciūt: ⁊ tamen signa faciētibz dissimiles non sunt.

Gregorius.

Anquid nā nescis quoniam Paulus apostolus Petro apostolorū primō: in principatu Apostolico frater est.

Petrus. Cio plane nec dubiū est: quia et si minimus omnium apostolorū: plus tamen omnibus laborauit.

Gregorius. Quid bene ipse reminisceris: Petrus super mare pedibus ambulauit. Paulus in mari naufragiū pertulit: et in vno eodemque elemento: ibi Paulus ire cū nauti non potuit: vbi Petrus pedibus iter fecit. Aperte igitur constat: quia cū vtriusque virtus fuerit dispar in miraculo: vtriusque tamē meritū dispar non est in celo.

Petrus. Tacet: fateor omnino quod dicis. Ecce enim aperte noui: quia vita et nō signa querēda sunt. Sed quoniam ipsa signa que sūt bone vite testimoniū ferunt. Quēto te adhuc si qua sunt: referas: vt eiuriētē me per exempla bonorum pascas.

Gregorius. Vellem tibi in laudibus redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare: sed ad hec explenda hodiernū tempus: deo non posse sufficere. Liberius itaque hec loquimur si aliud exordium sumamus.

Explicit liber primus diuilogorum beati Gregorij.

Sancti Gregorij pape dialogorum liber secundus: de vita et miraculis sancti Benedicti: feliciter incipit.

De ortu: moribus: ac conuersatione sancti Benedicti: Capitulum I.

Fuit vlt vite venerabilis Benedictus: dei gratia et nomine ab ipso sue periclie tempore eorum gerens senile. Etate quippe moribus transiens: nulli voluptati animū dedit: sed dum in hac terra adhuc esset quo temporaliter libere vi potuisset: desuper iam quasi aridū mundū cū flore. Qui libertori genere ex puincia Nursie exortus. Rome liberalibus litterarū studiis traditus fuerat. Scicū in eis multos ire per abrupta viciorum cernebat eū que quasi ingressum mundi potuerat retraxit pedē: ne si quid de sceleria eius attingeret: ipse quoque postmodum in inane precipitiū totus irer. Despectis itaque litterarū studiis: relicta domo: rebusque patrijs: soli deo placere desiderans: sancte conuersationis habitū quesuit. Recessit igitur scicenter nesciens et sapienter indocens. Huius ego omnia gesta nō didici: sed pauca que narro: quatuor discipulis illius referētibz agnouit. Constantio sciz reuerendissimo valde viro: qui et in monasterij regimine successit. Valeriano quoque qui annis multis Latranēsi monasterio prehsit. Simplicio qui congregationē illius post eū tertius rex it. Honorato etiā qui nunc adhuc celle eius in qua prius conuersatus fuerat: preest.

De Capisterij fracti reparatione: Cap. II.

Hic itaque cū iam relicta litterarū studiis petere deserta decere uisset: nutrix que hunc artius

[Marginal notes in a smaller script, partially illegible]

amabat: sola secuta est. **C**unq; ad locum venissent: qui dicitur **E**uide multisq; honestioribus viris pro charitate illic detentis: in beati **P**etri ecclesia demorarentur: predicta nutrix illius ad purgandū triticū a vicinis mulieribus prestari sibi capisteriū petijt. **Q**uō super mensa incaute de relictū casu accidere fractū est: sic vt duabus partibus inueniret diuisum. **Q**uod mox rediens nutrix illius vt ita inuenit: vehemētissime flere cepit: quia vas quod prestari acceperat: fractū videbat. **B**enedictus autē religiosus et pius puer cū nutricē suā flere cōspiceret: eius dolori compassus ablatiis secū vtriusq; fracti capisterij partibus: sese cū lachrymis in oratione dedit: qui ab oratione surgēs ita iuxta se vas sanū repperit: vt in eo inuentri fracture nulla vestigia potuisset. **M**oxq; nutricē suā blande consolatus: ei sanū capisteriū reddidit: quod fractū tulerat. **Q**ueres in eodē loco a cūctis est agnita: atq; in tāta admiratione habita: vt hocipm capisteriū ei? loci incole in ecclesie ingressu suspenderēt: quatenus presentes et futuri oēs agnoscerēt: a quāta **B**enedictus puer purificationis gratia: perfectiōe cepisset. **Q**uō annis multis illic ante omnium oculos fuit: et vsq; ad hec longobardoz tempora sup fores ecclesie pepēdit. **S**ed **B**enedictus plus appetēs mala mūdi perpeti q̄ laudes: p̄ deo laboribus fatigari q̄ vite huius fauore extolli: nutricē suā occulte fugiens deserti loci secessum petijt. **C**ui subdacus vocabulū est: qui a **R**omana vabe quadraginta fere miliarib⁹ distās frigidās atq; perspicuas emanat aquas. **Q**ue illic videt aquarū abūdātia in extēso prius loco colligit: ad extremū vero in annū deriuat. **Q**uo dū fugiens pergeret monachus quidā **R**omanus nomie hūc euntē repperit: quo tenderet rēquirit. **C**uius cū desiderij cognouisset: et secretū tenuit: et adiutorium impendit: eiq; sancte cōuersatiōis habitū tradidit: et inquantū licuit ministravit. **U**ir autē dei ad eundē locū perueniens in artissimā specū se tra-

didit: et tribus annis excepto **R**omāo monacho: oībus ibi incognitus māsit. **Q**ui videlicet **R**omanus nō longe in monasterio sub **T**heodaci patris reglā degēbat. **S**ed pie eiusdē patris sui oculis furabāre horas: et quē sibi ad manducandū subripere poterat: diebus certis **B**enedictio panē ferebat: ad eandē vero specū a **R**omani cella iter nō erat. **Q**uia excelsa desup rupis eminebat: sed eadem rupe in longissimo fune ligatū **R**oman⁹ deponere panē cōsueuerat. **I**n qua etiā resti parū t̄ntis nabalū inseruit: vt ad eius sonū cognosceret: quādo sibi **R**omanus panē preberet: quē exiens acciperet. **S**ed antiquus hostis vni⁹ charitati inuidens: et alterius refectioni cū quadā die submitti panē conspiceret: iactauit lapidē et tintinabulū fregit. **R**omanus tamē modis cōgruentib⁹ ministrare nō desijt. **C**um vero iam deus oīpotens et **R**omanū vellet a labore quiescere: et **B**enedicti vitā in exemplū hominū demonstrare: vt posita super candelabū lucerna claresceret: quatin⁹ omnibus qui in dei domo sunt luceret: cuidā sibi tero longius manētī qui refectionē sibi in pascali festiuitate parauerat: per visū dominus apparere dignatus est dicens: **T**u tibi delicias preparas: et seruus meus illo in loco fame cruciat. **Q**ui p̄tinus surrexit: atq; in ipsa solēnitate pascali cū aliam mentis que sibi parauerat: ad locū tetendit: et virū dei per abrupta montiū: per cōcaua vallū: per defossa terrarū quesuit: eūq; latere in specu repperit. **C**unq; oratione facta: et benedicentes dominū omnis potentē cōsedissent. **P**ost dulcia vite colloquia is qui aduenerat: presbyter dixit: **S**urge sumamus cibū: quia hodie pasca est. **Q**ui vir dei respondit: dicens: **S**cio: quia pasca est: q̄ hodie te videre merui. **L**onge quippe ab hoibus positus: quia die eodem paschalis solēnitās esset: ignorabat. **V**enerabilis autē presbyter rursus asseruit: dicens: **V**eraciter hodie resurrectionis dominice pascalis dies est: abstinere tibi minime p̄gruit: quia et ego ad-

hoc missus sum: vt omnipotētis dei dona pariter sumamus. Benedicētes igit̃ dominū sumperūt cibū. Expleta itaq; refectioe ⁊ colloquio ad ecclesiā suā presbyter fecerit. Eodē quoq; tēpore hunc ī spe eu latitantē etiā pastores inuenerūt: quez dū vestitum pellibus inter fructea cerne rēt: aliquā bestiā esse crediderūt. Sed cognoscētes dei famulū eorū multi ad pietatis gratiā a bestiali mēte mutati sunt. Nomen itaq; eius p vicinā loca innouit cunctis. Factūq; est vt ex illo iam tempore a multis frequētari cepisset. Qui cū ei cibū afferent corpis: ab eius ore in suo pectore alimēta refrebāt vite.

De temptatione carnis superata. Cap. III.

Quadam vero die dū solus esset temptator affuit. Nā nigra paruas auis que merula nominatur: circa eius faciē voltare cepit: eiusq; vultui importune insistere: ita vt manu capi posset: si hanc vir sanctus tenere voluisset: sed signo crucis edito recessit auis. Tanta autē carnis tēptatio aue eadē recedēte sequuta est: quantā vir sanctus nunq̃ fuerat expertus. Quandam nāq; aliquādo seminā viderat: quā malignus spūs ante eius mentis oculos rediit: tantoq; igne seruit dei animū in specie flāma vim caperet: etiā pene deserere heremū voluptate victus deliberaret. Tūc subito supna gratia respectus: ad semetipsum reuersus est atq; vrticarū ⁊ vepriū iuxta densa succrescere fructea cōspiciēs exutus indumēta: nudū se in illis spinay aculeis ⁊ vrticarū incēdijs piecit. Ibiq; diu volutat: toto ex eis corpe vulnerat: exijt ⁊ per cutis vulnera duxit a corpore: vulnus mētis. Quia voluptatē traxit in dolore. Cūq; pena penaliter foris arderet extinxit qd̃ int̃ illicite ardebat: vicit itaq; peccatū quā mutauit incēdiū. Ex quo videlicet tēpore sicut post discipulis ipse perhibebat. Ita in eo est tēptatio voluptatis edomita: vt tale aliqd̃ minime sens

tiret. Repertū postmodū multi iam mundum relinquere atq; ad eius magisteriū festinare. Liber quippe attemptatiōis vicio: vere iure iam factus est virtutū magister. Unde in Exodo ⁊ p̃ Moysei precipitur: vt leuite a viginti quinq; ānis ⁊ supra ministrare debeāt. Ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

Petrus.
Iam quidē prolati testimonij mibi osti quantū intellectus interlucet sed tamē hoc planius exponi posset.

Gregorius.
Iscariot petre q̃ in iuuetute carnis tēptatio ferueat. Ab anno autem quinquagesimo calor corpis frigidescat. Casa autē sacrata sunt fidelium mētes. Electi ergo cū adhuc in tēptatione sūt: subesse eos ac fernire necesse est: ⁊ obsequijs laboribusq; fatigari. Cū vero iam mētis etate trāquilla calor recesserit tēptationis custodes vasorū sūt: quia doctores animarū fiunt.

De vitreo vase per signū sancte crucis rupto. Cap. III.

Petrus.
Fateor placet qd̃ dicis sed quia prolati testimonij clausa referasti: queso vt de vita iusti debeat ea ea que sunt inchoata percurrere.

Gregorius.
Accedente igitur temptatione vir dei quasi spinis erutis: exulta terra de virtutū segete feracius fructus dedit. Preconio itaq; eximie conuersionis celebre nomen eius habebatur. Nō longe autē monasteriū fuit cuius cōgregatiōis pater defunctus est. oīsq; ex illo cogregatio ad eundē venerabilē Benedictū vēit: ⁊ magnis precib; vt eis presesse deberet: petijt. Qui diu negādo distulit: suis illozq; fratrum morib; conuenire nō posse pdixit: s; victus quq; precibus: al-

sensum dedit. Tūqz in eodē monasterio regularis vite custodiam teneret: nulliqz ut prius p actus illicitos in dexteram le uāqz ptem delectare a cōuersatiōis itinere liceret: suscepti fratres insane seuiētes semetipso prius accusare ceperunt: quia hūc sibi pcesse poposcerāt: quozū scz torz titudo in norma eius recitudois offendebat. Tūqz sibi sub eo cōspicerēt: illicita nō licere: et se dolerēt uisitata relinquere: durūqz esset qd in mēte ueteri cogebātur noua meditari: et qz grauis ē semp p rautis moribus uita bonozū: tractare de ei⁹ morte aliquid conati sunt. Qui inuito consilio uenerū uino miscuerūt: et cū uas vitreum in quo ille pestifer pot⁹ habebat: recum bēte patre ex more monasterij ad benedictū fuisse allatū: extēsa manu Benedicti eius signū crucis edidit et uas qd longi⁹ tenebat: eodē signo rupit. Sicqz contra: cū est ac si in illud uas mortis p cruce lapidē redisset. Intellexit prius uir dei: qz potū mortis habuerat: qd portare non potuit signū uite: atqz illico surgēs et uultu placido: mente tranquilla: conuocatis fratrib⁹ allocut⁹ est eos: dicens: Misereat uestri fratres omnipotēs de⁹: quare in me facere ista uolulistis: nunquid nō prius dixi uobis: qz uestris ac meis moribus non cōueniret. Itē et iuxta mores uestros patre uobis querite: qz post hac me habere minime potestis. Tūqz ad locū dilecte solitudinis redijt: et solus in supni pectotis oculis habitauit secum.

Petrus.
Inus patēter intelligo quid namsi: habitauit secum.

Gregorius.
Sanct⁹ uir cōtra se uianimīter cōspirantes: sueqz cōuersatiōi lōge dissimiles: coactos diu sub se tenere uoluisse: fortasse sui uigoris usum et modū tranquillitatis abscideret: atqz a cōtēplationis lumine sue mentis oculū declinasset. Dūqz quotidie illozū correptione fatigatus: min⁹ curaret sua: et se for

sitā relinqueret et illos nō inueniret. Nā quotiēs p cogitationis motū minime extra nos ducimur: et nos sumus: et nobiscū nō sumus: qz nosmetipso minime uident: p alia uagamur. An illū secū fuisse dē cim⁹: qui i longinquā regionē abijt: portione quā accepit: cōsumpsit: vni in ea ciulum adhefit: porcos paut: quos cū manducare uideret siliquas et esuriret: tū cum postmodū cepit cogitare bona que perdidit: scriptum de illo est: in se reuerfus: dixit Quātū mercēnarij in domo p rīs mei abundāt panib⁹? Si igit secū fuit: vñ ad se redijt: Hūc ergo uenerabilē uirū secuz habitasse dixerim: qz in sua semper custodia circūspectus ante oculos conditoris: semp aspiciēs se: semp examinās: extra se mentis sue oculū nō diuulgauit.

Petrus.
Quid ergo qd de apostolo Petro scriptū est: dū de carcere ab angelo educt⁹ fuisset qd ad se reuerfus dixit: Hūc scio uere qz misit dñs angeluz suū et eripuit me manu Herodis: et de omni expectatione plebis iudeozum.

Gregorius.
Eob⁹ modis petre extra nos ducimur: qui aut p cogitationis lapsum sub nosmetipso recedimus: aut p cōtēplatiōis gratiā sup nosmetipso leuamur. Ille itaqz qui porcos paut: uagatiōe mētis et imūdicie sub semetipsum cecidit. Iste uero quē angel⁹ soluit: eius mentē in extasim rapuit: extra se quidē: sed super semetipsum fuit. Et ergo ad se redijt: qñ et ille ab errore opis se collegit ad cor: et iste a cōtēplatiōis culmine: ad hoc redijt: qd i intellectu cōi ut pri⁹ fuit. Uenerabilis igit Bndictus i illa solitudine habitabat secū: inquātū se intra cogitationis claustra custo diuit. Nā quotienscūqz hūc cōtēplationis ardor in altū rapuit: se pculdubio sub se reliquit.

Petrus.
Facet qd dicit: sed qñ rīdeas: si uideret frēi debuit qd sel suscept

Gregorius:

U ego petre existimo: ibi aduna-
ti equanimiter portadi sunt mali
vbi inueniunt boni? nā vbi oīmo-
do de bonis fructus deest: fit aliquādo de
malis labor vacuus: maxie si e vicino cau-
se suppetāt: que fructum deo valeāt ferre
meliorē. Vir itaq; sanctus ppter quē cu-
stodiendū staret: qui oēs vnanimiter se p-
sequētes cerneret. Et sepe agit in corde
perfectoz qđ silentio p̄tereundū nō est vt
cuz laborē suū sine fructu esse cōsiderent
in locū alium ad laborē cū fructu migrēt.
Unde ille quoq; egregius p̄dicator: qui
dissolui cupit: et cum xp̄o esse: cui viuere
xp̄s est ⁊ mori lucrū: qui passionū certami-
na nō solū ipse appetit: sed ad toleranda
hec ⁊ alios accedit. Damasci persecutio-
nē passus: vt potuisset euadere: murū: fu-
nē sportāq; quesuit: seq; latenter deponi
voluit. Nūquid nam paulū mortē dicim?
timuisse: quā seipse p amore Ihesu testat
appetere. Sed cū in eodē loco minorē si-
bi fructū adesse cōspiceret: ⁊ graui labore
ad laborē se alibi cū fructu seruauit. For-
tis etenī preliator dei teneri intra claustra
noluit: certamis campū quesuit. Unde
isdē quoq; venerabilis Benedictus si li-
bēter audis: citius agnoscis: qz viuus ip̄e
indociles deseruit: qui aliquātos in locis
alijs a morte anime suscitauit.

Petrus.

Ta est vt doces ⁊ manifesta ratio
⁊ prolātū congruū testimoniū de-
clarat. Sed queso de vita tāti pa-
tris ad narratiōis ordinē redeas.

Gregorius.

Quam sanctus vir diu in eadē soli-
tudine virtutibus signisq; succre-
sceret: multi ab eo in eodē loco ad
oīpotentis dei sunt seruitiū cōgregati: ita
vt illic duodecim monasteria cū oīpoten-
tis Ihesu xp̄i dñi optulatiōe cōstrueret.
In quib; statutis p̄fibus duodeno s mo-
nachos deputauit: paucos vero secū reti-
nuit: quos adhuc in sua p̄ntia ab eo erudi-
ri iudicauit. Repere etiā sic ad eū Roma

ne vrbis nobiles ⁊ religiosi cōcurrerēt: us-
q; ei filios oīpotenti deo nutritos da-
re. Tūc quoq; bone spei suas soboles Eu-
tici⁹ Maurū: Tertullius vero patricius
Placidū tradidit. E quibus Maurus iu-
nior cū bonis polleret moribus magister
adiutor cepit existere. Placidus vero pu-
erilis adhuc indolis gerebat annos.

De monacho vagemētis ad sa-
lutē reducto: Cap. V.

In vno autē ex eis monasterijs
que circū quos cōstruxerat: qui
dā monachus erat: qui ad ora-
tionē stare nō poterat: sed mor-
vt se fratres ad studiū oratiōis inclināre:
ip̄e egrediebatur foras ⁊ mente vaga ter-
rena aliqua ⁊ transitoria gerebat. Cūq;
ab abbate suo sepius fuisset admonit⁹: ad
virū dei ductus est: qui ip̄e quoq; stultiti-
am eius vehemēter increpauit: ⁊ ad mo-
nasteriū reuersus: vix duobus diebus vir-
ri dei admonitōnē tenuit. Hā die tertia
ad vltimū propitiū reuersus vagari tpe ora-
tiōis cepit. Qđ cū seruo dei ab eodē mo-
nasterij patre quē cōstituerat: nūciatū sus-
isset: dixit: Ego venio: eūq; per me emen-
do. Cūq; vir dei venisset ad monasteriū ⁊
cōstituta hora: repleta psalmodia sese fra-
tres in orationē dedissent: aspexit q; eum
dē monachū qui manere in oratiōe nō po-
tuit: quidā niger puerulus per vestimētū
fimbriā foras trahēbat. Tūc eidē patri
monasterio Pompeiano noīe et Mauro
dei famulo secreta dixit: Nūquid nō aspi-
citis: quis est qui istū monachū foras tra-
hit? Qui respondentes dixerūt: Nō. Qui
bus ait: Oremus vt vos etiam videatis:
quē iste monach⁹ sequit. Cūq; per biduū
esset oratū Maurus monach⁹ vidit: qđ
pelanus vero eiusdē monasterij pater vi-
dere nō potuit. Die igit alia repleta oroe
vir dei oratoriū egressus stantē foras mō-
achū reppit: quē p cecitate cordis sui vir-
ga percussit. Qui ex illo die nil psalmo-
nis vltius a nigro lā puerulo p̄tulit: sed
ad orationis studiū immobilis permāsit.

Sicut antiquo hostis dominari non ausus est in eius cogitatione: ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

De aqua quam in montis vertice ex petra produxit: Cap. VI.

His autem monasteriis que in eodem loco construxerat: tria sursum in rupibus montis erant: et erat fratribus laboriosum quod semper ad lacum oportebat descendere: ut aquam haurire debuissent: maxime quod et diuexio montis latere erat graue descendibus in timore periculi. Tunc collecti fratres ex ceteris tribus monasteriis ad dei famulum Benedictum venerunt dicentes: Laboriosum nobis est propter aquam quotidie usque ad lacum descendere: et ideo necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos benedixit comsolatus dimisit: et nocte eadem cum paruo puero nomine Placido: cui superius memoratum fecit: eiusdem montis ascendit rupem: ibique diutius orauit. Et oratione completa tres petras in loco eodem pro signo posuit: atque ad sui cunctis illis nescientibus monasterium rediit. Cumque die alia ad eum pro necessitate aque predicti fratres redissent: dixit: Ite et rupem illam in qua tres super intumescit positas petras inueneritis: modicum cauate. Valet enim omnipotens deus etiam in illo montis cacumine aquam producere: ut vber laborum tanti itineris dignetur auferre. Qui cuntes rupem montis quam Benedictus predicauerat: iam sudantem inuenerunt. Cumque in ea concauum locum fecissent: statim aqua repletus est: que tam sufficiente emanauit: ut nunc usque vberim defluat: atque ab illo montis cacumine usque ad inferiora veriuetur.

De ferro ex profundo aque in manubrio retruso:

Capitulum VII.

Hic quoque tempe Gothus quidam pauper spiritu ad conuersionem venit: quem vir domini Benedictus liberrime suscepit.

Quada vero die ei dare ferramentum iussit: quod ad falcis similitudinem falcistrum vocat: ut de loco quodam vepres absunderet: quatenus illic fieri hortus deberet. Locus autem ipse quem mundandum Gothus susceperat: super ipsam lacus ripam latebat. Cumque Gothus isdem densitate veprium totius virtutis annis succideret: ferrum de manubrio proficiens in lacum cecidit: ubi tanta erat aquarum profunditas: ut spes requirere ferramenti nulla iam esset. Itaque ferro perditio tremebundus ad Maurum monachum cucurrit. Gothus damnum quod fecerat nunciavit: et reatus sui egit penitentiam. Ad Maurum quoque monachus mox Benedicto famulo dei curauit indicare. Vir igitur domini benedictus hec audiens: accessit ad locum: tulit de manu Gothi manubrium et misit in lacum: et mox ferrum de profundo rediit: atque in manubrium intrauit. Qui statim ferramentum Gotho reddidit. dicens: Ecce labora et noli contristari.

De Dauuro eius discipulo qui super aquas in scius cucurrit: Cap. VIII.

Quadā vero die dum isdem venerabilis Benedictus in cella confisteret: predictus Placidus puer sancti viri monachus ad hauriendam delacu aquam egressus est. Qui vas quod tenuerat: in aquam incaute submittens: ipse quoque cadendo secutus est. Quem mox vnda rapuit: et pene vntus sagitte cursum eius a terra introitus traxit. Vir autem dei intra cellam positus: hoc protinus agnouit: et Maurum festine vocauit dicens: Frater Dauure curre: quia puer ille qui ad hauriendam aquam perrexit: in lacum cecidit. Jamque eum longius vnda traheret: mira: et post Petrum apostolum inusitata: benedictione etenim postulata atque percepta: ad patris sui imperium concitus perrexit Dauurus: usque atque ad eum locum: quo ab vnda ducebatur puer: per terram se ire existimans: super aquam cucurrit: eumque per capillos tenens: cursu rapido

redijt. Qui mox vt terrā tetigit: ad se res
uerfus post tergū respexit. Et qz sup aq̄s
currisset: agnouit: r qđ p̄sumere non
potuit vt firet: miratus extremuit factum
Reuerfus itaqz ad patrē rem gestā retu-
lit. Air autē venerabilis Benedict⁹ hoc
nō suis meritis: sed illius obediētie depu-
tare cepit. Et cōtra maurus p̄ solo et⁹ im-
perio factū dicebat: seqz consēiū in illa vir-
tute nō esse q̄ nesci⁹ fecisset. In hac itaqz
mutua humilitatis r amica contentione
accessit arbiter puer: qui creptus est: qui
r dicebat. Ego cū ex aqua traberer: super
caput meū melote abbatis videbā atqz ip-
sum me ex aquis educere considerabam.

De infecto per venenū pane
per coruum longius proiecto.

Capitulum. IX.

Petrus.

Agna sunt valde que dicitis et
multozū edificationi p̄ futura.
Ego autez boni viri miracula:
quo plus bibo: eo plus fitio.

Gregorius.

Cum iam loca eadē in amorez dei
domini nostri iesu christi lōge la-
teqz seruescerēt: r secularē vitam
multi relinquerent: r sub leui redēptoris
iugo ceruicē cordz edomarēt. Sicut mos
p̄uozū est: inuidere alijs virtutibus bo-
nozū: quas ipsi habere nō appetunt: vici-
ne ecclesie presbyter Florentinus noīe hu-
ius nostri subdiaconi Florentij auus: anti-
quus hostis: malicia perculsus: facta san-
cti viri cepit emulari: eiusqz cōuersationi
derogare: quosqz etiā posset: ab illius visi-
tatione cōpescere. Cūqz iam se cōspiceret
eius p̄fectibus obuiare nō posse: r cōuer-
satiōis illius op̄inonē crescere: atqz mul-
tos ad statum vite mellioris: ipso quoqz
op̄inonis eius p̄conio indefinēter voca-
ri: iudie facib⁹ magis magisqz succēsus:
veterior fiebat: quia cōuersationis illius
appetebat habere laudē: sed habere lau-
dabilē vitam nolebat. Qui eiusdem inui-
die tenebris cecatus: ad hoc vsqz p̄duc⁹

est: vt seruo omnipotētis dei infectum ve-
neno panē quasi p̄o benedictiōe trāsmis-
teret. Quē vir dei cū gratiariūactione sus-
cepit: sed euz que pestis lateret in pane:
nō lauit. Ad horā vero refectionis illi⁹:
ex vicina silua coruus venire p̄fueuerat: r
panem de manu eius accipe. Qui cū mo-
re solito venisset: panē quē presbyter trāsi-
miserat: vir dei ante coruū p̄iecit ei⁹ p̄ie
cepit: dicens: In nomine iesu christi dñi
nostri tolle hūc panē r tall eū in loco pro-
iice: vbi a nullo hominū possit inueniri.
Tunc coruus ap̄erto ore: expanctis alis:
circa eum panē cepit discurrere r crocitas
res: ac si aperte diceret: r obedire se velle:
r tamen iussa implere non posse. Cui vir
domini p̄cepit: iterū atqz iterum: dō-
cēs: Leua: leua securus: atqz ibi proiece:
vbi inueniri nō possit. Quē diu coruus
demonstratus: quā doqz coruus momozdit:
leuauit r recessit. Post triduiū vero hora-
rum spacio: abiecto pane redijt: r de ma-
nu hominis dei annonā: quā cōsueuerat:
accepit. Venerabilis autē pater cōtra vis-
tam suā inardescere sacerdotis animū vis-
dens: illi magis q̄ sibi voluit. Sed predi-
ctus florentinus: quia magistri corp⁹ nes-
care nō potuit: se ad extinguēdas discipu-
lozū animas accēdit: ita vt in hoto celle-
cui Benedictus inerat: ante eozū oculos
nudas septē puellas miserat: que coram
eis sibi inuicē manus tenētes r diuī⁹ lus-
dentes: illozū mētes ad peruersitatē libe-
dinis inflāmarent. Ad vir sanct⁹ de cels-
la conspiciēs: lapsūqz adhuc tenerioris
bus discipulis p̄tmescens. Idqz p̄o sua
solius fieri persecutiōe pertractans: inui-
die locū dedit: atqz oratoria r cuncta que
cōstruxerat: substitutis p̄positis: adun-
ctis fratribus ordinauit r paucas secū mo-
nachis ablatis: habitatiōe mutauit loci.
Sicqz vir dei eius odia humiliter decti-
nauit: quē omnipotēs deus terribiliter p̄-
cussit. Nā cum predictus presbyter stans
in solario Benedicti⁹ discessisse cognosce-
ret r exultaret: p̄durante inobaliter rota
domus fabrica: hoc ipsum trā in quo sta-
bat: solarium cecidit: r Benedicti⁹: othez

conterēs extingit: qđ viri dei discipulus
Daurus venerabili patri Benedicto: qđ
adhuc a loco eodē vix decē milliarib⁹ abs-
erat: estimavit esse nūciandū dicens: Res-
pertere: quia presbyter qui te persequer-
bat: extinctus est. **Ad** viri dei Benedict⁹
audiens: sese in grauib⁹ lamentatiōib⁹
dedit. **Vel** quia inimicus occubuit. **Vel**
quia de inimici morte discipulus exulta-
vit. **Qua** de re factū est: vt eidē quoq; dis-
cipulo penitentia diceret: qđ taliter gau-
dere de inimici interitu sumpsisset.

Petrus.

Mira sunt ⁊ multū stupēda: que vi-
cis. Nam in aqua ex petra p̄du-
cta Moysen: in ferro vero quod
ex profundo aque rediit: Pelyzei: in aque
finere Petrus: in corui obediētia Delyā
in luctu autē mozi inimici David video:
vt perpendo: vir iste spiritu iustoz omni-
um plenus fuit:

Gregorius.

Viri dei Benedictus Petre vnus
spiritū habuit: qui per cōcesse re-
demptiōis gratiā electozū corda
omniū impleuit: de quo Johānes dicit:
Erat lux vera: que illuminat omnē homi-
nē venientē in mūdū. De qua rursus scri-
ptū est: de plenitudine eius nos omnes ac-
cepimus. Nam sancti dei homines potue-
rūt a dño virtutes habere: nō etiam alijs
tradere. Ille autē signa virtutis dedit sub-
ditis: qui se daturū signū Ione pmisit: in
imicis vt corā superbis mozi dignaret: co-
ram humilib⁹ resurgere: quaten⁹ ⁊ illi vi-
derēt quod cōtemperent: ⁊ isti quod ve-
nerātes amare debuissent. Ex quo myste-
rio actū est: vt dñi superbi aspiciūt despe-
cium mozi: humiles cōtra moztē accipe-
rent gloriā potestatis.

Petrus.

Quelo te: post hec ad que loca vir
sanctus migrauerit. **Vel** si aliq̄s
in eis virtutes postmodū ostende-
rit: innotesce.

Gregorius.

Sanctus vir ad alia migrās: locū
non hostem mutauit. Nam tanto
post grauiora p̄lia pertulit: quan-
tum cōtra se aperte pugnantē ipm mali-
tie magistrū inuenit. Castrū namq; quod
Castinū dicit: in excelsi montis latere si-
tum est: qui videlicet mons detēso s̄nu
hoc idem castrū recipit. Sed per tria mi-
liaria in altū se subrigēs: velut ad aera ca-
cumen tendit: vbi verustissimū sanū fuit:
in quo ex antiquoz moze gentiliū: a stul-
to rusticoz populo appollo colebat. Cir-
cūquaq; etiā in cultu demonū luci succre-
uerāt: in quibus adhuc eodē tempe infu-
delis infana multitudo sacrificijs iaculis
gis insudabat. Illuc itaq; vir dei veniēs
construit ⁊ dolū: subuertit arā: succidit lu-
cos: atq; in ipō templo apollinis: oraculū
sancti Johānis cōstruit: ⁊ cōmorantē cir-
cūquaq; multitudinē predicatiōe p̄tinua
ad fidē vocabat. Sed hec antiqu⁹ hostis
tacte nō ferens: nō occulte vel per som-
niū: sed aperta visione eiusdem patris se
oculis ingerebat: ⁊ magnis clamozibus
vni se perpeti conquirebat: sua vt voces
illius etiā fratres audirēt: quāuis imagi-
nē minime cernerēt. **U**eni discipulis su-
is venerabilis pater dicebat: corpalibus
eius oculis idē antiquus bestis deterris:
mus et succensus apparebat: qđ in eū ore
oculisq; inflammatus sentire videbat: iam
vero que diceret: audiebant omnes: prius
enim hūc vocabat ex noīe. Cui cū vir dei
minime respōderet: ad eius mox cōtume-
lias erūpebat. Nam cū clamaret dicens:
Benedicite benedicite: ⁊ eū sibi nullomo-
do respōdere conspiceret: prius adiu-
gebat: maledicte nō benedicite: qđ mecum
habes quid me persequeris? Sed tā nūc
expectanda sunt cōtra dei famulū antiqui
hostis noua certamina: cui pugnas qui-
dem volens intulit: sed occasione victo-
rie ministravit inuitus.

De ingenti saxo: per eius
orationem leuiato:

Capitulū. X.

Quadam die dñi fratres habitacula eiusdem celle construerent: lapis in medio iacebat: quē in edificium leuare decreuerūt. Cū es enī duo vel tres mouere nō possent: plures adiūcti sunt: sed ita immobilis māsit: ac si radicit⁹ in terra teneret: vt palā pareat intelligi: q̄ sup eū ipse p se antiquus hostis federet: quē tantoꝝ viroꝝ man⁹ mouere nō possent. Difficultate igit facta ad virū dei missum ē. vt veniret ⁊ orādo hostē repelleret vt lapidē leuare possent. Qui mox venit ⁊ orationē faciēs: benedictionē dedit ⁊ tanta lapis celeritate leuatus ē: ac si nullū pri⁹ pōdus habuisset.

De phantastico coquine incendio.

Cap. XI.

Tunc in conspectu viri dei placuit: vt in eodē loco terra foderetur. Quā dñi fodēdo alti⁹ penetrarēt: erēt illuc ydolu fratres inuenerūt. Quo ad horā casu in coquina proiecto: exire ignis repēte visus est. atq; in cunctoꝝ monachorū oculis: qz oē eiusdem coquine edificium consumeret: ostendit. Cūq; ad faciendā aquā: ad ignē quas si extinguendū perst reperēt: pulsatus eodem tumultu vir dei aduenit. Qui eundē ignē in oculis fratru esse: in suis vero nō esse considerās: caput p̄tinus ad orationē flexit ⁊ eos quos fantasmatico reperit igne deludi: vocauit fratres ad oculos suos vt ⁊ sanū illud coquine edificium assistere cernerēt ⁊ flāmas quas antiqu⁹ hostis fraxerat nō viderēt.

De puerulo monacho ruina parietis fracto et sanato.

Cap. XII.

Rursus dñi fratres parietē quia res ita exigebat: paulo alti⁹ erigerent: vir dei in orationis studio intra celle sue claustra morabatur. Cui antiqu⁹ hostis insultās apparuit ⁊ ei qd ad laborātes fratres pgeret: indicauit qd vir dei p nunciū celeritē fra-

trib⁹ indicauit: dicēs. Fratres caute vos agite. Quod ad vos hac hora malign⁹ spūs venit: is q̄ mādatū detulit: vix verba cōpleuerat ⁊ malign⁹ spūs eundē parietē: q̄ edificabat: euerit. atq; vnū puerulum monachū cuiusdā curialis filiū opprimēs ruina cōtriuit. Cōtristati oēs ac vehemēter afflicti: nō dānū pietis: ⁊ cōtritiōe fratris: venerabili p̄ri. Benedicto celeriter cū graui luctu nunciarūt. Tūc is dē p̄ villaceratū puerū ad se deferri iubet: quē portare nō nisi in lago potuerūt: qz collapsi saxa parietis nō solū ei⁹ mēbra: sed etiā ossa cōtrinerāt. Precepitq; vir dei statū eū in cella sua in psalmo: q̄ orare cōsueuerat: p̄ijci. missisq; seors fratrib⁹ cellā clausit q̄ oratiōi instātiū q̄ solebat: incubuit. Mira res eadē hora hūc incolūm atq; vt prius valentē ad eundē iterū laborē misit vt ipse quocq; parietē cū fratrib⁹ p̄ficeret: de cui⁹ se iteritū antiq⁹ hostis. Benedicto insultare credidisset.

De monachis qui extra cellā contra regulā cibū sumpserūt.

Cap. XIII.

Aepit vero iter ista vir dei p̄p̄etie etiā spū polere: ventura p̄dicere: p̄sentib⁹ etiā absentia nunciare. Quos etiā celle fuit vt quotiēs ad respōsum aliqd egredere: fratres: cibū potūq; extra cellā minime sumerent. Cūq; hoc de usu regule sollicitē seruaret: quadā die ad r̄ntum fratres egressi sūt ⁊ i eo tardiori p̄p̄ulsi sūt hora demorari: qui manere iuxta religiosā feminā nouerant: cui⁹ ingressi hīraculū sūperūt cibū. Cūq; tā tardi⁹ ad cellā rediisset: b̄ndictionē patris ex more petierūt. Quos ille p̄tin⁹ p̄cūctat⁹ ē: dicēs. Ubi cōedistis? Qui r̄sponderūt nusq;. Quib⁹ ille ait: q̄re ita menti mini. Nunqd illi⁹ talis fēte hīraculū nō i traxistis? nunqd bos atq; illos cibos nō accepistis? Nunqd tot calices nō bibistis? Cūq; eis venerabilis pater: ⁊ bispitum mulieris: ⁊ genera cibozū: ⁊ numerū portionū diceret: recognoscēs cūcta q̄ eges-

rint: ad eius pedes tremefacti ceciderunt
se deliquisse confessi sunt. Ipse autē prin-
culpe penitentiā precepit: ppendēs q̄ in
eius absentia vltra nō facerēt: q̄ presen-
tem sibi esse in spū scirent.

De fratre Galētiniani mona-
chi quē vir dei in via cōdidisse p
spiritū cognouit. **Ca. XIII.**

Hater quoq; Galētiniani: ei-
monachi cui⁹ super⁹ memori-
am feci: vir erat laycus sed reli-
giosus. Qui vt serui dei orati-
onē p̄ciperet: ⁊ germanū fratres videret:
annis singulis de loco suo ad cellā ieiun⁹
venire cōsueuerat. Quadā igit die dum
iter ad monasteriū faceret se se illi alter vi-
ator adiurit: qui sumēdos cibos in itinere
portabat. Cūq; iam hora tardior exire
uisset dixit. veni frater fumam⁹ cibum ne
lassetur in via. Cui ille rōdit. Absit fra-
ter: hoc nō faciā: q; ad venerabilē patres
Benedictū ieiun⁹ semp venire consuēui.

Quo respōso percepto ad horā cōiutor
tacuit. Sed cū post hoc aliquātulū itine-
ris spacium egissent: rursus admonuit vt
manducaret. noluit cōsentire: qui ieiun⁹
venire decreuerat. Tacuit quidē qui ad
manducandū inuitauerat ⁊ cū eo ieiunus
ad puggerē modicū cōsensit. Cūq; iter
lōgius agerēt ⁊ eos tardior hora fatiga-
ret: ambulātes inuenerūt in itinere pratū
⁊ fontē ⁊ queq; poterāt ad reficiendū cor-
pus delectabilia videri. Tūc cōiutor ait
Ecce aqua. Ecce pratū. Ecce amenus lo-
cus in quo possum⁹ reficere ⁊ parū quiete-
re vt valeam. Iter nostrū postmodū inco-
lumes exple. Cū igit ⁊ verba aurib⁹: ⁊
loca oculis blādirent. Tertia admonitio
ne p̄suasus cōsensit ⁊ comedit. Vespertis
na vero hora puenit ad cellā: presentat⁹
autem venerabili Benedicto: sibi oratio-
nem petijt. Sed mox ei vir sanctus hoc:
q̄ in via egerat: impropauerat: dicens.
Quid est frater q̄ malign⁹ hostis: q̄ tibi
p̄ cōplatorē tuū locutus est: semel tibi p̄

sua dēre nō potuit. sed nō potuit. tertio
vero persuasit: ⁊ te ad hoc qd̄ voluit: su-
perauit. Tūc ille reatū infirme sue mētis
agnoscēs: eius pedibus prouolutus: tan-
tomagis cepit culpā de se ⁊ erubescere:
quanto se cognouit: etiā absentē in Bene-
dicti patris oculis deliquisse.

Petrus.

Eso sancti viri precordij⁹ Helzei
spiritum video inesse qui absentē
dī cipulo presens extitit.

De simulatione regis Toti-
le deprehensa. **Cap. XV.**

Gregorius.

Oportet Petre vt interim sile-
as: quatenus adhuc maloza co-
gnoscas. Sorhozū nāq; tempo-
ribus tam rex eorum Totila

sanctū virum prophētie habere spiritum
audisset ad eius monasteriū pergens pau-
lo longius substitit: ⁊ se venturum esse
nunciauit. Cui dū protinus mandatū de
monasterio fuisset vt veniret. Ipse sicut
perfide mētis fuit an vir dei prophētie spi-
ritum haberet: explorare conat⁹ est. Quis-
dam vero eius spartarius Riggo dicebat
cui calciamēta eius prebuit: eumq; indui
vestib⁹ regalibus fecit: q̄ quasi in perso-
na sua pergere ad dei hominē precepit.

In cuius obsequio tres qui sibi pre ceteris
adherere consueuerāt comites misit:
scz vul. ruderig. ⁊ blindinch vt ante ser-
ui dei oculos ipsum regem Totylā esse
simulantes: eius lateri obambularēt: cui
aliqua quoq; obsequia quasi spartarij pre-
berent: vt tā ex eisdē obsequijs q̄ ex pur-
pureis vestibus rex esse putaret. Cumq;
idem Riggo decoratis vestib⁹ obsequen-
tium frequētia comitat⁹: monasteriū fuis-
set ingressus: vir dei emin⁹ sedebat. Quē
venientem conspiciens: cum laz ab eo au-
diri potuisset: clamauit: dicens. Pone
fili pone hoc quod portas: non est tuum:
qui Riggo protinus in terrā cecidit ⁊ qe-
āto viro illud ē p̄sūpsisset: expauit: oēs

qs qui cū eo ad dei hominē veniebant: ter re consternati sunt. Surgētes autē ad eū propinquare minime p̄sumpserūt: s̄ ad suū regē reuersi nunciauerunt trepidi: in quanta velocitate fuerant de p̄benfi.

De prophetia regi Totile et Lamisine antistiti facta.

Cap. XVI.

Tunc per se isdē Totila ad dei hominē accessit: quē cuz longe sedentē cerneret: nō ausus accedere: sese in terram dedit. Cui cū vir dei bis terne diceret: surge: sed de terra erigere se nō auderet: B̄ndict⁹ xp̄i iesu famulus p̄ semetipsum dignatus est accedere ad regem: p̄strat⁹q; de terra leuauit: et de suis acibus increpauit: atq; ī paucis sermonib⁹ multa: que illi erāt vētura: p̄nunciavit: dicens. Multa mala facis: multa mala fecisti. Aliquādo ab iniuitate cōpescē. Equidē Romā igressus es: mare trāsturus: nouē annis regnans: decimo morieris. Quib⁹ auditis rex vehemēter territus: oratiōe petita recessit: atq; ex illo iam tēpore minus crudelis fuit: et nō multo post Romā adijt: ad siciliā p̄rexit: anno autē regni sui decimo omnipotentis dei iudicio regnū cum vltima perdidit. Preterea canusine antistes ecclesie ad eundē dei famulū venire consueuerat: que; vir dei pro vite sue merito valde diligebat. Is itaq; cū illo: de ingressū regis Totile et Romane vr̄bis p̄ditioē colloquiū haberet: dixit. Per hūc regē ciuitas ista destruet: vt amplius nō inhabitet. Cui vir dñi respondit. Roma a gētibus nō exterminabit: sed tempestatibus choruscis: turbidibus: ac terremotu fatigata inardescet in semetipsa. Cuius p̄phetie mysteria nobis iam facta sunt luce clarioza: quia in hac vr̄be dissoluta menia: euersas domus: destructas ecclesias turbine cernimus. eiusq; edificia longo senio lassata: quā ruinis crebrescētibus p̄sternātur videmus: quāntū hoc Honoratus eius discipul⁹ cui⁹ mihi relatiōe com-

perū est: nequaq; tñ ex ore illius audisse se p̄hibet: sed quia hoc dixerit: p̄dictū sibi a fratribus fuisse testatur.

De clerico a demonio liberato: ad tempus. Cap. XVII.

Edem quos tēpore quidam Aquinēsis ecclesie clericus de demonio verabat qui a venerabili viro Gonsatō eiusdē ecclesie antistite ad multa fuerat martyri loca trāsmisus: vt sacri ordinē nūq; accedens ei dei martyres noluerūt ei sanitatis donum tribueret: vt quanta esset in b̄ndicto gratia demonstrarent. Ductus itaq; est ad oipotentis dei famulū B̄ndictū: qui iesu christo dño p̄ces fundēs: antiquū hostē de obsessio hoste primus expulit. Cui sano to precepit: dicens. vade et post hec carnes nō cōedas: vt sacri ordinē nunq; accedens re p̄sumas. Quacūq; autē die sacri ordinē temerarie p̄sumptis: statim iuri dyaboli iterū mācipaberis. Discessit igit clericus san⁹ et sicut terrere solet aīn pena recens: ea que vir dei p̄ceperat: interim custodiuit. Cū vero post annos multos dēs priores illi⁹ de hac luce migrassent: et minores suos sibi met supponi in sacris ordinib⁹ cerneret: verba viri dei quasi ex longo tpe oblitus postposuit: atq; ad sacrum ordinē accessit. Quē mox is qui reliquerat dyabol⁹: tenuit: eūq; verax quousq; animā eius excuteret: nō cessauit.

Petrus.

Iste vir dei diuinitatis vt video etiā secreta penetravit: qui p̄p̄erit hūc clericū iccirco dyabolo traditū: ne ad sacri ordinē auderet accedere.

Gregorius.

Quare diuinitatis secreta non nosset: qui diuinitatis p̄cepta serua- ret: cū scriptū sit: qui adheret dño cū dño vnus sp̄s est.

Petrus.

I vn⁹ sit cum dño sp̄s: qui dño adheret: quid ē q̄ iterū isdē egrē-

gius p̄dicator dicit: quis cognouit sensus dñi: aut quis cōsiliari⁹ eius fuit. Valde ei esse incōueniēs videt: eius sensum cuz q̄ vnū factus fuerit: ignorare.

Gregorius.

Sancti viri in quātū eū deo vnum sunt: sensus dñi nō ignorāt. Hāc s̄ dē quoq; apostol⁹ dicit. Quis ei scit hominū: q̄ sunt hoīs: nisi spūs homīs qui ē in ipso. Ita ⁊ q̄ dei sunt. nemo cogit: nisi spūs dei. Qui vt se ostenderet nosse: q̄ dei sunt: adiūxit. Nos autē nō sp̄ritū hui⁹ mūdi accepim⁹: sed sp̄ritū q̄ ex deo est. Hinc iterū dicit. Ad ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs accessit: que prepaui deus diligētibus se: nobis autē reuelauit p̄ sp̄ritū suum.

Petrus.

Ergo eides Aplo ea q̄ dei sunt: p̄ dei sp̄ritū sunt reuelata: q̄o super hoc: qd̄ p̄posuit: p̄misit: dices. **S**alutudo diuitiarum sapiētie ⁊ sciētie dei: q̄ incōprehēsibilia sunt opa eius ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. **S**z rursus mihi bec dicens alta suborif q̄stio. **H**āc **David** propheta dño loquit: dices. **I**n labijs meis. p̄nunciaui oīa iudicia oris tui. **E**t cū misnus sit nosse: q̄ letiā p̄nunciare: quid est qd̄ paul⁹ incōprehēsibilia esse dei iudicia asserit. **David** autē bec se oīa nō solū nosse: etiā in labijs p̄nunciaste testatur.

Gregorius.

Al vtraq; bec tibi supius sub breuitate respōdi dices q̄ sancti viri nō ignorāt. **D**ēs enī qui deuote dñm sequunt. etiā deuotiōe cū deo sūt: ⁊ adhuc carnis corruptibilis grauari pōdere cum deo nō sunt. oculitasq; dei iudicia inq̄ tuz cōiuncti sunt: sciūt: in quātū distincti sunt: nesciūt. **Q**ui enī secreta eius adhuc p̄fecte nō penetrāt: incōprehēsibilia ei⁹ iudicia esse testant. **Q**ui vero mēte ei adherent: etq; inherēdo: vel sacris scripture eloq̄s: vel occultis reuelationib⁹ inquantū accipiunt: agnoscūt: ⁊ nouerūt bec: ⁊ pronun-

ciant. **I**udicia igit qui de⁹ tacet: nesciūt: que de⁹ loquit: sciūt. **S**z ⁊ **David** p̄pheta cū dixisset. **I**n labijs meis p̄nunciaui oīa iudicia: p̄misit addidit oris tui: ac si a pte dicat. **E**go iudicia ⁊ nosse: ⁊ p̄nunciaste potui: que te dixisse cognoui. **H**am ea q̄ ipse nō loqueris: a nostra p̄culdubio cognitiōe abscedit. **C**ōcordat ergo p̄phetica apostolica sn̄ia: qz ⁊ incōprehēnsibilia sunt dei iudicia: ⁊ tamē que de ore eius plata fuerint: humano labijs p̄nunciānt. quonā scire ab oībus: ⁊ plata p̄di possunt: ⁊ occultari non possunt.

De prophetia destructionis monasterij sui: Cap. XVIII.

Petrus.

In obiectione mee questiuncule patuit causa ratiōis: sed q̄o te si qua sunt adhuc de viri hui⁹ us virtute subiunge.

Gregorius.

In quidā nobilis **Theoprob⁹** nomine eiusdē **Benedicti** patr⁹ fuerat admonitione cōuersus: q̄ pro vite merito magnā apud eū familiaritatis fiducia habebat. **H**ic cū quadā die ei⁹ cellā fuisset ingressus: hūc amarissime silentē repperit. **C**ūq; diu subsisteret: eiusq; nō finiri lacrimas: videret: nec tamen vt vir dei cōsuenerat: orādo plāgeret: sed merē de: que nā causa tanti luci⁹ existeret: inq̄ sinit. **C**ui vir dei illico r̄ndit. **O**mne hoc monasteriū qd̄ cōstruxi ⁊ cūcta q̄ fratrib⁹ prepaui oīpotentis dei iudicio gētib⁹ tradita sunt. **S**z autē obtinere potui: vt mihi ex hoc loco aīe cōcederent. **C**ui⁹ vocē tūc **Theoprob⁹** audiuit: nos autē carnalimus: qui destructū modo a longobardogente eius monasteriū scimus. **N**octurno enī tpe ⁊ quiescētibus fratribus nup̄ illic longobardi ingressi sunt. **Q**ui diripiētes oīa ne vnū quidē hominē illic tenere potuerūt: sed impleuit omnipotēs de⁹ q̄ si deli famulo **B**ndicto p̄miserat: vt si res gētibus traderet: aīas custodiret: q̄ in re pauli vicē video tenuisse. **B**ndictū cuius

di nauis rerū omnīū facturā pertulit: ipse in consolatiōe vitā omnīū: qui cū eo comitabant: accepit.

De absconditiōe flascōnis a beato Benedicto cognita:

Capitulū. XIX.

Quodā quoq; tempe exhilarat⁹ noster: quē ipse conuersū nostit: trāsmisus a dño suo fuerat: vt dei viro in moasteriū vino ple: na duo lignea vascula: que vulgo flascōnes vocant deferret. Qui vni detulit: alterū vero pergēs in itinere abscondit. Vir autē dñi quē facta absentia latere nō poterant vni cū gratiariāctōe suscepit: et discedentē puerū monuit: dicens. Vide fili ne de illo flascōne quē abscondisti: iam bibas: sed inclina illū caute et inuenis: quid intus habet. Qui cōsulū valde a dei homine exiit. Et reuersus: volēs ad huc pbare que audierat: cū flascōne inclinasset: de eo ptinus serpens egressus est. Tunc predictus exhilarat⁹ puer per hoc qd in vino reperit: expauit malū qd fecit.

De mappularū receptiōe a seruo dei cognita: Cap. XX.

An longe aut a monasterio vicus erat: in quo nō minia multitudo hominū ad fidei dei ab idoloz cultu Benedicti fuerat exhortatiōe cōuersa. Ibiq; quoq; quedaz sanctimoniales femine inerāt: et crebro il luc p exhortandis aniabus fratres suos mittere Benedict⁹ dei famulus curabat. Quadā vero die misit ex more: sed his q̄ missus fuerat monachus post admonitiōne factā: a sanctimonialib⁹ feminis rogatus: mappulas accepit: sibiq; eas abscondit in sinu. Quē mox vt reuersus est: vir dei vehemētissima amaritudine cepit increpare dicens: Quō ingressa est iniquitas in sinu tuo? At ille obstupuit: et quid egisset oblitus: vnde corripiebatur: nesciebat. Qui ait: Aliquid ego illic pñs non eram: q̄ ab ancillis dei mappulas accepisti: ti

bis eas in sinu misisti? Qui mox eius vestigijs puolutus stulte se egisse penituit: et eas quas in sinu absconderat: mappulas abiicit.

De cogitatione monachi super verba a dei viro cognita:

Capitulū. XXI.

Quodā quoq; die dñi venerabilis pater: vespertina iam hora corpis alimēta perciperet: eius monachus cuiusdā defensoris filius fuerat: qui ei ante mēsam lucernam tenebat. Cūq; vir dei ederet: ipse autē cū lucerna misterio astaret: cepit per superbie spiritū in mente sua tacitus voluere et per cogitationē dicere. Quis est hic cui ego manducāti assisto: lucernā teneo: seruitiū impendo? Quis sum ego: vt isti seruias? Ad quē vir dei statim cōuersus: vehemēter eum cepit increpare dicens: Signa cor tuū frater: quid est qd loqueris? signa cor tuū. Vocatisq; statim fratrib⁹ precepit ei lucernā de manibus tolli. Ip̄m vero iussit a misterio recedere: et sibi hora eadem quietū sedere. Qui requisitus a fratrib⁹ qd habuerit in corde: per ordinem narrauit: q̄to superbie spū intumuerat: et que ptra virū dei verba per cogitationē tacitus dicebat. Tūc liquide oibus patuit: q̄ venerabilē Benedictū latere nil posse: in cui⁹ aure etiā cogitatiōis verba sonuissent.

De ducētis farine modijs famis tempe ante cellam viri dei inuentis: Cap. XXII.

Alio igit tempe in eadē campanie regione fames incubuerat: magnaq; oēs alimentoz indigētia coangustabat: itaq; in benedicti monasterio triticū dederat: panes vero pene oēs sumpti fuerāt: vt nō plus q̄ quisq; ad refectiōis horā fratrib⁹ inueniri potuissent. Cūq; eos venerabilis pater p̄stittatos cerneret: eoz pusillanimitatē studuit modesta increpatiōe corrigere: et rursū pmissione subleuare dicens: Qua

re de panis inopia vester animus tristat? Hodie quidem minus est: sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducetis farine modij ante fores celle in sacis inuerti sunt. Quos opus deus quibus deferentibus transmississet: nunc quoque manet incognitum. Quia cum fratres cernerent: domi non gratias referentes didicerunt tam de abundantia ne in egestate dubitarent.

Petrus.

De quo te nunquid nam credendum est hunc dei famulo semper prophete spiritu adesse potuisse: an per interualla temporum eius mentem prophete spiritus implebat.

Gregorius.

Prophete spiritus Petre prophete tarum mentes non semper irradiat: quod sicut de sancto spiritu scriptum est. Ubi vult spirat. Ita sciendum est: quia et quoniam vult aspirat. Sic est quod Nathan a rege requisitus: si construere templum potuisset: prius assensit: et postmodum prohibuit. Hinc est quod Helyzeus cum stentem mulierem cerneret: causamque nescisset: ad prohibentem hanc puerum dicit: Dimitte eam: quia anima eius in amaritudine est: et dominus celauit a me: et non indicauit mihi. Ad id opotens deus ex magne pietatis dispensatione disponit: quod dum prophete spiritum aliqui dant et aliqui subtrahit: prophetarum mentes: et eleuat in celsitudine: et custodit in humilitate: ut et accipientes spiritum inueniant: quod de deo sint et rursus prophete spiritum non habentes cognoscant: quod sint de semet ipsis.

De fabrica monasterij Terra cinensis per visionem disposita:

Capitulū. XXIII.

Petrus.

In hoc esse ut asseris magna ratio clamat. Sed queso de venerabili patre Benedicto: quicquid ad hunc animum occurrit: exequere.

Gregorius.

No quoque tempore a quodam

fideli viro fuerat rogatus: ut in eius predio iuxta Ferracinensem urbem missis discipulis suis construere monasterium debuisset. Qui roganti consentiens deputatis fratribus patrem constituit: et quis ei se cūdus est et ordinavit. Quibus cūtibus spopodit dicens: Ite et die illo ego ventor: et ostendo vobis: in quo loco oratorij: in quo refectorij fratrum: in quo susceptione hospitum: vel queque sunt necessaria edificare debeatis. Qui benedictione percepto illico perrexerunt: et constituti die magno per e prestolantes: parauerunt omnia que bis quoniam cū tanto patre venire potuissent: videbantur esse necessaria. Hoc vero eadem quam promissus illucescebat dies: eisdem seruo dei quod illic patrem constituerat: atque eius proposito vir domini in somnis apparuit: et loca singula ubi quid edificare debuissent: subtiliter designauit. Cūque vtrique a somno surgeret: sibi inuicem quid viderent retulerunt: non tamen visioni illi omnimodo fidem dantes: virum dei sicut se venire promiserat: expectabant. Cūque vir dei constituto die minime venisset: ad eum cum merore reuersi sunt dicentes: Expectauimus pater ut venires: sicut promiseras et nobis ostenderes: ubi quid edificare deberemus et non venisti. Quibus ipse ait: Quare fratres: quare ista dicitis? Nūquid sicut promisi: non veni? Qui cum ipsi diceret: Quā venisti? Respondit. Nūquid vtrisque vobis dormientibus non apparui: et loca singula designaui? Ite et sicut per visionem vidistis: omne habitaculum monasterij ita construite. Qui hec audientes vehementer admirati ad predictum predictum sunt reuersi: et cuncta habitacula: sicut ex reuelatione didicerant: construxerunt.

Petrus.

Decri velim quo fieri ordine potuit: ut longe responsu dormientibus diceret: quod ipsi per visionem audirent: et recognosceret.

Gregorius.

Quid est: quod perscrutatus rei geste ordinem: ambigis Petre. Liquec profecto: quod mobilitatis nature est.

spiritus & corpus. Et certe scriptura teste nonimus: quod propheta ex iudea subleuatus: repente est cum prandio in caldea depositus: quo videlicet prandio prophetam refecit: seque repete in iudea iterum inuenit. Si igitur tam longe Abachuch potuit sub momento corporaliter ire et prandium deferre: quid mirum si Benedictus pater obtinuit: quatenus iret per spiritum et fratrum quietentium spiritibus necessaria narraret ut sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit: ita iste ad institutionem spiritualis vite spiritualiter pergeret.

De sanctimonialibus feminis que post mortem per eius oblationem communioni sunt redditæ:

Capitulū. XXIII.

Petrus.

Anus tue locutionis tersti a me fateor: dubietate metis. Sed velim nosse in communi locutione qualis iste vir fuerit.

Gregorius.

Ute ipsa Petre communis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor sese in alta suspenderat: nequaquam verba de ore illius in cassum cadebant. Si quid vero unquam non tam decernendo: sed minando diceret: tantas vires sermo illius habebat: ac si hoc non dubie atque suspense: sed iam per sententiam protulisset. Nam non longe ab eius monasterio due quedam sanctimoniales femine nobiliores femina exorte: in loco proprio puerabant: quibus quidam religiosus vir ad exterioris vite usum prebebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parare ignobilitatem mentis: ut minus se in hoc mundo despiciant: qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt: necdum predicte sanctimoniales femine perfecte linguam suam sub habitus sui freno restrinxerant: et eundem religiosum virum: qui ad exteriora necessaria eis obsequium prebebat: incantibus sepe sermonibus ad iracundiam provocabat.

Qui cum diu ista toleraret: perrexit ad veterem hominem: quatenus patere verborum contumelias enarravit. Vir autem dei hoc de illis audiens: eis primum mandavit dicens: Cor rigite linguam vestram: quod si non emendaveritis: excoricate vos. Quam videlicet excoricationis sententiam non proferendo intulit: sed minando. Ille autem a pristinis moribus nihil mutata intra paucos dies defunctus fuit: atque in ecclesia sepultus. Cumque in eadem ecclesia missarum solennia celebrarent: atque ex more diaconus clamaret. Si quis non communicat de locutione nutritur: earum que pro eius oblatione domino offerre consueverat: eas de sepulchris suis progrede et exire ecclesiam videbat. Quod dum sepius cerneret: quod ad vocem diaconi clamantis exiebant foras: atque intra ecclesiam permanere non poterat: ad memoriam rediit que vir dei illis adhuc viventibus mandavit. Eas quippe se cōione priuare dixerat: nisi mores suos et verba corrigerent. Tunc seruo dei cum graui merore indicatum est. Qui manu sua primum oblationem dedit dicens: Ite in hac oblatione pro eis offerri domino facite: et ulterius excoricate non erunt. Que dum oblatio pro eis fuisset immolata: et a diacono iuxta morem clamatum est ut non cōicantes ab ecclesia extrerent: vis se non sunt. Quia ex re indubitate patuit: quod dum inter eas que cōione priuate sunt: a domino per seruū minime recederet: cōiones a domino per seruū domini receperissent.

Petrus.

Atrū valde quod dicitis: quatenus venerabile et sanctissimum virum adhuc tamē in hac carne corruptibilem de gentē potuisse aīas solueri: in illo iam inuisibili iudicio constituas.

Gregorius.

Quid nā Petre in hac adhuc carne non erat: qui audiebat? Quod cumque ligaueris super terram: erit ligatum in celis: et que solueris super terram: soluta erunt in celis. Cuius nunc vice ligando et soluendo obtinent: qui loci sancti res geminis fide et moribus tenent. Sed ut tanta

valeat homo de terra: celi ⁊ terre cōditōr
in terrā venit ⁊ celo. atq; vt iudicare: caro
etiā de spūalibus possit: hoc ei largiri dig
natus ē. fact⁹ p hominib⁹ de⁹ caro: qz i
de surrexit. vltra se infirmitas nostra: vnō
sub se infirmata est firmitas dei.

**De puero monacho quem se
pultū terra proiecit. Cap. XXV.**

Petrus.
In virtute signorū concordā
ter loquitur ratio verborum.

Gregorius.

Quādo quosq; die dū quidam eius
puerul⁹ monach⁹ parētes suos:
vltra q̄ debebat: diligēs atq; ad
eōm habitaculū tendēs: sine benedic. iōe
de monasterio egressi: eodē die mox vt ad
eos puenit: defunct⁹ est. Cūq; esset sepul
tus: die altero proiectū foras corp⁹ ei⁹ in
mentū est. qd̄ rursus tradere sepulture cu
rauerūt. Sed sequētī die iterū proiectum
exteri⁹ atq; inhumatū sicut prius inuene
rūt: rūc cōcite ad benedicti patris vestigia
currētes: cū magno fletu petierūt vt ei sus
am grātiā largiri dignaret. Quibus vir
dei manu sua p̄tinus colonem dñici cor
poris dedit: dicens. Ite atq; hoc dñicum
corpus sup pectus ei⁹ ponite ⁊ sic eum se
pulture tradite. Ad dū factū fuisset susce
ptum corpus ei⁹ terra tenuit: nec vltra p
iecit. Perpēdis petre apud iesuz ch̄ristū
dñm cuius meriti iste vir fuerit: vt ei⁹ cor
pus etiā terra proiecerit: qui benedicti
grātiā non haberet.

Petrus.
Erpendo plane ⁊ vehemēter stu
peo.

**De monacho qui de monaste
rio discedens draconē in itinere
inuenit. Cap. XXVI.**

Gregorius.

Quidā autē ei⁹ monach⁹ mobi
litati mētis dedit: erat ⁊ p̄ma
nere i monasterio nolebat. Cū

q; eū vir dei assidue corripet: ⁊ frequēter
admoneret. Ipse vero nullomō pleritret
in cōgregatiōe p̄sistere: atq; i oportunit
p̄tib⁹ vt relaxaret: manere. Quadā die
idē venerabilis p̄r nimitatis eius redio
affectus: iratus iussit: vt discederet. Qui
mox vt monasteriū exiit: cōtra se assistere
ap̄to ore draconē in itinere iuenit. Cūq;
eū idē draco q̄ apparuerat: deuorare vel
let: cepit ipse tremēs: ⁊ palpitās: magnis
voci⁹ clamare: dicens. Furrice. currite
qz draco ille me deuorare vult. Currētes
autē: fratres draconē minime viderūt sed
tremētē atq; palp̄ tāte monachū ad mo
nasteriū reduxerūt: q̄ statim p̄misit nūq;
se esse iā a monasterio recessurum. atq; ex
hora eadē in sua p̄missione p̄māsit ap̄pe
qui sancti viri orationib⁹ cōtra se assistere
draconē viderat: quē prius nō videndo:
sequebatur.

**De puero ab Elephantino
morbo curato. Cap. XXVII.**

Sed neq; hoc silendū puto qd̄ il
lustri viro Antonio narrāte co
gnoui: q̄ aiebat patris sui pue
rū morbo elephātino fuisse cor
reptū ita: vt iā pills cadētib⁹ cutis itume
sceret: atq; incresecētē sanitē occultare non
posset. Cui ad virū dei ab eodē p̄fe eius
missus ē ⁊ saluti p̄stine sub omni celeris
tate restitutus.

**De. xij. solidis p̄ miraculū de
bitori redditis et sanatiōe hoīs
cuius cutis quasi leprosa appa
ruit. Cap. XXVIII.**

Eq; illud taceaz: qd̄ eius discip
pul⁹ Pegrin⁹ noie narrāf cō
sueuerat: qz die quadā fidelis
vir quadā necessitate debiti cō
pulsus: vnū sibi fore remediūz credidit: si
ad dei virū p̄geret ⁊ q̄ euz vgeret debiti
necessitas: idicaret. Venit itaq; ad mona
steriū: oipotētis dei famulū repperit. Qz
a creditore suo p. xij. solidis grauit̄ af
fugere cōstituit. Cui venerabilis p̄r ne

quāq̄ se h̄re. xij. solidos r̄ndit: sed t̄m ei
inopiā blāda locutiōe cōsolat̄ ait. Eade
et post biduū reuertere: q̄z deest hodie q̄d
tibi debeā dare. In ipso autē biduo more
suo in orōne fuit occupat̄. Cū die tertio
is necessitate debiti affligebat̄: redijt. Su
per archā vero monasterij: q̄ erat frumen
to plena subito tredecim solidi sunt inue
ti. Quos vir dei deferri iussit et afflicto
petitori tribuit: dicēs vt. xij. redderet et
vñ in expēsis pprijs h̄ret. Et ad ea nūc
redeā que ei? discipulis ī libri hui? exor
dio pdictis referētibus agnoui.

Quidāz vir grauissima aduersarij
sui emulatiōe laborabat: cui? ad
hoc vsq̄z odiū prupit vt nescienti
in potu venenū daret. Qui quīs vitā au
ferre nō valuit: cutis t̄m colorē mutauit:
ita vt diffusa in corpe eius varietas lepe
more imitari videret̄: sed ad dei homines
deduct̄ salutē pristinā citius recepit. Nā
mor vt eum cōgigit: omnē cutis illius va
rietatē fugauit.

**De vase vitreo in saxis piec
to et nō fracto. Cap. XXIX.**

E quoq̄z tpe quo alimētōz in
opia campanā grauit̄ afflige
bat: vir dei diuersis indigētib?
monasterij sui cūcta tribuerat:
vt pene nihil ī cellario nisi parū quid olei
in vitreo vase remaneret. Tūc quidā sub
dyacon? agapici? noīe aduenit: magno
pere postulās vt sibi aliquātulū olet dari
debuisset. Vir autē dñi qui cuncta decre
uerat ī terra tribuere: vt ī celo oīa referua
ret: hoc ipsum pax q̄d remāserat olei: ius
sit petēti dari. Monach? vero q? cellariū
tenebat audiuit quidē tubēris verba: sed
implere distulit. Cūq̄ post paululū: si id
q̄d iusserat: datū esset: inq̄reret: r̄ndit mo
nach? se mīme dedisse: q̄z si illud ei tribu
eret: oīno nihil fratrib? remandret. Tunc
irat? alijs p̄cepit vt hocipm vas vitreuz
in q? parū olei remāssisse videbat̄: per sene
strā proijcerēt: ne in cella aliquid per in
obediētā remaneret. factiq̄z est. Sub

fenestra autē eadē ingens precipitiū pate
bat: saxozū molibus asperū. Proiectum
itaq̄ vas vitreū venit in saxis: sed sic mā
st̄ in volume ac si proiectū minime fuisset:
ita vt neq̄z franḡ: neq̄z oleū effundi potu
isset. Quis vir dñi p̄cepit leuari atq̄z vt
erat integrū: petēti tribuit. Tūc collectis
fratrib? inobediētē monachū de infide
litate sua et superbia corā omnibus incre
pauit.

**De dolio vacuo oleo repleto
Cap. XXX.**

Qua increpatione cōpleta, se se
cū eisdē fratribus in orationez
dedit. In eo autē loco vbi cuq̄
fratribus orabat: vacuū erat ab
oleo doliū et cooperitū. Cūq̄ sanctus viri
oratione p̄sisteret: cepit operimentū eius
dē doliij oleo exerescēte subleuari. Quo
pmoto atq̄z subleuato oleū q̄ excreuerat
ora doliij transiēs: pauimentū loci: in quo
incubuerat: iuundabat. Quis Benedict?
dei famul? vt asperxit: prius orationem
cōpleuit atq̄z in pauimentū oleū defluere
cessauit: tūc diffidentē inobediētēq̄z fra
trē latius admonuit: vt fidē habere discer
et et humilitatē. Idē vero frater salubri
ter correptus: erubuit. Quia venerabilis
pater virtutē omnipotētis dñi: quam
admonitione intimuerat: miraculis ostē
debat. Nec erat iam vt quisquā: de ei? p
missionibus dubitare posset: q̄ in vno con
dē q̄z momēto p vitreo vase pene vacuo
plenū oleo doliū reddidisset.

**De monacho a demone libe
rato: Cap. XXXI**

Quadā die vñ ad beati Joban
nis oratorij: q̄d in ipso monis
cellitudine sitū est: pergeret: et
antiqu? hostis in mulo medici
specie obuiā fact? est: cornu et trepidam
ferēs. Quē cū requisisset: dicēs. Quo va
dis. ille r̄ndit. Ecce ad fratres vado poti
onē eis dare: itaq̄z prexis venerabilis be
nedict? ad orationē. Qua cōpleta conuul
tus redijt. Valign? vero spūs vñ sculo

liber

hom opemā rull
nos affigere con
la sanar: vices
late. Benedicto
positiōe est: vt
vntipōtia ince
bosa rapere: mō
reliā inuenire
chia lina thūba
loum q̄z impū
ditas: cūm
ret. Quā h̄ge
cedere vōt ad
comg auar magi
pora t̄ dēcent.
t̄ f̄sentia. Quā
de quo videri
rom feruāz ipse
fama iustit̄ mō
locoracacūm
p̄t rochez clama
act̄ res illuz r̄
li. Et cūm vōt
leuauit i lectone
vntipōtia. Legat
Bd causā b̄ctozū
mō modo tanta
legana b̄ctozū
vñ tam conuē
potuissent. Com
racap̄st̄ laboz
te postulate r̄
ram corruē et
de ad cūm vōt
bos illuz cōmē
tue a l̄ctone mō
frat̄ioz om̄
tionem accipere
doct̄m a tante
f̄ere obediētā
cōmūm v̄m
p̄t. quem vt v
ip̄tando f̄ctoz
vntipōtia r̄
ar? f̄ctozū
p̄st̄. Quā h̄
f̄ctozū

rem monachū inuenit aquā haurientē: in
quē statim ingressus ē. Eūq; in terrā pie
cit et uehemētissime vexauit. Quē cū vir
dei ab oratione rediēs tā crudeliter vexa
ri cōspiceret: ei solūmodo alapam dedit
malignū ab eo spiritū p̄tinus excussit. Ita
ut ad eū redire ulterius non auderet.

Petrus.

Ullim nosse hec tanta miracula si
virtute semp̄ orōnis impetrabat:
an aliquādo etiā solo uoluntatis
exhibebat nutu.

Gregorius.

Quā deuotamēte deo adherēt cuz
rerū necessitas exposcit: exhibere
signa mō uirosq; solēt: ut mira hęc
aliquādo ex p̄ce faciāt. aliqñ ex p̄tate. Cū
enī iohānes dicat. Quotquot sūt recepē
runt eius uerba: et p̄tatem filios dei fieri: q̄
filij dei ex p̄tate sūt quid mirū si signa fas
cere ex p̄tate ualeāt: qz enī uirosq; mō mi
racula exhibeāt: testat̄ petr⁹: q̄ T habitaz
mortuā orādo suscitauit. Ananiā uero et
saphirā mētientes: mori increpādo tradi
dit. Neq; enī orasse in eorū extinctione le
git: s; solūmō culpā: quā p̄p̄trauerāt: in
crepasse. Cōstat ergo qz aliqñ hec ex p̄tate
re: aliqñ uero exhibēt ex postulatiōe: uiz
et istis uitā increpādo abstrulit: et illi reddi
dit orādo. Nā duo quoq; fidelis dei famu
li b̄d̄icti faera nūc replico in quib⁹ ap
te clareat: aliud hūc accepta diuinitus ex
p̄tate: aliud ex oratione potuisse.

**De ligato rustico et solo aspe
ctu uiri dei: Cap. XXXII.**

Orborū quidā Halla nomie p
fidie fuit arriane q̄ Totile regi
eorū tēporib⁹ contra catholice
ecclesie religioſos uiros ardo
re imāssime crudelitatis exarsit. ita ut
quicq; ei clerici monachusue ante faciem
uenisset: ab eius manib⁹ uiuus nullomō
do exiret. Quadam uero die auaricie sue
estu succensus: in rapinam rerū inbiās:

dum quendā rusticum tormētis crudelli
bus affligeret eumq; per supplicia diuersa
saniaret: victus penis rusticus se se res
suas Benedieto dei famulo cōmendasse
professus est: ut dū hoc a torquente credē
tur: suspensā interim crudelitate ad uitaz
hora raperetur: tunc idem Halla cessauit
rusticū tormentis affligere: sed eius bra
chia loeis fortibus astringēs: ante equoz
suum cepit impellere ut quis esset bene
dictus: qui eius res susceperat: demōstra
ret. Quē ligatis brachijs rusticus ante
cedens duxit ad sancti uiri monasterium
eumq; ante ingressum celle sedentē rep̄
perit et legentē. Eidē autem subsequenti
et seuenti halle rusticus dixit. Ecce iste ē
de quo dixerā tibi b̄d̄ictus pater. Quē
dum feruido spiritu et peruerſe mentis in
sania fuisset intuitus eo terrore: quo cos
sueuerat: acturū se existimans: magnis ce
pit uocibus clamare dicens. Surge: sur
ge: et res istius rusti ei redde: quas accepi
sti. Ad cuius uocē uir dei p̄tinus oculos
leuauit a lectione eiusq; intuitus: mox etiā
rusticū: qui ligatus tenebatur: attendit.
Ad cuius brachia uiz oculos deflexisset
miro modo tanta se celeritate ceperunt il
ligata brachijs lora deuoluere ut dissolu
ui tam concite nulla hominū festinatōe
potuissent. Cumq; is: qui ligatus uene
rat: cepisset subito astare solutus: ad tan
te potestatis vim tremefact⁹ halla ad ter
ram corruit et ceruicem crudelitatis rigis
de ad eius uestigia inclinans: se orationis
bus illius cōmendauit. Vir autem sanc
tus a lectione minime surrexit sed uocast
fratribus eum introitus tolli: ut benedic
tionem acciperet: precepit. Quē ad se re
ductū: ut a tante crudelitatis insania q̄es
cere deberet: admonuit. Qui fractus re
cedens: nil ulterius petere a rustico p̄sum
psit. quem uir domini nō tangendo: s; res
spiciendo soluerat. Ecce est petre quod
dixit: quia hi qui omnipotentii deo famili
ari⁹ seruūt: aliqñ mira faciēt etiā ex p̄tate
possūt. Qui enī ferocitate Gothi terribil
sedēs repp̄sit: lora uero nodosq; ligature

que innocētis brachia astrinxerāt: oculis
dissoluit: ipsa miraculi celeritate indicat:
quia ex potestate acceperat habere: quod
fecit. Rursum quoq; quale quantūq; mi-
raculū orādo valuit obtinere: subiungā.

**De mortuo suscitato:
Capitulū. XXXIII.**

Quādā die cū fratribus ad agri
opera fuerat egressus. Quidā
vero rusticus defuncti filij cor-
pus in vlnis ferens: orbitatus
luctu estuans: ad monasteriū venit: Be-
nedictū patrē quesuit. Cui cū dicitū esset
quia idem pater cū fratribus in agro mor-
rare: p̄tinus ante monasterij ianuā cor-
pus extincti filij piecit ⁊ dolore turbat⁹:
ad inueniendū venerabilē patrē sese cōci-
tus in cursum dedit. Eadē vero hora vir
dei ab agri opere iam cū fratribus reuer-
tebat. Quē mox vt orbitatus rusticus aspe-
xit: clamare cepit. Redde filiū meū: red-
de filiū meū. Vir autē dei in hac voce sub-
stitit: dicēs. Nūquid ego filiū tuū tibi ab-
stuli? Cui ille respōdit: Mortuus est: ve-
ni suscita eū. Quōd vt mox dei famulus au-
diuit: valde cōristatus est: dicens: Nece-
dit fratres: recedit nostra nō sunt:
sed sanctorū apostolorū sunt. Quid nobis
onera vultis imponere: que nō possum⁹
portare? At ille quē nimius coegebat do-
lor: in sua petitiōe perstitit iurās q; nō re-
cederet nisi eius filiū resuscitaret. Quem
mox dei famulus inquisiuit dicens: Ubi
est? Cui ille respōdit: Ecce corpus ei⁹ ad
ad ianuam monasterij iacet. Abi dū vir
dei cū fratribus peruenisset: flexit genu ⁊
super corpusculū infantis incubuit: seq;
erigens ad celū palmas tetendit dicens:
Dne non aspicias peccata mea: sed fidez
huius hominis qui resuscitari filiū suū ro-
gat ⁊ redde in hoc corpusculū aīam quaz
abstulisti. Vir in oratiōe verba cōpleue-
rat: ⁊ regrediente aīma ita corpusculū
pueri omne cōtremuit: vt sub oculis om-
niū qui aderāt apparuerit cōcussione mi-
nistica tremēdo palpitasse. Cuius mor ma-
nū tenet: ⁊ eum patri viuente atq; incolu-

mem dedit. Liqueat Petre: quia hoc mi-
raculū in potestate nō habuit: qđ p̄strat⁹
petijt: vt exhibere potuisset.

**De miraculo Scholastice so-
roris eius: Cap. XXXIII.**

Petrus.

Sic cūcta esse vt asseris constat.
patēter. Quia verba que p̄po-
sueras: rebus p̄bas. Sed que
so te vt indices: si facti viri om-
nia que volūt: possunt: ⁊ cūcta impetrāt:
que desiderant obtinere.

Gregorius.

Quālinā erit: pre in hac vita pau-
lo sublimior: qui de carnis sue sti-
mulo ter dñm rogauit: ⁊ tamē qđ
voluit: obtinere nō valuit. Ex qua re ne-
cesse est vt tibi de venerabili patre Bene-
dicto narrē: qđ fuit quoddā quod voluit:
sed nō valuit implere. Soror namq; eius
Scholastica nomine: omnipotenti dño ab
ipso infantie tempe dedicata: ad eū semel
per annū venire cōsueuerat: ad quam vir
dei nō longe extra ianuā in possessiōe mo-
nasterij descēdit: Quādā vero die ve-
nit ex more atq; ad eā cum discipulis ve-
nerabilis eius descēdit frater: qui totū vi-
em in dei laudib⁹: sacrilq; colloquijs du-
cētes: incubentibus iam noctis tenebris
simul a: ceperūt cibos. Cūq; ad mensā
federēt: ⁊ inter sacra colloquia tardior se
hora p̄traberet: eadē sanctimonialis fe-
mina soror eius eū rogauit dicens: Que-
so te vt ista nocte non me deferas: vt vsq;
mane aliquid de celestis vite gaudijs lo-
quamur. Cui ille respōdit: Quid est qđ
loqueris soror? manere extra cellā nulla-
tenus possum. Tanta vero erat celi fere-
nitas: vt nulla in aere nubes appareret.
Sanctimonialis autē femina cū verba fra-
tris negātis audisset: insertas digitis ma-
nus super mēsam posuit: ⁊ caput in mani-
bus omnipotentē dominū rogatura decli-
nauit. Cūq; leuaret de mensa caput tanta
q; inundatio pluuię erupit: vt neq; vene-

rabillis **Benedictus**: neq; fratres: qui cū eo aderant extra loci limen: quo consederant: pedē mouere potuissent. **Sanc**timonialis quippe femina caput in manib⁹ declinans: lachrimarū fluuiū in mensam fuderat per quē serenitatē aeris ad pluuiā traiecit. **Hec paulo tardius** post orationez inundatio illa secuta est: sed tanta fuit cōueniētia oratiōis et inundatiōis vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret: quatenus vnū idemq; esset momentū: et leuare caput: et pluuiā deponere. **Tūc** vir dei inter choros tonitruos atq; ingētis pluuię inundationē vidēs: se ad monasteriū nō posse remeare: cepit conqueri cōristantibus: dicens. **Parcat tibi** omnipotēs de⁹ soror: quid est: qđ fecisti. **Cui** illa respondit. **Ecce** te rogauit et audire me noluit: rogauit dñm meū et audiuit me. **W**dodo ergo si potes: egredere et me dimissa: ad monasteriū recede. **Ipsē** autē exire extra tectum nō valens: qui remanere sponte noluit: in loco māsit inuitus. **Sicq;** factum est vt totā nocē peruigilē ducerent: atq; per sacra spiritalis vite colloquia se se vicaria relatione satiarent. **Qua** de re dixi cū voluissē aliquid: sed minime potuissē. **Quia** si venerabilis viri mēte aspiciam⁹: dubiū non est quin eandē serenitatem voluerit in qua descederat permanere: s; cōtra hoc qđ voluit: in virtute omnipotentis dei ex femine pectore miraculum inuenit. **Hec** mirū qđ pl⁹ illo femina que diu fratrem videre cupiebat: in eodē tēpore valuit. **Quia** enī iuxta **Johānis** vocē deus charitas est: iusto valde iudicio illa pl⁹ potuit: que ampl⁹ amauit.

De aia sororis eius visa et qualiter a corpe sit egressa.

Cap. XXXV.

Petrus.

Ateor multum placet quod dicit

Gregorius.

Cumq; die altero eadem venerabilis femina ad cellā propriam

am recessisset vir dei ad monasterium res dixit. **Tū** vero post triduum in cella confestim eleuatis in aera oculis vidit eiusdē sororis sue animā de eius corpore egressā in colūbe specie celi secreta penetrare.

Qui tante eius glorie congaudēs omnia potētī deo in hymnis et laudibus gratias reddidit eiusq; obitū fratrib⁹ denūciauit. **Quos** etiā proutinus misit vt eius corp⁹ ad monasteriū deferrēt. atq; in sepulchro qđ sibi ipse parauerat: ponerēt. **Quo** facto contigit vt quorum mens vna semper in deo fuerat. eorum quoq; corpa nec sepultura separet.

De mundo ante oculos eius collecto et aia **Sermani** **Lapua** ne epi. **Ca. XXXVI.**

Alio quoq; tpe **Seruad⁹** **dyaconus** atq; abbas eius monasterij qđ in campanie partibus a **Libero** quondā patricio fuerat constructū ad eum visitationis gratia ex more venire cōsueuerat eiusq; monasteriū frequētabat vt qz idem quoq; vir doctrina gratie celestis affluēbat: dulcia sibi inuitē vite verba transfunderent et suauē cibum celestis patrię: quia adhuc perfecte gaudente nō poterant: saltem suspirādo gustarent. **Cumq;** hora iā quietis exigeret: in cuius turris superioribus se venerabilis **Benedictus**: in eius quoq; inferioribus se **Seruand⁹** **dyaconus** collocauit: quo videlicet in loco inferior ad superiora peruius cōtinuabat ascēsus. **Ante** eandē vero turrim largius erat habitaculum: iniquo vtriusq; discipuli quiescebant. **Cumq;** vir dei benedictus adhuc q̄ escētibus fratribus vigilijs nocturne orationis tēpora p̄uenisset: ad fenestrā stās et omnipotentē deum deprecans: subito in tempesta noctis hora respiciens: vidit fulsam lucē desuper cunctas tenebras effulgasse: tantoq; splendore clarificare: vt diē vinceret lux illa: quę in tenebris radiasset. **Mira** autē res valde in hac speculatione secuta est: qz sicut post ipse narrauit: ois

etiam mundus: velut sub vno solis radio collectus: ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis pater dū intentā oculo rum acie in hoc splendore choruscæ lucis insingeret: vidit germant capuani episcopi animā in spera ignea: ab angelis in celum ferri: tunc tāti sibi testē volens adhibere miraculi: Seruandū dyaconū iterato bis terq; eius nomine cū clamoris magnitudi ne vocauit. Cūq; ille fuisset insolito tāti viri clamore turbatus: ascēdit: respexit p̄temq; iā lucis exiguā vidit. Cui tantuz obstupescēti miraculū: vir dei p̄ ordinez: que fuerāt gesta: narrauit: Statimq; ital sinuz castrum religioso viro Theoprobō mandauit vt ad capuanā vrbe sub eadem nocte trāsmitteret ⁊ qd de Germano ep̄ scopo ageret: agnosceret: ⁊ indicaret. Fa etiq; est ⁊ reuerendissimū virū Germanū Ep̄iscopū: is qui missus fuerat: iaz defun ctum reperit ⁊ requirēs subtiliter agno uit: eodē momento fuisse illius obitū: quo vir dñi eius agnouit ascensum.

Petrus.
Ira res valde ⁊ vehemēter stupē da. Sed hoc qd videri est: qz ante oculos ipsius quasi sub vno solis radio collectus: omnis mūdus adductus est: sicut nunq̄ expertus sum ita nec con h̄cere scio: quo ordine fieri potest vt mūdus omnis ab homine vno videatur.

Gregorius.
Hrum tene petre qd loquor quia aīe videnti creatorē: angusta est omis creatura. Quālibet etenim parū de luce creatoris aspexerit: breue ei fit omne qd creatū est: qz ipsa luce visiois intime mētis laxat sinus. tantūq; expāditur in deo vt superior existat mundo. Fit vero ipsa vidētis aīa etiā super semetip sam: cūq; in dei lumine rapit: super se ī in teriozibus ampliā ⁊ dū sub se cōspicit ex altata: cōprehendit q̄ breue sit: qd cōpre bendere humiliata nō poterat. Air ergo qui intueri globū igneuz angelos quoq; ad celū redeuntes videbat hec proculduz

bio cernere nō nisi in dei lumine poterat. Quid itaq; mirū: si mundū ante se colle cti vidit: qui subleuatus in mētis lumē extra mundū fuit. Quāte collectus mūdus ante eius oculos dicit: nō celū ⁊ ter ra cōtracta est: sed vidētis animū dilata tus. Quō in deo raptus: videre sine diffi cultate potuit omne: qd infra deū est. In illa ergo luce que exterioribus oculis ful sit: lux interior in mēte fuit: que vidētis animū: qz ad superiora rapuit: ei q̄ angu sta essent oīa inferiora: monstrauit.

De eo q̄ regulā monachozū scripsit. Cap. XXXVII.

Petrus.
Ideo: mibi vtiliter nō intellexis ses: que dixeras: quādo ex tarditas te mea tantū creuit expositio tua. Sed qz hec liquide meis sensib; infudisti queso vt ad narrationis ordinē redeas.

Gregorius.
Ibet petre adhuc de hoc venera bilī patre multa narrare: sed que dam eius studiose pretereo. Quā ad aliozū gesta voluēdo festino. Hoc aut nolo: te lateat qd vir dei inter tot miracu la: quib; in mundo claruit: doctrine i quo qz verbo nō mediocriter fulsit. Nam scrip sit monachozū regulā discretione precipu am: sermone luculentā. Cui si quis velit subtilius mores vitāq; cognoscere: pot̄ i eadē institutione regule oēs magisterij il lius actus inuenire: quia sanctus vir nul lo modo potuit aliter docere q̄ vixit.

De prophetia sui exitus fra trib; nūciata. Ca. XXXVIII.

Eodem vero anno quo de hac vita erat exiturus: quibusdā hi scipulis secū cōuersantibus: quibusdā lōge manē tibus sanctis simi sui obitus denūciauit dīc: presentib; indicēs vt audita p̄ silentia tegeter: absen tibus indicēs: qd vel quale eis signū fieret: quādo eius aīa de corpe exiret. Ante sextū vero sui exitus diē aperire sibi sepul

turā subet. Qui mox correptus febribus
acri cepit ardoze fatigari. Cūq; p̄ dies sin-
gulos lāguoz ingravesceret: sexta die por-
tare se in oratoriu a discipulis fecit. Ibi
q; exitū suū dicit corporis ⁊ sanguinis p̄-
ceptione munuit. atq; inter discipulorū
manus imbecilla mēbra sustentās: erex-
tis in celū manib⁹ sc̄it ⁊ vltimū spirituz
inter verba oratiōis efflauit. Quā sc̄z die
duob⁹ de eo fratrib⁹: vni in cella cōmorā-
ti: alteri autē lōgius posito reuelatio vni⁹
atq; indistinctis visionis appuit. Vides
rūt nāq; q̄z litra pallus atq; innumeris
chorusca lampadib⁹ via recto oriētis tra-
mite ab eius cella in celū vsq; tendebat.
Cui venerādo habitu vir desup clar⁹ assi-
stens: cuius esset via: quā cernerēt: inquit
fuit. Illi autē se nescire p̄fessi sunt. Qui
bus ipse ait: hec est via qua dilectus dño
celū benedict⁹ ascēdit. Tūc itaq; sancti
viri obitum sicut: presentes discipuli vide-
runt. ita absentes hoc signo: qd̄ eis predi-
cū fuerat: agnouerūt. Sepultus vero est
in oratorio beati Iohānis ba p̄fite: qd̄ de
stricta ara Apollinis ipse cōstruxit: qui ⁊
in ea specu in qua prius habitauit nuncuf
q; si petentiū fides exigat: miraculis cho-
riscat.

Aper nāq; est res gesta: quā nar-
ro. Quedam mulier mēte capta
dū sensum fundit⁹ pdidisset: per
mōtes ⁊ valles: siluas ⁊ cāpos: die noctu-
q; vagabāt. ibiq; tantūmodo quiescebat:
vbi hāc q̄scere lassitudo coegisset. Qua-
dam vero die duz vaga nimis erraret: ad
beati viri benedicti specuz deuenit. ibi q;
nesciēs ingressa māsit. Mane autē facto
ipsa sanato sensu egressa est: ac si eā nunq̄
infania capitis vlla tenuisset: que omni vi-
te sue tēpore in eadē: quam accepit salute
permanfit.

Petrus.
Quid nam esse dicimus: q; plerū-
q; in ipsi quoz patrocinijs sic ef-
se sentim⁹: vt nō tanta p̄ corpora
sua: quāta beneficia p̄ reliquias ostendāt
atq; illic maiora signa faciūt: vbi minime

per semetipsos iacent.

Gregorius.

**De insana muliere in ei⁹ spe-
cu sanata. Cap. XXXIX.**

Ubi in suis corpib⁹ sancti mar-
tyres iacent: dubiū Petre nō
est: q; multa valeant signa de-
mōstrare: sicut ⁊ faciunt ⁊ pura-
mente querētibus innumera miracula oñe-
dunt. Sed qz ab infirmis potest mētibus
dubitari: vtrū ne ad exaudendum ibi pre-
sentes sint: vbi constat quia in suis corpib⁹
non sint: ibi necesse est eos maiora si-
gna ostēdere: vbi de eorū presentia potest
mens infirma dubitare. Quoz vero mēs
in deo fixa est: tāto maius habet fidei me-
ritū: quāto illic eos nouit ⁊ nō iacere cor-
pore ⁊ tamen nō deesse ab exauditione.
Unde ipsa quoz veritas: vt fidē discipu-
lis aueret: dixit. Si ego nō abiero: para-
clitus non veniet ad vos. Cū enim p̄stet
quia paraclitus spiritus a patre semp pro-
cedat ⁊ filio: cur se filius recessurum dicis
vt ille veniat: qui a filio nūq; recedit. Sz
quia discipuli in carne dñz cernētes: cor-
porozis hunc oculis semper videre sitis
bāt: recte eis dicitur. Nisi ego abiero: pa-
raclitus nō veniet: ac si aperte diceretur.
Si corpus nō subtrahoz: quis sit amor spi-
ritus: nō ostendo: ⁊ nisi me deseris car-
naliter cernere: nunq; me discetis spūalia-
ter amare.

Petrus.

Facet quod dicis:

Gregorius.

Aliquantū iam a locutione ces-
sandum est: vt si ad aliorum mi-
racula narranda tendimus. Los-
quendi vires interim per silen-
tium repemus.

**Explicit Liber secund⁹ dia-
logorum beati Gregorij.**

Beati Gregorij pape Dialo-
gorij liber tertius: de vita et mi-
raculis aliorum patrum: feliciter
incipit.

De sancto Paulino Nolane
civitatis Epō. **Cap. I.**

Quam vicinis valde patribus
intēdo: maior facta relique-
rā: ita ut Paulini miraculū
Nolane vrbis ep̄i: qui mul-
tos quoz memini virtute et
tempe precessit: memorie defuisse videat
Sed ad priora nūc redeo: eaq; quāta vas
leo: breuitate perstringo. Sicut enī bono-
rū facta innotescere citius similib' solēt:
seniorib' nostris per iustoz exempla gra-
dientibus p̄dicti venerabilis viri celebre
nomen innotuit: eiusq; opus admirabile
ad eoz se instruenda studia terēdit: quoz
me necesse fuit grauitari tā certe credere:
ac si ea que dicerēt meis oculis vidissem.

Quam sententiū Bandaloz tempe
fuisset italia in cāpanie partibus
depopulata: multiq; essēt de hac
terra in africā regionez traducti: vir dñi
Paulinus cūtra que ad ep̄iscopū vsuz ha-
bere potuit: captiuū indigētibusq; largi-
tus est. Cūq; iam nihil oīmodo superessz
quod petētibus dare potuisset. Quodā
die quedā vidua aduenit: que a regis hā-
daloz genero suū filiū in captiuitatē suis-
se ductum perhibuit: atq; a viro dei eius
precū postulauit: si forte illius dñs hoc
dignaret accipere: et hūc cōcederet ad p̄-
pria remeare. Sed vir dei magnope pe-
tēti femine: quid dare potuisse: inquirēs:
nihil apud se aliud: nisi se inuenit: peten-
tiq; femine respōdit dicēs: **M**ulier quid
possim dare: non habeo: sed memetipm
tolle. **S**eruū me iuris tui p̄stere: atq; ut
filiū tuū recipias: me vice illius in serui-
tū trade. **Q**uod illa ex ore tanti viri audi-
ens: irrisionē potius credidit q̄ compassio-
nē. **A**t ille ut erat vir eloquētissimus: at-
q; apprimē extertorib' quozq; studijs eru-

ditus: dubitatī femine citius persuasit: ut
audita crederet: et pro receptiōe filij se in-
seruitū ep̄m tradere nō dubitaret. **P**er-
retere igit vtriq; ad africā. **P**rocedente
autē regis genero: qui eius filiū habebat
rogatura se obtulit ac paus petijt ut ei fi-
liū donare debuisset. **Q**uod cū vir barbar'
typo superbie turgidus: gaudio transito-
rie p̄speritatis inflatus: non solū faceret
sed etiā audire despiceret: vidua subiūgit
dicens: **E**cce hūc hominē pro eo vicariū
prebeo: et solūmodo pietatē in me exhibe
mibiq; vnicū filiū redde. **C**ū ille venuti
vultus hominē cōspexisset: quā arē nos-
set: inquisiuit. **C**ui vir dei Paulinus res-
pondit dicēs: **A**rē quidē aliquā nescio:
sed horū bene excolere scio. **Q**uod vir gen-
tilis valde libēter accepit: cū in nutrien-
dis oleribus: quia peritus esset: audiuit.
Suscipit itaq; seruū: et rogati vidue red-
didit filiū. **Q**uo accepto vidua ab africa
na regione discessit: Paulinus vero exco-
lēdi horti suscepit curā. **C**unq; idē regia
gener crebro igrederet horti: suūq; horti
lanū requireret: sapientē valde esse homi-
nē videret: amicos cepit familiares deses-
rere: et sepius cū suo hortulano colloqui:
atq; eius sermōibus delectari. **C**ui Pau-
linus quotidie ad mēsam olera viri etiq;
herbas deferre cōsueuerat: et accepto pa-
ne ad curā horti remeare. **C**ūq; hoc diuti-
us ageret: quadā die suo domino secū ses-
cretius loquēti ait: **V**ide quid agas. **E**t
Bandaloz regnū qualiter disponi debet
at prouide: quia rex citius et sub omni cele-
ritate est moriturus. **Q**uod ille audiēs: qz
ab eodē rege pre ceteris diligebat: ei mis-
nime tacuit. **S**ed qd a suo hortulano fas-
piēte sez viro agnouisset: idicauit. **Q**uod
dñi rex audisset: ilico respōdit. **E**go vellē
hūc: de quo loqueris: hominem videre. **C**ui
gener eius venerabilis Paulini tempa-
lis dñs respondit dicens: **A**ntes her-
bas mihi ad prandium deferre cōsueuit.
Has itaq; ad mensam eū deponere facio
ut quis sit qui mihi hec est locutus: agno-
scas. **F**actūq; est et vuz rex ad prandū dñs

scibuit: Paulin⁹ ex suo opere olera que
 q̄ et virentia delecturus aduenit. Cūq̄
 hunc rex subito cōperisset: intremuit atq̄
 accersitro eius domino sibi p̄ fillā pro
 pinquo ei secretū: quod prius abscederat
 indicauit dicens: Verū est quod audisti.
 Nam nocte hac in somnio sedētes in tris
 dumalibus contra me iudices vidi: inter
 quos iste etiā sedebat: et flagellū quod ali
 quando acceperā: eorū mihi iudicio tolle
 batur: sed percūtare: quis nam sit. Nam
 ego hūc tanti meriti virū popularē: vt cō
 spicitur nō esse suspicōz. Tunc regis ge
 ner secreto Paulinū tulit: quisnā esset in
 quisiuit. Cui vir domini respōdit: Ser
 uus tuus sum: quē pro filio vidue vicariū
 suscepisti. Cūq̄ instanter ille requireret:
 vt non quis iam esset: sed quis in sua ter
 ra fuisset: indicare: atq̄ hoc ab eo itera
 tione frequens inquisitionis exigeret: vir
 domini: constrictus magnis conuatiōi
 bus iam nō valens negare quid esset: epi
 scopū se fuisse testatus est. Quod posses
 sor eius audiēs: valde pertimuit: atq̄ hu
 militer obrulit: dicens: Pete quod vis:
 quatenus ad terram tuam a me cum ma
 gno munere reuertaris. Cui vir domini
 Paulinus ait: vnū est quod mihi impe
 dere beneficiū potes: vt omnes cluitatis
 mee captiuos relaxes. Cui cuncti protis
 mus in africana regiōe requisiti: cū onu
 stis frumēto nauibus pro venerādī Pau
 lini viri satisfactiōe: in eius comitatu la
 xati sunt. Post nō multos vero dies Bā
 dalozū rex occubuit: et flagelluz: quod ad
 suaz perniciē dispensante deo: pro fidelīū
 disciplina acceperat: amisit. Sicq̄ factū
 est: vt omnipotens dei famulus Paulin⁹
 vera predicaret: et qui se in seruitiū solum
 traderat: cū multis a seruitiō ad liberta
 tem rediret: illū videlicet imitat⁹: qui for
 mā serui assumpsit: ne nos essemus serui
 peccati. Cui⁹ sequēs vestigia Paulinus
 ad tempus volūtarie seruus factus est so
 lus: vt esset postmodū liber cū multis.

Petrus.

Cum me audire cōtingit q̄ imita
 ri non valeo: flere magis libet: q̄
 aliquid dicere.

Gregorius.

Deculus etiā morte apud elus ecc
 lesiā scriptū est: quia cum dolore
 esset lateris tactus ad extrema per
 ductus est. Dumq̄ eius ofis domus in
 sua soliditate p̄sisteret: cubiculū: quo ia
 cebat eger: facto tremore contremuit:
 omnesq̄ qui illic aderāt: nimio t̄roze cō
 cussit: sicq̄ sancta illa anima carne soluta
 est. Factūq̄ est vt magnus pauoz inuade
 ret eos: qui Paulini mortē videre potu
 issent. Sed quia hec quā superius dixi:
 Paulini virtus valde est intimata: nunc
 si placet: ad miracula exteriora veniam⁹:
 que et multis iam nota sunt: et ego tā re
 ligiozozū viroz relatiōe didici: vt de his
 om̄imodo ambigere nō possim.

De sancto Johanne papa:

Capitulū. II.

SOrthoz tempore dū Johānes
 vir beatissimus hui⁹ Romane
 ecclesie pontifex: ad Iustinū se
 niozem princepez pergeret: in
 Chozinthi partes aduenit. Cui neces
 se fuit vt in itinere ad sedendū: equ⁹ requi
 ri debuisset. Quillic quidā vir nobilis au
 diens: equū in quo pro magna māsueta
 dine eius consūx sedere cōsueuerat: ita ei
 obrulit vt cū ad loca alia perueniētī apr⁹
 equus potuissz inueniri: deberet ille quē
 nobilis vir dederat: propter suā coniugē
 trāsmitti. Factūq̄ est: et vsq̄ ad certū locū
 predictus vir equo eodē subuehente per
 ductus est. Qui mox vt allū repperit: il
 lum quē acceperat transmittit. Cūq̄ in
 eo predicti nobilis viri: coniunx sedere ex
 more voluisset: ultra non valuit. Quia
 post possessionē tanti pontificis: mulierē
 ferre recusauit. Cepit nāq̄ immenso fla
 tu et fremitu: atq̄ incessanti totius corpo
 ris motu: quasi despiciēdo prodere: quia
 post membra pontificis mulierē ferre non
 posset. Ex vir eius prudenter intuitus:

Beati Gregorij pape

bunc eundē venerabilē virū protinus res
miserit: magnis precib⁹ petēs: vt equū ipse
possideret: quē iuri suo sedēdo dedicasset.
De quo etiā illud mirabile a nostris seni-
oribus narrari solet: quod in cōstantino-
politana vrbē ad portam que vocatur au-
rea veniens: populorū turbis sibi occurrē-
tibus in cōspectu omnīū roganti ceco lu-
men reddidit: ⁊ manu superimposita ocu-
lorū tenebras fugauit.

De sancto Agapito papa:

Capitulū. III.

Post non multū vero temporis
exigēte causa Gothorū: vir quo-
q; beatissimus Agapitus hui⁹
sanctę Romane ecclesie ponti-
fex: cui deo dispēsanste deseruio: ad Iusti-
nianū principē accessit. Cui adhuc pergē-
rā quadā die in greciarū iam partibus cu-
rādus oblatus est mutus ⁊ claudus: qui
neq; vlla verba edere: neq; ex terra vnq;
surgere valebat. Cūq; hūc p̄pinq; illi-
lius sctēs obrulissent: vir dñi sollicitē re-
quisiuit: an curatiōis illius haberēt fidē?
Cui dū in virtute dei ex auctoritate Pe-
tri: firā salutis illius spem habere se dice-
rent: p̄tinus venerādus vir oratiōi incu-
buit: ⁊ missarū solēnia exorsus: sacrificiū
in cōspectu dei onipotētis immolauit.
Quo peracto ab altari exiēs: claudi ma-
nū tenuit: atq; assisētē ⁊ aspiciētē popu-
lo eū mor a terra p̄prij gressibus erexit.
Cūq; ei dominicū corpus in os mitteret:
illa diu muta ad colloquendū lingua solu-
ta est. Mirati oēs: flere p̄re gaudio cepe-
rūt: eorūq; mentes illico metus ⁊ reuerē-
tia inuasit: cū videlicet cernerēt: que aga-
pitus facere in virtute domi ex adiutorio
Petri potuisset.

De Datio Mediolanensū episcopo: Cap. III.

Etisdē quoq; principis tpe euz
Dati⁹ mediolanens̄is vrbis ep̄s
causa fidi exactus ad cōstanti-
nopolitanā vrbē pergeret: cori-
thū deuenit. Qui dū largā domū ad hos-

pitandū quereret: que comitatū illius to-
tūz ferre potuisset ⁊ vir inueniret: asperit
eminus domū cōgruentis magnitudinis
eāq; sibi p̄parari ad hospitandū iussit. Cū
q; eiusdē loci incloe dicerēt: in ea hūc ma-
nere nō posse. Quia multis iā annis hūc
dyabolus inhabitaret: atq; ideo vacua re-
māsser: vir venerabilis Datus respōdit
dicēs: Immo ideo hospitari in domo ea-
dē debemus: si hūc spūs malignus inua-
sit: ⁊ ab ea boim hospitatiōnē repulit. In
ea sibi igit parari precepit: securusq; illā
antiqui hostis certam ⁊ toleratur⁹ intra-
uit. Itaq; intempeste noctis silētio cū vir
dei quiesceret: antiqu⁹ hostis imēns vo-
cibus magnisq; clamoribus cepit imitari
rugitus leonū: boatus pecorū: ruditus: as-
p̄noꝝ: sibilos serpentū: porcorū stridores ⁊
sorcū: tūc repente Datus tot bestiarū vo-
cibus excitatus: surrexi: vehementer tra-
tus: ⁊ contra antiquū hostē magnis cepit
vocibus clamare dicēs: Bene tibi pugit
miser. Tu ille es qui dixisti: ponā sedem
meā ad aquilonē: ⁊ ero similis altissimo.
Ecce per superbā tuā poicis ⁊ sorcib⁹ si-
milis factus es: ⁊ qui imitari deū indigne
voluisti. Ecce vt dignus es: bestias imi-
tari. Ad quā eius vocē: vt ita dicā: deie-
ctionē suā spūs malignus erubuit: an nō
erubuit? Qui eandē domū ad exhibenda
mōstra que cōsueuerat: vltierus nō intra-
uit. Sicq; postmodū fidelīū habitaculū fa-
cta est. Quē dū eā vnus veraciter fidelis ī-
gressus est: ab ea p̄tinus mēdax spūs at-
q; infidelis abcessit. Sed oportet tam vt
p̄iora taceam: ⁊ ad ea que diebus nostris
sunt gesta veniendū est.

De Sabino Lanusine vrbis episcopo: Capitulū. V.

Quidā enī religiosi viri Appu-
lie p̄uintie p̄tibus cogniti hoc
q̄ apud multorū notitiā longe
lateq; perebuit: de Sabino ca-
nusine vrbis ep̄o testari solēt: q; idem vir
lōgo iā senio oculorū lumē amiserat: itaq;
olimodo nil videret. Quē rex Gothorū to-
tila p̄p̄betie habere spiritū audiēs mīme

credidit: sed pbare studuit: qđ audiuir.
Qui cū in eisde partibus uenisset: hūc
 vir dñi ad prandiu rogauit. Cūq; iam ve-
 tū esset ad mensam: rex discēbere noluit:
 sed ad Sabini venerabilis viri dextera se-
 dit. Cū vero eidē patri puer ex more vini
 poculū preberet: rex silenter manū tetēdit
 calicē abstulit: eū per se epō vice pueri p̄-
 buit vt videret: an spū pudentie discer-
 neret quis ei poculū pberet. Tūc vir dei
 accipies calicē: sed tamen ministrū nō vi-
 des dixit: *Quat ipa manus.* De quo ver-
 bo rex letus crubuit: qz quāuis ipse dep̄-
 hensus: in viro tū dei qđ querebat: inue-
 nit. Huius autē venerabilis viri, cū ad exē-
 plū vite sequentiū in longū seniu vita tra-
 here: eius archidiacon⁹ ambitioē adipi-
 scendi ep̄atus accessus: eū extinguerē: ve-
 neno miltus est. **Q**ui cū vintusoris ani-
 mū corrupisset vt mixtū vinuz veneno si-
 bi poculū preberet: refectiois hora cū iaz
 vir dei ad edendū, discūberet: ei premijs
 corruptus puer hoc: qđ ab archidiacono
 eius acceperat: veneni poculum obtulit.
Cui statim venerabilis ep̄us dixit: *Bibe*
tu hoc: qđ mihi bibendū prebes. Treme-
 factus puer deprehēsum se esse sentiens:
 maluit mouiturus bibere q̄ penas p̄ illa
 tanti homicidij culpa tolerare. Cūq; sibi
 ad os calicē duceret: vir dñi cōpescuit vi-
 tens: *Non bibas: d a mihi: ego bibo: sed*
vade dic ei qui tibi illud dedit. *Ego qui*
dem venenū bibo: sed tu ep̄s nō eris. *Fa-*
cto igit signo crucis venenū ep̄us bibit se
curus. Eadēq; hora in loco alio quo iue-
 rat archidiacon⁹ eius defunctus est: ac
 si per os ep̄i ad archidiaconi viscera illa
 venena trāsissent. **C**ui tamen ad inferen-
 das mortē venenū quidē corporale defuit
 sed hūc in cōspectu eterni iudicis venenū
 sue malicie occidit.

Petrus.

Quia sunt hec ⁊ nostris valde stu-
 penda temporibus: sed talis eius
 dem viri vita perhibet: vt qui cō-
 uersationē eius agnouerit: virtutem non
 debeat mirari.

De Cassio Harniensis ciuitatis episcopo: Capitulum VI.

Gregorius.

Quod hoc Petre fileā q̄ multū
 nūc qui hic de Harniensis ciuita-
 tate assunt: mihi sedulo testifi-
 cant. *Eodem nāq; Gothorum*
 tempore cū prefatus rex Totila: Harnias
 venisset: vir vite venerabilis Cassius ei⁹
 vrbis episcopus occurrit. **C**ui quia ex cō-
 spersione semper facies rubere cōfueuerat
 hoc rex Totila non cōspersionis esse cre-
 didit: sed assidue potatiois: eūq; olimodo
 desperit. **S**ed omnipotens deus: vt quā-
 tus vir esset: qui despiciebā: ostenderet
 in Harniensis cāpo quo rex aduenerat ma-
 lignus spiritus corā omni exercitu ei⁹ ipa-
 tariū inuasit: eūq; vexare crudeliter cepit.
Qui cū ante regis oculos ad venerandū
 virū Cassiū fuisset adduct⁹: hūc ab eo vir
 dñi in oratioē facta signo crucis expulit.
Qui in eū ingredi vltterius nō p̄sumpsit.
Sicq; factū est vt rex barbarus seruuz dei
 ab illo iaz die venerareē ex corde: quē de-
 spectū valde indicabat ex facie. **H**ā quia
 virū tante virtutis vidit: erga eū illa mēs
 effera ab elatiois fastu detumuit.

De Andrea Fundane vrbis episcopo: Capitulum VII.

Sed ecce dñi facta fortū vtrozq;
 narro: repente ad memoriā ve-
 nit quid erga Andream Funda-
 ne ciuitat⁹ episcopū diuina mi-
 sericordia fecerit. **Q**uō tñ ad hoc legētib⁹
 vt valeat: exopto: q̄ntis qui corpus suū cō-
 tinētie dedicāt: habitare cū femis nō p̄su-
 māt: ne ruina mēti tāto repētia surripiat
 q̄to ad hoc qđ male p̄cupiscit: etiā p̄ntia
 cōcupi te forme famulat. **H**ec res est du-
 bia: quā narro: qz p̄ne tāti in ea testes sē:
 q̄ti ⁊ eiusdē loci h̄tatores existūt. **D**ic nā
 qđ venerabil⁹ vir cū vitā multis plenā vir-
 tutib⁹ duceret: seq; sub s̄c̄dotali custodia
 in p̄tinētie arce custodiret. **Q**uādā sancti
 monialē feminā quā, secū p̄i⁹ habuerat:
 noluit ab ep̄ij sui cura repellere: sed cert⁹

de sua eiusque continētia: se cū hanc permittit habitare: ex qua re actū est vt antiquus hostis apud eius animū aditū tērationis exquireret. Nam cepit speciē illi⁹ oculis mētis eius imprimere: vt illect⁹ nephandā cogitaret. Quadā vero die Iude⁹ quidam ex cāpanie p̄tibus Romā veniēs ap̄ pie carpebat iter. Qui ad fundanū ciueꝝ perueniens: cui⁹ iā diē vesperascere cernebat: r̄ quo declinare posset: minime reppe r̄ret: iuxta appollinis templū fuit. ibiq; se ad manendū cōtulit. Qui ipsū loci illius sacrilegiū pertimescēs. quāuis fideꝝ crucis minime haberet: signo tamē se crucis munire curauit. Nocte autē media ipso solitudinis pauore turbatus: pernigil facebat r̄ repente conspicies vidit malignoꝝ spiritū turbā quasi in obsequiū cuiusdā potentis preire. Eū vero qui ceteris preerat: in eiusdē gremio loci confedisit. Qui cepit singuloꝝ spirituum obsequentiū sibi causas actusq; discutere: quatenus vnusquisq; quantū nequitie gessisset inueniret. Cūq; singuli spūs ad inquisitionē eius exponerēt: quid operati contra bonos fuissent: vnus in mediū profluit: qui in Andree ep̄scopi animo per speciē sanctimonialis femine que in ep̄o ei⁹ habitabat quantā tērationē carnis cōmouisset: aperuit. Cū vero hoc malign⁹ qui preerat spūs: in blāter audiret: r̄ tāto sibi factum lucrū grāde crederet: quāto sanctioris virtutis ad lapsum p̄ditionis inclaret. Ille spūs qui hec eadē fatebat: adiunxit q; vsq; ad hoc quoq; diē preterito vesperina hora eius mentē traxerit vt iter ga eiusdem sanctimonialis femine blādens alapam daret. Tunc malignus spūs atq; humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blande est vt perficeret qd̄ cepisset quatenus ruine illius singularē inter ceteros palmam teneret. Cūq; iudeus qui aduenerat: hoc vigilans cerneret r̄ magne formidinis anxietate palpitaret: ab eodem spiritu qui cunctis illi obsequentibus preerat: iussū est vt requireret quisnam esset ille: qui tacere in tē-

plo eodem presumpsisset. Quē maligni spiritus pergentes r̄ subtilius intuentes crucis mysterio signatum viderunt: mirantesq; dixerunt. **Se ve vas vacuū r̄ signatum.** Quibus hoc renunciātib; cuncta illa malignoꝝ spirituum turba disparuit. Iudeus vero qui hec viderat illico surrexit atq; ad ep̄scopū sub festinatione puenit. Quē in ecclesia sua reperies seorsus tulit: qua tēratione vrgeretur: inquisiuit. Cui confiteri ep̄scopus tērationem suam verecūdatus: noluit: cui⁹ vero ille diceret q; in illa tali dei famula prauū amoris oculos iniecisset. atq; adhuc ep̄scopus negaret: adiunxit dicens. **Quare negas quod inquireris qui ad hoc vsq; vespere besterno die perductus es v̄rposteriora illi⁹ alapa ferires.** Ad que nimirū verba deprehensum se ep̄scop⁹ sentis humiliter confessus est quod prius p̄tinaçter negauit. Cuius ruine r̄ verecūdie isid⁹ iudeus consulens qualiter hoc cognouisset vel que i cōuentu malignoꝝ spirituum de eo laudisset: indicauit. Ad ille agnosces se ad terram p̄tinus in orationem dedit morq; de suo habitaculo non solū eandē dei famulam: sed omnem quoq; feminam que i eis illic obsequio habitabat: expulit. In eodē vero templo appollinis beati andree apostoli repente oratorū fecit atq; homini illa tēratione carnis funditus caruit. Iudeum vero cuius visione atq; increpatione saluatus est ad eternam salutē traxit. Nam sacramentis fidei imbutum atq; aq; baptismatis emundatū ad sancte ecclesie gremiū perduxit. Sicq; factum est vt hebreus isdem dum saluti aliene consulisset: perueniret ad suam vt omnipotēs deus inde alterum ad bonam vitā perduceret. vnde in bona vita alterum custodisset.

Petrus.

Res gesta quā audiui r̄ meū mibi prebet r̄ spem.

Gregorius.

Utiq; sic oportet et de dei nos semper miseratōe considerare: et de nostra infirmitate formidare. Ecce enim paradisi cedrū concussam audiuim⁹: et nō euulsam: quaten⁹ infirmis nobis: et de eius cōfessione nascat timor: et de eius stabilitate fiducia.

De Constantio Aquine ciuitatis episcopo: Cap. VIII.

Utr quoq; venerabilis vite Constantius Aquine ciuitatis episcopus fuit. Qui nuper predecessoris mei tempe beate memorie Johānis pape defunctus est: hūc prophete habuisse spiritū multi testant⁹: qui eū familiariter scire poterūt. Cui⁹ inter multa hoc ferunt religiosi veracesq; viri: qui p̄sentes fuerūt et in die obitus sui etiam cū cūstantibus ciuibus: utpote discessurus pater tā amabilis amarissime plāge referē: et scido requisierūt dicentes: Quē post te patrē habebim⁹? Quibus ip̄e per prophete spiritū respondit dicens: Post Constantiā mulionē: post mulionē fulonē. Et tu aquina hos habes. Quibus prophete verbis editis vite spiritū exalauit extremū. Quo defuncto eius ecclesie pastoralē suscepit curā Andreas dyaconus illius: qui quondā in stabulis itinē curiuz seruabat equoz: atq; illo ex hac vita subduco ad episcopatus ordinē Jobānis accersitus est: qui in eadē vrbē fullo fuerat. Quo adhuc superstite: ita cuncti inhabitatores ciuitatis illius: barbarozū gladijs et pestilētie imanitate vastati sūt: ut post mortē illius ne quis Ep̄us fuerit: nec quibus fieret inueniri potuisset. Sic itaq; cōpleta est viri dei sententia: quatenus post decepsus duoz se sequentiū eius ecclesie pastorē minime haberet.

De Frigidiano Lucane ciuitatis episcopo: Cap. IX.

Sed neq; hoc fileā: qd narrate viro venerabili Genatio Lucanensi episcopo: me ante biduū cōgigit agnouisse. Lucane ecclesie sibi metē p̄p̄inque fuisse: mire virtutis virū Frigidianū nomie narrat episcopus: cuius hoc inopinatissimū a cunctis illic habitantibus testat memorari miraculū. Quod anseris fluuius qui iuxta illius vrbis muros influebat sepe inundatiōe facta cursus sui alueū egressus per agros diffundi p̄sueuerat: et quecūq; sata ac plāta reppererat: euertebat. Cūq; hoc crebro fieret: et magna eiusdē loci incolas necessitas vigeret: dato studio operis eū per loca alia deriuare conati sunt. Sed quāuis diutius laboratū fuisset: a proprio alueo deflecti nō potuit. Tunc vir dñi Frigidianus rastrū sibi paruulū fecit: ad alueum fluminis accessit: et solus ozatiōi incubuit: atq; eidē flumini precipiēs vt sequere: per loca queq; vt ei visa sunt: rastruz per terrā traxit. Quē relicto alueo p̄prio tota fluminis aqua secuta est: vt funditus locū cōsueti cursus desereret: et ibi sibi alueū: vbi tacto per terram rastrū vir dñi signū fecerat vendicaret: et queq; essent alimētis hominū pro futura: sata vel plāta ultra non lederet.

De Sabino Placentino episcopo qui Padū flumen per litoras suas cōpescuit: Cap. X.

Huius quoq; venerabilis virtutis Genantij ep̄i aliud miraculuz relatiōe cognouit: qd in Placentina vrbē perhibet gestū qd vir quoq; veracissimus Johānes in hac modo Romana ciuitate locū prefectozū seruās: qui in eadē Placentina vrbē est ortus et nutritus: ita vt ep̄us memorat: quia gestū fuerit: attestat. In ea nāq; ciuitate Sabiniū noie fuisse asserūt: mire virtutis ep̄m. Cui duz die quadā suus dyaconus nūciaflet: qd cursus sui padū alueū egressus: ecclesie agros occupassz: totaq; illic loca ad nutritiōē semibus p̄ futura: aqua eiusdē fluminis teneret: venerabilis vite Sabinus ep̄us respōdit dicens: Eade die ei. Mādauit tibi ep̄us: vt te compefcas et ad ip̄m alueū redeas. Qd diacon⁹

eius audiens desperit et irrisit. Tunc vir dei Aicito notario dictavit dicens: Sabis nus dñi Jesu xpi seruus: cōmonitorij pado: precipio tibi in noie Jesu xpi dñi nostri: vt de alueo tuo in locis istis vltertus nō exreas: nec terras ecclesie ledere presumas. Atq; eidē notario sublēxit dicens: Eade hoc scribe: et in aquā eiusdē fluminis projice. Quo facto sancti viri preceptū suscipiēs: statim se a terris ecclesie fluminis aqua p̄pescuit: atq; ad p̄prij aluei reuerfa exire vltertus in loca eadē nō p̄pescit. Qua in re Petre qd aliud q̄ iobe dientiū hominū duritia confundit: qm̄ in virtute Jesu et elementū irrationabile sancti viri preceptis obediuit.

De Lerbionio Populonij epi scopo: Capitulū. XI.

Utr quoz vite venerabilis cerbonius Populonij ep̄s: magna diebus nostris sanctitatis sue p̄bationē vedit. Nam cū hospitalitatis studio valde esset intentus: die quadā transeūtes milites hospitio suscepit. Quos Gothis supueniēribus abscondit: eozūq; vitam ab illoz nequitia abscondendo seruauit. Quō dum Gothoz regi perfido Totile nunciatū fuisset: crudelitatis immanissimē vesania successus: huc ad locū qui ab octauo butus vrbis miliario merulis dicitur: vbi tunc ipse cū exercitu se debat: iussit duci eūq; in spectaculo posculli vrbis ad deuorandū projici. Cūq; idē rex perfidus in ipso quoz spectaculo cōfēdis: ad inspicendū mortē ep̄i: magna poculli urba cōfluxit. Tunc ep̄s deducus in medio est: atq; ad eius mortē immanissimus visus exquisit: qui dñi humana mēbra crudeliter carperet: seui regis animū satiaret. Dimissus itaq; visus ex cauea. Qui accensus et cōcitus episcopū petijt: sed subito sue feritatis oblitus: vespera ceruice summissosq; humiliter capite labere ep̄i pedes cepit: vt patenter ostibus daret intelligi: quia erga illū virū dei et serina corda essent dominū: et quasi humana bestiarū. Tūc populus qd ad spectaculū

venerat mortis: magno clamore versus est in admirationē veneratiōis: tunc ad eius reuerentiā. colendā rex ipse permotus est: quippe cū quo superno iudicio actū erat: vt qui deū sequi prius in custodiēda vita ep̄i noluit: saltē ad mansuetudinē bestie sequeret. Cui rei hi qui tūc presentes fuerūt: adhuc nōnulli supersunt: eāq; cū omni illic populo se vidisse testant. De quo etiaz viro aliud quoz miraculū Genatio Lunensi ep̄o narrante cognoui. In ea nāq; populonij ecclesia: cui perat: sepulcrū preparauit. Sed cū longobardoz gens in italiā veniens: cūcta vastasset: ad belbam insulā recessit. Qui ingruēte egritudine ad mortē veniēs: clericis suis sibiq; obsequēribus precepit dicena: In sepulcro meo qd mibi preparauit populonij meponite. Cui illi cū diceret Corpus tuū illic qualiter reducere possimus: q: a longobardis teneri loca eadē et vbiq; eos illic discurrere scimus. Ipse respondit: Reducite me secure: nolite meruerse: sed festinate recedite. Defuncto igit ep̄o corpus imposuerūt nauī. Cūq; populonij tenderet: collectis in aere nubibus imensa nimis pluuia erupit. Sed vt patet seret oibus cuius viri corpus nauis illa portaret: per illud maris spaciū qd ab helba insula vsq; populonij. xij. miliarib; distat: circa vtraz nauis latera p̄cellose valde pluuia descēdit: et in nauē eandē vna pluuie gutta non cecidit. P̄uenerūt itaq; ad locū clericī: et sepulture tradiderūt corpus sacerdotis sui: cui precepta seruātes ad nauē sub festinatōe reueri sunt. Quā mox vt itrare potuerūt: in eundē locū vbi vir dñi sepultus fuerat: longobardoz dux crudelissimus gūmatūs aduenit. Ex cuius aduentu virū dei habuisse spiritū prophētie claruit: quia ministros suos a sepulture suo loco sub festinatione discedere precepit.

De Fulgentio Utriculensi episcopo: Capitulū. XII.

Hec vero quod de diuisa pluuia factum narrari miraculum: etiam in alterius **Ep**i ueneratioe motu stratum est. Nam quidam clericus senex: qui adhuc superest: eidem rei presbo se fuisse testat dicens: Fulgentius epus qui uetricolensi ecclesie preerat: regem crudelissimum **Totila** in festu omnimodo habebat. Cumq; ad easdem partes cum exercitu appropinquasset: cure fuit epus per clericos suos penia et transmittere: eiusq; furoris in animam si posset muneribus mitigare. Que ille ut vidit: prius spreuit atq; iratus: suis omnibus iussit ut eundem episcopum sub omni asperitate constringeret: eusq; eius examini feruaret. Que dum feroces **Got**hi ministri scilicet crudelitatis illius tenuissent: circumstantes eum uno in loco stare preceperunt: etq; in terra circuli designauerunt: extra quem pedem recedere nullomodo auderet. Cumq; vir dei in sole nimio estuaret: ab eisdem **Got**his circumdatus: et designatione circuli inclusus: repente ebulliens et tonitrua et tanta vis pluuie erupit: ut hi qui eum custodiendum acceperat: imensitate pluuie ferre non possent. Et dum magna nimis inundatio fieret: inter eundem designatione circuli: in qua vir dei **Fulgentius** stetit: nec una quidem pluuie gutta descendit. Quod regi crudelissimi monitione esset: illa mens effera ad magnam eius reuerentiam uersa est: cuius penam prius insatiabili furore sitiebat. Sic omnipotens deus contra elatas carnalium mentes potentie sue miracula per despectos operat: ut qui superbe contra precepta ueritatis se eleuant: eorum ceruicem ueritatis per humiliter premitit.

De herculano Perusino episcopo. Cap. XIII.

Nuper quoque **Flordus** uenerabilis uite episcopus: narrauit quod dam memorabile ualde miraculum dicens: **S**ir sanctissimus herculanus nutritor meus **Perusine** ciuitatis episcopus: fuit ex conuersatione monasterij ad sacerdotalem ordinem gratia deductus: et uile autem perfidi regis temporibus can-

dem urbe annis septem continuis **Got**horum exercitus obsedit: ex qua multi ciuium fugerunt: qui famis periculum ferre non poterant. Anno uero septimo nondum finito obsesam urbe **Got**horum exercitus intrauit: tunc comes qui eidem exercitui preerat: ad regem **Totila** nuncios misit exquirere: quod de episcopo uel populo fieri iuberet. Cui ille precepit dicens: Episcopus prius a vertice capitis usque ad calcaneum corrigiam tolle et tunc caput eius amputa: omnem uero populum qui illic uentus est gladio extingue. Tunc isdem comes uenerabilem uirum **Herculanum** episcopum super urbis murum deductum capite trucauit: eiusque cutem iam mortuum a vertice usque ad calcaneum incidit ut ex eius corpore corrigia sublata uideret: moxq; corpus illi extra muros proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulsi: abscisum caput ceruici apponentes: cum uno paruulo infante qui illic extinctus inuentus est iuxta murum corpus episcopi sepulture tradiderunt. Cumq; post eandem cederet die quadragesimo rex **Totila** iussisset: ut ciues urbis illius qui quolibet dispersi essent: ad eam sine aliqua trepidatione ne remearent: hi qui prius fugerant: uiuentium licentia accepta reuersi sunt. Sed cuius uite eorum episcopus cognitus fuerat memores: ubi sepultum esset corpus illi quesierunt: ut hoc iuxta honorem debitum in ecclesia beati **Petr**i apostoli humaret. Cumq; inuenisset ad sepulcrum: effossa terra inuenerunt corpus pueri pariter humati utpote iam die quadragesimo tate corruptum et uermibus plenum. Corpus uero episcopi ac si die eodem esset sepultum: et quod est adhuc miratioe uenerandum: quia ita caput eius inuentum fuerat corpori: ac si nequaquam fuisset abscisus: sic uidelicet ut nulla uestigia sectionis apparerent. Cumq; hoc et in terga uerteret: exquireres si quod signum uel de alia monstrari incisione poruisset: ita sanum atq; intemeratum omnine corpus inuentum est: ac si nulla hoc incisione ferri tetigisset.

Petrus.

Quis non obstupescat talia signa mortuorum que sunt pro excitatioe uiuentium?

De ysaac seruo dei.
Cap. XIII.
Gregorius.

D floribus quoque Gothorum temporibus fuit iuxta Spoletanam urbem vir vite venerabilis ysaac nomine: qui usque ad extrema pene Gothorum tempora puenit. Quem nostrorum nonauerunt et maxime sacra virgo Gregoria que nuc in hac Romana vrbe iuxta ecclesiam beate Marie semper virginis habitat. Que dum adolescentie sue tempore constituta iam nuptiis in ecclesiam fugisset et sanctimonialis vite conuersationem quereretur: ab eodem viro defensa atque ad eum quem desiderabat habitum: domino prete gente perducta est. Que quia sponsum fugit in terra: habere sponsum meruit in celo. Multa autem de eodem viro: narrate venerabili patre Eleuthero agnoui qui et hunc familiariter nouerat et eius verbis vti ta fidem prebebat. Sic itaque venerabilis Ysaac ortus ex Italia non fuit: sed ea illi narro miracula que in Italia conuersatus fecit. Cum primu de Syrie partibus ad Spoletanam urbem venisset: ingressus ecclesiam a custodibus petit ut sibi quantum vellent licentia concederetur orandi: eumque horis secretioribus egredi non vrgerent. Qui mox ad orandum fecit: diemque totum per egit oratione. Cui sequentem continuit ac noctem. Secundo etiam die cum nocte subsequenti indefessus precibus persistit. Die quoque tertium in oratione coniunxit. Cumque hoc vidisset custodibus superbie spiritu inflatus cerneret: unde precare debuit: inde ad defestus damna peruenit. Nam hunc simulatorem dicere et verbo rustico cepit hypocritam clamare: qui se tribus diebus et noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui protinus currens virum dei alapa percussit ut quasi religiose vite simulatores de ecclesia cum contumelia extret: sed hunc repente vltor spiritus inuasit et ad viri dei vestigia strauit ac per os illius clamare cepit. Ysaac me ei cicit. Ysaac me cicit vir quippe

pe peregrinus: quo censaretur nomine: nesciebat: sed eius nomine ille spiritus perdidit qui se ab illo posse ei cicit clamauit. Porro autem versus super vexati corpus vir dei incubuit: malignus spiritus: qui eum inuaserat: abcessit. In tota vrbe tunc statim quidam ecclesia facta fuerat innotuit: currere virum et femine nobiles atque ignobiles pariter ceperunt certatimque cum in suis rapere domibus conabantur. Alii ad construendum monasterium preda: alii pecunias: alii subsidia queque poterant offerre viro dei suppliciter volebant: sed seruus omnipotentis domini horum nihil accipere: egressus vrbe: non longe desertus locum reperit ibique humile habitaculum construxit. Ad quem tamen multi pergunt: exemplo illius eterne vite accendi desiderio ceperunt atque sub eius ministerio in omnipotentis dei seruicio desiderunt. Cumque eum crebro discipuli humiliter admonerent ut pro usu monasterii possessiones: que offerebantur: acciperet: ille sollicitus sue paupertatis custodia: forte sententiam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessionem querit: monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere: sicut auari diuitias solent perituras diuitias custodire. Ibi itaque prophete spiritu magnisque miraculis cunctis longe lateque habitantibus vita eius inclamauit. Nam die quadam ad vesperum in horum monasterii fecit iactari ferrameta que visitato nos nomine vantas vocamus: dixit itaque discipulis suis. Tot vantas horum proiciete et citius redite. Nocte vero eadem dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes domino surrexisset: precepit eis: dicens. Ite et operarij nostros pulmentum coquite ut mane primo paratum sit. Facto autem mane fecit deferri pulmentum quod parari iusserat: atque horum cum fratribus ingressus: quot vantas iactari preceperat: tot in eo laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fures fuerant: sed mutata mente per spiritum apprehenderunt vantas: quas inuenierunt et ab ea hora que ingressi sunt: quousque vir domini ad eos ven-

quod g m
lic facie e
don craverit
Ean reuerti u
munitur et d
reperit eum
venerabilis
operarij: et
reprehensio
reposito
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

Quod
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e
reposita e

infret: cuncta horum illius spacia: que sculta fuerat: coluerunt. **Quib⁹** vir dñi mox vt ingressus est: ait. **Gaudete fratres multū laetorastis. Iā quiescite: quib⁹** illico alimēta que detulerat: prebuit: eosq; post rāti laboris fatigationē refecit. **Sufficiēter autē refectis ait. nolite malū facere. Quoties de horo aliquid vultis ad horū aditū venire: rāquille petite: cū bñdictione precipite: a furti prauitate cessate. Quos itari collectis olerib⁹ onusari fecit. Quosq; ē vt qui ad horū nocituri venerāt: cū laboris sui premio: et repleti ab eoz innocui redirent.**

No quoq; tēpore accesserunt ad eū peregrini qdā misericordiaz postulantes scissis pannis obsiti. Ita vt pene nudi viderent. **Cūq; ab eo vestimēta peterēt: eoz verba vir dñi tacit⁹ audiuit. qui vnū ex discipulis suis protinus silēter vocauit eiq; precepit: dicēs. Eade atq; in illa silua in loco tali cauā arbozem require et vestimenta q̄ in ea inuenieris ad me defer. Cūq; discipul⁹ abyssit: arbozem sicut fuerat iussus requisit: vestimēta reperit et latēter detulit magistro. **Que** vir dei suscipiēs: peregrin⁹ nudis atq; petētib⁹ ostēdit et p̄buit dicēs. **Venite** qz nudi estis: ecce tollite et vestite vos. **Hec** illi inuētēs recognouerūt: que posuerant: magnoq; pudore cōsternati sunt et q̄ fraudulenter vestimēta querebāt aliena: confusit receperunt sua.**

No quoq; tpe quidā se eis orationib⁹ commendās: sportas duas plenas alimētis ei p̄ puerū trāsmisit. **Quarū** vnā idē puer surripuit atq; in itinere abscondit. vnā vero ad dei hominem detulit: et petitionē illi⁹ qui se ei p̄ xenius commendauerat: enarrauit. **Quā** vir domini benigne suscipiēs: eundē puerū ad mortem dicens. **Gratias agim⁹:** sed vide sportam quā in itinere posuisti: ne incaut⁹ tan gere presumas. quia in eā serpens ingressus est. **Esto** ergo sollicitus ne si tollere incautus volueris: a serpente feriaris. **Qui** bus verbis puer valde confusus: exulta-

uit quidē qz mortē euasit: sed tristis ad modicū factus ē. **Quia** quāuis salubrem penam euaserit: tamē p̄tulit verecundiā suā. **Qui** reuersus ad sportā caute ac sollicitē attendit: sed eā iam: sicut vir dei predixerat: serpens tenebat. **Hic** itaq; cū virtute abstinentie: contēptu rerū transeuntū: p̄phetie spiritu: orationis intētionē esset in cōparabiliter p̄ditus: vnū erat qd̄ i eo reprehēnsibile esse videbāt: qz nōnunquā tanta ei leticia inerat: vt illis tot virtutib⁹ nisi sciret esse plenus: omnimodo nō crederetur.

Petrus.

Quid nā queso te: quid nā hoc esse dicimus. **Spōte** sibi leticie frena laxabat. an tot virtutibus polens: aliquādo ad presens gaudiū letiam renitēs eius anim⁹ trahēbat.

Gregorius.

Magna est petre omnipotētis dei dupēsatio: et plerūq; contingit vt quibus maiora bona prestat: quedam minora nō tribuat: vt semp̄ eoz animus habeat. vnde se reprehēdat: quatenus dū appetit p̄fecti esse et nō possant et laborāt in hoc qd̄ nō acceperūt: nec tamē elaborādo preualēt: vt in his que accepta habēt: se minime extollāt sed discāt qz ex semetipsis maiora bona nō habēt: qui i se metipsis vincere parua vicia: atq; extrema nō possunt. **Hinc** est enī qz p̄ducto do minus ad terrā p̄missionis populo cunctos fortes atq; prepotentes aduersarios eius extinguit: philisteos atq; cananeos reseruauit vt sicut scriptum est: in eis experiretur israel: quia nōnunq; vt dictus ē eis etiā quibus magna dona tribuit: parua quedā reprehēnsibilia relinquit vt semper habeant: contra qd̄ bellum gerant et deuictis magnis hostibus mentē non erigant. quādo eos adhuc aduersarij etiam minimis fatigāt. **Sit** itaq; vt miro modo vna eademq; mens et virtute polleat et ex infirmitate lāguescat: quaten⁹ et ex parte cōstructa sit et ex pte se p̄cipiat esse destrua

etiam vt per bonū qđ querit ⁊ habere non valet: illud seruet humiliter: qđ habet. Sed quid mirū qđ hoc de homine dicim⁹ quādo illa superna regio in ciuib⁹ suis ex pte dāna pertulit ⁊ ex pte fortiter stetit vt electi angelorū spūs: dum alios per superbā cecidisse conspicerent: ipsi tāto robustius: quāto humiliter starent: Illi ergo regionē suā etiā detrimēta profecerūt: quia ad eternitatis statum ex parte sue de structionis est solidius instructa. Sic ergo ⁊ in vnaquaq; agitur vt humilitatis custodia aliquādo ad lucra maxīma ex minīmo damno seruetur.

Petrus.

Lacet qđ dicis.

De Eutyccio et florentio seruis dei.

Cap. XV.

Gregorius.

Aeq; hoc sileam qđ ex regione eadem venerabilis viri Sancti presbyteri narratione cognoui. de cuius verbis ipse non dubitas quia eius vitā sīdemq; minime ignoras.

Eodem quoq; tēpore in vrsie pte puincie duo viri in vita atq; habitu sancte cōuersationis habitabant quorū vnus Eutycci⁹: alter vero florentius dicebatur. Sed idē Eutycci⁹ in spiritali zelo atq; in seruoze virtutis excreuerat: multorūq; animas ad deū pducere exhortādo satagebat. Florentius vero simplicitati atq; orationi deditā ducebat vitam. Nō longe autē erat monasteriū qđ rectoris sui fuerat: morte dēstitūtū: ex quo sibi monachi eundē Eutycciū pcesse voluerunt. Qui eorū precib⁹ aculescēs multis annis monasteriū rexit: discipulorūq; animas in studio sancte cōuersationis exerceuit. Ac ne oratorū in quo prius habitauerat: solū remanere potuisset: illic venerabilē virū Florentiū reliquit: in quo dū solus habitaret: die quadā sese in orationē dedit: atq; ab omnipotēte dño petijt

vt ei illic ad habitādū aliqđ solatiū donare dignaret. qui mox vt impleuit orationez oratorū egressus: ante fores vrsium reperit stantē qui dñi ad terrā caput depinere ret: nihilq; feritatis in suis motib⁹ demōstraret: apte dabat intelligi qđ ad viri dei obsequiū venisset. Qđ vir quoq; dñi p̄tinuū agnouit: ⁊ qz in eadē cella. iiii. vel. v. pecudes remāserāt: quib⁹ oīno deerat: qđ pasceret ⁊ custodiret: idē vrsō p̄cepit dicēs: vade atq; oues has ad pastū eisce ad horā vero sextā reuertet. Cepit itaq; hoc indefinēter agere: inūgebāt vrsō cura pastozis ⁊ quas māducare cōsueuerat: pascere oues bestia letuna. Cū vir dñi ieiunare volebat: ad nonā p̄cipiebat vrsō eadez hora cū ouib⁹ reuerti. Cū vero noluisset: ad sextā: in oībus itaq; mādatīs viri dei obtempabat vrsus vt neq; ad sextā iussus redire: veniret ad nonā: neq; ad nonā iussus redire: veniret ad sextā. Cūq; diu hoc agere cepit in loco eodē tāte virtutis fama lōge lateq; crebresceret: sed qz antiqui hostis. vñd bonos cernit nitescere ad gloriā. inde puerfos p̄ inuidiā rapij ad penā quatuor viri ex discipulis venerabilis Eutycci⁹ vehemēter inuidēs q; eorū magister signa nō faceret ⁊ isiqui sol⁹ ab eo relictus fuerat: tāto hoc miraculo clar⁹ appareret: eundē vrsū in sidiātes occiderūt. Cūq; hora qua iussus fuerat: nō rediret: vir dei Florentius suspicatus est eū reditū ⁊ vsq; ad horā vespēra expectans: affligi cepit qđ isdē quem ex simplicitate multa fratē vocare cōsueuerat: vrsus minime reuertet. Die vero altera perrexit ad agrū vrsū pariter ouesq; questurus: quē occisum repperit sed sollicito. Inquirens citius: a quib⁹ fuerat occisus: inuenit. tūc sese in lamentū dedit: fratru maliciā magis qđ vrsi morē deplorās. Quēz venerādus vir Eutycci⁹ ad se deductū cōsolari studuit: sed idē vir corā eo doloris magni stimulis accensus impetratus ē dicens. Spero in omnipotēte deo quia in hac vita ante oculos omnium ex sua maliciā vindictā recipient. qui nihil se ledenda

tem vrsū meū occiderūt. Cuius vocem
protinus vltio diuina secuta est. Nā qua
tuor monachi qui eundē vrsū occiderāt:
statim elephanti co morbo percussi sūt vt
morbis putrescētibus interiret. Ad factū
vir dei florentius vehemētē expauit: seq;
ita fratribus maledixisset pertinuit. Om
ni enī vite sue tēpoze siebat qz exauditus
fuerat: se crudelē: se in eorū morte, clama
bat homicidā. Ad iccirco omnipotentēz
vñm fecisse credimus ne vir mirē simpli
citatē quātūlibet dolore cōmorus: inoz
quere vitra p̄sumeret iaculū maledicti
onis.

Petrus.
Anquid naz valde graue esse cre
dimus si fortasse cuilibet exagita
ti iracundia maledicamus.

Gregorius.
De hoc peccato cur me percuncta
ris an graue sit: cū paulus dicat.
Nēq; maledicti regnū dei posside
bunt. pensa igitur q̄ grauis culpa ē: que
sepat a regno celestis vite.

Petrus.
Quid si homo non fortasse ex mali
cia: sed ex lingue incuria maledi
ctionis verbū iaculatur in proximū.

Apud districtū iudicē petre ocio
sus sermo reprehenditur: quanto
magis r norius. Pensa ergo q̄
eum sit dānabilis: qui a malicia nō vacat
si r ille sermo penalis ē qui a bonitate vti
litatis r humilitatis vacat.

Petrus.
Sentio.

Gregorius.
Sdem vir dei egit aliud quod si
lere non debeo. Cum enim magis
na eius opinto lōge lateq; crebre
seret. quidam dyaconus longe post^o ad
eum pergere studuit vt eius se orationi
bus comendaret: qui ad eius cellulam ve

niens: omnē locū per circuitum inuenit i
numeris serpentibus plenum. Cūq; ve
hementer expauescerent: clamauit dicēs.
serue dei ora. Erat autem tunc mira serē
nitas. Egressus vero florentius ad celū
oculos r palmas tetendit vt illam pestēz
sicut sciret dominus auferret. ad cui^o vos
cem subito celum intonuit: atq; idē toni
truuus omnes illos: qui eundē locum ocs
cupauerunt: serpentes interemit. Quos
cum vir dei florentius interemptos aspi
ceret: dixit. Ecce illos occidisti domie q̄s
eos hinc leuabit? Dorq; ad eius vocem
tante aues venerunt: quanti serpētes ocs
cisi fuerant: que asportātes singulos r lō
gius proiicientes: locū habitationis illi^o
mundum a serpentibus omnimodo reds
diderunt.

Petrus.
Quia virtutis. quid fuisse meriti
dicimus: q̄ eius ori tantū factus
est deus proximū.

Gregorius.
Aquid omnipotentis dei singula
rem mundiciam atq; eius simpli
cem naturam multū petre huma
m cordis mundicia: atq; simplicitas valet
hoc ipsum nāq; quod eius famuli a terre
nis actionibus segregati: ociosa loqui nes
sciunt r mentem per verba spargere atq;
inquinare deuitant: auctoris sui pze cere
ris exauditionē impetrant. Cui inquan
tum est possibile ipsa puritate ac simplici
tate cogitationis quasi ex quadā tam simi
litudine concordāt. Nos autēz turbis po
pularibus admixti: dum frequēter ocio
sa nōnunq; vero etiam: q̄ est grauius: no
xia loquimur: os nostruz omnipotēti deo
tanto longinquuz sit. quāto huic mundo
proximū. Multum quippe deozum duci
mur: dum locutione continua secularib^o
admiscemur. Quod bene Iudas post
quam regem dominum exercituum vidit
in semetipso se reprehendit r penituit: di
cens. **Q**ue mihi: quia tacui: quia vir
pollutus labijs ego sum: qui cur pollus

labia haberet: ostendit: cum subserit. In medio populi polluta labia habetis ego habito. Pollutione namque labiorum habere se voluit: sed unde hanc praxerit indicauit: cum in medio populi polluta labia habetis se habitare perhibuit. Valde enim difficile est: ut lingua secularium mentem non inquinat: quam tangit: quod dum plerisque eis ad quedam loquenda descendimus paulisper asueri hancipaz locutionem quam nobis indigna est: etiam delectabiliter tenemus: ut ex ea iam redire non liceat: ad quam velut ex odeseffio ne deducti: venimus inuiti. Sicque fit: ut ab ociosis ad noxia: leuioribus ad grauiora verba veniamus: et os nostrum ab oportente domino: tanto iam minus exaudiat in prece: quanto amplius inquinat stulta locutione: quod sicut scriptum est. Qui auertit aures suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Quid ergo mirum si postulantes tarde a domino audimur: quam precipiente domino aut tarde: aut nullo modo audimus. Et quid mirum si Florentius in prece sua citius est auditus: quam in preceptis suis dominum citius audiuit.

Petrus.
Nihil est quod respondere valeat a parte rationi.

Gregorius.

Quis vero qui predicti Florentij in via domini socius fuerat: magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa ciues vrbis illius de eo soleant narrare miracula: illud tamen est precipuum quod vsque ad hec longobardorum tyrannipotentis deus per vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quotiens pluuia decrat: et estu nimio terram longassecitas exurebat: collecti in vno ciues vrbis illius eius tunicam leuare: atque in conspectu domini cum precibus offerre consueuerat. Cum qua dum per agros pergeret exorantes: respiciente pluuia tribuebat: que plene terram satiare potuisset. Ex qua re paruit: eius anima: quid virtutis intus: quid meriti haberet cuius foris ostensa est vestis tram conditoria auerteret.

De Marzio monacho de monte Marisco. Cap. XVI.

Nuper quoque in parte Capantie vir valde venerabilis Martini? noies in monte Marisco solitaria vitam duxit: multisque annis in specu angustissimo seclusus fuit: quem multi ex nostris nouerunt: eiusque actibus presentes existerunt: de quo multa ipse beatorum memorie papa Pelagio predecessore meo et alijs religiosissimis viris narratibus agnouit. Cuius hoc miraculum primum fecit quod mox ut se in predicti montis foramine protulit: ex petra eadem que in semetipsum cocana angustum specum fecerat: aque stilla prupit: que Martio dei famulo in usu quotidianum sufficeret: nec plus adesset: nec necessitati deesset: qua in re ostendit omnipotens deus quantam sui famuli curam gereret: cui vestigio miraculo potum in solitudine ex petre duritia miseraret. Sed antiquus hostis humani generis inimicus eius virtutibus indidens: huc visitata arte pellere ex eo specu molitus est. Nam amicum sibi bestiam serpentem sequegressus: huc ab eadem habitatio ne eicere factus: terrore conatus est. Cepit etenim serpens in spelunca venire solus cum solo: eoque orate se ante illum sternere: et cum cubare pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperterritus: eius oram manum vel pedem extrudere debet: vicem. Si licentiam accepisti ut ferias: ego non prohibeo. Cuius hoc quotidie per triennium gereret: die quadam antequis hostis tanta hac eius fortitudine victus infremuit: seque per diuinitatem mortis laetus in precipitium serpens de dit: omniaque arbusta loci illius flamma ex se exente cremauit. Qui in eo quod montis latus ostium cubuisset cogente omnipotente deo monstrare copullus est: quate virtutis fuerat: quam victus absecerat. Perpetuo queso: iste vir domini qui in triennium iacuit securus.

Petrus.
Aditu pauco.
Gregorius.

Utriusque vite venerabilis inclusiois
sue tēpe primo decreuerat: vt vl-
tra militare non videret: nō qz as-
pernabat sexū: sed ex cōtemp̄ lata sp̄e tem-
peratōis inuā rere metuebat vicium. **Q**u-
quedā mulier audīēs: audacter ascendit
montē: atq; ad eius specū impudēter pro-
rupit. **E**t ille paulo longi⁹ intuens: ⁊ ve-
nientis ad se muliebria indumēta conspi-
ciens: sese in orationē dedit: in terrā faciē
defflit: ⁊ eonq; p̄stratus iacuit: quo im-
pudens mulier a fenestra cellule illi⁹ fati-
tigata recederet. **Q**ue die eodem mox vt
de mōte descendit: vitā finit: vt ex mor-
tis eius sentētia vāre intelligi: qz valde
ōspōtēti deo displicuit qz eius famulū au-
tu improbo cōstrauit.

Hic quoq; tpe dū multi ad hunc
religiosa deuotiōe concurrerēt: at-
q; aria esset semita: que in venexo
mōris latere ad eius cellulā p̄perātes du-
cebat. **P**uer paruulus incaute gradiens
ex eodē monte cecidit: ⁊ vq; ad vallē cor-
ruit que sub mōte eodē sita quasi in p̄fun-
do conspicit. **I**n loco quippe eodē tanta
mons ipse altitudine excreuit: vt arbuta
ingentia que ex eadē valle p̄deūt: ex mō-
te aspiciētibus quasi fructecta esse videan-
tur. **P**erturbati itaq; sūt cūcti qui venie-
bāt: summāq; cura questū est: sicubi cor-
pos elapsi pueri potuissz inueniri. **Q**uis
enī aliud nisi extinctū crederet: quis vel
corpus ad terrā integrū peruenisse suspi-
caret? **D**uz interpositis vbiq; scopulis in
partibus discerpi potuissz. **S**ed requisit-
us puer in valle inuētus est: non solū vi-
uus: sed etiā incolumis. **T**ūc cunctis pa-
tenter innotuit: qz ideo ledi nō potuit: qz
hūc casu suo **M**artij oratio portauit. **I**n
specu vero illius magna desup rupe: emi-
nebat: que cū ex parte exigua monti vides-
ret affixa: martij celle p̄minens casuz suū
quotidie: ⁊ illius interitū ruitura minaba-
tur: ad hūc **M**ascato: illustris vir armen-
tarij nepos cū magna rusticoꝝ multitudine
veniens precabatur: vt vir dei de specu
eodē dignaret exire: quatenus ipse ruitu-

ram rupem ex monte potuissz euellere:
atq; in specu suo dei famulus tam secur⁹
habitarer. **C**ūq; huic vir dei nequaq; ac-
quiesceret: ei quod posset vt faceret prece-
pit: ⁊ ipse in celle remotiori se parte cōtū-
lit. **S**i tamē moles rueret: dubiū nō erat
qz simul ⁊ specū destrueret: ⁊ **M**artiu⁹ ne-
cicaret. **I**taq; dum ea que venerat multitu-
do conaret: si posset sine periculo viri dei
ingens illud qd desuper incubuerat saxū
leuare: cūctis videntibus repēte res val-
de admirabilis contigit: quia moles ipsa
quā sonabant euellere: subito ab eisdē la-
borātibus euulsa: ne splunce **M**artij res-
ectū tangeret saltū dedit: ⁊ quasi serui dei
lesione fugiens lōgtus cecidit. **Q**uod ad
iustum omnipotentis dei angelico ministe-
rio actū intelligit: qui diuina prouidētia
disponi omnia fideliter credit. **H**ic cū pri-
us se in eundē montē cōtulit: nec dū clau-
so specu habitans: cathena sibi ferrea p̄-
dem ligauit: eaq; saxo ex parte altera affi-
xit: ne ei vltra liceret p̄gredi: quā cathē-
ne eiusdē quantitas tendebat. **Q**uod vir
vite venerabilis **B**enedictus audīēs: cu-
ius superius memoriā fecit: ei per discipu-
lum suū mandare curauit. **S**i seruus dei
es: nō te teneat cathena ferri: sed cathena
xp̄i. **A**d quā vocem **M**artius p̄tinus eū-
dem compedē soluit: sed nunq; postmo-
dum solutū tetendit pedē vltra locū quo
hūc tendere ligatū consueuerat: atq; in tā-
to se spacio sine cathena cobercuit: in qn-
to ⁊ antea ligatus māsit. **Q**ui duz se post-
modū in eiusdē loci specu cōclusisset. **L**e-
spit etiā discipulos habere: qui ab ei⁹ spe-
cu seorsum habitātes ad vsum vite: aquā
de puteo haurire cōsueuerāt. **S**ed finis
in quo ad hauriendā aquā situla depēdes-
bat: crebro rumpebat. **U**nde factuz est vt
eandē cathenā quā ex pede suo vir domi-
ni soluerat: eius discipuli peterēt: eamq;
sumi adiūgerent: atq; in illam situlā liga-
rent. **E**x quo iam tempe cōtigat vt idē su-
nis tingere aqua: ⁊ nullo modo rumpe-
ret. **Q**uia enī cathenā viri dei finis ille
contigit: ipse quoq; ad tolerandā aquam

iam fidele credimus fuisse carne dominus
 suscitavit. Saulu vero suscitavit in mens
 te. Equidem post resurrectione carnis de
 Lazari virtutibus tacet: sed post resurre
 ctionē anime capere nostra infirmitas nō
 valet: quāta in sacro eloqō de Pauli vir
 tutibus dicunt: qđ illius crudelissime cor
 gitatiōes ad pietatis mollia cōuerse sunt
 viscera: qđ mori cupit p fratribus: in quo
 rū prius morte gaudebat: qđ plenus om
 nis scripture sciētia nil se scire iudicat: ni
 si xpm Jesum hūc crucifixū: quod p xpo
 virgīs libēter cedit quē gladijs inseque
 bat: quod apostolarū honore sublimis est.
 Sed tamē sponte paruulus in medio disci
 puloz quod ad celi tertij secreta ducit:
 et tamen mētis oculū per cōpassionē refle
 ctit ad dispensandū cubile cōiugatoz: vi
 cens vxori vir debitū reddat et vxor viro:
 quod admiscet in contemplatiōe cetibus
 angeloz: et tamen nō aspernat cogitare:
 atq; disponere facta carnaliū: qđ gaudet
 in infirmitatibus: sibiq; in pumelijs pla
 cet: qđ ei viuere xps est et mori lucrū: qđ to
 tū tam extra carnē est hocipm: qđ viuūt in
 carne. Ecce qualiter viuūt qui ab inferno
 mētis ad vitā pietatis redijt. Minus est
 ergo quēpiam in carne suscitari: nisi forte
 per viuificationē carnis ad vitā reducat
 mentis: vt ei hoc agatur per exterius mis
 curalum: quatenus conuersus in terius
 viuificetur.

De Benedicto monacho:
 Capitulum. XVIII.

Petrus.
 Alde infra credidi hoc qđ mo
 do qđ sit incōparabiliter superi
 us agnouit. Sed queso cepta p
 sequere vt dum tempus vacat:
 sine edificatiōe hora non transeat.

Gregorius.
 Mater quidā meū est in monaste
 rio cōuersatus: in scriptura sacra
 studiosissimus: qui me etate prece
 bat: et ex multis que nesciebā: me edifica
 re cōsueuerat. Qui? itaq; narratiōe vidi:

ci: qđ fuit quidā in campane partibus in
 tra quadragesimū Romane vrbis milia
 riuū: nomine Benedictus: qui quidē eta
 te iuuenis: sed morib; grādeus et in san
 cte cōuersatiōis regula se fortiter stringēs
 Quē Totile regis tempore cum Gothi
 repperissent: hūc incendere cum sua cella
 moliti sunt. Ignē nanq; posuerūt: sed in
 circūitu arserūt omnia. Cella vero illius
 igne cōburi non potuit. Quod videntes
 Gothi magisq; seuentes: atq; hūc ex suo
 habitaculo trahētes: nō longe aspererūt
 succensū clibanū: qui coquēdis panibus
 parabat: etiā in illo piecerūt: clibanūq;
 clauserūt. Sed die altero ita illesus inuē
 tus est: vt non solū eius caro ab ignibus:
 sed neq; extrema vllomō cremarent.

Petrus.

Antiquū trium puerozū miraculū
 audio: qui proieci in ignibus les
 si non sunt.

Gregorius.

Aud vt opino: miraculū ex parte
 aliqua dissimiliter gestum est.
 Tunc quippe tres pueri ligatis
 pedib; ac manibus in ignē proiecti sunt:
 quos die altera rex requirens: in camino
 illesis vestibus deambulantes repperit.
 Ex qua re colligit: quia ignis in quo la
 etati fuerāt: qui eoz vestimenta nō contig
 git: eoz vincula cōsumpsit: vt vno eodē
 q; tempe in obsequio iustoz et haberet flā
 ma virtutē suam ad solatiū et nō haberet
 ad tormentum.

De Ecclesia beati Zenonis
 martyris: in qua aque vltra por
 tam apertā inundātes minime
 intrauerūt: Cap. XIX:

Alic tam antiquo miraculo die
 bus nostris res similis ex cons
 trario euenit elemento. Nam
 puper Johānes tribunus rela
 tiōe sua me docuit: qđ Prunolfus comes
 cū ilico adesse: se cum rege Authario eo
 tpe in loco eod: vbi mira res prigit: afflū

fieri in se fortitudinem traxit.

Petrus.
Hæc hec placent: quia mira sunt
 et multum recentia.

**De Monacho ex monte ar
 genteo: qui mortuum suscita
 uit: Capitulum XVII.**

Gregorius.

Astris modo temporibus quidam
 vir Quadragesimæ nomine Bus
 rentine ecclesie subdiaconus sus
 tra: qui ouium suarum gregem pascere in etus
 dem Aureliae partibus solebat: cuius val
 de veracis viri narratione res mira inno
 tuit: que secreto fuerat gesta. Is namque
 ut predictimus: dum gregis sui in Aurelia
 curam gereret: in diebus eiusdem vir fuit e
 monte qui Argentarius vocatur: venerabi
 lis vite qui habitum monachi: quem preten
 debat specie: moribus explebat. Hic ita
 que ad ecclesiam beati Petri apostolorum prin
 cipis ab eodem monte Argentario annis
 singulis venire consueuerat: atque ad hunc
 quem predicti Quadragesimæ subdiaconum
 sicut ipse narravit: hospitalitatis gratia de
 clinabar. Quodam vero die dum eius hos
 pitium: quod non longe ab ecclesia aberat:
 irasseret: cuiusdam pauperule mulieris ma
 ritus iuxta defunctus est. Quæ ex more
 loti: vestimentis indutiis: et sabono constri
 cum: superueniente vespere sepelire ne
 quiuerit. Hæc iuxta defuncti corpus vi
 duata mulier sedit: que in magnis fletibus
 noctem ducens: continuis lamentorum vocibus
 satiffaciebat dolori. Cumque hoc diu
 tius fieret et flere mulier nullomodo cessa
 ret: vir dei: qui receptus hospitio fuerat:
 Quadragesimo subdiacono cõpunctus
 ait: Dolori huius mulieris anima mea cõ
 pariter rogo: surge et oremus. Perreperit
 igitur virque ad vicinam ecclesiam: sese pari
 ter in oratione dederunt. Cumque diutius
 orassent complere orationem Quadragesi
 mæ subdiaconum seruus dei petijt. Qua
 completa ab altaris crepidine puluerem

collegit: atque cum eodem Quadragesimo
 ad defuncti corpus accessit: seque ibidem in
 oratione dedit. Cumque diutius orasset: iam
 non sicut prius fecerat: orationem comple
 re cum subdiacono voluit: sed ipse benedi
 ctionem dedit: statimque surrexit. Et quia
 manu dextera puluerem collectum gestabat:
 sinistra pallium: quo facies defuncti velaba
 tur: abstulit. Quod cum mulier fieri cerne
 ret: contradicere vehementer cepit et mira
 ri quid vellet facere. Ablato itaque pallio
 diu de eo: quem collegerat: puluerem defun
 cti faciem fricauit. Cumque diutius fricare
 tur: recepit animam: oscitauit: oculos aper
 ruit: seque eleuans refedit: quid erga se
 ageret: miratus est: ac si de grauissimo som
 no fuisset excitatus. Quod cum mulier la
 mentis fatigata conspiceret: cepit ex gau
 dio magis flere: et voces amplius edere.
 Quam vir domini modesta prohibitiõne cõ
 pescuit: dicens: Tace tace: sed si quis te
 requisierit: qualiter factum sit: hoc solimo
 do dic: quia dominus Iesus Christus opera
 sua fecit. Dixit hoc atque eius hospitio exi
 uit Quadragesimæ subdiaconum protinus
 reliquit: et in loco eodem ultra non compa
 ruit. Temporalis namque honorem fugiens
 egit ut ab his: quibus visus in tanta vir
 tute fuerat: nunquam iam in hac vita vider
 retur.

Petrus.

Quid alij sentiant ignoro. Ego au
 tem præ cunctis miraculis hoc pot
 tius existimo esse miraculum: quod ad
 vitam mortui redeunt: eorumque anime ad car
 nem ex occulto reuocantur.

Gregorius.

Visibilia autem edimus: necesse est
 ut credamus. Si vero inuisibilia
 pensamus: nimirum constat quia ma
 lus est miraculum: predicatiõis verbo atque
 oratiõis solatio peccatorum conuerti: et
 carne mortuum suscitare. In isto enim reus
 scitatur caro iteque mortura. In illis vero ani
 ma in eternum victura. Cum enim propono
 duos: in quo horum existimas malus fore fa
 ctum virtute miraculum: Bazarum quippe quem

se eamq; cognouisse testat. **P**redictus tribunus narravit: dicens: quia ante hoc ferre quinquennium quado apud hanc Romam urbem alium suum tibus egressus est: tantumq; cresces ut eius vnda sup muros vrbis influeret: atq; in ea maximas regiones occuparet: apud Hieronem urbem suam? **A**thesis ex crescent: ad beati Leonis martyris atq; pontificis ecclesiam venit. Cuius ecclesie dum essent ianue aperte aqua in ea minime intrauit: que paulisper cresces vsq; ad fenestras ecclesie: que erant tectis proxime: peruenit: sicq; stans aqua ecclesie ianuam clausit ac si illud elementum liquidum in soliditate parietis fuisset mutatum. Cumq; essent multi interius inuenti: sed aquarum magnitudine omnis ecclesia circumdata: qua possent egredi: non haberent. sibiq; se siti ac fame deficere formidarent: ad ecclesie ianuam veniebant: ad bibendum hauriebant aquam que ut predicti vsq; ad fenestras excreuerat et tamen intra ecclesiam nullomodo diffuebat. **M**auritius itaq; ut aqua poterat: sed diffuere ut aqua non poterat. **S**tas autem ante ianuam ad ostendendum cunctis meritum martyris et aqua erat adiutorium et quasi aqua non erat ad inuadendum locum. **S**ed ego antiquo antedicti ignis miraculo vere predicti non fuisse dissimile qui trium puerozum et vestimenta non contigit et vincula incendit.

De Stephano presbytero provincie Galerie: cui: quia famulo suo negligenter loquebatur ad extrahendas caligas dyaboli obediuit. **Cap. XX.**

Petrus.

Mira sunt valde sanctorum facta que narras et presenti infirmitati hominum vehementer stupenda. **S**ed quod tantos nunc in Italia fuisse audio admirare virtutis viros: nosse velim si nulla eos contigit antiqui hostis insidias perulisse: an ex insidijs profecisse.

Gregorius.

In labore certaminis non est palma victorie. **U**nde ergo victores sunt: nisi quod contra antiquos hostis insidias decertauerunt. **M**alignus quippe spiritus cogitationi locutioni atq; operi nostro semper insidit si fortasse quid inueniat. vnde apud examen eterni iudicis accusator existat. **S**is etenim nosse quomodo ad decipiendum semper assutat.

Gregorius.

Videtur qui nunc nobiscum sunt: rem quam narro testantur et vir vite venerabilis Stephanus nomine Galerie provincie presbyter huius nostri Bonifacii dyaconi atq; dispensatoris ecclesie agnitione primus. **Q**ui quadraginta die de itinere domum regressus: macipio suo negligenter loquens precepit: dicens. **V**eni dyabole discalcia me. **A**d cuius vocem mox ceperunt se caligarum corrigere in summa velocitate dissoluerunt ut a prece costaret et ei ipse qui nominatus fuerat: ad extrahendas caligas dyaboli obediuit. **S**ed mox ut presbyter vidit vehementer expauit: magnisque vocibus clamare cepit: dicens. **R**ecede miser: recede: non enim tibi sed macipio meo locus sum. **A**d cuius vocem perinstita ut inuente sunt: magna iam ex prece dissolute corripere remanserunt. **Q**ua in re collige: antiquus hostis qui tunc presto est factis corporalibus que nimis insidijs nostris cogitationibus insidat.

De puella conuersa cuius solo imperio homo est a demone liberatus. **Cap. XXI.**

Petrus.

Aboriosum est valde atq; terribile contra inimici insidias semper intendere et continue quasi in acie stare.

Gregorius.

Aboriosus non erit si custodia nostram: non nobis: sed gratie supne tribuimus. ita tamen ut et ipsi que tunc

possimus: sub protectione dei vigilemus
Si autē antiquus hostis a mente ceperit
 expelli: ex diuina largitate plerumq; agi
 non vt solū iam timeri nō debeat: sed ipse
 etiā bene uicentiū virtute terreatur. **Be**
 nāq; quā narro vir sanctissimus **Eleuthe**
 rius senex pater: cuius memoriaz superi
 fecit: testis extitit mibi q; hoc intinare cur
 rante qd i Spoletana vrbe puella quedā
 tam nubilis cuiusdā primarij filia celestis
 vite desiderio exarsit: ei q; patē resistere ad
 viā vite conatus est. **Sed** contempto patre
 cōuersationis habitū suscepit. **Qua** ex re
 factū est vt eā pater sue substantie ephere
 dē faceret: nubilq; ei aliud nisi sex vntias
 vnius possessuncule largiret. **Eius** vero
 exemplo prouocata ceperūt apud eā mul
 te nobilioz generis puelle conuerti atq;
 omnipotēti dño dicata virginitate serui
 re. **Quadā** vero die idē **Eleutherius** ab
 bas vir vite venerabilis ad eam gratia ex
 hortationis atq; edificationis accesserat: et
 cū ea de verbo dei colloquēl sedebat. **Cū**
 repēte ex eodē fundo quē in sex vncijs a
 patre percepat: euz renio rusticus venit.
Qui dñ ante eos assisteret: maligno spiri
 tu conceptus cecidit fatigariq; nuntijs stri
 doribus atq; balatib; cepit. **Tūc** sancti
 monialis femina surrexit atq; irato vultu
 magnis clamorib; impauit: dicens. **Exi**
 ab eo miser. **exi** ab eo miser. **Ad** cuius vo
 cem mor p os verati dyabolus rñdir: di
 cens: et si de isto exeo in quē intrabo. **Ca**
 su autē iuxta porcus puulus pascebatur.
Tūc sanctimonialis femina pcepit: dicens.
exi ab eo et in hūc porcū ingredi. **Qui**
 statim de hōie exijt: porcū quē iussus fue
 rat iussit: occidit et recessit.

Petrus.

Uelim nosse si saltē porcū cōcede
 re spiritui imūdo debuit.

Gregorius.

Reposita regula nostre actiōi sūt
 facia veritatis. **Ipsi** etenī redemp
 tori nostro a legiōe: que hominez
 tenebat: dictū ē. **Si** eijs nos: mitte nos

in gregē porcorū. **Qui** hāc ab homine ex
 pulit: et in porcos ire eosq; i abyssuz mitte
 re cōcessit. **Ex** qua re etiā hoc colligit qd
 absq; pcessiōe oipotētis dei nullā malig
 nus spūs cōtra hōiem prātez habeat: qd in
 porcos itrare nō potuit nisi pmissus. **Illi**
 ergo nos necesse ē: spōte subdit: cui omnia
 subijciunt i vita vt tāto nris hostib; porē
 tiores sim? **Q**to cū auctore oim vnū effici
 mur p hūilitatē.

De presbytero prouincie Vale
rie qui furē ad sepulchrū suū te
nuit: **Cap. XXII.**

Quid autē mirū si electi quicq; in
 carne positi multa facere mira
 biliter pnt. quoz ipsa quoz of
 fa mortua plerūq; i multīs mis
 raculis viuūt. **In** valerie nanc; puincia
 resē hec gesta: quā narro mibi q; brē mes
 mozie abbatis mei valētionis relatiōe co
 gnita. **Ibi** etenī quidā venerabilis sacer
 dos erat: qd cū clericis suis dei laudib; ho
 nifq; opibus intētus: sancte cōuersatiōis
 vitā ducebat. **Su**perueniēte autē vocatiōis
 die defunct; est atq; ante ecclesiā sepul
 tidē vero ecclesie caule inherebat outuz
 atq; idē loc; in q sepultus est: ad eādē
 oues tendētib; puus erat. **Quadā** ar no
 cte cū clericis intra ecclesiā psallētib; fur
 venisset vt ingressus caulas furtū faceret
 veruecē tulit, et cōcitus exiit. **U**ero per
 uenisset ad loc; vbi vir dñi sepul; erat:
 repēte hesit: rgressum mouere nō potuit.
 veruecē quidē de collo deposuit: eūq; di
 mittere voluit: s; manū laxare nō valuit.
Cepit igit; stare miser cū preda sua reus et
 ligat;. volebat veruecē dimittere nec vas
 lebat: volebat egredi cū veruece nec pote
 rat. **Vi**ro mō itaq; fur q; a viuus videri tis
 muerat: hūc mortu; tenebat. **Cum** itaq;
 gressus manusq; illi; fuissent obstricta:
 mobilis pstitit. **Facto** autē mane expletis
 q; laudib; dei ab ecclesiā gressi sunt cleri
 ci et iuenerūt ignotū hōiem veruecē tenē
 tem manu. res vent in dubiū virū verue
 cē tolleret an offerret. **Sed** culpe re; citi;

indicauit penā. mirati omēs qz ingressus fur viri dei merito ad p̄dā suā stabat ligatus. Qui se p̄ eo p̄tinus i orationē dederūt. suisq; p̄cibus vir obtinere valuerunt vt q̄ res eorū venerat raperet: saltē vacu⁹ exire mereret. Itaq; fur qui diu steterat cuz p̄da captiu⁹. q̄nq; exijt vacuus ⁊ liber.

Petrus.

Hoparet quāte sit sup nos dulcedinis oīpotēs de⁹: cui⁹ erga nos sūt tam lucida miracula.

De abbate prenestine mōtis eiusq; presbytero. Cap. XXII.

Gregorius.

Prenestine vrbis mōs p̄minet: i quo beati petri apostoli monasteriū sitū est: virozū dei quozū relatione adhuc i monasterio positū audisse me cōtigit magnū: hoc qd narro miraculum qd eiusdē monasterij monachi se nosse te stabant. In eo nāq; monasterio fuit, pater vite venerabilis qui quendā monachum nutritis: vsq; ad reuerēdos prouexit mores.

Cūq; eū in timore dñi videret exersisse: in eodē sibi monasterio tūc presbyterū fecit ordinari. Cui post ordinationē suam qz nō longe abesset: eius exitus p̄ reuelationē indicatū ē. A predicto autē patre monasterij petijt quaten⁹ ei p̄cederet vt sibi sepulchrū pararet. Cui ille r̄ndit.

Ante te quidē ego moritur⁹ sum: s; tū vade ⁊ sicut vis prepa sepulchrū tuū: recessit igit ⁊ prepaui. Cū nō post multos dies senex pater febre preuētus ad extrema puenit. atq; assistenti presbytero iussit: viden. In tuo sepulchro me pone. Cūq; ille diceret scis qz ego modo secutus sum: vtrosq; capere nō potest: abbas p̄tin⁹ respondit. ita fac vt dixi qz sepulchrū tuum abos nos capit. Defunct⁹ itaq; est atq; i sepulchro eodē: qd sibi presbyter parauerat: positus. Mor quoq; ⁊ presbyterū cor poris languor secutus ē. Quo languore crescētē citius presbyter vitā finiuit. Cūq; ad sepulchrū qd sibi ipse parauerat. corpus illius fuisset a fratribus deporta-

tū: aperto eodez sepulchro viderūt oēs q̄ aderont: locum nō esse vbi pont potuisset qz corp⁹ patris monasterij qd illic aū positū uerat: omne illud sepulchrū tenebat. Cūq; fratres qui presbyteri corpus detulerāt: factā sibi sepeliē di difficultatē viderent. vn⁹ eorū exclamauit: dicēs. O pat̄ vbi est qd dixisti qz sepulchrū istud abos vos capet. Ad cuius vocē subito cunctis vidētibz abbas corp⁹ qd illic ante positū fuerat ⁊ supinū iacebat: se vertit in latere ⁊ vacante sepulchri locū ad sepeliendū presbyteri corpus prebuit ⁊ qz vtrosq; qd ille locus capet: sicut viuus p̄miserat: mortuus impleuit. Sed qz hoc qd predictū apud prenestinā vrbem in beati petri apostoli monasterio gestū est. Vis ne aliquid etiā in hac vrbe de eius ecclesie custodib⁹ vbi sacratissimū corpus illius est positum audire.

Petrus.

Solo atq; id vt fiat magnope de precor.

De Theodoro ecclesie sancti petri apostoli vrbis Rome mātionario. Cap. XXIII.

Gregorius.

Huc sup sunt qui Theodorū eius ecclesie custodē nouerūt: cuius narratiōe innotuit res q̄ ei contigit: valde memorabilis. **H**oc quādā nocte dū citius ad melioranda iuxta ianuā lumina surrexisset. ex more li gneis gradib⁹ sub lāpade positus stabat ⁊ lampadis resouit: bar lumē. Tum repente beatus petrus apostolus in stola candida deorsum in pauimēto constitit ei⁹ dixit. Colliberte quare citius surrexisti. quo dicto ab oculis aspiciētis euauit. Sed tantus in eū panor irruit vt tota in illo corporis virtus deficeret ⁊ per dies multos de stratu suo surgere nō valeret. Qua in re quid idē beatus apostolus seruiciū sibi voluit nisi presentia sui respect⁹ ostendēs: reaq; quicquid pro eius veneratiōe ages

gerent ipse hoc p mercede retributionis sine intermissione semp videret.

Petrus.

Ibi hoc nō tā apparet mirū quā visus est: sed qz is qui eū vidit: cū sanus esset egrotavit.

Gregorius.

Quid super hac re miraris petre. Nunquā nā mēti excedit qz eū Daniel ppheta magnā illā ac terribilē visionē vidit: ex q̄ etiā visione p̄remisit p̄tinus adiungit et ego elangui et egrotavi p̄ dies plurimos. Caro enī ea que sunt spūs: cape nō valet. et iccirco nōnunq̄ cū mens humana vltra se ad videndū ducit necesse est vt hoc carneū vasculū: qd̄ ferre talē pond⁹ nō valet: infirmet.

Petrus.

Crupulū cogitationis mee aperta ratio dissoluit.

De Abundio mansionario ecclēsie sancti Petri. Ca. XXV.

Gregorius.

Alius illic nō ante longa tpa sicut nostri seniores referunt: custos ecclēsie Abundius dicitur est magne humilitatis atqz grauitatis vir ita omnipotēti deo fideliter seruiens vt idē beatus Petrus apostolus signis ostēderet. quantā de illo haberet estimationē. Hācū quedā puella paralitica in ei⁹ ecclēsia pmanēs manib⁹ reperit et dissolutis renib⁹ corp⁹ per terram traheret: vltiqz ab eodē beato Petro apostolo petere vt sanari mereret: nocte quadā ei p̄ visionē astitit et dixit. Vade ad Abundiū mansionariū et roga illū atqz ipse tibi salutē restituet. Cūqz illa de tāta visione certa esset: sed quis esset Abundius: ignoraret: cepit hac illucqz p ecclēsie loca se transferre vt quis esset Abundius: inuestigaret. Cui repete ipse factus ē obuiā quē queres: habet ei⁹ dixit. Rogo te pater indica mihi quis est Abundius custos. Cui ille respōdit.

Ego sum. Et illa inquit pastor et munitor noster beatus Petrus apostolus ad te me misit vt ab infirmitate illa liberare me debeas. Cui ille respōdit. Si ab ipso missa es surge manūqz ei⁹ tenuit et eā i statum suū p̄tinus erexit. Sicqz ex illa hora oēs in eius corpore nerui ac mēbra solida ta sunt. vt solutionis illius signa vltiqz nulla reemānerēt. Sed si cuncta que i ei⁹ ecclēsia gesta cognouim⁹: euoluere conamur: ab oīm iam pculdubio narratiōe cōcessimus. Unde necesse est vt ad moder nos patres quorū vita per italie puincias claruit: narratio se noītra retorqueat.

De Abena monacho solitario.

Cap. XXVI.

Nuper in samnia prouincia quidam venerabilis vir Abenas nomine solitariā vitā ducebat: qui nostrorū multis cognitus ante hoc fere est decennium defunctus.

De cuius operis narratione vnum auctorem nō infero. Hic pene tot mihi in eius vita testes sunt quot samniā prouinciam nouerunt. Hic itaqz nihil ad vsum suum aliud nisi pauca apū vascula possidebat. Huic cum longobardus quidā in eisdem apibus rapinā voluisset ingrere: pri⁹ ab eodem viro verbo correptus est: et mox p̄ malignum spiritū ante eius vestigia vexatus. Qua ex re factus est vt sicut apud omnes incolas ita etiā apud eandem barbaram gentē eius celebre nomen haberetur nullusqz vltra p̄sumeret eius cellulam nisi humilis intrare. Sepe vero ex vicina silua venientes vrsi: apes eius comedere conabant: quos ille deprehensos ferula: quā portare manu consueuerat: cedebat. ante cuius verba imānissime bestie rugiebant et fugebant et que gladios foris mīdare vix poterant: ex eius manu lectus ferule pertumescabant. Huius studiū fuit nihil in hoc mundo habere: nihil queres re. omēs q̄ ad se charitatē cā veniebāt: ad eterne vite desideria accēdere. Et quāto

do autem quouslibet culpas agnosceret: nunquā ab increpatōe paucere: sed amoris igne succensus: studebat in eis vehementer per linguā senire. **C**onsuetudinē vero vicini vel longe positi: eiusdē loci ac cole fecerūt: vt diebus certis per ebdomadā vnusquisq; ei oblatiōes suas trāsmitteret: vt esset q; ipse ad se veniētibus offerre potuisset. **Q**uodā vero tempore possessor quidā **C**arterius nomē in mūdo deserto deuitus: quar dā scitimoniale femina rapuit: sibiq; illicito mīrimonio coniūxit q; mox vt vir dñi cognouit: ei per q; potuit: que fuerat dignus audire: mandauit. **C**unq; ille scelus sui cōscius timeret: atq; ad virū dei accedere nequaquā presumeret: ne forte hūc asperere vt delinquentes solebat: increparet: fecit oblatiōes suas eas inter oblatiōes aliorū misit: vt eius munera saltē nesciendo susciperet. **S**ed cū coram eo fuissent oblatiōes omnium deportate: vir dei tacit? sedit: sigillatim omnes cōsiderare studuit: et oēs als eligēs atq; seorsum ponēs: oblatiōes quas idem **C**arterius trāsmiserat: cognouit per spiritū: presuit et abiiecit: decens: **I**te et dicite ei: oblatiōem suam omnipotēti deo tulisti: et mibi tuas oblatiōes transmittis. **E**go oblatiōnem tuā non accipio: quia suam abstulisti deo. **Q**ua ex re factū est vt presentes quosq; magnus timor inuaderet: cū vir domini tā scienter de absentibus iudicaret.

Petrus.

Altos horū suspicor martirium subire potuisse: si eos tempus persecutiōis inuenisset.

Gregorius.

Do sunt **P**etre martirij generalis in occulto: alter q; in publico. **H**am et si persecutio deest exterior: martirij meritū in occulto est: cum virtus ad passionē p̄mpta flagrat in anima. **Q**uia enī esse possit et sine aperta passiōe martirij: testat in euangelio dñs: qui zebedei filij adhuc pre infirmitate mentis maiorā sessionis loca querentibus dicit: **P**otestis bibere calicē quē ego bibitur?

sum? **C**ul videlicet cū responderēt: **P**otestis. **S**u utriusq; **C**alicē quidē meū bibetis: sedere autē ad dexterā meā vel ad sinistrā non est meū dare vobis: quid autē calicis nomē nisi passiōis poculū signat? **E**t cū nimirū conilet: q; **J**acobus in passione occubuit: **J**ohānes vero in pace ecclesie quieuit incūctanter: colligit esse et sine aperta passiōe martirij: quando et ille calicē dñi bibere dictus est: qui ex persecutiōe mortuus nō est. **P**e bis autē talibus tantifq; viris quoz superius memora feci: cur dicamus q; si persecutiōis tempus extitisset: martires esse potuissent: qui oculte antiqui hostis insidias tolerātes: suosq; in hoc mūdo aduersarios diligētes: cūctis carnalib; desiderijs resistentes: per hoc q; se omnipotenti deo in corde mactauerūt: etiā pacis tempore martires fuerūt: dū nostris modo t̄pibus viles quoz et secularis vite personas ee q;bas nil celestis glorie p̄sumi posse videbatur: orta occasiōe cōgit ad martirij coronas peruenisse.

De quadraginta rusticis qui pro eo q; carnes imolaticias comedere noluerūt: a lōgobardis occisi sunt: **C**ap. XXVII.

An ante hos fere annos quādecim sicut bi testat: qui inter esse potuerūt: quadraginta rustici a lōgobardis capti: carnes imolaticias comedere cōpellebant. **Q**ul cū valde resisterent: et cōingere cibū sacri legū nollent: cepere longobardi: qui eos tenerāt: nisi imolata comederēt: morte eis minari. **E**t illi eternā potius vitam q; presentē ac trāsitoriā diligētes: firmiter perstiterūt: atq; in sua cōstantia simul omnes occisi sunt. **Q**uid itaq; isti nisi veritatis martires fuerūt: qui ne vititū comedendo: conditōe suā offenderēt: elegerūt gladijs vitam finire.

De multitudine captiuoz q; pro eo q; caput capre adorare noluerūt occisi sūt: **C**ap. XXVIII.

Eodem quoque tempore duz fere. xl. captiuos alios longobardi tenuissent more suo immolauerunt caput capre dyabolo. hoc ei p. circuitu currētes. ⁊ carmine nefando dedicātes. Cūq; illud ipsi pri? submissis cervicib? adoraret: eos quoq; quos ceperāt: hoc adorare pariter cōpellabāt. Sed ex eis dē captiuis: maxia multitudo magis eligēs moriēdo ad vitā immortalē tendere q̄ adorādo vitā mortalē tenere: obtemperare iussis sacrilegis noluit ⁊ cervicē quā semp creatori flexerat: creature inclinare contēpsit. vñ factum est vt hostes qui eos ceperāt graui iracūdia accēsi: cūctos gladijs interficerēt: quos in errore suo p̄ticipes nō haberēt. Quid ergo mirū si erumpēte p̄secutiōis tpe illi martyres esse potuissent: qui in ipsa quoq; pace ecclesie semetipos semp affligētes angustā: martyrij tenuerūt viā. qñ ingruēte p̄secutionis articulo. hi etiam meruerūt martyrij palmas accipere: qui i pace ecclesie latas huius seculi vias sequi videbant. Nec tamē hoc qd̄ de eis dē electis dicimus viris: de cūctis iā quasi in regula tenem?. Nā cum p̄secutionis apte tēpus irruit: sicut pleriq; martyriū subire possunt. q̄ esse in pace ecclesie despicabiles vident. ita nōnunq̄ in debilitatis formidinē corruūt qui in pace ecclesie pri? fortiter stare videbant. Sz eos de quib? p̄dixim?: fieri martyres potuisse fidēter fatemur: qz hoc iā ex eorū sine colligim?. Caderē ei nec in apta p̄secutione poterāt hi: de quibus cōstat quia ⁊ vsq; ad finem vite: in occulta animi virtute perstiterunt.

De Arriano episcopo cecato:
Cap. XXIX.

Petrus.
Passeris ita est. Sed super indignos nos diuine miserticordie dispensationē miro. Quia longobardozū senicla ita moderatur vt eorū sacerdotes sacrilegos qui esse se fidelis quasi victores vidēt: orthodo-

rozū fidē p̄sequi minime permittat.

Gregorius.

Hec petre facere plerumq; conati sunt: sed eorū senicie miracula superna resisterūt. Unde vnū narro qd̄ per Bonifaciū monasterij mei monachū: qui vsq; ante quadriennū cū longobardis fuit: adhuc ate tridū agnouit. Cū ad Spoletanā vrbe longobardozū episcopus scz Arrian? venisset ⁊ locus illic vbi solētia ageret: nō haberet: cepit ab eius ciuitatis Episcopo ecclesā petere: quam suo errori dedicaret. Qd̄ vñ valde Episcopus negaret. idē qui venerat Arrian? beati Pauli apostoli illic ecclesā comin? si tam se die altero violēter intraturū professus est. Qd̄ eiusdē ecclesie custos audies festinus cucurrit: ecclesā clausit: seris inuinit. Facto autē vespe lampades oēs extinxit seq; in interiorib? abscondit. In ipso autē subsequētis lucis crepusculo Arrianus episcopus collecta multitudine aduenit: clausas ecclesie ianuas effringere paratus: sed repente cūcte simul porte diuisit: concussit: abiectis longius seris apertae sunt atq; cum magno sonitu. oia ecclesie claustra patuerūt effuso desuper lumine omēs que extincte fuerant lapades accense sunt. Arrianus vero episcopus q̄ viz facturus aduenerat: subita cecitate percussus est. atq; alienis iam manib? ad suum habitaculū reductus. Qd̄ dū longobardi in eadē regione positi omēs agnoscerēt: nequa q̄ vltorius presumpserūt catholica loca temerare. Miro eni modo res gesta est: vt quia eiusdē Arriani clause lampades in ecclesia beati Pauli fuerant extincte: vno eodēq; tēpore vt ipse lumen p̄deret ⁊ in ecclesia lumen rediret.

De Arrianozū ecclesia que in Romana vrbe catholica cōsecratione dedicata est. Cap. XXX.

Sed neq; hoc sileā q̄ ad eiusdē Arriane hereseos damnationē in hac quoq; vrbe ate biennū

pietas superna monstravit. Ex his quippe que narro aliud populus agnouit: aliud autē sacerdos et custodes ecclesie, se audisse et vidisse testantur. **A**rrianoꝝ ecclesia in regione vrbis huius que Subura dicitur cum clausa vsq; ante bienniu remansisset: placuit vt in fide catholica introductis illic beati Stephani et sancte Agathe martyrum reliquijs dedicari debuisset. **A**d factu est. **Q**uā cum magna populi multitudi- ne venientes atq; omnipotēti dño laudes canentes eandē ecclesiaz ingressi sumus. **C**ūq; in ea iā missarū solētia celebrarent et pze eiusdē loci angustia populi se turba comprimeret: quidā ex his q; extra sacra- riū stabant porcū subito intra suos pedes huc illucq; discurrere senserūt. **Q**uē duz vnusquisq; sentiret et iuxta se stantib; indicaret: idē porcus ecclesie ianuas petijt et omēs p quos transijt: in admirationez cōmouit: sed videri a nullo potuit quāuis sentire potuisset. **A**d iccirco diuina pie- tas ostēdit vt cūctis patefceret quā de loco eodē imundus habitator exiret. **P**er- acta igitur celebratiōe missarū recessim. **S**ed adhuc nocte eadē magnus in eius- dem ecclesie tectis strepitus, factus est. ac si in eis aliquis errando discurreret. **S**e- quēti autē nocte grauior sonit; excreuit. ac subito tāto terroze insonuit ac si omis illa ecclesia a fundamētis fuisset euerfa et p- tinus recessit. et nulla illuc vltē inq;e- tudo antiqui hostis apparuit. **S**ed p ter- rozis sonitum quem fecit: innotuit a loco quem diu tenuerat: quā coactus exibat. **P**ost paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare eiusdē ecclesie nu- bes celitus descendit suozq; illud velami- ne operuit. omnēq; ecclesiaz tanto terroze ac suauitatis odore repleuit: vt patētib; sanis nullus illic presumeret intrare. **S**acerdos quoq; et custodes et hi qui ad celebrāda missarū solētia venerant. rem videbāt: ingredi minime poterāt et suauitatem mirifici odoris trahabant. **D**ie vero alio cū in ea lampades sine lumine pende- rent: emissio diuinitus lumine sunt accen-

se. **P**ost paucos iterū dies expletis mis- sarum solētijs: extinctis lampadibus cu- stos ex eadē ecclesia egressus post paulu- lum intrauit et lampades quas extinctas reliquerat: lucentes repperit. **Q**uas ne- gligenter extinxisse se credens: eas iā sol- licitus extinxit. et extens ecclesiaz clausit. **S**ed post horarū trium spaciū regressus: lucentes lampades: quas extinxerat: itez accusas inuenit vt videlicet ex ipso lumi- ne aperte claresceret: quia locus ille a te- nebris ad lucem venisset.

Petrus.

Et si in magnis sum; tribulationi- bus positi quia tamē a conditore nostro nō sumus omnino despe- citi: testant ea que audio eius stupenda mi- racula.

De Hermigildo rege Liugildi Quisigothoz regis filio pro fide catholica ab eodē patre suo occiso: **C**ap. XXXI.

Gregorius.

Quamuis sola que in italia ges- ta sunt narrare decreuerim. **Q**uis ne tamē vt pro ostendēda eiusdem arriane hereseos dā- natione transeamus: verbo ad hispanias atq; inde per Affricā ad Italiā redeam?

Petrus.

Hec quo libet. nā letus duco: let; reduco.

Gregorius.

Sicut multoz qui ab hispaniaruz- ptibus veniunt: relatione cognouim;: nu- per Hermigild; rex Liugildi regis Qui- sigothoz filius ab arriana heresi ad ca- tholicā fidē viro reuerētissimo Leandro Spoletano Episcopo dudū mihi i amica- tijs familiariter iuncto predicāte conuer- sus est. **Q**uē pater Arrianus vt ad ean- dem heresim rediret et premijs suadere. et minis terrere conatus est. **C**ūq; ille con-

stantissime responderet nunquā se veram fidem posse relinquere: quā semel agnouisset: rarus pater eū priuauit regno rebusque expoliavit omnibus. Cūque nec sic virtutē mentis illius emollire valuisset: ardua illū custodia concludēs: collū manusque illius ferro ligauit. Cepit itaque isdē Hermigildus rex iuuenis terrenū regnū despicere. et forti desiderio celeste querens. in cilitijs vinculatus tacēs: omnipotenti deo ad confortandū se preces effundere: tantoque sublimius gloriā transcūntis mundi despiciere quanto religatus agnouerat nil fuisse quod potuerit auerri. Superueniente autē paschalis festiuitatis die intēpēste noctis silentio ad eū perfidus pater Arrianū episcopū misit ut ex eius manu sacrilege cōsecrationis cōmunionē perciperet atque per hoc ad patris gratiam, redire mereret. Sed vir deo deditus Arriano episcopo venienti exprobrauit ut debeat: eiusque a se perfidiā dignū increpationibus repulit. Quia et si exterius iacebat ligatus apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo Arriano pater infremuit statimque suos apparitores misit qui constantissimūque confessorē dei illic: ubi iacebat occiderēt quod et factū est. Nam mox ut ingressi sunt: securi cerebrū eius infringentes: vitā corporis abstulerunt: hocque in eo valuerunt perimere. quod ipsum quoque: qui peremptus est in cōsiterat desperasse. Sed postēdenda vera eius gloriā superna quoque nō defuere miracula. Nam cepit in nocturno silentio psalmodie cantus ad corpus eiusdem regis et martyris audiri. atque ita veraciter regis quia et martyris. Quidā etiam ferunt quod illic nocturno tēpore accēse lampades apparebant. vnde et facium est quatenus corpus illius ut videlicet martyris iure a cunctis fidelibus venerari debuisse. Pater vero cōnotus pnia perfidus et patricida hoc fecisse se voluit nec tamē vias ad obtinendam salutem pertimuit. Nam quia vera esset catholica fides agnouit: sed gentis sue timore perterritus

ad hanc perueniri non meruit. Antozta egritudine ad extrema perductus est. et Leandro episcopo quem pius vehemēter afflixerat Richardum regē filium: quē in sua heresi relinquebat. cōmendare curauit: ut in ipso quoque talia faceret: quālia et in fratre illius suis exhortationibus fecisset. qui cōmendatione completa defunctus est. Post cuius mortem Richardus rex non patres perfidū sed fratrē martyrem loquens: ab Arriane hereseos prauitate cōuersus est. Tota quoque Quisigothorum gentē ita ad veram perduxit fidem ut nullum in suo regno militare permitteret qui regni dei hostis existere per hereticas prauitatē non timeret. Nec mirum quod vere fidei predicator factus est: quod frater est martyris cuius hunc quoque merita adiuvant ut ad omnipotentis dei gremium tam multos reducat. Quia in re cōsiderandum nobis est quia totum hoc agnequaquā posset si Hermigildus rex per veritate mortuus nō fuisset. Nam sicut scriptum est nisi granū frumenti cadens interram mortuū fuerit: ipsum solum manet. si autem mortuū fuerit multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris que factum scimus in capite in Quisigothorum gente etenim vnus mortuus est ut multi uiuerent. Et dum vnum granum fideliter cecidit: ad obtinendam fidem animarū seges multa surrexit.

Petrus.

Res mira et nostris stupenda temporibus.

De episcopis Africanis qui pro defensione catholice fidei abscisis ab Arrianis Quadalorum linguis nullum locutionis solite sustinere dispendium.

Cap. XXXII.

Gregorius.

Insistanti quoque Augusti temporibus: dum contra catholicorum fidem exorta a Bandalis persecutio Arriani in Africa vehementer insansiret: quidam in defensione veritatis episcopi fortiter persistebant. Quos ad mendacium deductos: Bandalorum re eos verbis ac muneribus ad perfidiam flectere non valens: tormētis frangere posse se credidit. Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret: nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent: ne tacendo forsitan presens viderent: raptus in furorem: eorum linguas abscondi radicitus precepit. Res mira et multis nota senioribus: quia ita per defensionem veritatis etiam sine lingua loquebantur sicut prius loqui per linguam consueverat.

Petrus.

Grandem valde et vehementer stupendum.

Gregorius.

Scriptum Petre est de unigenito summi patris in principio erat verbum: et verbum erat apud deum: et deus erat verbum. De cuius etiam virtute sub iungit. Omnia per ipsum facta sunt. Quid igitur miramur: si verba edere sine lingua potuit: verbum quoque fecit linguam.

Petrus.

Facet quod dicitis.

Gregorius.

Ritaque tempore profugit ad Constantinopolitanam urbem venerunt eoque tempore: quo pro explendis responsis ecclesie ad principem ipse transmissus suorum seniorum quendam episcopum repperit: qui se ad huc eorum ora sine linguis loquentia vidisse testabatur ita ut aperto ore clamaret. Ecce videte: quia linguam non habemus et loqui mur. Videbat enim a respicientibus ut ferebat absconditis radicitus linguis: quasi quodam baratrum patebat in gutture: et tamen ore vacuo plena ad integrum verba formabant. Quorum illic unus in luxuriam lapsus mox priuatus est dono miraculi recto videlicet omnipotentis dei iudicio: ut qui car-

nis continentiam seruare neglexerat: sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Sed hec nos pro Ariane hereseos damnatione dixisse sufficiat. Nunc ad ea que nuper in Italia gesta sunt signa redeamus.

De Eleutherio seruo dei:
Cap. XXXIII.

Isaure cuius superius memoriam feci Eleutherius pater: monasterij beati euangeliste Marci: quod in Spolitane urbis pomerijs situm est: diu mecum est in hac urbe in meo monasterio conuersatus: ibique defunctus est. Quem sui discipuli referebant oratione mortuum suscitasse. Vir autem tante simplicitatis erat et compunctiois: ut dubium non esset quod ille lachryme ex tanta humilitate simplicis mente edite apud omnipotentem dominum multa obtinere potuissent. Cuius ego aliquod miraculum narrabo: quod inquisitus mihi simpliciter et ipse fatebatur. Quadam namque die dum iter carperet: facto vespere cum ad sedendum locum decessit: in monasterium virginum deuenit. In quo quidam puer paruulus erat: quem malignus spiritus omni nocte vexare consueuerat. Sed sanctimoniales femine ut virum dei susceperunt: eum et rogauerunt dicentes: Tecum pater hac nocte puer iste maneat. Quem ipse benigne suscepit: secumque eorum nocte eadem iacere permisit. Facto autem mane ceperunt sanctimoniales femine eundem patrem vigilanter inquirere siquid ei puer: quem dederat: nocte eadem fecisset. Qui miratus scire ita requisiret: respondit: Nihil. Tunc illi eiusdem pueri innotuerunt causam: et quod malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet indicauerunt sum opere postulantes: ut hunc secum ad monasterium tollerent. Quia iam vexatione illius videre ipse non possent. Consentit senex: puerque ad monasterium duxit. Qui cum multo tempore in monasterio fuisset: atque ad hunc antiquus hostis accedere minime presumpsisset: eiusdem senis animus de salute pueri imoderatus per leticiam tactus est. Nam coram positus fratribus dixit. Fratres: dyabolus sibi cum illis sororibus iocata

bas. **A**d vero ubi ad feros dei ventus est: ad hunc puerum accedere non presumpsit. Postquam vocem hora eadem ac momento idem puer coram cunctis fratribus dyabolose inuadente vexatus est: quo viso senex se protinus in lamentum dedit. Quod dum lugentem viu fratres consolari voluissent: respondit dicens: Credite mihi: quod in nullius vestrum ore hodie panis ingreditur: nisi puer iste a demonio fuerit ereptus? Tunc se in oratione cum cunctis fratribus strauit: et eousque oratus est: quousque puer a vexatione sanatus est: ut ad hunc malignum spiritum accedendi aulum ulterius non haberet.

Petrus.

Qredo quia hec elatio parua surripuerit: eius discipulos omnipotens deus facti illius esse voluit adiutores.

Gregorius.

Tal est nam pondus miraculi solus portare non potuit: diuidit hoc cum fratribus et portauit. Huiusmodi oratio quate virtutis esset: in memetipso expertus sum. Nam cum quodam tempore in monasterio positus: incisione vitalium paterer: crebrisque angustijs per horarum momenta ad exitum propinquare: quem medici molestiam greco eloquio syncope vocant: et nisi me frequenter fratres cibo reficerent: vitalis mihi spiritus funditus interire viderem. Piscalis superuenit dies. et cum in sacratissimo sabbato in quo omnes et paruuli pueri ieiunant: ego ieiunare non possem: ceptus plus merore quam infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius inuenit ut eundem virum vel secreto in oratorum ducerem. Eiusque peterem: quatenus mihi ut die illo ad ieiunandum virtus daretur: suis apud omnipotentem deum precibus obtineret: quod et factum est. Nam mox ut oratorum ingressus fuit: humiliter sese cum lacrymis in oratione dedit: et post paululum completa oratione exiit: et ad vocem benedictionis illius virtute tantam meum stomachum accepit: ut mihi funditus a memoria tolleretur cibus et egritudo. Ceterum mirari quis essem: quod sue

rim: quia et cum ad animam redibat infirmitas: nihil in me ex his: que memineram: recognoscebam. Cumque in dispensatione monasterij mens occupata fuisset: obliuiscer bar funditus egritudinis mee. Si vero: ut predicti: rediret egritudo ad memoriam: cum tam forte me esse sentire: mirabar si non comedissem qui ad vespere veniens: tante me fortitudinis inuenit: et si voluissem ieiunium usque ad diem alterum transferre potuissem. Sicque factum est ut in me probarer: ea etiam de illo vera esse: quibus ipse minime interfuissem.

De generibus compunctionum: Capitulum XXXIII.

Petrus.

Quia eundem virum magne compunctionis fuisse dixisti: ipsas lacrymarum vin largius addiscere cupio. Unde queso: ut quot sint genera compunctionis: mihi edisseras.

Gregorius.

Multas species compunctio diuidit: quando singule queque a penitentibus culpe plangunt. Unde ex voce quoque penitentium Hieremias ait: Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Principaliter vero compunctionis genera duo sunt: quod deum sitiens anima: prius timore compungit: post amore. Prius enim sese in lacrymas effudit: quod dum malorum suorum recollit: per his perpeti eterna supplicia pertimescit. At vero cum longa merore anxietate fuerit formido consumpta: quedam iam de presumptione venie securitas nascitur: et in amore celestium gaudiorum animus inflammatur: et qui prius flebat ne duceret ad supplicium: postmodum amarissime flere incipit: quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens que sint illi angelorum chori: que ipsa societas beatorum spirituum: que maiestas interne visionis dei: et amplius plangit: quia a bonis perhennibus deest: quam fleuit prius cum mala eterna metuebat. Sicque fit ut perfecta compunctio formidinis tradat animam compunctioni dilectionis. **¶**

bene in sacra veraciq; hystoria figurata narratiōe describitur que ait: **A**ra filia Caleph sedens super azinū suspiravit Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respōdit. Da mihi benedictionē: terrā austrālē ⁊ arenē dedisti mihi: iunge ⁊ irriguā. Pedit ei pater suus irriguū superius ⁊ irriguū inferius. Ara quippe super azinū sedet: cū irradabilibus carnis sue motibus anima presidet. Que suspirās a patre terrā irriguā petit: quia a creato: e nostro cū magno gemitu querenda est lachrymarū gratia. Sunt nāq; nōnulli qui tam in dono perceperūt libere p iusticia loqui: oppressos tueri: indigētib; possessa tribuere: ardorē fidei habere: sed adhuc gratiā lachrymarū non habēt. Hi nimirū terram austrālē ⁊ arenam habent: sed adhuc irrigua indigent: quia in bonis operibus positi in quibus magni atq; seruētes sunt: oportet nimirū vt aut timore supplicij: aut amore regni celestis: mala etiā que antea perpetrauerūt deplorent. Sed quia vt dixi: duo sunt compūtionis genera: vedit ei pater suus irriguum superius: ⁊ irriguū inferius. Irriguū quippe superius accipit anima: cū sese in lachrymis celestis regni desiderio: affligit. Irriguū vero inferius accipit: cū inferni supplicia flendo pertimescit. Equidem prius inferius ac post irriguū superius dat. Sed quia compūctio amoris dignitate preeminet: necesse fuit vt prius irriguū superius: ⁊ post irriguū inferius cōmemorari debuisset.

De Amantio presbytero: provincie Tuscie:

Capitulū. XXXV.

Petrus.

Placet quod dicis. Sed postq; hūc venerāde vite Fleutheriū hui⁹ meriti dixisti: libet inquirere si nūc in mundo esse credēdum est aliquos tales.

Gregorius.

Flozidus Tudertine ecclesie episcopus veritatis: atq; sanctitatis est: dilectiōi tue incognitū nō est. Hic mihi esse apud se presbyter quendā Amantiū nomine precipue simplicitatis narrauit virū: quem hoc habere virtutis perhibet: vt apostolorū more manū super egros ponat ⁊ salutē restituar: ⁊ quantum libet vehemens egritudo sit: ad tactū illius abscedat. Quē hoc etiam habere miraculi adiūxit: quia in quolibet loco quāuis immanissime asperitatis serpente reperit: mox vt eaz signo crucis signauerit: extinguit: ita vt virtute crucis: quam vir dei digito ediderit: disruptis visceribus moriat. Quem si quādo serpens in foramine fugerit: signo crucis os foramis benedicat: statimq; ex foramine serpens iaz mortuus trahit. Quem tante virtutis viruz ipse etiā videre curauit: eūq; ad me deductum in infirmorū domo paucis diebus manere volui: vbi siqua adesset curatio: nis gratia: citius probari potuisset. Ibi autem quidam inter egros alios mēre captus iacebat quem medicina greco vocabulo freneticus appellat. Qui nocte quadam cū magnas voces sicut insanus ederet: cunctosq; egros immensa clamoribus perturbaret: ita vt nulli illuc capere somnū liceret: fiebat res valde mirabilis: quia vnde vnus male: inde omnes deterrius habebant. Sed sicut ⁊ prius a reuerendissimo Flozido episcopo: qui tunc cū predicto presbytero illic pariter manebat ⁊ post a puero: qui nocte eadem egrotantibus serutebat: subuliter agnouit. Idem venerabilis presbyter: de proprio stratu surgens: ad lectum freneticū silenter accessit: ⁊ super eum positus manibus orauit. Moxq; illum vt melius habentem tulit: atq; in superiora domus secum ad oratorium duxit: vbi pro eo liberius orationi incubuit: et statim eum sanum ad lectum proximum reduxit: ita vt nullas vltius voces ederet: nec iam egrotorum quem: ptam aliquo clamore perturbaret: nec laz egritudinem auxit alienam: qui perfecte

recepit mentem suam. Ex quo eius vno facto vidimus: vt de eo illa omnia audita crederemus.

Petrus.

Agne vite edificatio est videre viros tam mira facientes: atq; in ciuitibus suis hierusalem celestem in terra conspiciere.

De Maximiano Syracusane ciuitatis episcopo:

Capitulum. XXXVI.

Gregorius.

Aeg hoc silendum puto: qd omnipotens deus super Maximianum famulum suum: nunc Syracusanum episcopum: tunc autem mei monasterij patrem: dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione pontificis in Constantinopolitane vrbis palatio responsis ecclesiasticis deseruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximianus charitate exigente: cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Roma rediret: in mari adriatico nimia tempestate deprehensus inestimabili ordine: atq; inuitato miraculo erga se cunctosq; qui cum eo aderant: omnipotentis dei iram cognouit et gratiam. Nam cum in eorum morte venatorum nimietatibus eleuati fluctus senirent: ex nauis clauis perditis: arbor abscisa est: vela inundis proiecta: totumq; vas nauis quassatum nimis fluctibus: ab omni fuerat vas compage dissolutum. Remis itaq; patentibus intravit mare: atq; vsq; ad superiores tabulas impleuit nauem: ita vt non tam nauis inter undas: quam vnde iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eadem nauis residentes: non iam ex morte vicini: sed ex ipsa eius presentia ac visione turbati: omnes sibi met pacem dederunt corpus et sanguinem redemptionis acceperunt: deo se singuli commendantes: vt eorum animas benigne susciperet: quorum corpora in tam paucam morte tradiderat.

Sed omnipotens deus: qui eorum mentes mirabiliter terruit: eorum quoq; vitam mirabiliter seruauit. Nam diebus octo nauis eadem vsq; ad superiores tabulas aquis plena iter propriuz peragens enatauit. Nono autem die in Corbrensis castri portu educta est. Ex qua seruit omnes incolumes qui cum predicto venerabili viro Maximiano nauigabant. Cumq; post eos ipse quoq; fuisset egressus: mox in eiusdem portus profundum nauis demersa est: ac si illis egredientibus prepondera subleuatione caruisset: que plena hominibus in pelago aqua portauerat atq; enatauerat: Maximiano cum suis fratribus recedente aquas sine hominibus in portu non valuit portare: vt hinc omnipotens deus ostenderet: quia hanc onustam suam manu tenuerat: que ab hominibus vacua et derelicta sup aquas non potuit manere.

De Sanctulo presbytero:

provincie Rursie:

Capitulum. XXXVII.

Ante dies quoq; fere quadraginta vidisti apud me eum: cuius superius memoriaz feci: venerabilis vite presbyterum Sanctulum nomine: qui ad me ex Rursia provincia: annis singulis venire consuevit. Sed ex eadem provincia quidam monachus ante triduum venit: qui grauis nunciij merorem ad me pertulit: quia eundem virum obisse nunciauit. Huius ergo viri et si non sine gemitu dulcedinis recolo: iam tamen sine formidine illas virtutes narro: quas a vicinis eius sacerdotibus mira virtute et simplicitate predictis agnouit. Et sicut inter amantes se animos hominum magnum charitatis familiaritas autem prebet: a me plerumq; ex dulcedine coactus: ipse quoq; de his que egit extrema quedam fateri cogebarur.

Quodam namq; tempore hic cum in prelo longobardi oliuam premerent: vt oleum liquari debuisset:

sicut lucundus erat et vultu et antio: vitem
vacuus ad preliū detulit laborātesq; lōgo
bardos leto vultu salutauit. vtrē protulit
et iūbēdo potius q̄ petēdo eū impleri sibi
dixit. Sed gētiles viri quia tota iam die
frustra laborauerant atq; ab oliuis exire
oleū torquendo nō poterat: verba illius
moleste suscepērūt eumq; iniurijs insecta
ti sunt. quibus vir dñi letiori adhuc vul-
tu rīdit: dicens. Sic pmetis si istū vtrē
Sanctulo impleris et sic a vobis reuertit.
Cūq; illis ex oliuis oleū defluere nō cer-
nerēt et virū dei ad implendū vtrē sibi in-
sistere viderēt: vehemēter accensī maiori-
bus hūc verborū cōtumelijs detestari ce-
perūt. Vir autē dei vidēs q̄ ex prelo ole-
um nullomodo exiret: aquā sibi vāre pes-
tijt quā cūctis vidētibus benedixit. atq; i
preliū suis manib; iactauit. Ex qua proti-
nus benedictiōe tāta vbertas olei erupit
vt longobardi qui pri⁹ diu incassūz labo-
rauerāt: nō solū sua vascula oīa. sed vtrē
quoq; quē vir dei detulerat implētes: gra-
tias agerēt qz is qui oleū petere venerat:
benedicēdo dedit qd̄ postulabat.

Hic quoq; tpe vehemēs ibi ineu-
buerat: fames et beati Laurentij
martyris ecclesia fuerat a longo-
bardis incēsa. Quā vir dei restaurare cu-
piens artifices multos ac plures submini-
strātes oparios adhibuit: quibus necesse
erat vt quotidiani sumpt⁹ laborātibus si-
ne dilatiōe preberent. sed exigente eius-
dē famis necessitate panis defuit: ceperūt
q; laborātes instāter victū querere qz vi-
res ad laborē per inopiā nō haberēt. **Q**
vir dei audiēs eos verbis cōsolabāz foras
promittēdo qd̄ deerat. Sed ipse grauitē
anxiēbāz intus: exhibere cibū nō valene:
quē pmittebat. Cū vero huc illucq; anxi-
us pgeret: deuenit ad clibanū in quo vici-
ne mulieres pridie panes coxerant. ibiq;
curuatus asperit ne forte panis coquenti-
bus remāssisset. Tunc repente panē mire
magnitudinis atq; insoliti candoris inue-
nit: quem quidē tulit. Sed deferre artifi-

cibus noluit. ne fortasse alien⁹ esset et cul-
paz velut ex pietate perpetraret. Per vi-
cinas itaq; hunc mulieres detulit eumq;
omnibus ostendit ac ne cui earum reman-
sisset: inquisiuit: omnes autem que pridie
panem coxerant. suū hunc esse negauerūt
atq; panes suos numero integro se a cli-
bano retulisse professe sunt. Tunc letus
vir domini. perrexit ad multos artifices
cum vno pane et vt omnipotenti deo gra-
tias agerent admonuit: et quia eis anno-
nam prebuerat indicauit eisq; ad refectio-
nem protinus inuitatis inuentūz panem
apposuit. Quibus sufficēter pleneq; sa-
tietatis plura ex eo q̄ ipse panis fuerit fra-
gmenta collegit. Que die quoq; altero
eis ad refectiōē intulit. Sed id quod ex
fragmētis supererat. Ipsa quoq; que ap-
posita fuerant fragmēta supabant. factū
q; est vt per dies decē omnes illi artifices
atq; operarij ex illo vno pane satiati. hūc
et quotidie ederent et ex eo quotidie. quod
edi possent: in crastinūz quoridie superes-
set ac si fragmenta panis illius. per eum
crescerent et cibum comedentiū. ora ipsoz
repararent.

Petrus.

Ira res atq; exemplum domini
operis vehementer omnibus stu-
penda.

Gregorius.

Ipse Petre multos de vno pane
per seruum qui ex quinq; panib;
quinq; millia hominū satiauit per
semetipsum. Qui pauca seminis
grana innumera segetum frumenta multi-
plicat. qui ipsa quoq; semina produxit ex
terra. et simul omnia creauit ex nihilo.
Sed ne dūti⁹ mireris quid in virtute do-
mini venerandus vir Sanctulus exteri⁹
fecerit audi ex virtute domini qualis in-
teritus fuit. **I**die etenim quadam a lon-
gobardis captus quidam dyaconus tene-
batur ligatus. cūq; ipi qui tenuerāt inter-
ficere cogitabāt. **A**duē pascēte autē die

vir dei Sanctulus ab eisde longobardis petijt: vt relaxari eius vita cōcederē debuisse: quod posse se facere oīno negauerūt. Tuncq; mortē illius deliberare eos cerne ret: petijt: vt sibi ad custodiā tradi debuisset. Cui prius responderūt. Tūbi quidē eū ad custodiendū dāmus. Sed ea conditōe interposita: vt si iste fugerit p̄ eo ipse moriari. Quod vir dñi libenter accipiens predictū dyaconē in sua iuscipis fide. Quē nocte media: cum longobardos omnes somno graui depressos aspiceret: exiit: vit dyaconū: et ait: Surge et concitatus fuge: liberet te omnipotens deus. Sed idē dyaconus promissiois eius nō immemor: respōdit dicens: Fugere pater nō possum: quia si ego fugerō pro me sine dubio ipse moriaris. Quem vir dñi Sanctulus ad fugiendū compulsi dices: Surge et vade: te omnipotens deus eripiat. Nam ego in manu eius quantū ipse permiserit. Fugit itaq; dyaconus et quasi deceptus in medio fidei usq; remāsit. Facto igit mane longobardi cum dyaconū ad custodiendū dederāt: venerūt: quoz dederūt petierūt. Sed hūc venerandus presbyter fugisse respōdit: Tunc illi inquit: Scis ipse melius quid cōuenit: Seruus autem domini cōstanter ait: Scio. Cui dixerūt: Bonus homo es: nolimus te per varios cruciatus mori. Elige tibi mortē quā vīs. Quibus vir domini respondit: dicens: In manu dei sum: ea mortē me occidite: qua me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant longobardis placuit vt eum capite trūcare debuissent: quaten⁹ si ne graui cruciatu vitam eius cōpendiosa mortē terminarēt. Cognito itaq; qd sanctulus qui inter eos sanctitatis reuerētia magni bonozis habebat: occidendus esset: omnis qui in eodē loco inuenti sunt longobardi cōuenerunt sicut sunt nimie crudelitatis leti ad spectaculū mortis. Circūsteterūt itaq; actus: vir autē domini deductus in medio est: atq; ex omnibus viris fortib⁹ electus est vn⁹ in dubio ita nō esset: quin vno ictu caput eius abscederet

Venerandus igit vir inter armatos deductus: ad sua arma statim cucurrit. Nā petijt vt sibi paululū orandi licentiā darent. Cui dum cōcessum fuisset: se strauit et orauit. Qui dum paulo diutius oraret: hūc electus interfectoz calce pulsauit: vt surgeret dicens: Surge et flexogenu decide ceruicē. Surrexit autē vir domini genu flexus: ceruicem tetendit. Sed tenso collo eductā cōtra se spatam intuens: hoc vnū fertur publice dixisse: Sancte Johānes suscipe illam. Tūc electus carnifex euaglnatum gladiū tenens: annisu forti in alro brachiū percussurus leuauit. Sed depone nullo modo potuit. Nam repēte dirigit: et erecto in celū gladio brachiū inflexibile remansit. Tunc omnis longobardorū turba: que ad illud mortis spectaculū aderat: in laudis fauorē conuersa mirari cepit: virūq; dei cū timore venerari: quia profecto claruerat: cuius sanctitatis esset. Qui carnificis sui brachiū in aere ligasset. Itaq; postulatus vt brachiū sui carnificis sanaret: negauit dicens: Ago pro eo nullo modo orabo: nisi ante mibi iuramentum dederit: quia cū ista manu christianū hominē non occidat. Sed longobardus isdem qui vt ita dicā brachiū contra deuz perdidit: pena exigente cōpulsus est iurare se xpianū hominē nunq; occidere. Tunc sanct⁹ vir domini precepit dicens: Depone manū deorsum. Qui statim deposuit atq; illico adūxit. Remitte gladiū tuū in vaginā: et statim remisit. Omnes ergo tante virtutis hominē cognoscentes: boues et iu mēta q̄ depredati fuerāt certatim ei offerre in munere volebāt. Sed vir domini tale munus suscipere rēnuuit: minus autē bonē mercedis quesiuit dicens: Si mibi aliquid vultis cōcedere: omnes captiuos quos habetis mibi tribuite: vt habeā vnde pro vobis debeā orare. Factus est et omnes captiuī cū eo dimissi sunt atq; superna gratia disponente cū se vnus pro vno mortū obtulit multos a morte liberauit.

Petrus.

Quæres et quævis hanc ab alijs et
ipse cognouerim: vere tamen sa-
teor: quia mihi quoties narratur
Innouatur.

Gregorius.

N In hac re in Sanctulo mireris
Sed pensa si potes: quis ille spi-
ritus fuerit qui eius tam simplicem
mentem tenuit: atque in tanto virtutis culmi-
ne erexit. Ubi enim eius animus fuit quæ-
do mori pro proximo tam constantem decre-
uit: et pro temporali vita fratris vnus suam
desperuit: atque sub gladio ceruicem tetendit.
Que ergo vis amoris illud cor tenuit quod
mortem suam pro vnus salutem proximi non
expauit. Scimus certe: quia idem vene-
rabilis vir Sanctulus ipsa quoque elemen-
ta litterarum bene non nouerat legis prece-
pta nesciebat. Sed quia plenitudo legis
est charitas: legem totam in dei ac proximi
dilectione seruauit: et intus iunabat in amo-
re. Et qui nunquam foras legerat: quod de
redemptore nostro Iohannes apostolus di-
xit: Quonia sicut ille pro nobis animam suam
posuit: sic et nos debemus pro fratri-
bus animas ponere: tam sublimem aposto-
licum preceptum faciendo magis quam sciendo:
nouerat. Comparem si placet cum hac no-
stra indocta scientia illius doctam ignorantiam.
Ubi hec nostra iacet: ibi illius disci-
plina eminet. Nos de virtutibus vacui lo-
quimur: et quasi iter fructifera arbuta po-
siti adoramus poma: nec manducamus.
Ille virtutum fructus carpere nouerat: quia
uis hos in verbis adorare nesciebat.

Petrus.

Quid nam queso te: esse existimas
quod boni quicquid subtrahunt: et qui
vivere ad edificationem multorum po-
terant: aut penitus inuenti nequeunt: aut
certe iam omnimodo rarefcunt.

Gregorius.

Alicia remanentium meretur ut hi
qui prodesse poterant festine sub-
trahantur: et cum mundi sint appro-

pinquat: electi tollunt: ne deteriora vide-
ant. Hinc etenim propheta ait: Iustus pe-
rit: et nemo est qui recogitet in corde suo:
et viri misericordie colligent: quia non est
qui intelligat. Hinc rursus scriptum est.
Sperite ut exeat qui conculcet eam: tol-
lite de via lapides. Hinc Salomon ait:
Tempus mittendi lapides: et tempus col-
ligendi. Quo igitur finis mundi vigeat:
eo necesse est ut viui lapides ad edificium
celestem colligantur: quatenus Hierusalem
nostra immensam suam constructionis ex-
crescat. Nec tamen ita omnes electos sub-
trahi credimus: ut soli in mundo peruer-
si remaneant: quia nunquam peccatores ad la-
mentum penitentium redirent: si nulla essent
bonorum exempla: que eorum mentem
traherent.

**De visione Redempti: Ser-
rentine urbis Episcopi:**

Cap. XXXVIII.

Petrus.

Incassum subtrahi bonos que-
ros: quia perire cateruatum: et
malos video.

Gregorius.

Nec de re nihil Petre mireris.
Nam Redemptum Serentine
episcopi: vite venerabilis vi-
rum: qui ante hos ferre an-
nos septem: ex hoc mundo migravit: tua
dilectio cognitum habuit. Hic sicut mi-
hi adhuc in monasterio prope posito val-
de familiariter iungebatur: hoc quod Ios-
hannis iunioris predecessoris mei tempo-
re de mundi fine cognouerat: sicut longe
lateque claruerat a me requisitus: ipse mihi
narrabat. Aiebat namque: quia quadam die
vum parochias suas ex more circuiret:
peruenit ad ecclesiam Subticij martyris
Aduersa sperascente autem die: stratum sibi fieri iux-
ta sepulchrum martyris voluit: atque ibi pro-
labare quæuit: et nocte media ut assererat:
nec perfecte vigilare poterat: nec dormire
bar: sed depressus vi solet grauabat quod
dam pondere vigilans antennis: atque ante

enim isdem beatus martyr Euthycius astis
 tit dicens: Redep̄te vigilas? Cui respon
 dit: Agillo. Qui ait: Finis venit vniuer
 se carnis: finis venit vniuerse carnis: fi
 nis: venit vniuerse carnis. Post q̄ trinaz
 vocem visio martyris cum omnipotentis
 dei gratia: que mentis eius oculis appar
 rebat: euauit. Tunc vir domini surrexit
 seq̄ in orationis lamentum dedit. **Mox**
 enim illa terribilla in celum signa secuta
 sunt: vt haste atq̄ acies ignee ab aquilo
 nis parte viderentur. **Mox** effera longo
 bardorum gens de vagina sue habitatio
 nis educta in nostrā ceruicēz crassata est:
 atq̄ humanum genus quod in hac terra
 pie nimia multitudie quasi spisse segetes
 mox surrexerat: succisum aruit. **Hanc** de
 populate vrbis: et euerfa castra: cōtremas
 te ecclesie destructe sunt: monasteria viro
 rum ac feminarum desolata: ab hominibz
 bus p̄edia atq̄ ab omni cultu desitutaz
 in solitudine vacat terra. Nullus hanc
 possessos: inhabitat: occupauerunt bestie
 loca que prius multitudo hominum tene
 bat. **Et** quid in alijs mūdi partibus aga
 tur ignoro. **Hanc** in hac terra in qua nos
 viuimus: finem suū mundus iam non nū
 ciat: sed ostendit. **Tanto** ergo nos necel
 se est instantius eterna querere: quanto a
 nobis cognoscimus velociter temporalia
 fugisse. **Despiciendus** a nobis hic mun
 dus fuerat: etiam si blandiretur: si rebus
 prosperis demulceret animū. **Et** postquā
 tot flagellis p̄mitur: tāta aduersitate fas
 tigatur: tot nobis quotidie dolores inge
 minat: quid nobis aliud q̄ ne dilgarur
 clamat. **Multa** autem fuerant que adhuc
 de electorum factis narrare debuissē: sed
 hec silentio supprimo: quia ad alia fe
 sino.

Petrus:

Quia multos intra sancte ecclesie
 gremio constitutos: de vita ani
 me post mortem carnis perpendo
 dubitare. **Unde** queso: vt debeas: vt qua
 ex ratione possit agnosci: vel si qua anima

rum exempla animo occurrunt pro multo
 rum edificatiōe dicere: vt hi qui suspicant
 tur discant cū carne animā non finiri.

Gregorius.

Aboziosum valde hoc opus est:
 et maxime occupato anio ad alia
 tendenti. **Sed** si sunt quibus pro
 desse valeat: volūtatem meam proculdu
 bio postpono vtilitati proximorum: et in
 quantuz deo largiente valuerō: q̄ anima
 post carnē viuat: subsequenti hoc quarto
 volumine demonstrabo.

Explicit liber tertius dia logorum beati Gregorij.

Beati Gregorij pape dia
 logorum liber quartus: de
 eternitate animarum: fel
 citer incipit.

Quia eterna ac spiritalia ideo
 a carnalibus minus credantur:
 q̄ ea que audiunt per experi
 mentum minime nouerunt:

Capitulum, I.

Dicitur de paradisi gaudijs culpa exigente expulsus est primus humani generis pater. In huius cecitatis atque exilij quam patimur venit erumnam quia peccando extra semetipsum fuit. iam illa celestis patrie gaudia que prius contemplantur videre non potuit. In paradiso quippe assueverat homo verbis dei perfrui beatorum angelorum spiritibus cordis mundicia: et celestium visionum interesse. Sed postquam hic cecidit ab illo quo implebat mensuram: recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cecitate nati audimus quidem celestis esse patriam: audimus etiam civitates angelorum dei. audimus eorum angelorum socios spiritus iustorum perfectorum.

Sed carnales quoque illa invisibilia scire non valent per experimentum. dubitant utrumne sit et corporalis oculis non videtur. Que nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit quia exclusus a paradisi gaudijs hoc quod amiserat que viderat recolebat. Hi autem sentire vel recollere audita non possunt quia eorum nulli sicut ille saltem de preterito experimentum tenent. at si enim pregnans mulier mittatur in carcerem nutriatur et crescat. cui si forte mater que hic genuit. solem. lunam. stellas. montes et campos. volantes aves. currentes equos nominet. Ille vero qui est in carcere natus et nutritus nihil aliud quam tenebras carceris sciat et hec quidem esse audiat: sed quia per experimentum non novit veraciter esse diffidat. ita in hac exilij sui cecitate nati homines dum esse summa et invisibilia audiunt diffidunt an vera sint quia sola hec infima in quibus nati sunt visibilia noverunt. unde factum est ut ipse visibilium et invisibilium creator ad humani generis redemptionem unigenitus patris veniret et sanctus spiritus ad corda nostra mitteret quatenus per eum vivificati crederemus que adhuc scire per experimentum non possumus. quique ergo hunc spiritum hereditatis nostre pignus accepimus de vita invisibilium non dubitamus?

Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus non est debet proculdubio maiorum dictis fidem prebere etiam per spiritum sanctum invisibilium experimentum habentibus credere quia et stultus est puer si matremideo estimet de luce mentiri quia ipse nihil aliud quam tenebras carceris agnovit.

Quid sine fide neque infidelis vivat.

Cap. II. Petrus.

Dicitur valde quod dicitur. Sed quod esse invisibilia non credit profecto infidelis est. Qui vero infidelis est in eo quod dubitat fides non querit sed rationem.

Gregorius.

Adienter dico quia sine fide neque infidelis vivit. Nam si ab infideli percunctari voluero quem patrem vel quam matrem habuerit. prius respondit debet illum atque illam. Quae si statim requiram utrum noverit quando conceptus sit vel viderit quando natus. nihil horum se vel nosse vel vidisse fatebitur et tamen quod non vidit credit. Nam illius patrem illamque se habuisse matrem absque dubitatione testabitur.

Qui tres spiritus vitales sint creati

Cap. III. Petrus.

Dicitur quia nunciusque nesciusque infidelis haberet fidem.

Gregorius.

Habet etiam infideles fidem sed vitinam in deum. Quia si vitius haberet infideles non essent. Sed hinc in sua perfidia redarguendi sunt. hinc ad fideliam gratiam provocandi quia si de ipso suo visibili corpore credunt quod minime viderunt cur invisibilia non credunt que corporaliter videre non possunt. Nam quod post mortem carnis vivat anima patet ratio sed fidei admixta. Tres quippe vitales spiritus creavit omnipotens deus. unum qui carne non regitur.

Alum qui carne tegitur sed nō cuni carne
ne moitur. Tertiu que carne tegit̄ r̄ euz
carne moitur. Spūs nāq̄ est qui carne
nō tegitur angelozū. Spūs qui carne tes
gitur sed cū carne tegit̄ r̄ cū carne moit̄ iu
mentozū omniūq̄ brutozū animalū. Do
mo itaq̄ sicut in medio creat̄ est vt esset
inferior angelo. superior iumento. ita ali
quid habet cōmune cū summo. aliquid cō
mune cū infimo: immortalitatē scz spūs cū
angelo. mortalitatē vero carnis cum iu
mento quousq̄ r̄ ipsam mortalitatē car
nis gloria resurrectionis absorbebat. r̄ in
hōrdo spiritui caro seruet̄ in ppetuū: q̄a
r̄ ipse spūs inherēdo seruet̄ in deū. Que
tamē caro nec in reprobis inter supplicia
pfecte deficit: quia semp̄ deficiendo subsi
sit vt q̄at̄ spiritui r̄ carne peccauerūt: semp̄
essentialter viuētēs r̄ carne r̄ spiritu sine
fine moriānt̄.

De eo quod Salomon dicit:
Dixi in corde meo de filiis homi
num vt probaret eos de^o et ostē
deret similes esse bestiis: idcirco
vnus interit^o est homin^{is} et iumē
tozū et equa vtriusq̄ conditio.

Cap. iiii.

Petrus.

Rationi fidelū placēt cuncta q̄
dicis. Sed queso te dū spirit^o
hominū atq̄ iumentozū tanta
distinctione discernas. Quid
est q̄ Salomon ait. Dixi in corde meo d
filiis hominū vt pbaret eos de^o r̄ ostēde
ret similes esse bestiis. iccirco vn^o interit^o
tus ē homin^{is} r̄ iumentozū r̄ equa vtriusq̄
cōditio. Qui adhuc eandē inīam suā sub
tiliter exequēs adiūgit. Sicut mox hō
sic r̄ illa moriunt̄. Simil^{is} spirāt omīa r̄ ni
hil hō iumēt^{is} ampli^o. Quib^{us} adhuc ver
bis generalē diffinitionē subinfert: dicēs.
Cūta subiacēt vanitati r̄ oīa pergunt ad
vnū locū. De terra facta sunt r̄ in terram

pariter reuertunt̄.

Gregorius.

Romonis liber in q̄ hec scripta
sūt ecclesiastes appellat^o. Ecce
siastes at̄ pprie cōcionator dicit̄ ā
cōtione vero snā pmittit̄ per quā tumultu
osa turbe seditio cōprimat̄ r̄ euz multi
diuersa sentiūt. p cōcionantis rationē ad
vnā sententiā perducunt̄. Hic igitur liber
iccirco cōcionator dicit̄ q̄ Salomon ī eo
quasi tumultuantis turbe suscepit sensuz
vt ea per inquisitionē dicat. que fortasse
per temptationē imperita mens sentiat.
Nam q̄ sententias quasi per inquisitio
nem mouet. quasi tot in se personas diuer
sorum suscipit. Sed cōcionator verax ve
lut extensa manu omniū tumultus sedat
eosq̄ ad vnā sententiā reuocat. cum in
eiusdem libri termino ait. Finem loquen
di omnes pariter audiamus. Deū time r̄
mādata eius obserua. Hoc est enī oīs ho
mo. Si enī in libro eodē per locutionem
suā multozū personas non susceperat cur
ad audiendū loquendi finē secum pariter
omnes admonebat. Qui igitur in fine li
bri dicit omnes pariter audiamus ap̄ se
bi testis est. quia in se multozū personas
suscipiens quasi solus locutus nō est. An
de r̄ alia sunt que in libro eodem per inq̄
sitionem mouēt̄ atq̄ alia per rationem
satisfaciūt alia que ex temptatis pferant̄
mo atq̄ adhuc huius mūdi delectationis
bus dediti. alia vero in quibus ea ea q̄ rā
tionis sunt differat atq̄ animū a delecta
tione cōpescat. Ibi nāq̄ ait. hoc itaq̄ mi
hi visum est. bonū vt cōdat quis r̄ bibat
r̄ fruatur leticia ex labore suo. r̄ longe in
serius subiūgit. Melius est ire ad domuz
luctus quā ad domū conuiuij. Sic enim
bonū est māducare. r̄ bibere melius suis
se videbat ad domum cōuiuij pergere q̄
ad domū luctus. Ex qua re ostenditur: q̄
illud ex infirmantiū persona intulit. hoc
vero ex rationis diffinitione subiūxit.
Nam ipsas p̄tinus rationis causas edifi
serit: r̄ illius luctus que sit vtilitas ostē
dit: dicens. In illa enī finis cunctozū ad

monet hominum: et vivens homo cogitat quid futurus sit. Rursum illic scriptum est. **P**etare iuvenis in adolescentia tua: et paulo post subdit. Adolescentia enim et voluptas vana sunt. Qui dum hoc postmodum vanus esse redarguit: quod prius monuisse videbatur: patenter indicat: quia illa quasi ex desiderio carnali verba intulit: hec vero ex iudicio veritatis subiicit. Sicut ergo delectationem prius carnalium exprimens: curis postpositis denunciat bonum esse masticare et bibere: quod tamen postmodum ex iudicio ratione reprehendit cum esse melius dicit: ire ad domum lucus quam ad domum convivii: et sicut letari debere iuvenem in adolescentia sua quasi ex deliberatione carnalium proponit: et tamen postmodum per definitionem sententia adolescentiam et voluptatem vana esse redarguit: ita etiam peccator noster velut ex mente infirmantium humane suspitionis sententiam proponit dum dicit: **A**n interitus est hominis et iumentorum: et equa utriusque est conditio. Sicut moritur homo: sicut et illa moriuntur. Similiter spirant omnia: et nihil habet homo iumentis amplius. Qui tamen ex definitione rationis suam postmodum sententiam perfert dicens: **Q**uid habet amplius sapiens stulto: et quid pauper: nisi ut pergat illuc ubi est vita? Qui igitur dixit: **N**ihil habet homo iumentis amplius. Ipse rursus diffinit: quod habet aliquid sapiens non solum amplius a iumento: sed etiam ab homine stulto: videlicet: ut pergat illuc ubi est vita. Quibus verbis primum indicat: quia hic hominum vita non est quam esse alibi testat. Habet ergo hoc homo amplius iumentis: quia illa post mortem non vivit: hic vero tunc vivere inchoat cum per mortem carnis hanc visibilem vitam consumat: qui etiam longe inferius dicit: **Q**uod cuius potest manus tua facere: instanter oparetur: quod nec opus nec ratio: nec scientia: nec sapientia erit apud inferos quo tu properas. Quomodo ergo unus interitus est hominis et iumentorum et equa utriusque conditio? Aut quomodo nihil habet homo iumentis amplius: cum iumenta post mortem carnis non vivunt. Hominum vero spiritus per malis suis operibus post mortem car-

nis ad inferos deducti: nec in ipsa morte moriuntur. Sed in vitas tam dispari sententia demonstrat: quod concionator verax est: et illud ex tentatione carnali intulit: et hoc postmodum ex spiritali veritate diffinit.

Petrus.

Ibet nescisse quod requisivi dum me in tanta subtilitate contigit discere quod nescivi. Sed queso te ut me equanimiter feras: si ipse quod apud te more ecclesiastes nostri infirmantium in me personam susceperis: ut eisdem infirmantibus prodesse propinquius quasi pro eorum inquisitione possim.

Gregorius.

Quod condescendentem te infirmitati proximorum equanimiter non feram cum Paulus dicat omnibus omnia factus sum: ut omnes facerem salvos. Ipse quoque dum ex condescensione charitatis egerit in hac re amplius venerari debes: in qua more egregii predicatores imitaris.

De anime invisibili egressione Capitulum. V. Petrus.

Quodam fratre moriente presentem fuisse me contigit. Qui repente dum loqueretur vitalis emisit flatum: quem prius mecum loquentem videram subito extinctum vidi. Sed eius anima vtrum egressa sit an non: non vidi et valde durum videtur et crederet res esse quam nullus valeat videre.

Gregorius.

Quid mirum Petre si egressa anima non vidisti: quam et manentem in corpore non vides. Numquid nam modo cum mecum loqueris: quia videre in me non vales animam meam. Percipio me esse exanimem credis. Natura quippe anime invisibilis est: atque ita ex corpore invisibiliter egreditur: sicut in corpore invisibiliter manet.

Petrus.

Sed vitam anime in corpore manentis pensare possum ex ipsis motibus corporis: quod nisi corporis anima adesset: eiusdem membra corporis mover-

riñā possent: vitā vero anime post carnē quibus moribus quibusue operibus vta- tur vicar: vt ex rebus visis eise colligam: qđ videre non possum.

Gregorius.

Non quidē similiter: sed dissimili- ter dico: quia sicut vis anie viuifi- cat: r mouet corpus: sic vis diuina implet: que creauit omnia: r alia inspi- ran- do viuificat: alijs tribuit vt viuant: alijs vero hoc solūmodo prestat vt sint. Quia vero esse non dubitas creatē r regentē: implentē r circūplectentē: transcendentē r sustinentē: in circūscriptū atq; inuisibile dēū: ita dubitare nō debes hūc inuisibilia obsequia habere. Debēt quippe ea: que ministrant ad eius similitudinē tendere: cui ministrāt: vt que inuisibili seruiūt: esse inuisibilia nō dubitent. Nec autē que esse credimus nisi sanctos angelos r spiritus iustoz. Sicut ergo motū cōsiderans cor- poris vitā anime manētis in corpe perpē- dis animo: ita vitā anime exeūtis a corpo- re perpēdere debes a summo: quia potest inuisibiliter viuere quā oportet in obsequio inuisibilis cōditoris manere.

Petrus.
Recte totū dicitur: sed mens refu- git credere: quod corporis oculis non valet videre.

Gregorius.

Cum Paulus dicat: est enī fides sperandarū substantia rerū argu- mentū non apparentū: hoc veract- ter dicit credi: quod non valet videri: na 3 credi iam non potest: quod videri potest: vt tamē te breuiter reducā a te nulla visi- bilia nisi per inuisibilia vident. Ecce enī cūta corporea oculus tui corpis aspicit: nec tamē ipse corporeus oculus aliqd cor- poris videret: nisi hūc res incorporea ad videntū acueret. Nā tolle mentē que nō videt: in cassum patet oculus: qđ videbat. Subtrahē animā corpori: remanent pro- culdubio oculi in corpore aperti. Si igit- per se videbāt: cur discedere anima nihil vident. Hinc ergo collige: quia ipa quoq;

uisibilia nō nisi per inuisibilia videntur. Ponamus quoq; ante oculos mētis edifi- ficari domū: immēsas moles leuari: pen- dere magnas in machinis colūnas: quis queso te hoc opus operat: corpus visibile qđ illas moles manibus trahit: an inuisi- bilis ania que viuificat corpus: tolle est qđ non videt in corpe: r mox immobilia remanent cūcta que moueri videbant vis- ibilia corpora metaloz. Quia ex re pen- sandū est: quia in hoc quoq; mūdo nihil visibile nisi per creaturā inuisibile dispo- ni pōt: nā sicut ops deus aspirādo vel im- plēdo ea qđ rōne subsistūt: r viuificat r mo- uet inuisibilia: sic ipa inuisibilia ipse do mo- uet atq; sensificat carnalia corpa qđ videt.

Q sicut vita anime manen- tis in corpore deprehenditur ex motu membror: sic vita anime post corpus in sanctis pensan- da est ex virtute miraculorum:

Capitulū. VI. Petrus.

Istis fateor allegatiōibus libē- ter vici: ppe nulla tā esse hec visibilia existimare cōpellor: qđ pius in me infirmantiū psonā suscipiēs: de inuisibilib⁹ dubitabā itaq; placēt cūta que dicis: sed tñ sicut vitā aie in corpe ma- nētis ex motu corpis agnosco: ita vitā aie post corpus apertis quibusdā rebus atte- stātib; cognoscere cupio.

Gregorius.

Hic in resi cor paratū tue dilectio- nis inuenio in allegatiōe mīme la- boroz. Nunqd nā sancti apli r mar- tyres xpi pntem vitā despicerēt: r in mor- tē carnis aīas ponerēt: nisi certiorē aīaz vitā subseq scirēt. Tu vero inqes: qz vitā aie in corpe manētis ex motib⁹ corpis ag- noscis: r ecce hi qđ aīas in mortē posuerūt atq; aīaz vitā post mortē carnis eē credi- derūt qđidianis miracul⁹ eboruscāt. Ad ex- ticta nāq; eoz corpa viuētē egri veniūt: sanāt: piuri veniūt r dēonio vexāt: dēoni- aci veniūt r liberāt: leprosi veniūt r mū-

g 2

dant: deserunt mortui et suscitant. Pen-
sa itaque eorum ante qualiter viuunt: illic ubi
uiuunt: quorum hic et mortua corpora in tot
miraculis viuunt. Si igitur uitam anime per-
manentis in corpore deprehēdis ex motu
membrorum: cur non perpedias uitam anime:
post corpus etiam per ossa mortua in virtu-
te miraculorum.

Petrus.

Alla ut opinor huic allegatiōi ra-
tio obstitit: in qua ex rebus uisibi-
libus cogimur credere quod non
uidentur.

De egressibus animarum:

Capitulū. VII.

Gregorius.

Dulo superius questus es mo-
rientis cuiusdam egredientē te
animam non uidisse: sed hoc ip-
sā culpae fuit: quod corporeis ocu-
lis rē uidere inuisibilem questisti. Nā multi
uestroꝝ mentis oculos: fide pura et ueri-
oratiōe mūdātes: egredientes e carne ani-
mas frequēter uident. Unde nūc mihi ne-
cesse est: uel qualiter egredientes anime ui-
se sint: uel quāta ipse: dū egredierent uide-
rēt: enarrare: quatenus fluctuanti animo quod
plene ratio nō ualeat: exempla suadet. In
secundo namque huius operis libro iam p̄fata
sumus: quod uenerabilis **Benedictus**: sicut
a fidelibus eius discipulis audiuit: longe
a Capuana posuit. Germani eiusdem uerbis
epi animam nocte media in globo igneo ad
celū ferri ab angelis aspexit. Qui eandem quae
ascendentem animam intuens mentis laxato
sinu quasi sub uno solis radio cūctū in sua
is oculis collectū mundū uidit.

**De egressu anime Specio-
si monachi: Cap. VIII.**

Eisdem quibus discipulis illius narra-
tibus didici: quod duo nobiles ui-
ri: a exterioribus studiis eru-
diti: germani fratres quorum unus
Speciosus: alter uero **Gregorius**: dicebat
eius se regule in sancta cōuersatiōe tradi-

derunt: quos isdem pater in monasterio: quod
iuxta Terracinem urbem cōstruxerat: se-
cit habitare. Qui multas quidem pecunias
in hoc mūdo possederat: sed cūctā pau-
peribus p̄ aliarum suarum redemptiōe largiti
sunt: et in eodem monasterio permāserunt: quo-
rum unus scilicet **Speciosus** dū p̄ uilitate mo-
nasterij iuxta Capuanā urbem missus fuis-
set: die quadam frater eius **Gregorius** cum
fratribus ad mensam sedens: atque quiescens
per spiritū subleuatus: aspexit: et uidit **Spe-
ciosi** germani sui animam tā longe a se pos-
iti de corpore exire: quod mox fratribus indica-
uit: et cucurrit itaque eundem fratrem suū sepul-
tū reperit: quē tamen ea hora qua uide-
ratur: esset de corpore inuenit.

De anima cuiusdam inclusi:

Capitulum. IX.

Quidam religiosus atque fidei lissi-
mus uir: adhuc mihi in mona-
sterio posito narrauit: quod aliqui
de Sicilia partibus nauigio Ro-
mā petentes: in mari medio positi cuiusdam
serui dei: qui in Sannio fuerat inclusus
ad celū ferri animam uiderunt. Qui descen-
tes ad terrā causamque an ita esset acta per-
scrutantes: illo die inuenērunt obijisse dei fa-
mulū quo eū ad celestia regna ascendisse
cognouerunt.

**De egressu anime Spei ab-
batis: Capitulum. X.**

Ad huc in monasterio meo pos-
tus cuiusdam ualde uenerabilis
uiri relatiōe cognoui quod dico.
Habebat enim quod uenerabilis pa-
ter noster **Spes** monasteriū cōstruxit in lo-
co. Cui uocabulū **Caple** est: qui sexti ser-
me militarij interiacente spacio a uetusta
Mursie urbe disjungit. Hunc omnipotens et
misericors deus ab eterno uerbere flagel-
lando p̄textit: eorum dispensatiōis sue maxi-
mā et seueritatē seruauit: et gratiā quantū
eū pius flagellando diligeret: postmodū
p̄fecte sanādo mōstrauit. Cuius namque ocu-
los per .xl. annorum spaciū p̄tinue cecitatis
tenebris p̄fessit: nullū ei lumen uel extre-

me visionis aperies. Sed quia nemo in verberare illius gratia desitit: et nisi istud misericors pater qui penam interrogat patientiam prestet: mox per impatientiam peccata nobis ipsa auget correptione peccatorum: fitque non miserabili ut culpa nostra: unde sperare debuit terminum: inde sumat augmentum. **I**taque nostra deus infirma prospiciens flagellis suis custodia permiscet: atque in percussione sua electis filiis nunc misericorditer iustus est: ut sint quibus postea debeatur iuste misereri. **U**nde venerabile senem de exterioribus tenebris promerit interna nunquam luce destituit. **Q**ui cum flagello fatigaretur corporis: habebat per sancti spiritus custodiam consolationem cordis. **C**um vero iam annis XL fuisset in cecitate temporis expleti: ei dominus lumen reddidit: et vicinum suum obitu denunciavit: atque ut monasterii circuitu quoque structis verbis vite predicaret: admonuit: quatenus corporis recepto lumine visitatis in circuitu fratrum cordis lumen aperiret. **Q**ui statim iussu obtemperans fratrum cenobia circuituit: mandata vite: que agendo didicerat: predicavit. **Q**ui de decimo igitur die ad monasterium suum peracta predicatione reuersus est: ibique fratribus quocumque assatis in medio sacramentum dominici corporis sanguis sumpsit: moxque cum eis mysticos psalmorum cantus exorsus est. **Q**ui illis psallentibus orationem intantum animam reddidit. **D**eus vero fratres qui aderant ex ore eius exisse columbam viderunt: que mox apertore tecto oratoris egressa: aspicientibus fratribus penetrauit celum. **C**uius iecore animam in colubae specie apparuisse credendum est: ut operis deus ex hac ipsa specie ostenderet quod simplici corde ei vir ille seruisset.

De egressu anime presbyteri
Mursie puencie. **C**ap. XI.

Sed neque hoc filea quod vir venerabilis abbas **S**teffanus: qui non longe ante hoc in hac urbe defunctus est: quem ipse etiam bene nosti: in eadem puencie **M**ursie contigisse referebat: **A**lebat enim quod illic presbyter quidam commissam sibi cum magno timore domini regere

bat ecclesiam. **Q**ui ex tempore ordinationis accepte presbyteriam suam ut sororem diligenter: sed quasi hostem cauens: ad se propius accedere non quod sinebat: eaque sibi in propinquare nulla occasione permittens: ab ea sibi communionem funditus familiaritatis absciderat. **H**abebat quippe sancti viri hoc proprium. **N**am ut semper illicitis longe sint a se: plebique etiam licita abscondunt. **U**nde istud virum ne unquam per eam incurreret culpam: sibi etiam ministrari per illam recusabat necessaria. **H**ic ergo venerabilis presbyter cum longam impleisset vite etatis: anno quadragesimo ordinationis sue inardescere grauer febre correptus: ad extrema deductus est. **S**ed cum eum presbyter a sua prospiceret solutus iam membris quasi in morte distensum: si quod adhuc ei vitale spiramen adesset: naribus eius apposita curauit aure dominoscere: quod ille sentiens cui tenuissimus inerat flatu: quantum annisu valuit ut loqui potuisset: inferuere spiritu collegit vocem atque erupit dicens: **R**ecede a me mulier adhuc igniculus vivit: paleam tolle. **I**lla igitur recedente: crescente virtute corporis cum magna cepit leticia clamare dicens: **B**eneueniat domini mei: beneueniat domini mei. **Q**uid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire? **V**enio venio: gratias ago: gratias ago. **C**umque hoc iterata crebro voce repeteret: quibus hoc diceret: noti sui: qui illum circumsteterat: requirebant. **Q**uibus ille admirando respondit dicens: **N**umquid conuenisse hic sanctos apostolos non videtis beatum Petrum et Paulum primos apostolorum non aspiciatis? **A**d quos iterum conuersus dicebat: **E**cce venio: ecce venio: atque inter hec verba animam reddidit. **E**t quod veraciter sanctos apostolos videret: eos etiam sequendo testatus est. **Q**ui plerumque contigit iustus: ut in morte sua sanctorum precedentium visum deus aspiciat: ne ipsam mortis sue penalem sententiam pertimescat: sed dum eorum menti internoque ciuium societas ostendit: a carnis sui copula sine doloris et fortitudinis fatigatione soluantur.

**De anima probi Keatine vr-
bis episcopi. Cap. XII.**

Quia hinc neq; hoc sileā q; Pro-
bus omnipotentis dei famulus
qui nūc in hac vrbe mōasterio
presto ē qđ appellat Keatū: de
Probo patruo suo Keatine ciuitatis epo
mibi narrare cōsuevit: dicens: qz proquin-
quāte vite eius termino est grauissima de-
p̄silit egritudo. Cui⁹ pater noīe Maxim⁹
pueris circūquaq; trāsmisiss colligere me-
dicos studuit: si fortasse ei⁹ molestie sub-
uenire potuisset. Sed congregati ex vicis-
situdinis locis vndiq; medici: ad tactuz vene-
denunciauerūt ei⁹ exitū citius affuturuz.
Sed cū iam tēpus refectionis incuberet:
atq; diet hora tardior excreuisset. **Gene-
rand⁹** episcopus de illozū poti⁹ qđ de sua
salute sollicit⁹: eos qui aderāt admonuit
eū sene patre in supioris ep̄ij sui pres ascē-
dere: seq; post laborem rificiēdo reparare.
Dēs igit ascenderit domū: vn⁹ ei tantū
modo puulus relictus est puer. quē nunc
quoq; predicit⁹ **Probo⁹** asserit superesse.
Qui dum lecto iacentis assisteret: subito
aspexit intrātes ad virū dei quosdā viros
stolis cādīdis amictos: qui eundē iquoq;
candorē vestīū vultū suozum luce vince-
bant. Quia splendoris etiā claritate per-
cussus: quā illi deessent emissā cepit voce
clamare. Quis voce etiā **Probo⁹** episcop⁹
cōmotus intrātes eos aspexit ⁊ cognouit:
atq; eundē stridentē vagientēq; puerum
cōsolari cepit: dicens. **Noli** timere: quia
ad me sanctus **Iuuenalis** ⁊ sanct⁹ **Aleu-
therius** martyres venerunt. Ille autem
tante visionis nouitatem nō ferens: cur-
su concito extra fores fugit: atq; eos quos
viderat patri ac medicis nunciavit. Qui
concite descenderūt: sed egrum quē reli-
querant iam defunctū inuenerunt: qz illi
eum secū tulerant: quozum visionem puer
ferre nō potuit qui ibi remansit.

**De transitu Galle jancille dei
Cap. XIII.**

Interea neq; silendum arbitroz
qđ mibi personarū grauū atq;
fidelū est relatione compertuz
Sorborū. nāq; tēporibus Gal-
la huius vrbis nobilissima puella **Simas-
chi** ac **Patritij** filia intra adoleſcētie tem-
pora marito tradita: in vnus anni spacio
eius est morte viduata. Quā dum feruēs
te mundi copia ad iterandū thalamum et
opes ⁊ etas vocarent: elegit magis spiri-
talibus nuptijs copulari deozin quibus
a luctu incipitur: sed ad gaudia eterna p̄-
uenitur: qđ carnalibus nuptijs subijci: qđ a
leticia semp incipiunt ⁊ ad finē cum luctu
tendunt. Huic autē cum valde ignea con-
spersio corporis inesset: ceperunt medici
dicere quia nisi ad amplexus viriles redi-
ret: caloze nimio contra naturam barbas
esset habitura qđ itaq; post factuz est.
Sed sancta mulier nihil exterioris defor-
mitatis timuit que interiori spōsi celestis
speciem amauit. **Hec** verita est si hoc in il-
la sedaretur: qđ a celesti sponso in ea non
amaretur. **Mo**x ergo vt eius maritus de-
funct⁹ est: abiecto seculari habitu ad om-
nipotentis dei seruitiū se apud beati **Pe-
tri** apostoli ecclesiam simplicitati cordis at-
q; orationi dedita: larga indigentib⁹ ely-
mosinarū opera impendit. Cūq; omnipo-
tens deus perbennē iam mercedem red-
dere eius laboribus decreuisset: cancri vl-
cere in mamilla percussa est. **No**cturno
autem tempore ante lectum eius duo can-
delabra lucere consueuerant quia videli-
cet amica lucis: non solum spirituales: sed
etiam corporales tenebras odio habebat.
Que dum nocte quadā ex hac eadem ias-
ceret infirmitate fatigata: vidit beatū **Pe-
trum** apostolū inter vtraq; candelabra an-
te suum lectū constituisse. **Hec** perterrita
timuit: sed ex amore sumens audaciā exul-
tauit ei⁹ dixit. Quid est domine mi-
missa sunt mihi peccata mea? Cui ille: be-
nissimi vt est vultus: inclinato capite an-
nuit: dicens dimissa veni. Sed quia quē-
dam sanctimonialē feminam in eodē mo-

nafterio ꝑ ceteris diligebat. Illico **G**alla subiunxit. **R**ogo vt foror benedicta mecum veniat. **C**ui ille respondit. **N**on: sed illa talis veniat tecum. hec vero quā peris die te erit tricesimo assistentis ⁊ colloquētis ei ablata est. **A**t illa protinus cuncte congregationis asciiuit matrem eiꝝ quid viderit: quidue audierit: indicavit. **T**ertio autem die cum ea: que iussa fuerat: forore defuncta est. **I**lla vero: quā ipsa poposcerat: die est tricesimo subsecuta. **A**d factum nunciusꝝ in eodem monasterio manet memorabile. **S**icꝝ hoc a ꝑcedentibus matribus: traditū: narrare illic solent subtiliter iuniores: que unū sunt sanctimoniales virgines ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo ⁊ ipse affuissent.

De transitu Seruuli paralytici. **C**ap. XIII.

Sed inter hec sciendum est quia sepe animabus excurrentibus electorum dulces solent laudes celestes erumpere vt dum illam libenter audiunt: dissolutionez carnis ab anima sentire minime permittant. **E**nde in omeljis quoꝝ euangelij iam narrasse me memini qđ in ea porticu: que euntibꝝ ad ecclesiam beati Clementis est perita: fuit quidam Seruulus nomine cuius te quoꝝ non ambigo meminisse. **Q**ui quidem pauper rebus sed meritis diues erat quem longa egritudo dissoluerat. **N**ā ex quo illum scire potuimus vsqꝝ ad finē vite paralyticus iacebat. **Q**uid vicaz quia stare nō poterat: qui nunqꝫ in lecto surge- re vel ad sedendū valebat. **N**unqꝫ manus suā ad eos ducere: nunqꝫ se potuit in al- lud latas declinare. **H**uic ad seruiendum mater cū fratre aderat. ⁊ quicquid ex ele- mosina poruisset accipere: hoc eorū manibꝝ paupꝝꝝ erogabat. **N**equaꝫ litteras no- uerat sed scripture sacre sibi met codices emerat: ⁊ religiosos quoꝝꝝ in hospitalita- te suscipiens: eos corā se studiose legere fa-

ciebat. **F**actūꝝ est vt iuxta modū suū ꝑle- ne sacrā scripturā disceret cū sicut dixi li- teras funditus ignoraret. **S**tudebat sem- per in dolore gratias agere: hymnis deo ⁊ laudibus. diebꝝ ac noctibꝝ vacare. **S**ꝫ cum iā tēpus esset vt rāta eius patiētia re- munerari debuisset: membrorū dolor ad vitalia redijt. **C**ūꝝ iam morti se ꝑximꝝ agnouisset: pegrinos viros atꝝ in hospi- talitate susceptos admonuit vt surgerēt ⁊ psalmos cū eo ꝑ expectatione sui exitus decantarent. **C**ūꝝ cū eis ⁊ ipse moriens psalleret voces psallentū repente compe- scuit cū terrore magni clamoris: dicens. **T**acete nunquid nō auditis quante reso- nent laudes in celo. **E**t dum ad easdē lau- des quas intus audierat: aures cordis intē- derat. **S**ancta illa ania carne soluta est. **Q**ua scꝝ exeunte tāta illic fragrātia odo- ris aspersa est: vt omnis qui illic aderant inest imabili suauitate replerent. ita vt ꝑ hoc patēter cognoscerēt. qꝫ eā laudibꝝ ⁊ co- lo susceptissent. **C**ui rei monachus noster interfuit qui nunciusꝝ viuit ⁊ cum mag- no fieri attestari solet quia quousqꝝ corpꝝ eius sepulture traderent: ab eorū naribus odoris fragrantia non recessit.

De transitu Romule ancille dei. **C**ap. XV.

Illisdē quoꝝ omeljis rē nar- rasse me recolo. **Q**uā Specio- sus cōpresbiter meus qui hanc nouerat: me narrante attesta-

tus est. **Q**uāꝫ tempore quo monasteri- um petij: anus quedam Bedemp- ta nomine in sanctimoniali habi- tu cōstituta: in vrbē hac iuxta beate marie semp virginis ecclesiā manebat. **H**ec illiꝝ discipula Erudinis fuerat. que magnis virtutibꝝ pollēs: sup ꝑnecessinos mōtes vitā heremiticā durisse ferebat. **H**uic autē **B**edēpte due in eodem habitu discipule fuerāt vna nomine Romula ⁊ altera que nūc sup est. quā quidē facie scio sꝫ noīe ne scio. **T**res itaqꝫ hec i vno hitaculo cōma-

nentes: morum quidē diuitijs plene: sed tamen pauperē vitā rebus ducebāt. **Hec** autem quā presatus sum **Romula** aliam quā predixi condiscipulā suā magnis virtutis meritis anteibat. **Erat** quippe mire patientie: summe obediētie: cuitos oris sus ad silentiū: studiosa valde ad cōtinue orationis vsum. **Sed** quia plerūq; hic: quos iam homines perfectos estimant: adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut sepe imperiti homines nec dum perfecte sculpta sigilla conspiciunt: etiā quasi perfecta laudant: que tamen adhuc artifex considerat et limat: laudari iam audit et tamē ea tundere meliorando nō desinit. **Hec** quam prediximus **Romula** ea: quā greco vocabulo medici paralysim vocant: molestia corporali percussa est. multisq; annis in lectulo decubās: pene omni iacebat membrorū officio destituta. **Hec** tamen hec eadē eius mentē ad impatiētiā flagella perduxerant: naz ipsa ei detrimēta membrorū facta fuerant incrementa virtutum quia tanto sollicita ad vsum orationis excreuerat: quāto et aliud quōlibet agere nequaquā valebat. **Mocte** igitur quadā eadē **Redemptā** quā presatus sum. que vtrasq; discipulas suas quā filiarū loco nutriebat vocauit: dicens. **Ma**ter veni **Mater** veni. **Que** mox cū alia eius condiscipula surrexit sicut vtriusq; referentibus et multis eadē res claruit et ego quoq; in eodē tēpore agnouī. **Cūq;** nocti medio lectulo iacentis assisterent: subito celitus lux emissa omne illius cellule spacium impleuit. et splēdor tante claritatis emicuit: vt corda assistentiū inestimabili pauore prestingeret atq; vt post ipse referebant: omne in eis corpus obrigesceret vt in subito stupore manerēt. **Cepit** nāq; quasi cuiusdā magne multitudinis ingredientis sonitū audiri hostiūq; cellule cōcuti. ac si ingredientū turba premeret atq; vt dicebant intrantiū multitudinē sentiebant. **Sed** nimietate timoris et lumis videre nō poterant quia eorū oculos et paucos depresserat: et ipsa tanti luminis clari

tas ruerberabat. **Quā** lucē protinus est miri odoris fragrantia subsecuta ita vt earum animū quia lux emissa terruerat: odoris suauitas resoueret. **Sed** cū vim claritatis illi? ferre nō possent cepit eadē **Romula** assistentē et tremētē **Redemptam** suorū morū magistrā blanda voce consolari: dicens. **Holi** timere mater: nō moriar modo. **Cūq;** hoc crebro diceret: paulatim lux que fuerat emissa: subtracta est: sicut qui subsecutus est odor remansit: sicq; dies secundus et tertius transiit: vt aspersa odoris fragrantia maneret. **Mocte** igitur quarta eandē magistrā iterum suam vocauit qua veniente viaticū petiit et accepit. **Hec** dum vero eadē **Redempta** vel illa alia eius discipula a lectulo iacētis abscesserat et ecce subito in platea ante eiusde; cellule hostium: duo: chori psallentiū consistierant et sicut ipse dicebant: q̄ se sex? ex vocibus discreuisse psalmodie cantus dicebāt: viri et femine respōdebāt. **Cūq;** ante fores cellule. exhiberent celestes exequie sancta illa anima carne soluta est. **Qua** ad celum ducta: quāto chori psallētium altius ascendebāt: tanto cepit psalmodia lenius laudari. quousq; et eiusdem psalmodie sonitusq; odoris suauitas elōgata finiretur.

De transitu **Tarsille** virginis.

Cap. XVI.

Nunquā vero in consolatiōe egredientis anime ipse apparere solet auctor ac retributor vite. **Unde** et hoc quō de **Tarsilla** amica mea in omeljs euangelijs dixisse me recolo: replicabo. que iter duas alias sorores suas virtute cōtinue oratiōis: grauitate vite: singularitate abstinentie ad culmen sanctitatis excreuerat. huius vifionem. **Felix** artauis meus hui? **Romane** ecclesie antistes apparuit ei? mansiōnem perpetue claritatis ostēdit: dicens. **Veni** quia in hac te lucis mansiōne suscipio. que subsequente mox febre correpta ad diē puenit extremū. **Et** sicut nobilib?

femina viri qz morientibus multi conueniunt qui eorum primos cōsolentur: eadez hora exitus ipsius multi viri ac femine eius lectulū circūfeterūt. Tunc subito illa sursum respiciens Iesum venientē vidit & cū magna vocis animaduersione cepit cōstantibus clamare dicens. Recedite recedite Iesus venit. Cūqz in eū intēderet: quē videbat: sancta illa anima est a corpe egressa tantqz subito fragrātia miri odoris aspersa est vt ipsa quoqz suauitas cunctis ostenderet illic auctore suauitatis venisse. Cūqz corpus eius ex more mortuorum ad lauandū esset nudatū: longe orationis ysu in cubitis eius & genibus carnalium more innēta est obdurata cutis excreuisse & quid viuens eius spūs semp egerit: caro mortua testabatur.

De transitu Muse puelle.

Cap. XVII.

Ad neqz hoc fileā qd̄ predict⁹ Probus dei famulus de sorore sua noīe Musa puella parua narrare consuevit: dicens. Quadaz nocte et p̄ visionē sancta dei genitrix virgo Maria apparuit atqz coeua ei ī albis vestibus puellas ostēdit. Quibus illa cū admiseri appetisset sed se eis iungere nō auderet: beate Marie semp virginis ē voce requisita an velit cū eis esse atqz in ei⁹ obsequio viuere. Cui cum puella eadē diceret: volo. ab ea mandatū protinus accepit vt nihil vltra leue aut puellare ageretur: risu: iocis se abstineret sciens p̄ omnia qd̄ inter easdem virgines quas videbat ad ei⁹ obsequiū die tricesimo veniret. Quib⁹ visis: in cunctis suis morib⁹ puella mura est oēsqz a se leuitates puellaris vite magna grauitatis deterfit manu. Cūqz eam parētes eius mutatā esse mirarent: requisita rē retulit. quid sibi beatā dei genitrix iusserit vel quo die itura esset ad obsequiū eius indicauit. Tūc post vicefima quinta die febre corrupta est. die autē tricesima cū hora exitus eius p̄pinqz

eandē beatā genitricē dei cū puellis: q̄s per visionē viderat: ad se venire conspexit. Cui se etiā vocāti respondere cepit & de pressis reuerēter oculis: apta voce clamare. Ecce dñā. vento ecce dñā vento. In qua etiā voce spiritū reddidit ex virgineo corpe habitatura cū sanctis virginibus exiit.

Quibus dā iparuulis regni celestis aditus a parentibus clauditur cū male ab eis nutriantur. Et de puero quinqz annorum blasphemus.

Cap. XVIII.

Om̄ humanū gen⁹ multis atqz innumeris vitis sit subiectum Hierusalē celestis patrie ī maximā ptem ex puulis. vel infansibus arbitroz posse compleri.

Gregorius.

Et si oēs baptizatos infantes atqz in eadē infantia morientes: ingredi in regnū celeste credendū est: oēs tñ puulos qui scz iā loqui possunt: regna celestia ingredi credēdū nō est qz nōnullis puulis eiusdē regni celestis aditus a parētib⁹ claudit si male ipsos nutriāt. Nā quidā vir cunctis in hac vrbe notissimus ante trienniū filiū habuit: annozū sicut arbitroz quinqz quē nimis carnaliter diligēs: remisse nutrebat atqz isdē puulus: qd̄ dictū graue est: mor vt eius antio aliquid obstitit: maiestatis dei blasphemare cōsueuerat. qui in hac ante trienniū moralitate percussus venit ad mortē. Cūqz eū suus pater in sinu teneret: sicut hi testati sūt: qui pntes fuerūt: malignos ad se venisse spūs tremētibus oculis puer aspiciens cepit clamare. Obsta pater obsta pater: qui clamās declinauit faciem vt se ab eis in sinu patris abicōderet. Quē cū ille tremētē requireret: quid videret: puer adunxit: dicens. Mauri homines veniunt qui me tollere volūt. qui cum hoc dixisset: maiestatis nomē protinus blasphemus

mauit ⁊ animā reddidit. Et enī omnipotens deus ostēderet p̄ quo reatu talibus fuisset tradit⁹ executorib⁹: vnde viuentez pater suus noluit corrigere: hoc mortēte patientiā blasphemus vixerat quādoq; per diuinitatis iudiciū blasphemaret ⁊ morte retur quatenus reatu suū pater agnosceret qui puuli filij animā negligēs nō par uulū peccatorē gehēne ignibus nutrire: sed interim hoc triste seponētes: ad ea q̄ narrare ceperā leta redeamus.

De transitu St ephani serui dei. **Cap. XIX.**

Dedicto etenī Probo alijsq; religiosis narrātibus viris agnoui ea que indicare audienti: bus de venerabili patre Stephano in omeljs euangelij curauit. Fuit etenī vir sicut ⁊ idē Probo⁹ ⁊ multi alij testant: nihil in hoc mūdo possidēs: nihil q̄rens: solā cū deo paupertatē diligēs. inter aduersa semp̄ patiam amplectēs: cōuentus seculariū fugiēs: vacare semp̄ oratiōi cupiscēs. De quo vnū bonū virtutis refero vt ex hoc vno valeāt multa eius bona p̄sari. Is nāq; cū quadā die messem: quā sua manu seruerat: decisam ad areas deduxisset: nihilq; aliud cū discipulis suis ad totū anni stipēdiā haberet: quidā per uerse uolūtatis vir antiqui hostis stimulis instigat⁹: eadē messem igne supposito ita vt erat in area incēdit. Ad factū dum alter p̄piceret: eidē dei famulo cucurrit ⁊ nūciauit. qđ postq̄ indicauit: adiunxit dicēs. **Ue** ue pater Stephane quid tibi cōtigit. Cui statim vultu ac mēte placida ille r̄ndit. **ve** quid illi cōtigit q̄ mihi hoc fecit. nā mihi quid cōtigit. In quib⁹ eius verbis ostēdit in quo virtutis culmiē se debebat: qz vnū qđ in sumptū mūdi habuerat tam secura perdebat mēte magisq; illi cōdolebat: qz peccatū cōmiserat q̄ sibi qui peccati illius vāna tollebat. **Hec** pensabat quid ipse extertus: sed culpe retriū perdebat intus. **Hic** itaq; cū dies

mortis egredi de corpe vrgeret: conueniunt multi vt tam sancte anime de hoc seculo recedēti suas animas cōmendant. Cūq; lecto hi qui cōueniēt: omēs affuerent: alij ingrediētes angelos viderūt sed dicere aliquid nullo mō potuerunt. Alij omnino nil viderūt sed oēs qui aderāt ita vehemētissimus timor percussit vt null⁹ egrediēte illa sancta aīa illic stare potuisset. **Et** hi ergo qui viderāt ⁊ hi qui omnino nil viderāt vno oēs timore percussit ⁊ ter riti fugerūt vt palā daret, intelligi que et quāta vis esset que illā egredientē aīam suscipet cuius egressum nemo mortalium ferre potuisset.

Qsepe anie meritū non in ipso suo egressu: sed post mortem verius declaratur.

Cap. XX.

Sed inter hec sciendū est qz alii quādo anie meritū non in ipso suo egressu ostenditur. **P**ost mortē ver o certū declaratur. **U**nde ⁊ sancti martyres ab infidelib⁹ crudelia multa perpeffi sunt qui tamen: vt p̄ diximus: ad ossa sua mortua signis quoti die ⁊ miraculis clarescunt.

De duobus monachis valentius abbatis. **Cap. XXI.**

Ute nāq; venerabilis Valentius qui post in hac Romana vrbe mihi sicut nosti in eo quoq; monasterio presuit: p̄i⁹ in Ga lerte prouincia suū monasteriū rexit i quo dū longobardi seniētes venissent: sicut eius narratiōe didici: duos ei⁹ monachos in ramis vni⁹ arboris suspēderūt: qui suspeffi eodē die defuncti sunt. **F**acto autē vespere vt rotūq; eorū spūs claris illic aper tīs vocib⁹ psallere ceperūt. Ita vt ipsi quoq; qui eos occiderāt: cū voces psallētium audirēt: nimīū mirati terrerent. q̄s videlicet voces captiui quoq; omēs: qui illic aderāt: audierunt. atq; eorū psalmodie postmodū testes extiterunt. **S**ed haec

voces spirituum omnipotes deus: sic ite p
tingere voluit ad aures corporum vt viuen
tes quosq; in carne discerent qz si deo ser
uire studeant post carnē verius viuant.

De transitu Surani abbatis.

Cap. XXII.

Quidā religiosus quoq; virif
attestātibus adhuc in monaste
rio positus agnouit qz hoc lōgo
bardozū tēpore iuxta in hac p
uincia que Sura nominat. quidā mona
sterii pater vite venerabilis Suran^o no
mine fuerit qui captiuus adueniētibus at
q; in longobardozū depredatione fugien
tibus cunctis que in monasterio videbat
habere: largitus est. Cūq; in elemosinis
vestimēta sua ac fratrum omnia ⁊ cellarium
cōsumpsisset ⁊ quicquid habere in horo
potuit expendit. Expensis vero rebus oī
bus longobardi ad eū subito venerūt. Eū
q; tenuerūt ⁊ aurū ab eo petere ceperunt.
Quib^o cū ille diceret se omnino nihil ha
bere: in vicino monte ab eis ductus ⁊ in
quo sylua inmensis magnitudinis stabat.
ibi captiuus quidē fugiens in caua arbor
re latebat: vbi vnus ex lōgobardis edue
to gladio predictū venerabilē occidit vi
rū. Cui^o corpe in terrā cadēte: mōs omīs
pūnus ⁊ sylua cōcussa est ac si se ferre nō
posse pōdus sanctitatis eius diceret: ter
rag tremuisset.

**De transitu dyaconi prouin
cie Abarzorū et de morte viri
dei qui missus in bethel fuerat.**

Cap. XXIII.

Alius quoq; in Marsozū pūn
cia vite valde venerabilis dy
aconus fuit: quē inuentum lōg
obardi tenuerūt: quozū vnus
educto gladio caput eius amputauit.
Sed cum corpus eius in terrā caderet: ip
se qui hunc capite truncauerat inūdo spī
ritu correptus: ad pedes eius corruit: ⁊ qz
amicū dei occidit inimico dei tradit^o esset
ostēdit.

Petrus.

Quid est hoc queso te qz omni
potens deus sic permittit mori quos
tamen post mortē culus sanctitas
tis fuerint: nō patitur celari.

Gregorius.

Quam scriptum sit. Iustus quacūq;
morte p̄uentus fuerit: iusticia ei
us nō auferet ab eo: electi qui p̄
culdubio ad perpetuā vitā tendunt quid
eis obest si ad modicū dure moriuntur.

Et est fortasse nōnunq; eozū culpa licz mī
nima que in eadē debeat morte referari.
vnde fit vt reprobi p̄tatem quidē cōtra vi
uētes accipiāt. Sed illis morientib^o hoc
in eis grauius vindicetur: qz cōtra bonos
p̄tatem sue crudelitatis acceperunt: sicut
idē carnifex qui eundē venerabilē dyaco
num viuente ferire p̄missus est: gaudere
super mortuū p̄missus non est. Ad sa
cra quoq; testantur eloquia. Nam vir des
contra Samariā missus: quia per inobes
dientia in itinere comedit. hunc leo in ea
dē itinere occidit. Sed statim illic scrip
tū est: Quia stetit leo iuxta asinā ⁊ nō cōe
dit leo de cadauere. Ex q̄re ostēdit qz pec
catū inobediētie ipsa fuerit morte laxatū
qz idē leo quē viuente p̄sūpsit occidere:
p̄tingere nō p̄sūpsit occisus. Qui enī oc
cidēdi ausus hūit: de occisi cadauere cōe
dēdi licētia nō accepit: qz is qz culpabilis
ī vita fuerat: punita inobediētia erat tā iu
stus ex morte. Leo ergo qui prius pecca
toris vitaz neccauerat: custodiuit postmo
dum cadauer iusti.

**Utrum ante restitutionem cor
porum: in celo recipi valeāt ani
me iustorum.**

Capitulum XXIII.

Petrus.

Quærit qd dicitis: s; nosse velles
si tūc ante restitutionē corporū
ī celo recipi valeāt aīe iustoz.

Gregorius.

Hoc neq; de omnibus iustis fateri possumus: neq; de omnibus negare. **N**ā sunt quorundā iustoz anime que a celesti regno quibusdam adhuc mansionibus differunt. **I**n quo dilatatiōis damno quid aliud innuit nisi qd de perfe eta iusticia aliquid minus habuerūt: et tamen luce clarius cōstat: q; perfectoz anime mox vt huius carnis claustra exēūt: in celestis regni sedibus recipiunt: qd et ipsa per se veritas attestat dicens: **E**t dicitur su erit corpus: illuc cōgregabunt et aquile: quia vbi ipse redemptor noster est corpe: illuc pculdudio colligunt iustoz anime. **E**t Paulus. **L**upio dissolui et cū xpo esse qui ergo xpm esse in celo nō dubitat: nec Pauli animā esse in celo negat: qui etiā de dissolutiōe sui corporis: atq; de inhabi tatiōe celestis patrie dicit: **S**cimus quonā si terrestris domus nostra huius habi tatiōis dissoluat: quod edificatiōe habi demus ex deo: domū non manufactā eter nam in celis.

Petrus.

Sigif nunc sunt in celo anime ius toz: quid est q; in die iudicij pro iusticie sue retributiōe recipiēt:

Gregorius.

Hoc cels nimirū crescit in iudicio: quod nūc animarū sola: postmo dū vero etiā corpoz beatitudine perfruunt: vt ipsa quoq; carne gaudēt in qua dolores pro dño cruciatuq; pertule rūt. **P**ro hac quippe geminata eoz gloria scriptū est. **I**n terra sua duplicia possi debūt. **H**inc etiā ante resurrectiōis diem de sanctorz aiabus scriptū est. **P**ate sunt illis singule stole albe: et dicitur illis vt requiescerēt tempus adhuc modicū: do nec implerēt numerus cōseruoz et fratru eoz. **Q**ui itaq; nūc singlas acceperūt: bi nas in iudicio stolas habituri sunt: quia modo animaz tantūmodo: nūc autē aiāz simul et corpoz gloria letabunt.

De modis quibus morientes aliqua predicūt: et de morte cu-

iusdam aduocati: de reuelatiōe quoq; Serontij et Belliti mona choz: ac de puero armentario q; moriturus diuersis linguis lo quebat: **C**ap. XXV.

Petrus.

Hentior sed vellē scire quo nā modo agit: quod plerūq; mori entes multa predicūt.

Gregorius.

Ipsa aliquādo animarū vis subtilitate sua aliquid preuidet. **A**li quādo emi exiture de corpore ani me per reuelatiōē ventura cognoscunt. **A**liquādo vero dū iam iuxta fit vt corpus deserāt: diuinitus afflate in secreta cele stia in corporeū mentis oculis mittūt. **M**az quāuis ante aliquādo subtilitate sua ea que sunt ventura cognoscit: patet ex eo q; euz quidā aduocatus: qui in hac vībe an te bīdūū lateris doloze defunctus est: sed ante paululū q; mozeret vocauit puerū su um: preparari sibi vestimēta ad pcedē dū iussit: quē dum puer quasi insanire cer neret: eiusq; pceptis minūe obediret: sur rexit vestimento se induit: et per viā **A**piā ad beatū **S**ixti ecclesiā se esse pcessu dixit: **C**unq; post modicū in grauescente molestia esset defunctus: deliberatū fue rat vt apud beatū **I**anuariū martyre in p nestina via eius corpus poni debuisset. **S**ed q; longū hoc his qui funus eius en rauerāt visum fuisse: repente orto cōsilio exēutes cū eius funere per viā **A**piā ne scientesq; illi qd dixerat in ipsa eū ecclesia quā predicterat: posuerūt. **E**t cū eundē vi rū curls secularibus obligatū: lucrisq; ter rentis inbiantē fuisse nouerim: vnde hoc predicere potuit: nisi quia id quod futurū erat eius corpori ipsa vis aīe ac subtilitas preuidebat: qd autē sepe etiā reuelatiōi bus agit: vt a morituris futura presciant. **E**x his colligere possum: que apud nos gesta in monasterijs scim. **I**n monaste rio etem meo quidā frater ante decennū

Seronius dicebat: qui cū graui molestia
 corporis fuisset depressus in visione noc-
 turna albatos viros et clari omnimodo ha-
 bitus in hoc ipsum monasteriū descendes
 re de superioribus aspexit. Qui cum coram
 lecto iacentis assisteret vnus eorū dixit.
 Ad hoc venimus vt de monasterio Gre-
 gorij quosdā fratres in miliciā mittamus.
 Alios alteri precipiēs adiūxit. Scribe War-
 cellū. Valerianū Agnellum atq; alios
 quorū nunc minime recorder. Quib; ex-
 pletis addidit: dicēs. Scribe et hūc ipsoz
 qui nos aspicit. Et qua visione cert; red-
 ditus predictus frater facto mane inouit
 fratrib; qui et que essent ex eadem cella
 morituri. post quos se etiā denūciāuit esse
 moriturū. Cūq; die alio pdicti fratres mori
 ceperūt atq; sub eodē ordine se in mor-
 te secuti sunt quo fuerāt in descripiōe no-
 minati ad extremū vero et ipse obiit: q̄ eos-
 dē fratres morituros preuidit. In ea hq;
 mortalitate que ante trienniū hanc vrbez
 vehemētissima clade vastauit in Portu-
 nēsis ciuitatis monasterio Mellit; dicit;
 est monachus adhuc in annis iuuenilib;
 cōstitutus sed mire simplicitatis atq; hu-
 militatis vir qui appropinquāte vocatio-
 nis die eadē clade percussus ad extrema de-
 ductus est. Ad vir vite venerabilis. Fe-
 lix eiusdē ciuitatis Episcop; audiēs cui;
 et hec relatiōe agnouit: ad eū accedere stu-
 duit et ne morte; timere debuisset: verbis
 hunc psuasorijs confortare. Cui etiā adhuc
 de diuina misericordia longiora vite spa-
 cia polliceri cepit. Sed ad hec ille respō-
 dit. curus sui tēpora esse cōpleta: dicens
 apparuisse sibi iuuenē atq; epistolā: detu-
 lisse. dicentē aperi et lege. Quib; apertis
 asseruit q̄ se et omēs qui eodē tempore a
 pdicto Episcopo in pascale festiuitate fue-
 rāt baptizati scriptos in eiusdē epistolā lit-
 teris aureis inuenit. Primū quidē vt vi-
 cebat suū nomen reperit. ac deinde oīm
 illorū in illo tpe baptizatorum. Qua de re
 certū tenuit et se et illos de hac vita eē sub
 sceleritate migraturos factūq; ē vt die ea-
 dem ipse morerēt atq; post eū cūcti illi q̄

baptizati fuerant. ita secuti sunt vt intra
 paucos dies eorū nullus in hac vita remā-
 neret. De quibus nimirum cōstat q̄ eos
 predictus dei famulus iccirco auro scrip-
 tos viderat quia eorū nomina apud se si-
 ra eterna claritas habebat. Sicut hi ita
 q; reuelationib; potuerūt futura cognos-
 scere. ita nōnunq; egresse anime possūt
 etiā mysteria celestia non p̄ somnū sed. vi-
 gilādo prelibare. Ammonitū nāq; mona-
 sterij mei monachū bene nosti qui du; es-
 set in seculari habitu cōstitutus Valeria-
 ni huius vrbis aduocati naturalē filiū in
 cōiugio sortitus eius obsequijs sedule at
 q; incessanter adhibebat. et queq; in ei;. do-
 mo agebant nouerat. Qui mihi itā in mo-
 nasterio posit; narrauit q̄ in ea moralitas
 te que patricij Marce tēporibus hanc vrbe
 vehemētē afflixit in domo predicti Vale-
 riani puer Armētarius fuit percipue sim-
 plicitatis et humilitatis. Et vero eiusdēz
 aduocati domus eadē clade vastaretur is-
 dem puer percussus est et vsq; ad mortem
 deductus. Qui subito sublatus a presen-
 tibus redijt sibi; q; oīm suū vocari fecit.
 Cui ait. Ego in celo fui et q̄ de hac domo
 morituri sūt agnouit. Ille ille atq; illi mo-
 rituri sunt. Tu v. ro ne timeas quia hoc
 tēpore moritur; non es. At vero scias q̄
 me in celo fuisse verum fateor. ecce accepti
 illic vt linguis omnib; loquar. Nunquid
 tibi cognitū fuit me grecā linguā omnino
 non nosse et tamē grece loquere vt cogno-
 scas an verū sit q̄ me omēs linguas acces-
 pisse testificor. Cui tūc grece domin; ser-
 uo locutus est atq; ita illi in eadem ling-
 ua respōdit vt cuncti qui aderāt miraren-
 tur. In ea quoq; domo pdicti Marce spa-
 tarius vulgaris manebat qui festine ad
 egrū deductus ei vulgarica lingua locus-
 tus est: sed ita puer ille in Italia natus et
 nutrit; in eadē barbara locutione respō-
 dit: ac si ex eadē fuisset gente generatus.
 Mirati sunt omēs qui audiebant atq; ex
 ouarum linguarū experimēto quas eū an-
 tea nescisse nouerant crediderūt de omni-
 bus quas probare minime valebāt. Tūc

puer bidnum mors eius dilatata est sz die tertio: quo occulto iudicio nescit: man⁹ ac brachia lacertosq; suos dētibus laniazuit atq; ita de corpe exiit. Quo mortuo omnes illi quos predixerat ex hac protinus luce subtracti sūt nullusq; in hac domo eadem tēpestate defunctus est qui voce illius denunciatus non est.

Petrus.

Ualde terribile est vt qui tale donum percipere meruit tali etiam post hoc pena plecteretur.

Gregorius.

Quis occulta dei iudicia sciat eaq; in diuino examine comprehendere non possum⁹ timere magis q̄ discutere debemus.

De morte Theophanij comitis.

Cap. XXVI.

Ut autē de egredientibus animabus que multa prenoscunt ea que cepim⁹ exequamur. Heq; hoc silendū est qđ de Theophanto centerelēsis vrbis comite in eadē vrbe positus multis attestatibus agnouit. Fuit nāq; vir misericordie actib⁹ deditus bonis opib⁹ intētus hospitalitati precipue studēs exercēdis quidē comitat⁹ curis occupat⁹ agebat terrena tēporalia sz vt post in fine claruit magis ex debito q̄ ex intētione. Nam dū propinquāte mortis eius tempore grauissima aeris tempestas obsisteret. ne ad sepeliendū duci potuisset. eūq; vxor sua cū fletu vehemētissimo inquireret: dicens. quid faciā quomodo te ad sepeliendū eijciā quia hostium domus hui⁹ egredi pre nimia tēpestate nō possumus. Tunc ille respōdit. Noli mulier flere. Quia mox vt ego defunct⁹ fueris aeris serenitas redit. Cuius protinus vocē mors tēpore serenitas secuta ē. qđ signū. etiam alia sunt signa comitata. Nā manus ei⁹ ac pedes podagre humore tumescētes x̄si in vulnerib⁹ fuerāt tēpfluente sanie patebāt. Sed dū corpus eius ex more ad lauandū fuisset nudatū ita man⁹ pedesq; ei⁹ sani inuēti sunt ac si vnq; vul-

neris nil habuissent. Ductus itaq; ac sepultus est eiusq; cōiugi visum est vt quarto die in sepulchro illius marmor qđ superpositū fuerat mutari debuisset. Qđ videlicet marmor corpe ei⁹ superpositū duz fuisset ablatū: tanta ex corpe ipsi⁹ fragrantia odoris emanauit ac si ex putrescēte carne illius pro vermb⁹ aromata ferbuisset.

Qđ factū dum narrāte me in omelijs infirmis quibusdā venisset in dubiū die qđdam sedēte me in cōuentu nobilitū ipsi aristifices qui in sepulchro illi⁹ marmor mutauerant affuerūt aliquid me de ppria cā rogaturi. Quos ego de eodez miraculo coram clero nobili ac plebe requisui qui eadē odoris fragrantia miro modo serpletos fuisse testati sunt. Et quedā alia in augmēto miraculi que nunc narrare longum existimo de eodem sepulchro ei⁹ addiderunt.

Qsicut anime sanctorū i celo: ita post dissolutionē corporū iniquoz anime in inferno credē de sint. **Ca. XXVII.** **Petrus.**

Inquisitioni mee sufficiēter iā video satisfactū sed hoc est adhuc qđ questione sanimum pulsar. Quia cū superius dicum sit esse iam sanctorū animas in celo: restat pculdubio vt iniquoz quoq; anime esse nō nisi i inferno credant t quid hac de re veritas habeat ignoro. Nā humana est: matio nō habet peccatorū animas ante iudiciū posse cruciari.

Gregorius.

Sesse sanctorū aīas i celo sacri eloquij satisfactioe credidisti: oz vt p oīa esse credas t iniquoz aīas in inferno qz ex retributioe terne iusticie ex qua iusti iā gloriānt necesse ē p oīa vt t iniusti i crucient. Nā sicut electos bitudo letificat ita credi necesse ē qđ a die estus sui ignis reprobos exurat.

Qua ratioe credendū sit vt i corporeos spirttus tenere ignis

corporeus possit. **Ca. XXVIII.**

Petrus.
Qua ratione credendus est quod
 re incorporea tenere ignis cor-
 poreus possit.

Gregorius.
Si viuētis hominis incorporeus spi-
 ritus tenet in corpore cur non post
 mortem cum incorporeo sit spiritus etiam
 corporeo igne teneatur.

Petrus.
In uiuente quolibet iccirco incor-
 poreus spiritus tenet in corpore quia
 uiuificat corpus.

Gregorius.
Incorporeus spiritus. Petre in hoc
 teneri potest quod uiuificat quare non
 penaliter tibi teneatur ubi mortifica-
 tur. Teneri autem spiritu per ignem dicimus
 ut in tormento ignis sit uidentem atque sentien-
 tem puniat. Ignem namque eo ipse patitur: quo
 uidet et quod cocremari se aspicit crematur.

Sicut fit ut res corporea incorporea exur-
 rat ubi ex igne uisibili ardor ac dolor inuisi-
 bilis trahitur ut per ignem corporeum mens incor-
 poreus etiam incorporea flamma crucietur quis
 colligere dictis euangelicis possumus quod in
 cedentem animam non solum uidentem sed etiam experien-
 tem patitur. Veritas etenim uoce diues mor-
 tuus in inferno dicit sepulchrum. Cuius anima quod
 igne teneatur insinuat uoce: quod Abraham depre-
 cat. dicens. mitte Lazarum ut intingat extre-
 mum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam
 meam quod crucior in hac flamma. Dum ergo pec-
 catorum diuinitatem daturam ueritas igne prohibet
 quoniam sapiens reproborum animas teneri
 ignibus neget.

Petrus.
Ecce roe ac testimonio ad credulita-
 tem flectitur animus sed dimissus iterum
 ad rigorem redit. Quomodo enim res cor-
 poreus re incorporea teneatur atque affligere
 possit: ignoro.

Gregorius.

Petrus.
Quod quomodo an apostatas spiritus a celesti
 gloria delectos esse corporeos an
 incorporeos suspicaris.

Petrus.
Quis sanum sapiens esse spiritus corpo-
 poreus dixerit.

Gregorius.
Bene ignem esse corporeum fateris.

Petrus.
Sed gehene corporeum esse non am-
 bigo in quo certum est corpora cruciari.

Gregorius.
Certe reprobus ueritas in fine die
 tura est. Ite in ignem eternum quod parum est di-
 bolo et angelis. Si igitur per yabol
 et angelis cum sint incorporei corpore sunt igne
 cruciandi quod mirum si anime et angelis recipiant cor-
 pora possunt corpore sentire tormenta.

Petrus.
Patet ratio nec debet de hac re ul-
 terius questione dubitare.

Gregorius.
De morte Theodorici regis
Arriani. Cap. XXIX.

Petrus.
Quod laboriose credidisti ope per-
 cipi credo si ea que mihi a uiris fide-
 libus sunt gesta narraueris. **I**ulla
 enim huiusmodi adane ecclesie cui deo auctore de
 serulo: scilicet defensor: quod ante septem fere annos
 defuit: est: ad me adhuc in monasterio positum
 crebro ueniebat et mecum colloquere de anime uili-
 tate pluerat. hic itaque mihi quodam die nar-
 rauit dicens. Theodorici regis temporibus per so-
 cieri mei in Sicilia exactores canonis egerat
 atque iam ad Italia rediebat. Cuius nauis ap-
 pulsa est ad insulam que Lipari appellatur. Et quod
 illic uir quidam solitari magne uirtutis habitas-
 bat: dum naute nauis armamenta repararet ui-
 sus est predicti per socieri mei ad eundem uirum di-
 pperit seque eius oronibus commendat. Quos uir
 domini cum uisisset eis iter alia colloquens dixit scitis
 quod rex theodorici mortuus est: cui illi prin-
 cipi ruderis. Absit: nos enim uiuente dimissum est

nihil tale ad nos nūcūsq; plātū est. **Q**ui-
bus dei famulus addidit dicēs: **E**tia mor-
tuus est: nā hesterno die hora nona inter
Johannē papā et **Simachū** patriciū dicei-
ctus: atq; discaiciatus: et vincis manib;
deductus: in hanc vicinā vulcani ollā ias-
cratus est. **Q**ui illi audientes solliciti con-
scripserūt diē: atq; in italiā reuersi: eo die
Theodoriciū regē inuenerūt fuisse mortu-
um: quo eius exitus atq; suppliciū dei fa-
mulo fuerat ostēsum: et quia **Johannē** pa-
pam affligēdo in custodia occidit **Simachū**
quoq; patriciū ferro trucidauit ab il-
lis in ignē mitti aperuit: quos in hac vi-
ta iniuste iudicauit.

De morte Reparati: Capitulum. XXX.

Eodē quoq; tempe quo primū
remote vite desiderio ambulas-
bā quidā honestus senex **Des-**
usdedit noīe: valde hui⁹ verbis
nobilib⁹ amicus: mihi quoq; in amicitijs
sedule iungebā. **Q**ui mihi narrabat di-
cens: **S**othoz tempe quidā expectabilis
vir **Reparatus** nomīe venit ad mortem.
Qui dū diu iam cōmutatus ac rigid⁹ ias-
ceret: visū est q̄ ab eo funditus status vita-
lis exisset: atq; exanime remāssisset corp⁹.
Cūq; et multi qui cōuenerāt: et eū iaz mor-
tuū familia lugeret: subito redijt: et cūcto-
rū plāgentiū in stuporē uerse sunt lachry-
me. **Q**ui reuersus ait: **C**itius ad ecclesiā
beati **Laurentij** martyris: qui ex noīe con-
ditoz **Damasi** vocat: puez misitite: et q̄
de **Tiburto** p̄bytero agat: videat et res-
nūciare festinet: qui uidelicet tūc **Tibur-**
tius carnalibus desiderijs subiacere fere-
bā. **C**ui⁹ adhuc vite mox bene quoq; flo-
retius eius nūc ecclesie p̄byter meminit.
Cū uero puer pergeret: narrauit isdē **Re-**
paratus: q̄ ad se reuersus fuerat: q̄d de il-
lo: ubi ductus fuerat: agnouit dicēs: **Pa-**
ratus fuerat rogus ingēs: deductus autē
Tyburtiū p̄byter in eo est suppositus:
atq; supposito igne cōcrematus. **Al**⁹ au-
tē parabat rogus cui⁹ a terra in celū ca-
men tendi uidebat. **C**ui emissa uoce clas-

matū est: cui⁹ esset. **H**is dictis statim **Re-**
paratus defunctus est. **P**uer uero q̄ tras-
missus fuerat ad **Tyburtiū** iaz eū mortuū
inuenit. **Q**ui uidelicet **Reparat⁹** ductus
ad loca penarum uidit: redijt: narrauit et
obiit. **A**perite monstra: qz nobis illa nō
sibi uideret: qbus dūz adhuc cōcessum est
uiuere: licet etiā a malis opibus emēdare
Rogū uero cōstrui **Reparat⁹** uidit: nō q̄
apud infernū ligna ardeant: ut ignis fiat:
sed narraturus hec uiuētibus illa de incē-
dio prauoz uidit: ex quibus nutrirī apud
uiuētes cōporeus ignis solet: ut per hec
assueta uiuentes discerent: quid de insue-
tis timere debuissent.

De morte Curialis cuius se- pulchrum incensum est:

Capitulum. XXXI.

Erribile etiā quoddā in **Sales-**
trie puincia cōtigisse uir uite ve-
nerabilis **Marimian⁹** sirculā-
nus epus: qui diu in hac urbe
meo monasterio p̄sūt: narrare p̄sueuit di-
cēs: **Q**uidā curialis illic sacratissimo pa-
schali sabbato iuuenulā cuiusdā filiaz in
baptismate suscepit. **Q**ui dū post ieiuniū
domū reuersus: multoq; uino ebriatus eā
dem filiā suā secū manere petijt: eāq; no-
cte illa q̄d dictu nefas est: perdidit. **C**ūq;
mane facto surrexisset: re⁹ cogitare cepit:
ut ad balneū p̄geret: ac si aqua balnei la-
uaret maculā pcti. **P**errexit igit lauit ces-
pitq; t̄pidare an eccliāz ingredi uellet: s;
si tāto die nō iret ad ecclesiā erubesceret
hoīes. **S**in x̄o iret p̄fesceret iudiciū uel
Aicit itaq; hūana uerecūdia: p̄rexit ad ec-
clesiā: s; tremebūdus ac pauēs stare cepit
atq; p̄ singula momēta suspect⁹ qua hora
immūdo spiritui traderet: et corā omī po-
pulo ueraret. **C**ūq; uehemēter timeret et
in illa missarū celebritate quasi aduersi ni-
hil cōtigit: qui letus exijt: et die altero ec-
clesiā iam securus intrauit. **F**actūq; est ut
per sex cōtinuos dies letus ac securus p̄-
cederet: estimans q̄ eius scelus dñs aut
nō uidisset: aut uisum misericorditer auer-
tisset. **D**ie autē septimo subita morte des-

functus est. Cuius sepulture traditus fuisse: per longum tempus cunctis videtur de sepulchro illius flamma exiit: et tam diu ossa eius concremavit: quousque omne sepulchrum sumeret: et terra que in tumulum collecta fuerat: defossa videret. Quod videlicet omnipotens deus faciens ostendit: quod eius anima in occulto pertulit: cuius etiam corpus ante humanos oculos consumpsit. Quia in re nobis quoque hec audientibus exemplum formidatis dare dignatus est: quatenus ex hac consideratione colligamus quid animam vivens ac sentiens pro reatu suo paratam si tanto ignis supplicio: etiam insensibilis ossa concremant.

In boni bonos in regno: et mali malos in supplicio agnoscant.

Capitulum. XXXII.

Petrus.

Nesse velim: vel si boni bonos in regno: vel mali malos in supplicio agnoscant.

Gregorius.

Huius rei sententia in verbis est dominicis: quam iam superius protulimus: luce claris demonstrata.

In quibus dum dictum esset: homo erat dives et induabat purpura et bysso: et epulabatur quotidie splendide: et erat quidam mendiculus nomine Lazarus: qui iacebat ad ianuam eius viceribus plenus: cupiens saturari de micis: que cadebant de mensa divitis: et nemo illi dabat. Sed et canes veniebant et lungebant ulcera eius. Subiunctum est quod mortuus Lazarus portatus est ab angelis in sinu Abrae: et mortuus est dives: et sepultus est in inferno. Qui elevans oculos suos cum esset in tormentis vidit Abraam a longe et Lazarum in sinu eius. Et ipse clamavit dicens: Pater Abraam: miserere mei: et mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam: et refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Cui Abraam dixit: Fili recorderare: quia recepisti bona in vita tua: et Lazarus similiter mala. Dives quidem iam spem de seipso salutis non habes

ad promerendam suorum salutem convertit dicens: Rogo te pater: ut mittas eum in domo patris mei. Habeo enim quosque fratres: ut testet illis ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Quibus verbis aperte declaravit: quia et boni bonos: et mali malos cognoscunt. Si igitur Abraam Lazarum minime cognovisset: nequaquam ad divitem in tormentis positum de transacta eius conditione loqueretur dicens: quod mala receperit in vita sua: et si mali malos non cognovisset: nequaquam divites in tormentis positus fratrum suorum etiam absentium meminisset.

Quomodo enim presentes non posset agnoscere: qui etiam pro absentium memoria curavit exorare. Quia in re illud quoque ostendit quod nequaquam ipse requisivit: et quia boni malos: et mali cognoscunt bonos. Nam divites ab Abraam cognoscit cui dictum est: Recepisti bona in vita tua: et electus Lazarus a reprobo est divite cognitus: qui emitti preceat ex nomine dicens: Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam: et refrigeret linguam meam: in qua videlicet cognitione utriusque partis cumulus retributionis excrevit: ut boni amplius gaudeant: qui fecerunt eos letare conspiciunt: quos amaverunt. Et mali dum cum eis torquentur: quos in hoc mundo despecto deo dilexerunt: eos non solum sua: sed etiam eorum pena consumat. Fit autem in electis quoddam mirabile: quia non solum eos agnoscunt: quos in hoc mundo novierunt: sed et inuisos ac incognitos recognoscunt bonos quos nunquam viderunt. Nam cum antiquos patres in illa eterna hereditate viderint: eis in cognitione per visionem non erunt: quos in opere semper novierunt. Quia enim illic omnes communi claritate deum conspiciunt. Quid est quod ibi nesciant: ubi scientiam omnia sciunt?

De religioso quodam moziense: qui prophetas vidit:

Capitulum. XXXIII.

Am quidam noster religiosus vir: et vite valde laudabilis: cum ante quadriennium moreretur: sicut

religiosi alij qui presentes fuerūt: testati sunt: in hora exitus sui Jonā prophetam: Ezechiele quoq; et Daniele cepit aspiceret: eosq; dominos suos ex nomine clamare. Quos dum ad se venisse diceret: et depressis luminibus eis reuerentie obsequi preberet: ex carne eductus est. Qua in re aperte datur intelligi que erit in illa incorruptibili vita noticia: si vir iste adhuc in carne corruptibili positus: prophetas sanctos: quos nimirū nunq̄ viderat: agnouit.

Ignote anime sepi⁹ se cognoscat: Et de morte Johannis et Ursi: Emorphij quoq; et Stephani:

Capitulū. XXXIII.

Solet autem plerūq; contingere: vt egressura anima eos etiam recognoscat: cum quibus pro equalitate culparum: vel etiam premiorū in vna est mansione deputanda. Nam virtute venerabilis Eleutherius senex: de quo precedente libro multa narrauit: in monasterio suo germanum fratrem Johannē nomine se habuisse perhibuit: qui ante dies quatuordecim suū fratribus exitū predixit. Cūq; decrescetes quotidie computaret dies: ante triduum quam vocaretur ex corpore: febre correptus est. Ad horam vero mortis ventans mysteriū dominici corporis et sanguinis accepit: vocatisq; fratribus coram se psallere precepit: quibus tamē anthiphona ipse per semetipsum: de semetipso imposuit dicens: Aperite mihi portas iusticie: et ingressus in eas cōstebor domino: hec porta domini: iusti intrabūt per eam. Cūq; coram eo assistentes fratres psallerent: emissā subito et producta voce clamauit dicens: **V**eni. Quod mox vt dixit: eductus de corpore mortalē vitam finiuit. Mirati sunt fratres: quia hoc q̄s moriens frater clamauerat: ignorabant. Quo defuncto in monasterio facta est magna tristitia. Quarto autē die quibusdā fratribus necessariū fuit: vt ad monasteriū aliud positum longe transmitterent. Illic ergo eites fratres omnes eiusdem monasterij monachos tristes vehemēter innenerūt. Quibus cum dicerent: quid habetis q; vos in tanto meroze deprimistis? Responderūt dicentes: **L**oci huius desolationē gemimus: quia vnus frater cuius nos vita in hoc monasterio cōtinēbat: hodie quartus est dies q; ex hac luce subtractus est. Cūq; fratres qui venerāt studiose inquirerent: qualiter dictus fuisset. Responderunt vsus: **Q**ui vocatio nis eius horam subtiliter inquiretes ipse eum momento cognouerunt exisse de corpore quo per Johannem: qui apud eos defunctus est: fuerat vocatus. Qua ex re colligitur: quia vtrorūq; par fuerit meritum eiusq; datum est: vt in vna mansione socialiter viuerent: quibus ex corpore cōtigit socialiter exire. Sed neq; hoc scilicet quod dum adhuc laycus viueret: atq; in domo mea: que mihi in hac vrbe ex iure patris obuenerat: manerem: de quibusdā vicinis meis me contigit agnouisse. Quedā namq; iuxta me vidua Halla dicebatur: hec Emorphij nomine iuuenem filiū habebat: a quo non longe quidam Stephanus: qui alio nomine Optio dictus fuit habitabat. Sed idem Emorphius ad extrema vite veniens vocauit puerum suū: et q; precepit dicens: **V**ade citius et dic Stephanus optio: vt cōcitus veniat: quia ecce nauis apparsa ē: vt ad Syccillā ducl debeamus. Cūq; puer hunc insante crederet: et obedire recusaret: cepit ille vehementer innuere dicens: **V**ade et nuncia illi quod dico: quia non infansio. Egressus est puer vt ad Stephanū pergeret: cūq; in mediū tunc venisset: ei alius quidā obuiā factus est: qui hunc requisitū dicens: **Q**uo vadis? Cui respondit. **A**d Stephanū optionem a domino meo missus sum. Atq; illi p̄tinus dixit: **A**b eo venio: sed ante me hac hora defunctus est. Reuersus vero est puer ad Emorphij dominū

Religiosi alij qui presentes fuerunt: testati sunt: in hora exitus sui Jonam prophetam: Ezechielem quoque et Danielem cepit aspiceret: eosque dominos suos ex nomine clamare. Quos dum ad se venisse diceret: et depressis luminibus eis reuerentie obsequi preberet: ex carne eductus est. Qua in re aperte datur intelligi que erit in illa incorruptibili vita noticia: si vir iste adhuc in carne corruptibili positus: prophetas sanctos: quos nimirum nunquam viderat: agnouit.

scū: sed iam eum mortuū inuenit. Sicq; factū est vt dum alter obuiam venit: et ex medio itinere puer reuersus est: vt ex mē sura spaciū potuisset colligi q̄ vno momēto vtriq; fuerant vocati.

Petrus.
Terribile est valde quod dicitur sed queso te: cur egredienti ante me nauis apparuit: vel se ad Sy ciliā duci moriturus predixit.

Gregorius.
Arima vehiculo non eget: sed mīrū non est si adhuc homini in corpore posito illud apparuit: quod p̄ corpus assueuerat videre: vt per hoc intelligi daretur: quo ei⁹ anima spiritaliter duci potuisset. Quod vero se ad Sy ciliā duci testatus est: quid sentiri aliud potest nisi q̄ p̄ ceteris locis in eius terre insulis eructante igne tormentorū olle patuerunt: que vt solent narrare qui nouerūt: laxatis quotidie finibus excrecūt: vt mūdi termino appropinquante: quanto certum est illuc amplius exurendos colligi: tanto et eadem tormentorū loca amplius videantur apparere. Quod omnipotens deus ad correptionem viuentium in hoc mundo voluit ostendi: vt mentes infidelium: que inferni tormenta esse non credūt tormentorū loca videāt que audita credere recusant. Quod vero siue electi: siue reprobi: cui⁹ cōmunis causa in opere fuerit: in loca etiam cōmunia deducant. Veritatis nobis verba satisfacerent: si etiam exempla deessent: ip̄a quippe propter electos in euangelio dicit. In domo patris mei mansiones multe sunt: si enim dispar retributio in illa beatitudine eterna non esset: vna potius mansio q̄ multe essent. Multe ergo mansiones sunt: in quibus et distincti bonorū ordines sūt: vt propter meritorum consortium cōmuniter letentur: et tamen vnū denarium omnes laborantes accipiant: qui in multis mansionibus distinguūtur. Quia et vna est beatitudo q̄ illic percipiunt: et dispar retributionis qualitas q̄ per opera diuersa cons

sequūtur: que nimirum veritas iudicij sui diem denunciās ait: Tunc dicam messoribus: colligite zizaniā: et ligate eam in fasciculos ad comburendū. Messores: quippe angeli zizaniā ad cōburendū in fasciculis ligant: cū pares panibus in tormentis similibus sociant: vt superbi cū superbis: luxuriosi cū luxuriosis: auari cū auaris: fallaces cum fallacibus: ammūdi cum inimicis: infideles cum infidelibus ardeant. Cum ergo similes in culpa ad tormenta similia deducantur: quia eos in locis penalis angelus depunāt quasi zizaniarū fasciculos ad comburendū ligant.

De his qui quasi per errorem educi vidētur e corpore: Et de vocatione ac reuocatione Petri monachi: De morte quoq; et resurrectione Stephani: ac de visione cuiusdam militis: De quo etiam viro nomine Deus dedit: cui⁹ domus sabbato edificabatur: et pena sodomitarū:

Capitulū. XXXV.

Petrus.

A Inquisitionē meam responsiois satisfactio patuit causa rationis: sed quid naz est? queso te: q̄ nōnulli quasi per errorem extrahūtur de corpore: ita vt facti exanimis redeant: et eorum quisq; audisse se dicat: quia ip̄e non fuerit qui erat iussus duci?

Gregorius.

Hec cum sit Petre: si bene perpēditur: non error: sed admonitio est. Superna enim pietas ex magna misericordie sue largitate disponit: vt nonnulli etiam post exitum ad corpus redeant: et tormenta inferni: que audita non crediderant: saltem visa pertimescāt. Nam quidā Iliricianus monachus qui in hac vrbē in monasterio mecū mane

bat: mihi narrare consueverat quod quiddam tempore: cum adhuc in heremo moraretur: agnouerit quod Petrus quidam mocha ex regione hiberie qui ei in loco vasto solitudinis: cui Euasa nomen est inherebat: sicut ipso narrante didicerat: prius quam heremum peteret: molestia corporis interueniente defunctus est: sed postmodum corpori restitutus: inferni se supplicia atque innumera loca flammarum vidisse testabatur. Qui etiam quosdam huius seculi potentes in eisdem flammis suspensos se vidisse narrabat. Qui cum iam deductus esset ut in illas et ipse mergeretur: subito angelum choruscum habitus apparuisse fatebatur qui eum in ignem mergi prohiberet. Cui etiam dixit regredere et qualiter tibi post hoc tuandum sit cautissime attendere. Postquam vocem paulatim recalescentibus membris ab eterne mortis somno euigilans cuncta que circa illum fuerant gesta: narravit tantisque se post modum ieiunij vigiliisque constrinxit ut inferni eum vidisse et pertinuisse tormenta etiam si taceret lingua: conuersatio loqueretur. Quippe cum omnipotentis dei mira largitate in morte actu est ne mori debuisset. Sed quia humanum cor grauis valde duricie esse solet ita ut ipsam quoque penarum ostensiones que omnibus utilis est preueniat. Hanc illustri vir Stephanus: quem bene noscitis: de semetipso mihi narrare consueverat quod in Constantinopolitana urbe per quadam causa demoratus et molestia corporis defunctus est. Cuius medicus atque pignicarius ad aperendum eum atque condiendum esset questus die eodem minime inuenitus: sub nocte nocte corporis iacuit inhumatus. Qui ducens ad inferni loca: vidit multa que prius iudicata non credidit. Sed cum presideri iudici presentat fuisset: ab eo recepit non esse ita ut diceret: non hunc adduci sed Stephanum ferrarium iusti. Qui statim reductus est in corpore et Stephanus ferrarius qui iuxta eius habitabat eadem hora defunctus est: sicut probatum est vera fuisse verba que audierat dum hec effectus mortis Stephani demonstrauit. Ante triennium quoque in hac pestilentia que hanc urbem clade vehemētis-

sima depopulauit. In qua etiam corpora: licet visu sagitte celitus venire et singulos quosque ferire videbantur: sicut noscitis: Stephanus isdem defunctus est. Quidam vero miles in hac eadem nostra urbe percussus ad extrema peruenit. qui eductus e corpore exanimis iacuit: sed citius rediit et que cum eo fuerant gesta: narravit. Stabat enim sic tunc res eadem etiam multis innotuit. Quod pons erat sub quo niger atque caliginosus fetoris intollerabilis nebula exalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte amena erant prata atque viridia odoriferis herbarum floribus exornata in quibus albatrum hominum conuenticula esse videbatur. Tantusque in eodem loco odor suauitatis inerat ut ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes habitantesque satiare. ibi mansiones diuersorum singule magnitudine lucis plene. ibi quedam mire potentie edificabatur domus que aureis tangebatur. alia autem exurgens fetor a flumine minime tangebatur. Hec vero erat in predicto ponte per batio ut quisquis per eum iniustus vellet transire: in tenebrosum fetentem fluuium laberetur. Iusti vero quibus culpa non obfisteret securo per eum gressu ac libero ad loca amena peruenirent. Ibi se etiam Petrus ecclesiastice familie maioris qui ante quadam triennium est defunctus: deorsum positum in locis deterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireretur cur ita esset: ea se dixit audisse que nos qui eum in ecclesiastica domo nouimus: sciētes eius acta recolimus namque dictum est. Hec iccirco patitur quia si quid ei pro facienda ultione videbatur ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio quam obedientie seruiebat. Quod sic fuisse nullus: qui illum nouerat: ignorat. Ibi se etiam quendam pegrinum presbyterum vidisse fatebatur qui ad predictum pontem veniens: tanta per eum auctoritate trans-

sit quāta et hic sinceritate viri. In eodē quoque ponte hūc quem predixim⁹ Stephanū se cognouisse testatus est: qui dū trā sive voluisset eius pes lapsus est: et ex medio corpore iam extra pontē delectus: a quibusdā deterrimis viris ex flumine surgentibus per corā deorsum: atque a quibusdā albatis et speciosissimis viris cepit per brachia sursum trahi. Cūque hoc luctamē esset ut hūc boni spirit⁹ sursum: mali deorsum traherēt: ipse qui hec videbat: ad corpus reuersus est: et quid de eo plenius gelū sit: minime cognouit. Quia in re de eiusdē Stephani vitā dāc intelligi: quia in eo mala carnis cū elemosynarū operatiōe certabāt. Qui em̄ per coxas deorsum: per brachia trahēbāt sursum: patet nimirū quod elemosynas amauerat: et carnis vicijs perfecte nō resistebat que eū deorsum trahēbat. Sed in illo occulto arbitris examinet: quid in eo vicerit: et nos et eū qui vidit et reuocatus est: latet. Constat tamē: quia isdem Stephanus postq̄ sicut superi⁹ narrauit: et inferi loca vidit: et ad corpus rediit: perfecte vitā minime correxit: qui post multos annos de corpore adhuc in certamine vite et mortis erijt. Quia de re colligit quia ipa quoque inferni supplicia cū demōstrant: alijs hoc in adiutoriū: alijs vero in testimoniū fiat: ut isti videāt mala que caueāt: illi vero eo amplius puniāt: quoniam in inferni supplicia visa et cognita vitare noluerunt.

Petrus.

Quid est hoc queso te: quod in amenis locis cuiusdā domus laterculis aureis edificari videbas. Rē dicitū est valde si credimus: quod in illa vita adhuc metallis talibus egeamus.

Gregorius.

Quis hoc sic sanum sapit: intelligat: sed per hoc quod illic ostensum est: quisquis ille est cui māso ita construebāt: aperte dāc intelligi: quid est quod hic operat. Nam qui modo p̄mia eterne lucis elemosynarū largitate p̄meribit: nimirū constat: quia auro edificat

mansionē suam. Quod em̄ superius memor non fuit: ut diceret. Idem miles: qui hec viderat: narrabat quod eosdē laterculos aureos ad edificationē domus senes ac iuvenes: puelle et pueri ferebāt. Quia ex re colligit. Quia hi quibus hic p̄mia facta est: ipsi illic operatores esse videbant.

Que etiā quidam iuxta nos Deus dedit noīe religiosus habitabat: qui calciamenta solebat operari. De quo alter per reuelationē vidit quod eius domus edificabāt: sed in ea cōstructores sui solo die sabbati videbāt operari. Quis eiusdē viri postmodū subtiliter vitam requirens inuenit: quia ex his que diebus singulis laborabat: quicquid ex victu atque vestitu superesse potuisset: die sabbato ad beati Petri ecclesiā deferre consueuerat: atque indigentibus erogare. Quia ex re perpende: quod non immerito domus ipsius fabrica sabbato crefcebat.

Petrus.

Hec de re mihi idonee video satis factū: sed queso te: quid esse dicimus quod quorundā habitacula fetoris nebula tangebant: quorundam vero tangi nō poterant: vel quod pontē: quid est: quod fluuiū vidit?

Gregorius.

Et rerū Petre imaginibus pensantē merita causarū. Per pontem quippe ad amena loca transire in nos asperit: quia angusta valde est semita que ducit ad vitā. Et fetentē fluuiū de currentē vidit: quia ad yma quotidie deflurit carnaliū hic putredo viciozum. Et quorundam habitacula a fetoris nebula tangebant: et quorundam vero ab ea tangi nō poterāt. Quia sunt plerique qui multa laudabilia bona faciūt: sed tamen adhuc carnalibus vicijs in cogitatiōe delectatiōe tangunt: et instū valde est: ut illic nebula fetoris obsiderat: quos hic adhuc carnis fetor delectat. Unde et eandē delectatiōne carnis esse beatus Job in fetore cōspiciens: de luxurioso ac lubrico sententiam protulit dicens: Dulcedo illius vermis.

Quis autē perfecte cor ab omni delectatione carnis excutiūt constat numerū: qz eoz habitacula fetoris nebula nō tangunt. Et notandū qz isdem fetor esse et nebula visa sit: qz nimirū carnalis dilectatio mentē: quā inficit: obscurat: vt veri luminis claritatē non videat: sed vnde delectat infertur: inde caliginē supernā patiat.

Petrus.

Petamus ne in hac auctoritate facti eloquij posse mōstrari: vt culpe carnaliū fetoris pena puniantur.

Gregorius.

Proest nāqz libro Beneseos attestante dicim⁹: quia super Sodomitā domū in ignem et sulphur pluit: vt eos et ignis incēderet: et fetor sulphuris necaret. Quia em̄ amore illicito corruptibilis carnis arserāt: simul incēdio et fetore perierūt: quaten⁹ imperia sua cognoscerēt: quia eterne morti fetoris sui se delectatiōe tradidissent.

Petrus.

De his quib⁹ dubius fui nihil mihi fateor questionis remansisse.

Quorundā anime adhuc in corpe posite: penale aliquid de spiritalibus videt: **Et de Theodoro puero:**

Capitulum. XXXVI.

Gregorius.

Sciendū quoqz est: quia nonnūqz anime adhuc in suis corporibus posite penale aliqd de spiritalibus vidēt. Quibusdā vero cōtingere ad edificationē audientū solet. Hā is de quo in omelij corā populo me narraſſe tā mem̄ inquietus valde Theodoros nomine puer fuit: qui in monasteriū meū fratrē suū necessitate magis q̄ voluntate secutus est. Cui nimirū graue erat: si quis p̄ salute sua aliqd loqueret. Bona

em̄ non solū facere: sed etiā audire nō poterat: nunq̄ se ad sancte cōuersatiōis habitū venire iurādo: irascēdo: veridēdo: restabat. In hac autē pestilētia: que nup̄ huius vrbis populū magna ex parte cōsumpsit: percussus in igne est perductus ad mortē. Cūqz extremū spiritū ageret: cōueniūt fratres vt egressū illius orādo pregerent. Jam corp⁹ eius ab extrema parte erat primortuū in solo tantū pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cūcti autē fratres tāto p̄ eo ceperūt enixius orare quā: to eū iam videbāt sub celeritate discedere. Tū repente cepit isdē fratrib⁹ assistentibus clamare: et cū magnis vocib⁹ orationes eoz interrūpere dicēs: Recedite ecce draconi ad deuorandū datus sum: qui ppter vestrā presentā deuorare me nō potest: caput meū tā in suo ore: absouit: vade locū vt nō me amplius cruciet: sed faciat qd̄ factur⁹ est. Si ei ad deuorandū datus sum: quare ppter vos moras patior? Tunc fratres ceperūt ei dicere: Quid est qd̄ loqueris frater? Signū sancte crucis impri-me. Respondit ille dicens: Solo me signare: sed nō possum: quia squamis huius draconis p̄mor. Cūqz hoc fr̄ atres ausdirēt: pstrati in terrā cū lachrymis ceperūt pro ereptiōe illius vehemētius orare et ecce subito cepit eger clamare: dicens: Gratias deo: ecce draco: qui me ad deuorandū acceperat: fugit: oratiōibus vestris expulsus stare nō potuit. Pro peccatis modo intercedite: qz cōuerti paratus sum et secularē vitā funditus relinquere. Homo ergo qui sicut tā dictū est: ab extrema corp⁹ parte fuerat primortu⁹: reseruat⁹ ad vitā toto corde ad deū cōuersus est: et postq̄ mutatus mēte diu est: flagellis attritus: et tūc eius aīa carne soluta est.

De morte Crisouij: et monachi cuiusdam Iconij:

Capitulum. XXXVII.

A contra Crisontus: sicut Probus p̄p̄inquus illi⁹: cuius iam superius memoriam feci: narra

re consuevit. Vir in hoc mundo valde idoneus fuit: sed tantum plenus vicijis: quantum rebus superbia tumidus: carnis sue voluptatibus subditus: in acquirendis rebus auaricie facibus accensus. Sed cum tot malis dominus sine ponere decreuisset corporali hinc molestia percussit. Qui ad extremum veniens: eadem hora: qua iam de corpore erat exiturus: a pertis oculis vidit deterrimos et nigerrimos spiritus coram se afflittere et vehementer imminere: ut ad inferni claustra eum raperent. Cepit tremere: pallescere: sudare: et magnis vocibus induci os petere: filium suum nomine Maximum: quem ipse iam monachus monachum vidit: nimis turbatus vocibus vocare dicens: Maxime curre: nunquam tibi aliquid mali feci: in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximum affuit: lugens ac prestrepens familia conuenit. Eos autem quos ille insistentes sibi grauititer tollerabat: ipsi malignos spiritus videre non poterat: sed eorum presentia in confusione: et pallore et tremore illius: qui traheretur: videbat. Pauore autem terre eorum imaginis hinc illucque vertebatur in lecto: iacebat in sinistro latere: aspectum eorum ferre non poterat: vertebatur ad parietem ibi aderat. Cumque costrictus nimis relaxari se iam posse desperaret: cepit magnis vocibus clamare. Inducias vel vis mane. Sed cum hec clamaret in ipsis vocibus de habitaculo sue carnis euulsus est. De quo nimirum constat quia pro nobis ista: non pro se viderit ut eius visio nobis proficiat: quos adhuc diuina patientia longanimitate expectat. Nam illi terros spiritus ante mortem vidisse: et inducias petiisse: quid profuit: qui easdem inducias: quas petiit: non accepit. Est etiam nunc apud nos Urbanus ex Mauria presbyter: qui in diebus suis yconij rem terribilem narrat euentisse. Ibi namque ut ait quoddam monasterium Thongolathon dicitur: in quo quidam monachus magne estimatiōis habebatur: bonis quippe cernebat moribus atque in omni sua actione compositus. Sed si eum ex fine res patuit: longe aliter quam apparebat: fuit. Nam cum ieiunare se cum fratri-

bus demonstraret: occulte mādūcare consueuerat. Quod eius vicium fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia ad vitem extrema perductus est. Qui cum iam esset in fine fratres ad se omnes: qui in monasterio inerant: congregari fecit. Et illi: a tali ut putabat viro moriente: magnū quid ac delectabile se ab eo audire crediderunt: quibus ipse afflicto et tremens compulsus est prodere: cui hostis traditus coegit exire. Nam dixit: Quādo me vobiscum ieiunare credebatis: occulte comedebam: et ecce nunc ad deuorandum draconi traditus sum. Qui cauda sua meam genua pedesque colligauit: caput suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis statim defunctus est: atque ut penitendo liberari potuisset a dracone quem viderat expectatus non est. Ad nimirum constat: quod ad solam utilitatem audientium viderit: qui eum hostem cui traditus fuerat: et innotuit et non euasit.

¶ An post mortem purgatorius ignis esse credendus sit:

¶ Capitulum. XXXVIII.

De purgatorio

¶ Petrus.

Sciri vellem: si post mortem purgatorius ignis credendus est.

¶ Gregorius.

In euāgelio dicit dominus. Ambulate dum lucem habetis. Per prophetam quoque ait: Tempore accepto exaudiui te: et in die salutis adiuui te. Quod Paulus apostolus exponens dicit: Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Salomon quoque ait: Quodcumque potest manus tua facere: instanter operare: quia nec opus: nec ratio: nec scientia: nec sapientia erit apud inferos quo tu operas. Dauid quoque ait: Quia in seculum misericordia eius. Ex quibus nimirum sententiarum constat: quod qualis hinc quisque egredietur: talis in iudicio presentat. Sed tamen

de quibusdā leuibus culpis esse ante iudiciū purgatorius ignis credendus est p eo qđ veritas dicit: qđ si quis in sancto spiritu blasphemiā dixerit: neq; in hoc seculo remittit ei neq; i futuro. In qua sententiā dat̄ intelligi quasdā culpas i hoc seculo: quasdam vero in futuro posse laxari. Qđ enī de vno negat. Nequē intellectus patet qđ de quibusdā cōceditur. Sed tamē vt predicti hoc de leuis minimisq; peccatis fieri posse credendum est: sicut est assidue octofusus sermo: imoderatus risus vel peccatum cure rei familiaris: que vix sine culpa vel ab ipsis agit: qui a culpa: qualiter declinare debeāt: sciūt: aut non in grauibus reb; error ignoratiōis: que cūcta etiā post mortē grauāt si adhuc in hac vita positis minime fuerit relaxata. Nā cū Paulus dicat xpm esse fundamentū atq; subfundamentū aurū: argentū: lapides preciosos: ligna: fenū: stipulā: vniuscuiusq; opus quale sit: ignis probabit. si cui; opus māserit qđ sup edificauit: mercedē accipiet. si cui; opus arserit: detrimentū patiet. ipse gutē salu; erit. Sic tamē quasi p ignē: quis hoc de igne tribulatiōis in hac nobis vita adhibito possit intelligi: tamen si qđ hec de igne: future purgationis accipiat: pensandū sollicitē est qđ illū per ignem dicit posse saluari. nō qui sup hoc fundamentum ferrus: es vel plumbus edificat id est peccata maiora & iccirco duriora atq; tūc iam insolubilia: sed ligna fenū stipulā id est peccata minuta atq; leuissīma q̄ ignis facile cōsumat. Hoc tamē sciendū est quia illic saltim de minimis nihil quisq; purgationis obtinebit nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus: vt illic obtineat: promereatur.

De anima Paschasij dyaconi:
Cap. XXXIX.

Am cū adhuc essez iuenculus atq; in layco habitu constitutus narrari a maioribus atq; a sciētibus audiui qđ Paschasius

huius apostolice sedis dyacon; cui; apđ nos rectissimi & luculētī de sancto spiritu libri extant mire sanctitatis vir fuerit elemosinarū maxime opibus vacans cultor pauper; & contēptor sui. Sed hic in ea cōtentione que in ardescēte zelo fidelū iter Symachū atq; Laurentiū facta est ad pōtificatus ordinē Laurentiū elegit & oim post vnanimitate supatus in sua tamē sententiā vsq; ad diē sui exitus pstitit illum amāto atq; preferēdo quē episcopozū iudicio posse sibi ecclesia refutauit. Sic itaq; cū tēporibus Symachi apostolice sedis presulis esset defunctus eius dalmaticam feretro superpositā demoniac; tergit statimq; sanat; est. Post multū vero temp; Germano Capuano episcopo cui; super; memoriaz feci medici p corporis salute dictauerāt vt in angularib; terris lauari debuisset. Aut ingressus eisdem terras p̄dictū Paschasij dyaconū sanātem & obsequentiē in caloribus inuenit. Quo viso vehemētē extremuit & quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Qui r̄spondit pro nulla alia causa in hoc penali loco deputatus sum nisi qđ in pte Laurentij cōtra Symachū fensi. Sed queso te p me dominū deprecare atq; in hoc cognosces qđ exauditus sis si huc rediēs me nō inuenieris. Qua de re vir dñi Germanus se ī precib; strinxit & post paucos dies redijt sed iam dictū Paschasij in loco eodē minime inuenit. quia enī nō malicie sed ignorantiē errore peccauerat: purgari post mortē a peccato potuit. Qđ tamē credendum est: qđ ex illa elemosinarū suarū largitate hoc vt tūc possit promereri veniā cū iam nil posset operari.

Cur in extremis temporibus tam multa de animabus clarescant que antea latuerunt.

Cap. XL.

Petrus.

Quid hoc est queso te qđ in his extremis tēporibus tam multa de animab; clarescūt que ante

latuerūt ita vt aptis reuelationibus atq; ostensionibus venturū seculū inferre se nobis atq; aperire videatur.

Gregorius.

Tā est tā spūm p̄sens seculum propinquat ad finē tantū futuruz seculū ipsa: iaz quasi p̄p̄nquitate tangit ⁊ ex signis manifestiorib⁹ aperitur. Quia enī in hoc cogitationes nostras viscissim minime videm⁹ in illo autē nostra in alterutrū corda consp̄cimus: quid hoc seculū nisi nocte ⁊ quid futurū nisi diez dixerim. Sed quēadmodū cū nox finiri ⁊ dies incipit ortiri ante solis ortuz simul aliq̄ modo tenebre cū luce cōmixte sunt quousq; discedentis noctis reliquie in luce diei subsequētī p̄fecte vertant. ita huius mūdi finis iam cū futuri seculi ex ortio p̄miscetur atq; ipse reliquiarū eius tenebre quadā iam rerū spiritaliū p̄mixtiōe trāslucēt. Et quē illius mūdi sunt multa certimus. Sed nec dū p̄fecte cognoscimus qz quasi in quodā mentis crepusculo hec velut ante solem videmus.

Petrus.

Pacet qd̄ dicis. Sed de tanto viro Paschasio hoc animū ad inq̄sitionē mouet q̄ post mortē ac penālē locuz ductus est cui⁹ feretri vestis tāgi porrit ⁊ malignos spūs ab obfesso hōmine fugare.

Gregorius.

Hec in re magna v̄z oīpotētis dei disp̄satio ⁊ q̄ sit multiplex agnoscisci. cui⁹ iudicio actū est vt iudē vir paschasius ⁊ ipse intus aliquāto tpe reciperet q̄ peccasset ⁊ tamē ante humanos oculos mira p̄ corpus suū post mortē faceret. Qui ante mortē eis quoq; cognoscētib⁹ pia opera fecerit vt neq; hi: qui bona eius videāt: de elemosinarū illius estimatione fallerent: neq; ipsa sine vl̄cione laxaretur culpa. quā nec esse culpā credit ⁊ iccirco hanc fletibus nō extinxit.

Ubi esse infernus credendus

fit:

Cap. XLI.

Petrus.

Perp̄do que dicis. verū tamen hac ratione cōstrictus non solū que intelligo sed etiā ipsa que in me non intelligo: cogor iam peccata formidare: sed queso te. quia paulo superius sermo de locis penalibus inferni versabat. Ubi nam esse infernū putas super hanc terrā an sub hac terra esse credendus est.

Gregorius.

Hec de re temere diffinire non audeo. nōnulli nāq; in quadā terrarum p̄te infernū esse putauerunt: alij vero hunc sub terra esse estimāt. Sed tamen hoc animū pullat quia si iccirco in fernum dicim⁹ quia inferus iacet qd̄ terra a celo est: hoc esse debet infernus a terra. Unde ⁊ fortasse per psalmistā dicitur. Liberasti animā meam ex inferno inferioz vt infernus superior in terra: infer⁹ vero inferior sub terra esse videat. Et Iohannis vox in estimatione ista: cōcordat. Qui cū signatū librum septē sigillis se vidisse diceret: quia nemo dignus inuētus est neq; in celo neq; in terra neq; sub terra: aperire librum ⁊ soluere signacula ei⁹ adiunxit ⁊ ego flebā multum. Quē tamē postmodū libz per leonē de tribu iuda dicit aperiri. In quo videlicet libro qd̄ aliis q̄ sacra scriptura signatur quā solus redēptor: noster aperuit. Qui hō fact⁹ moriendo: resurgēdo: ascendēdo: cūcta mysteria que in eo fuerāt clausa patefecit. ⁊ null⁹ in celo: qz neq; angel⁹: null⁹ in terra: qz neq; hō viuēs in corpore: null⁹ sub terra dign⁹ inuētus ē: qz neq; ale corpore exire apire nobis p̄ter dñm sacri eloquiū secreta potuerūt. Cū ergo ad aperiendū li. nullus sub terra inuētus est dignus dicif. qd̄ obstat nō video nisi vt sub terra esse infernus credatur.

Utrū vnus gehēne ignis sit an diuersi.

Cap. XLII.

Petrus.

Queso te vnus esse gehenne ignis credendus est. an q̄ta peccatorū diuersitas fuerit. tanta quoq̄ estimāda sunt ⁊ ipsa incēda esse prepaata.

Gregorius.

Vnus quidē est gehēne ignis: sed nō vno mō oīs cruciat peccatores. Aniuersusq̄ etenī q̄m̄ exigit culpa. tanta illic sentiet pena. Nā sicut ī hoc mūdo sub vno sole multi consistūt nec tū eiusdē solis ardore equaliter sentiūt quia ali' pl' estuat atq̄ ali' min' ita illic ī vno igne nō vn' est mod' incēdij: q̄ q̄d hīc diuersitas corporū: hoc illic agit diuersitas peccatorū vt ⁊ ignem non dissimilem habeant: ⁊ tamē eisdē singulos dissimiliter exurat.

An semper ardeāt qui gehēne incēdij deputantur.

Cap. XLIII.

Petrus.

Nāqd nā queso te dicim' eos qui semel illic mersi fuerit semper arsurus.

Gregorius.

Constat nimirū ⁊ incūctanter verum est q̄ sicut finis nō est gaudij bonozū. ita finis nō erit tormēto malozū. Nā cū veritas dicat ibūt impij ī supplicij eternū. iusti autē in vitā eternā: q̄a verū est q̄ p̄misit: falsum p̄culdubio non erit q̄ minatus est deus.

Petrus.

Quid si quis dicat scilicet peccantibus eternā penā minat' est vt eos a peccatorū perpetratiōe compeceret.

Gregorius.

Falsū ē q̄d minat' ē vt ab iniustitia corrigeret etiā falsā ē pollicit' vt ad iusticiā puocaret. Sed q̄s hoc dicit vel insan' presumat ⁊ si minat' ē quod

nō erat impletur' dū asserere eum misericordē volum' fallacē: q̄d dicit nephas ē predicare compellimur.

Petrus.

Ecce velim quod iustum sit vt culpa: que cū sine perpetrata est sine fine puniat.

Gregorius.

Recte dicit si distric' iudex nō corda hoīm s̄ facta p̄saret. Iniq̄ enī ideo cū sine deliquerūt q̄ cuz sine vixerūt. Nā nolissent vtiq̄ si potuissent sine fine viuere vt potuissent sine fine peccare. ostendūt enī q̄ in pctō semp vire cupiūt qui nūq̄ desinūt peccare dum viuūt. Ad magnā ergo iusticiā iudicātis p̄tinet vt nunq̄ careāt supplicio qui ī hac vita nunq̄ voluerūt carere peccato.

Petrus.

Nullus iust' crudelitate pascit ⁊ delinques seruus a iusto dño te circo cedi precipit' vt a nequicia corrigat. ad hoc ergo vapulat vt emēdare debeat. Iniqui autē gehēne ignib' traditi si ad correptionē nō perueniūt quo si ne semp ardebunt.

Gregorius.

Omnipotēs de' q̄ pius est misericordē cruciatu nō pascit: q̄ vero iustus ē ab iniquozū vltione impetū nō sedat. Sed iniqui oēs eterno supplicio deputati sua quidē iniquitate puniuntur ⁊ tū ad aliquid ardebūt sc̄ vt iusti oēs ⁊ in deo videāt gaudia: que percipiunt ⁊ in illis respiciāt supplicia que euaserūt quaten' tātomagis in eternū grē diuine debitores se esse cognoscāt q̄to in eternū mala puniri conspiciunt que eius adiutorio vicerunt.

Petrus.

Et vbi est q̄ sc̄i cū p̄ inimic' suis quos tūc ardere vidēt nō orabūt: quibus vtiq̄ dictū est Pro inimic' vestris orate.

Gregorius.

Ro inimicis suis orat eo tpe quo possit ad fructuosam penam eorum corda couertere atq; ipsa puerio ne saluare. Quid enim aliud p inimicis ora diu e nisi hoc qd aplus ait vt det illis de? pniaz ad cognoscenda veritate r respiscat a dyaboli laqueis a quo capti tenent ab ipsoiu voluntate. Et quo p illis tuc orabunt qui ia nullaten? possunt ad iusticie opa ab iniq;itate comutari. Eade itaq; ca e cur no oret tuc p homib? igni eterno danatis q etia nuc ca est vt no oret p dyabolo angelis eius eterno supplicio danatis. Que nuc etia ca est vt no oret sancti hoies pro homib? infidelib? impijsq; defunctis.

Quia p eis vtiq; quos eterno deputatos supplicio ia nouerunt: ante illu iudicij iusti colpectu oronis sue meritū castari refugit: ut q si nuc quoq; viuetes iusti mortuis danatis iniustus minime ppariunt qn ad huc aliqd iudicabile de sua carne se ppeti etia ipsi nouerunt. Quato eni districti? tuc iniquozu tormeta respiciunt: rāto ab oi vicio corruptionis exuti: ipsi ia iusticie vicini? atq; arti? inhererunt. Sic quippe eoz metes p hoc qd iustissimo iudicij inheret: ius districtiois absorbet vt oio eis non liceat. quicquid ab illius eterne regule subtilitate discordat.

Quomodo aia immortalis dicatur du constet ea in perpetuo igne mori. Cap. XLIII.

Petrus.
Enē ia q rridere debeas apte rōni. Sz hec nunc qstio mouet mētem quo anima immortalis dicat dum constat q impetuo igne moriat.

Gregorius.
Via duob? modis vita dr duob? e modis mors dz itelligi. Aliud est naq; q in deo viuim?. Aliud vero q in hoc q coditi vel creati sumus. Idē aliud ē beate viuere. atq; aliud essen nialiter. Ania itaq; mortalis esse intelligi

tur r immortalis. mortalis quippe q; beate viuere amittit. immortalis autē q; essentia liter viuere nunq; desinit. r nature sue vitā pdere nō valet cum impetua fuerit morte dānata. Illic eniz posita beata esse pdit r esse nō perdit vt r mortē sine morte r defectum sine defectu. r finē sine fine patiat. quaten? ei r mors immortalis sit r defectus indeficiēs r finis infinitus.

De quodā sancto viro qui veniens ad mortē expauit.

Cap. XLV.

Petrus.
His hāc tā inexplicabile dāns tionis snām cuiuslibet sit operis ad exitū veniēs non ptimescat qn r si ia nouit quid egit r adhuc tamē facta illius: q; subtiliter iudicent: ignorat.

Gregorius.
Tasseris ita ē. Sz plerūq; d culpis minimis ipse sol? pauor egredietes aīas iustozū purgat. sicut narrari de quodā scō viro me frequenter audisti. q ad mortē veniēs vehemētē timuit. sed post mortē discipulis i stola cādidā apparuit: r q; pclare sit susceptus indicauit.

Quidā ne in morte timeāt reuelatione roborantur. Et de Antonio Aherulo et Johanne monachis. Cap. XLVI.

Petrus.
Annūq; vero om̄ps de? trepidantiū mētes quibusdā pri? reuelationib? roborat vt in morte minime ptimescat. Hā quis dā mecū in mōasterio frater Antoni? nō mine viuebat q multis quotidianis lacrimis ad gaudia patrie celestis anhelabat. Cūq; studiosissime r cū magno seruo? de siderio sacra eloq; meditaret: nō i eis xba scie: sz fletū ppunctionis inquirebat. q; tenus p hec excitata mēs eius inardesceret. r ima deserēs: ad regionē celestis prie

per contemplationē volaret. Huic per visionē nocturnā dictū est. Paratus esto: quia dñs iussit te migrare. Cūq; ille nō habere sumptus ad migrandū diceret: re sponsum protinus audiuit dicens: Si de peccatis tuis agis: dimissa sunt. Quod cūq; semel audisset: et magno adhuc metu trepidaret: nocte quoq; alia eisdē verbis est admonitus: tūc post quinq; dies febze correptus: cūctis fratribus orātibz flentibusq; defunctus est.

Alius etiā frater in eodē monasterio Merolus dicebat: vehemēter lachrymis atq; elemosynis intentus: psalmodie vero ex ore illius pene nullo tpe cessare cōsueuerant: exceptio cū aut alimentū corpori: aut mēbra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit. Quia ex albis floribus corona de celo in eaput illius descendebat. Qui mox mortalia corporis occupatus cū magna securitate animi: atq; bylaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus: qui nūc monasterio meo preest: sibi sepulturā facere post annos quattuordecim voluisset tanta vt asserit de eodē sepulchro illius fragratia suauitatis emanauit: ac si illic floru omnium fuissent odoramenta congregata. Qua ex re manifeste patuit: q̄ verum fuit quod per nocturnam visionē vidit.

In eodem quoq; monasterio alius quidā Iohānes dictus est magne indolis adolescens egratē suam intellectu et humilitatis dulcedine et grauitate trāsiagebat. Huic egratī atq; ad extremū deducto per nocturnā visionē ei quidā senex apparuit: et hūc virga teriigit: atq; dixit: Surge ex hac em molestia modo minime morieris: sed paratus esto quia longū tempus hic facturus nō eris. Qui dum iam esset a medicis desperatus: repente sanatus est: atq; conualuit: rem: quā viderat: narrauit: seq; per biennium in dei seruitio: sicut predixi: vltra etatis sue annos exhibuit. Ante hoc triennium cum quidā frater fuisset mortuus: atq; in eius

dem monasterij cimiterio a nobis sepultus: cunctis nobis ab eodem cimiterio ex euntibus: isdem Iohānes sicut postmodū pallens et tremens indicauit: illuc nobis discedētibz inuentus: ab eodem fratre: qui mortuus fuerat: de sepulchro vocatus est. Quod mox etiā subsequēs finis edocuit: nam post die 3 decē inuasus: febriz carne solutus est.

Petrus.

Operi vellem si hoc quod per nocturnas visiones ostenditur debeat obseruari.

De modis somniorum: et an sint obseruanda: De quodazetiam cui per somnum longa vite spacia promissa sunt: et in breui tempore reserata:

Capitulum. XLVII.

Gregorius.

In hoc Petre sciendū est: quia sex modis tangunt animū imagines somniorū. Aliquādo nāq; somnia ventris plenitudine vel inanitate. Aliquādo vero illusionē. Aliquādo cogitationē simul et illusionē. Aliquādo reuelatiōē. Aliquādo autē cogitationē simul: et reuelatiōē generantur. Sed duo que prima diximus: sōmni experimento cognoscimus: subiuncta autē quatuor in sacre scripture pagina reperimus. Somnia em̄ nisi plerūq; ab occulto hoste per illusionē fierent: nequaquā hoc vir sapiens indicaret dicens: Multos em̄ errare fecerūt somnia: et exciderūt sperantes in illis. Et iterū. Non augurabimini: nec obseruabitis somnia: quibus profecto vobis cuius sint detestatiōis ostendit que augurij peragunt: rursus nisi aliquādo ex cogitationē simul: et illusionē procederet: vir sapiens minie dixisset. Multas curas sequūtur somnia. Et nisi aliquādo somnia ex mysterio reuelatiōis oriunt. Ioseph preferendū se fratribz somnio nō videret: nec sponsum Marie vt ablato puero

In egiptū fugeret per somnū angelus ad
moneret. Rursus nisi aliqui somnia ex co-
gnatione simul et reuelatione pcederēt: ne-
qua q̄ Daniel propheta. In abuchodono
sor visionē disserēs a radice cogitationis
inchoasset: dicens. Tu rex cepisti cogitare
in stratu tuo quid esset futurum post hec et
q̄ reuelat mysteria ostēdit tibi que futu-
ra sunt. Et paulo post. Videbas et ecce q̄
si statua vna grādis: statua illa magna et
statura sublimis stabat cōtra te et c. Dani-
el itaq̄ dū somnū ad implendū reuerēter
insinuat et ex qua oriū sit cogitatione ma-
nifestat. parēter ostenditur q̄ hoc plerū-
q̄ cogitatione simul et reuelatione generet.
Sed nimirū cū somnia tot rerū qualitati-
bus alternent: tāto eis credi difficili⁹ de-
bet: quāto et quo impulsu veniāt facilius
nō elucet. Sicut autē viri iter illusiones
atq̄ reuelationes ipsas visionū voces aut
imagines quodā intimo sapore discernūt
vt sciāt vel quid a bono spū pceptant: vel
quid ab illusione patiantur. Nā si erga hec
mēs cauta nō fuerit: p deceptorē spirituz
multis vanitatib⁹ inergit quia nōnunq̄
solet vera predicere vt ad extremū aīam:
valeat ex vna aliq̄ falsitate laqueare. sicut
nro nup̄ cuidā certū est p̄gisse. Qui dñ
omnia vehemēter atēderet et p somnuz
longa vite hui⁹ spacia sibi promissa sunt.
Cūq̄ multas pecunias p longioris vite
stipē dijs collegisset ita repēte defunctus
est vt intactas oēs relinqueret et ipse secū
nihil ex bono opere portaret.

An prosit animab⁹ si eorū cor-
pora in ecclesijs sepulta sint.

Capitulū. XLVIII.

Petrus.

Quis ille sit mestini. sed queso
te ea que cepimus exequamur
putam⁹ ne animab⁹ aliquid
prodesse. si mortuorū corpora fue-
rint in ecclesijs sepulta.

Gregorius.

Quos graua peccata nō deprimūt
his pdest mortuis si in ecclesia se-
peliāt q̄ eorū proximi quotiens
ad eadē sacra loca cōueniunt: suorū quo-
rū sepulcra conspiciūt: recordant vt p eis
dño preces effundāt. Nam quos peccata
grauiā deprimūt nō ad absolutionem po-
tius q̄ ad maiorē dānationis cumulū eos
rum corpora in ecclesijs ponunt. Ad meli-
us ostēdere poterimus si ea que dieb⁹ no-
stris gesta sunt: breuiter enarremus.

De quadā sanctimoniali femi-
na in ecclesia sancti Laurētij se-
pulta que dimidia apparuit ac-
censa. **C**ap. XLIX.

Utrūq̄ vite venerabilis Felix
Portuē. Epus in scauinensi
provincia or̄ atq̄ nutritus ē.
Qui quadā sanctimonialē fe-
minā in loco eodē fuisse testat que carnis
quidē continentia habuit. Sed lingue p-
cacitate atq̄ stultiloquiū nō declinauit.
Hec igitē defuncta atq̄ in ecclesia sepulta
est. Eadē autē nocte custos eiusde eccle-
sie per reuelationē vidit. q̄ deducta ante
sacru altare per mediū secabat et ps vna
illius igne cremabat et ps altera intacta
remanebat. Cūq̄ hoc surgēs fratrib⁹ nar-
rasset. et locū ostēderet in quo fuerat igne
cōsumpta: ipsa flāme cōbustio ita ante al-
tare in marmorib⁹ apparuit ac si illic eas
dez femina igne corporeo fuisset cōcrema-
ta. Qua ergo aperte datur intelligi. quia
hi quibus peccata dimissa non fuerint ad
euitandū iudicium sacris locis post mor-
tem non valeant adiuari.

De Valeriani patritij sepul-
tura. **C**apitulū. L.

Iohannes quoq̄ vir magnifi-
cus in hac vrbe locū perfectoz
rum seruans. cuius grauitatis
atq̄ veritatis sit nouimus. q̄
mibi testatus est Valerianū patritiū: in ci-
uitate que Brixa dicitur: fuisse defunctū
cui eiusde ciuitatis episcopus accep̄to p̄-

De sepulchro

ei locū in ecclesia prebuit in quo sepelire debuisset. **Q**uid videlicet Galerianus vsq; ad etatē decrepitā leuis ac lubricus extitit: modiq; suis prauitatibus ponere contempsit. Eadē vero nocte qua sepultus est beatus Faustinus martyr. in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum. custodi suo apparuit: dicens. **V**ade et dic Episcopo. vt proiciat hinc fetētes carnes quas hic posuit qd si nō fecerit: die tricesimo ipse morietur. Quā visionē custos timuit Episcopo confiteri. et rursus admonitus declinauit. **D**ie autē tricesimo eiusdem ciuitatis Episcopus cū vespertina hora sanus atq; incolumis ad lectū rediisset subita et inopinata morte defunctus est.

De corpore Valentini ab ecclesia post mortem proiecto.

Capitulum. LI.

Hest quoq; in presenti venerabilis frater Genatius Lunensis Episcopus et magnificus Liberius vir nobilissimus atq; veracissimus qui se scire suosq; homines interfuisse testatur ei rei: quā narrauit: nup in Senuensi vrbe cōtigit. **I**bi nāq; vt dicit Valentinus nomine ecclesie Mediolanensis defensor defunctus est vir valde lubricus et cunctis leuitatibus occupatus cuius corpus in ecclesia beati martyris Syri sepultū est. **N**octe autē media in eadem ecclesia facte sūt voces ac si quis violenter ex ea repellere atq; trahere foras. **A**d quas nimirū voces cucurrerūt custodes et viderunt duos quosdā deterrimos spūs qui eiusdē Valentini pedes quadaz ligatura strinxerāt et eū ab ecclesia clamātem ac nimis vociferantē foras traherāt. **Q**ui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sunt. mane autē facto aperientes sepulcrū in quo isdē Valentinus positus fuerat ei corpus nō inuenit. **C**ūq; extra ecclesiam quererēt vbi proiectū esset inuenerūt hoc in sepulcro alio positū: ligatis adhuc pedib; sicut ab ecclesia fuerat abstractus.

Ex qua re Petre collige q; hi quos peccata graua deprimūt si in sacro loco sepeliri se faciant restat vt etiā de sua presumptione iudicent quatenus eos sacra loca non liberent sed etiam culpa temeritatis accuset.

De Tinctoris corpore in ecclesia sepulto post non inuento

Capitulū. LII.

Nam quid quoq; in hac vrbe contigerit cunctorū qui hic habitant multitudo testat q; quidā fuisse in ecclesia beati Ianuarij martyris iuxta portam sancti Laurentij a coniuge sua sepultus est. **S**equenti autem nocte ex eadē sepultura audiente custode eius spiritus cepit clamare. **A**rdeo ardeo. **C**um vero has duas voces emisisset: custos hoc eius nunciauit vxor. vxor vero illius eos qui diligenter inspiceret: artis eiusdē viros transmisit ad ecclesiam: volēs cognoscere qualiter eius corpus esset in sepulcro de quo talia clamaret. **Q**ui aperiētes sepulcrū vestimēta eadez intacta repererūt que nūcūq; in eadē ecclesia pro eiusdē cause testimonio seruant. **C**orpus vero illius oino nō inuenit ac si in sepulcro eodē positū nō fuisset. **Q**ua ex re colligendū est qua vltione aīa eius dānata sit cuius et caro est ab ecclesia plecta. **Q**uid igitur sacra loca sepulcris plunt quādo hi qui indigni sunt ab eisdē sacris locis diuinitus proiciunt.

Quid sit qd marie mortuorum valeat aiabus pdesse: **E**t de Lētūcellēsi presbytero q a cuiusdā spū petitus est vt sacra hostiā pro eo offerat. **C**ap. LIII.

Petrus.

Quid nam ergo esse poterit qd mortuorum valeat animabus pdesse.

Gregorius.

Sculpe post mortē insolubiles
 nō sunt: multū solet animas eti-
 am post mortē oblatio sacre ho-
 stie salutaris adiuuare: ita vt
 hoc nōnunq̄ ipse defunctor aie expetere
 videant. Nam p̄dictus Felix ep̄s a quo-
 dā vite venerabilis p̄bytero: qui vsq̄ an-
 te biennū vixit: et in dyccesi Sentūcelen-
 sis vrbis habitabat atq̄ ecclesie beati Jo-
 hānis: que in loco qui dicit̄ Tauriana: si-
 ra est: p̄cerat: cognouisse se asserit q̄s is-
 dem p̄byter in eodē loco: in quo aque ca-
 lide vaporos nimios faciūt quotiens cor-
 poris necessitas exigebat lauari cōsueue-
 rat: vbi duz die quadā fuisset ingressus:
 inuenit quendā incognitū virū ad suū ob-
 sequiū preparatū: qui sibi de pedibus cal-
 ciamēta abstraheret: vestimēta susciperet
 et exētia calozibus sabana p̄beret: atq̄
 omne ministeriū cū magno famulatu per-
 ageret. Cūq̄ hoc sepiul fieret: isdē p̄b-
 yter die quadā ad balnea itur⁹ intra semet
 ipm cogitās dixit: Viro illi qui mihi so-
 let tam deuotissime ad lauandū obsequi:
 Ingratus apparere nō debeo: sed aliquid
 me necesse est ei p̄ munere portare. Tūc
 duas secū oblationū coronas detulit: qui
 mor vt peruenit ad locū: hominē inuenit
 atq̄ ex more eius obsequio in oibus vsus
 est. Laui itaq̄ et cū iam vestitus voluis-
 set egredi hoc q̄d secū detulerat obsequē-
 ti sibi viro p̄ benedictiōe obtulit petens:
 vt benigne susciperet: q̄d ei gratia chari-
 tatis offerret. Cui merēs afflictusq̄ respō-
 dit: Tibi ista quare das pater? Iste pa-
 nis sanctus est: ego hūc manducare non
 possum: ego etem: quē vides: huius loci
 dñs aliquādo fui: sed pro' culpis meis hic
 post mortē deputatus sum. Si autē mihi
 prestare vis omnipotenti deo offer hūc pa-
 nē: vt pro peccatis meis interuenias. Et
 tunc exauditiū te esse cognosce: cū huc ad
 lauandū veneris: et me minie reppereris.
 In quibus verbis disparuit: et is qui ho-
 mo esse videbat euanescendo innotuit: qz
 spiritus fuit. Idē vero p̄byter ebdoma-
 da cōtinua se pro eo in lacrymis afflixit:

salutarē hostiā quotidie obtulit: et reuersus
 post ad balneū eum iam minie inue-
 nit. Qua ex re quantū p̄sit animabus im-
 molatio sacre oblatiōis ostendit̄ quando
 hanc et ip̄i mortuoz spiritus a viuētibus
 petūt: et signa indicant: quibus per eā ab-
 soluti videantur.

De fratre Iusto medico pro-
 cuius anima continuīs triginta
 diebus oblatum est sacrificium
 altaris:

Capitulum. LIII.

Neq̄ hoc silendū puto q̄d actuz
 i meo monasterio an̄ hoc triēni-
 um reminiscor. Quidā namq̄
 monachus Iustus nomie: me-
 dicina arte fuerat imbutus: qui mihi in eo-
 dem monasterio cōstituro sedule obsequi
 atq̄ in assiduis egritudinibus meis excu-
 bare cōsueuerat. Hic itaq̄ languore cor-
 poris p̄uenetus ad extremū deductus est.
 Cui in ip̄a sua molestia frater germanus
 nomie Lupiosus seruebat: qui ip̄e quos-
 q̄ nūc in hac vbe per eandē medicine ar-
 tem temporalis vite stipendia sectat: sed p̄-
 dictus Iustus cū iaz se ad extremū perue-
 nisse cognouisset: eidē Lupioso fratri suo
 quia occultatos tres aureos haberet in-
 notuit. Ad nimiz fratribus nō potuit ce-
 lari: sed subtiliter indagātes: atq̄ illius
 omnia medicamēta perscrutātes: eosdem
 tres aureos inuenerūt abscondos in medi-
 camine: q̄d mox vt mihi nūciatū est: tan-
 tū malū de fratre qui nobiscū cōmuniter
 vixerat eq̄nimit̄ ferre nō valui. Quip̄
 pe quia eiusdē mei monasterij semp regu-
 la fuerat: vt cūcti fratres ita cōmuniter vi-
 uerēt: quatenus eis singulis nulla habe-
 ri pp̄ria liceret nimio terroze percussus:
 cogitare cepi: vel quid ad purgationē mo-
 rientis facerē: vel quid ad exemplū vinē-
 tib⁹ fratrib⁹ p̄viderē. Precioso igit̄ eius-
 dē mōasterij p̄posito ad me accersito dixi
 Vide et vt nullus ex fratribus se ad eū mo-

rientē lungat: nec sermonē consolationis ex cuiuslibet eorū ore percipiat. Sed cum in morte cōstitutus fratres exquiserit: ei suus carnalis frater dicat: quia per aures os quos occultatos habuit: a cūctis fratribus abominatus sit: vt saltē in morte de culpa sua mentē ipsius amaritudo transuerberet: atq; a peccato qđ perpetrauerat purget. **U**t vō mortu⁹ fuerit: corp⁹ i cimiterio nō ponat: sed quibet fossaz in sterquilino facite in ea corpus eius proicit: ibi qđ super eū tres aureos quos reliquit iactat: ostes simul clamantes: pecunia tua tecū sit in perditōe: et sic eum terra operite. In quibus vtriusq; rebus vnā morietibus: alterā vero volui prodesse fratribus viuētib; vt et illū amaritudo mortis a culpa solubilē faceret: et istos auaricie tāta damnatio terreret: atq; a culpa prohiberet. Quod ita factū est. Nam cū isdem monachus peruenisset ad mortē: atq; anxie se quereret cōmendare fratrib; et nullus ei a fratribus applicare et loqui dignaret: ei carnalis frater cur ab omnibus fratribus esset abhominatus: indicauit. Qui protinus de reatu suo veuētem ingemuit: atq; in ipsa sua tristitia e corpore exiuit qui ita est sepult⁹ vt dixerā. Sed fratres omnes ex eadem sentētia conturbati: ceperunt singuli extrema queq; et vilia: et que eis habere regulariter licuerat ad mediū proferre veuētemq; formidare: ne quid apud eos esset vnde reprehēdi potuissent. Cum vero post mortē eius triginta laz essent dies euoluti: cepit animus meus de defuncto fratri cōpati: eiusq; cū dolore graui supplicia pensare: et si qđ esset ereptio: nis eius remediū querere. Tūc vocato ad me eodē precioso monasterij mei preposito tristis: dixi: Diu est qđ frater ille qui defunctus est in igne cruciat. Debemus ei aliquid charitatis impendere: et eū quātum possumus: vt eripiat: adiuuare. **E**ade itaq; et ab hodierna die⁹ triginta cōtinuis offerre p eo sacrificiū stude vt nullus omnino pretermittat dies quo pro absolutiōe illius hostia salutaris non offera

tur. Qui protinus abscessit et paruit. Nobis autē alia curantibus atq; dies euolutos non munerātib; sed frater qui defunctus fuerat: nocte quadā fratri suo germano cupioso per visionē apparuit. Quē ille cum vidisset: inquisiuit dicens: Quid est frater? Quomodo es? Cui respondit: Hūc usq; male fui: sed iā modo bene sum quia hodie cōmunionē recepi. Quod isdem Cupiosus pergens protinus indicauit fratribus in monasterio. Fratres vero solliciti computauerūt dies: et ipse dies extiterat quo pro eo vicefima oblatio fuerat impleta. Cūq; et Cupiosus nesciret quid pro eo fratres agerēt: et fratres ignorassent: quid de illo Cupiosus vididisset: vno eodēq; tempore dū cognosceret: ille isti quid egerant: atq; isti cognoscerēt: ille quid viderat cōcordantes simul visidē et sacrificii res aperte claruit: quia frater: qui defunctus fuerat: per salutarē hostiā euasit supplicii.

Petrus.

Itra sunt valde que dicis: et nō me diocriter leta.

De vita et transitu Cassiani episcopi: **C**apitulū. LV.

Gregorius.

Nobis in dubiū ventant verba mortuorū confirmāt hec facta viuētū. Nam vir vite venerabilis Cassius Hermentis episcopus: qui quotidianū offerre cōsueuerat deo sacrificiū: seq; in lachrymas inter ipsa sacrificiorū archana mactabat: mādaturū domini per cuiusdaz sui visionem psbyteri suscepit dicens: Age quod agis operare quod operaris. Non cesser pes tuus nō cesser manus tua. Natale apostolorum venies ad me: et tribuam tibi mercedem tuam. Qui post annos septē ipso natalicio apostolorū die: cum missarū solennia peregisset: et mysteria sacra cōmunionis accepisset: e corpore exiuit.

De quodam ab hostibus capto cuius vincula oblatiōis hora soluebantur: Et de Baraca nauta per salutarem hostiam a naufragio liberato:

Capitulum. LVI.

Nec quos quod audimus quē dā apud hostes in captiuitatē postū: et in vinculis religatū fuisse: pro quo sua coniūx diebus certis sacrificiū offerre consueuerat: qui longo post tpe ad coniūgē reuersus quibus diebus eius vincula soluerent: innotuit: eiusq; cōiūx illos fuisse dies quib; pro eo sacrificiū offerrebat: recognouit. Et ex illa nobis re que ante annos septē gesta est certissime confirmat. Agatus enīz Panormitan' episcop' sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt: atq; testant: cum beate memorie antecessoris mei tempore iustus esset: ut Romā veniret: vim nimie tempestatis pertulit: ita ut se ex tanto vndarū periculo euadere posse diffiderat. Nauta vero illius Baraca nomine: qui nūc eius dē ecclesie clericatus officio fungit: post nauē in carbaso regebat ruptoq; fune cū eodem carbaso: quē regebat: inter vndarū cumulos repente disparuit. Nautis autē cui episcop' preerat: eadē post multa pericula ad Osticā insulam fluctib; quassata peruenit. Cūq; die tertio episcopus nauā qui ab eo abrept' in carbaso fuerat. In nulla maris parte viderit apparere: vehementer afflicto: mortuū credidit: sed per obsequiū charitatis vino vnū quod debebat: mortuo impedit ut omnipotenti deo p absolutiōe eius animē offerre sacrificiū victime salutaris iuberet: quo oblato restaurata naue perrexit ad italiā. Cūq; ad Romanū portū venisset: illic nauā repperit: quē mortuū putabat. Tunc inopinata erulatiōe gaudius est: et euz: qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuisset: inquisiuit. Qui videlicet indicauit: quotiēs in

illis tempestatis fluctibus cū eodē quem regebat: fuisse carbaso versatus: qualiter cū illo vndis pleno enatauerit: et quotiēs eo a superiori parte deorsum verso ipse carine eius superederet: adiūgens. Cū diebus ac noctibus hoc incessanter faceret: itaq; eius virtus funditus ex fame simul et labore cecidisset: quo eū ordine diuina misericordia seruauerit: indicauit. Et eū qd etiam nūc usq; testatur dicens: Laborans in fluctibus atq; deficiens subito mentis pondere sum grauatus: ita ut neq; vigilare me crederē: neq; depressus somno esse. Et ecce in eodē medio mari me postlo quidā apparuit: qui mihi panē ad refectionē detulit. Quē mox ut comedi: vires recepi lōge post nauis transiēs affuit: que me ab illo vndarū periculo suscepit: atq; ad terrā deduxit. Quod scilicet episcop' audiens requisitū diem: atq; illo fuisse die repperit: quo pro eo presbyter in Ostica insula deo omnipotenti hostiā sacre oblationis immolauit.

Quibus mortuis sacre victime profunt: ac de virtute myste-
rio victime salutaris:

Capitulum. LVII.

Petrus.

Et que narras ipse quoq; in Sicilia positus agnouit.

Gregorius.

Incirco credo: quia hoc tā aperte cum viuētibus ac nescientibus agit: ut cunctis hec agētibus atq; sciētibus ostendatur: quia si insolubiles culpe nō fuerint ad ab solutionē prodesse: etiā mortuis victime sacre oblatiōis possunt. Sed sciendū est: quia illis sacre victime mortuis profunt: qui hic viuendo obtinuerūt: ut eos etiam post mortē bona adiūnet: que hic p ipsi ab alijs sunt. Inter hec autē pensandū est: qd tutior sit via ut bonum quod quisq; post mortē suā sperat agi per alios: agat ipse dum viuūt per se. Beatius quippe est

liberū extire q̄ post vincula libertatē que-
rere. Debemus itaq̄ presens seculū : vel
quia iam cōspicimus defluxisse: tota men-
te cōtemnere quotidiana deo lachrymaz
sacrificia: quotidianas carnis eius ⁊ sans-
guinis hostias imolare. Nec nāq̄ singu-
lariter victima ab eterno interitu animā
saluat: que illā nobis mortē vnigeniti per
mysteriū reparat. Qui licet resurgēs a mor-
tuis iam non moriet̄: mors illi vltra non
dominabit̄: tamen in seip̄o immortaliter
atq̄ incorruptibiliter viuēs pro nobis ite-
rū in hoc mysterio sacre oblatiōis immo-
lat̄. Eius quippe ibi corpus sumit̄: eius
caro in populi salutem partit̄. Eius san-
guis nō laz in manus infidelīū: sed in ora
fidelīū fundit̄. Hinc ergo pensemus qua-
le sit pro nobis hoc sacrificiū: quod pro ab-
solutione nostra passionem vnigeniti filij
semper imitat̄. Quis enim fidelīū habe-
re dubiū possit in ip̄a immolationis hora
ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo
Iesu xpi mysterio angeloz choros adesse
summis ima sociari: terrena celestibus iū-
gi: vnū quoz ex visibilibus atq̄ inuisibi-
libus fieri.

**De affligendo corde inter sa-
cra mysteria: ⁊ post de mētis cu-
stodia: Capitulū. LVIII.**

Sed necesse est: vt cū hec agim⁹
nosmetip̄os deo in cordis con-
tritiōe maquemus: quia qui pas-
sionis dñi ce mysteria celebra-
mus: debemus imitari qd̄ a^gimus. Tūc
ergo vere pro nobis hostia erit deo: cum
nosip̄os hostiā fecerimus. Sed studendū
nobis est: vt etiā post oratiōis t̄pa in quā
tū deo largiente possumus in ip̄o animuz
suo pōdere ⁊ vigore seruemus: ne post co-
gitatio fluxa dissoluat: ne vana mentē leri-
cia subrepat: ⁊ lucrū complicitiōis anima
per incurfū fluxe cogitatiois perdat. Sic
quippe: quod poposcerat: anima obtine-
re meruit: que se post lachrymas in eodē
mentis vigore seruauit. De qua nimirum
scriptū est. **Vultusq̄ eius nō sunt ampli⁹**

in diuersa mutati. **Que** igit̄ non est eblie-
ta quod petijt: non est priuata munere qd̄
poposcit.

**De relaxandis culpīs alienis
vt nostre relaxentur:**

Capitulum. LIX.

Sed inter hec sciendū est: quia
ille recte delicti veniā postulat
qui prius hoc: quod in ip̄o des-
linquit̄: relaxat. Munus enim
non accipit̄: nisi ante discordia ab animo
pellat̄ dicente veritate. Si offers munus
tuū ante altare: ⁊ recordatus fueris q̄ fra-
ter tuus habet aliquid aduersuz te: relin-
que ibi munus tuū ante altare: ⁊ vade pri-
us recōciliari fratri tuo: ⁊ tūc veniens of-
feres mun⁹ tuū. Quia in re pensandū est
cū omnis culpa munere soluat̄ q̄ grauis
est culpa discordie: pro qua nec munus ac-
cipit̄. Debemus itaq̄ ad proximū quāuis
longe positū: longeq̄ disunctū: mēte ire
eiq̄ animū subdere: humilitate illū ac be-
niuolentia placare: vt scilicet cōdito: nos-
ter dū tale placitū nostre mentis asper-
rit: a peccato nos soluat: quia munus pro
culpa sumit̄. Veritatis autē voce atter-
stante didicimus: quia seruus qui decem
milia talenta debebat: cū penitentiā ages-
ret: absolutionē debiti a domino accepit.
Sed quia cōseruo suo centū sibi denarios
debenti debitū non dimisit: et hoc iustus
exigi quod ei fuerat iam per penitentiā di-
missuz. Ex quibus videlicet dictis cōstat
quia si hoc quod in nos delinquit̄ ex cor-
de nō dimittimus: ⁊ illud rursus exigitur
quod nobis iam per penitentiā dimissum
fuisse gaudebamus. Igit̄ dum per indul-
ti temporis spaciū: licet dū iudex sustinet
dum cōersionē nostrā is: qui culpas exa-
minat: expectat. Cōstemus in lachrymis
duriciā mentis: formemus in proximis
gratiā benignitatis: ⁊ audēter dico: quia
salutari hostia post mortē nō indigebim⁹
si ante mortē deo ipsi hostia fuerimus.

Libri dyalogorū beati Gre-
gorij pape: vna cū annotationi-
bus capitulorū feliciter explici-
unt. Impressi ac diligentissime
correcti Basilee per Michaele
Furter: sub anno domini Mil-
lesimoquadringentesimonono-
gesimosexto.

Raus deo.

Past
Greg

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Fragment of a manuscript page with dense Latin text and a small blue and white illustration of a figure.

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

A vertical grayscale chart with 19 numbered steps from 1 to 19, transitioning from white at the bottom to black at the top.

A	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12	13	14	14	15	17	18	19
	R	G	B				W	G	K				C	Y	M			

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Color Control Patches

A color control chart with 24 patches arranged in two rows. The top row contains 12 patches labeled A through L, and the bottom row contains 12 patches labeled Blue through Black. A ruler at the top shows measurements in inches (0 to 8) and centimeters (0 to 19).

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black